

ADALÉKOK A NEUMANN JÁNOS SZÁMÍTÓGÉP-
TUDOMÁNYI TÁRSASÁG TÖRTÉNETÉHEZ, A 20.
SZÁZADBAN

HAVASS MIKLÓS

2018. SZEPTEMBER 1.

Kézirat

Tartalomjegyzék

Előszó	2
1. Számítógépek megjelenése Magyarországon. Kezdeti tapogatódzások (1955-1962).....	3
2. Az NJSZT Előttörténete (1962-1968).....	7
3. NJSZT megalakulása (1968-1975)	13
4. Az önálló Tudományos Egyesület (1975-1985)	32
4.1 Első periódus (1975-1980)	34
4.2 Második periódus (1980-85).....	49
5. Repedések a falon (1986-1990).....	71
6. Új kihívások, útkeresés (1990-1994)	110
7. Újjáépítés (1994-2000)	133
8. Összegzés.....	152

Előszó

2012 év végén elhunyt Kovács Győző barátom, kollégám a SZÁMALK-ban, tagtársam a NJSZT-ben, centrális alakja, kapcsolat létesítője, élő lexikona a magyar informatikatörténeti mozgalomnak. Dömölki Bálinttal együtt vállaltuk azt, hogy Győző feleségével, Katával közösen átfésüljük Győző, a NJSZT egykori energikus főtitkára óriási hagyatékát. E tevékenység során sok elfeledett irattal, történettel találkoztam. A hagyaték egy része a Műegyetem Műszaki Könyvtárába (BME OMIKK), más része a szegedi Informatika-történeti Kiállítás (ITK) állományába került.

2013-ban tagja lettem annak a csapatnak, amely az iTF (NJSZT Informatikatörténeti Fóruma) kezdeményezésére nekifogott a magyar Informatikatörténeti Adattár felépítéséhez. Rám a Rendezvények rovat, azaz a hazai informatikai rendezvények adatainak gyűjtése jutott, de olvasmányaim következtében sok egyéb adat került kezembe a szoftver termékek, vállalatok, neves személyek világából is. Ezek feldolgozása felfrissítette az egyesületről való emlékeimet, tudásomat.

2014 nyarán, nyugdíjasként nekifogtam egykori munkahelyemen (a Számalkban) őrzött irataim selejtezéséhez, ami ismét sok régi dokumentumot, ismeretet hozott a felszínre.

E három információs lökés adta meg azt az elhatározást, hogy - nem történészként, de 50 év szereplőjeként - összefoglaljam az 50. évfordulójához közeledő Neumann János Számítógéptudományi Társaság (NJSZT) története első felének eseményeit.

Az elkészült tanulmány pusztán vázlat abban az értelemben, hogy nem alapszik alapos levéltári kutatómunkán, mint ahogy ezt a MTESZ felszámolása, az NJSZT irattárának hiányosságai nem is segítenék elő. Nem értékeli a múltat, nem törekszik teljességre, ám abban a hitben készült, hogy az összegyűjtött információk segítséget nyújthatanak az NJSZT történetében való eligazodásban, talán „sokan isznak majd belőle”¹. A tanulmány nem tartalmaz képeket sem, ám utalunk arra, hogy megírásával egyidőben, azzal párhuzamosan, és arra támaszkodva készült el Dömölki Bálinttal közösen összeállított „Ötven év - száz oldal. Az 50 éves NJSZT Képeskönyve” c. füzetünk, ami képekben kíséri végig a Társaság 50 évének fő vonulatait.

Szeretnék köszönetet mondani mindazon tagtársamnak, akik készséggel láttak el információkkal. Külön köszönetet mondok Bottka Sándornak, Gömbös Ervinnek, Sima Dezsőnek, Szelezsán Jánosnak, Tóth Istvánnak, és Zsakó Lászlónak, akik számos dokumentummal járultak ismereteim felfrissítéséhez, dokumentálásához. Rajtuk kívül kiemelten köszönetet mondok Dömölki Bálintnak, Hanák Péternek, Képes Gábornak, Kiss Istvánnak, Megyery Károlynak, Sántáné-Tóth Editnek, Simon Pálnak, Vámos Tibornak a kézirat korai átolvasásáért, és ennek kapcsán tett értékes észrevételeikért, megjegyzéseikért. Végül köszönetet mondok az iTA (NJSZT Informatikatörténeti Adattár) valamennyi önkéntesének és munkatársának, akik szorgalmas munkával összegyűjtött, rendezett adatai nélkül meglehetősen reménytelen lett volna a munkát elvégezni.

Havass Miklós

¹ Parafrázis Váci Mihály: Eső a homokra c. versére

Budapest, 2018. szeptember 1.

1. Számítógépek megjelenése Magyarországon. Kezdeti tapogatózások (1955-1962)

A II. Világháborút lezáró Párizsi békekötést (1947) követően, Európa két elkülönülő félre oszlott: Nyugat-Európa, Kelet-Európa. Közéjük idővel nehezen átjárható „vasfüggöny” ereszkedett. A két fél ellenséges viszonyban állt egymással (hidegháború), s eltérő (gazdasági, politikai, kulturális) struktúrákat alakított ki. Közöttük az átjárás termékek, emberek, szellemi eredmények számára alig volt lehetséges, különböző természetes és mesterséges korlátozásokkal nehezítették azokat. Így a két fél szellemi, tudományos élete is elkülönült. E globális trend ellenére a hajszálereken, egyéni kapcsolatokon, egyes nemzetközi konferenciákon vagy multilaterális intézményeken keresztül az eredmények, technológiai irányok egy része átszivárgott a fejlettebb nyugatról keletre. Így történt ez a számítógépek, ill. kapcsolódó tudomány területek, technológiák esetében is.

Példaként említünk néhány fontos eseményt, amelyek jelzik a magyar szellemi közélet lassú penetrációját a számítástechnikával/kibernetikával, amely két terület akkor itthon még nem vált szét: kibernetikai gépek.²

1947 decemberében Nemes Tihamér³, a Rádiótechnikában az ENIAC-ot és annak áramköreit ismertette. 1948-ban Kunfalvi Rezső⁴ a Természettudományi Közlönyben „Nagyméretű Számológépek” címmel tett közzé tanulmányt. Gádor László⁵ az Élet és Tudományban „Gondolkodó Gépek” címmel írt cikket. 1950-ben Tarján Rezső az MTA Matematikai és Fizikai Osztályának ülésén tartott előadást „Elektronikus Számológépekről”. Ő kiemelkedően erőteljes terjesztője lett a kibernetikai gondolatnak. 1955-ben tanulmányt írt a „Kibernetika fő problémáiról” a Magyar Tudományban. 1957-ben „A gyorsműködésű automatikus számológépek fejlődési iránya” címen jelent meg közleménye az MTA Matematikai és Fizikai Osztályának Közleményeiben, majd 1958-ban könyvet adott ki „Gondolkodó gépek” címen. 1953 decemberében az Akadémiához kezdeményezés érkezett a Közérdekű Munkák Igazgatósága (KÖMI-401)⁶ részéről, számítógép építésére. A háttérben valószínűleg Edelenyi László, Hatvány József, Kozma László, Tarján Rezső mérnök rabok állhattak, bár Kozma erről nem emlékezik meg idézett könyvében. Az Akadémia válasza – anyagi okokra hivatkozva – negatív volt.

² A következőkben Szentiványi gyűjtését követjük. Szentiványi Tibor: A számítástechnika kezdetei Magyarországon. Különnyomat. Természet Világa 1994. évi 6-7-8.füzetekből. 3. old. Annál is inkább, mert mindmáig ezt a tanulmányt tartjuk a legmértékadóbb bevezetésnek a magyar informatika történet kezdeteibe.

³ Nemes Tihamér (1895–1960) feltaláló, mérnök a kibernetika egyik hazai úttörője. 1929-től a Posta Kísérleti Állomásán dolgozott. 1950-ben a Távközlési Kutató Intézet tudományos munkatársa.

⁴ Kunfalvi Rezső (1905–1998) fizikatanár. Az 1920-as években indított Ortvyai Kollégiumokat kezdetben ő szervezte, ezzel kapcsolatban személyesen ismerte Bródy Imrét, Lánosz Kornélt, Neumann Jánost, Teller Edét, Tisza Lászlót, Wigner Jenőt. Ő indította el Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapok Fizikai Rovatát a második világháború után.

⁵ Gádor László (1912–1990) elektromérnök. A Műszaki Élet (később Impulzus) szerkesztőbizottsági tagja.

⁶ A Budapesti Gyűjtő Fogházban működő mérnöki iroda. Lásd pl. Kozma L.: Egy Kossuth-díjas börtönévei. Újmandátum. Budapest. 2001.156. old.

1956-ban Rényi Alfréd, az Alkalmazott Matematikai Kutató Intézet igazgatója két terjedelmes cikkében adott tájékoztatást a számológépekről a Szabad Népből.⁷ A könyvek, tanulmányok jelentős figyelmet keltettek a magyar műszaki értelmiség soraiban.

1955-ben egy Bolyai János Matematikai Társulat szervezésében tartott balatonvilágosi algebra konferencián Kalmár László előadása felhívta a figyelmet a hagyományos algebrán túlmutató algebrai struktúrák (pl. automaták) tanulmányozásának szükségességére. Kalmár 1956-ban szemináriumot indított a szegedi egyetemen a matematikai logika műszaki alkalmazásairól. 1956-ban, Péter Rózsával közösen automata-elméleti konferenciát szervezett a Balatonnál. 1957-ben azután a szegedi egyetemen elindult a programozás orientált alkalmazott matematikus képzés. 1959-ben Kádás Kálmán szervezett közlekedés kibernetikai konferenciát a Műegyetemen. 1960-ban N. Wiener előadást tartott az Akadémián, amely a kibernetika hazai elfogadtatásának fontos állomása volt. 1962-ben az Optikai, Akusztikai és Filmtechnikai Egyesület (OPAKFI) keretei között Szentiványi Tibor, Heckenast Gáborral és Vajda Zoltánnal nemzetközi konferenciát szervezett „Mozgó mágneses elemekkel működő jelrögzítés” címen, amely a mágneses háttértárak kérdéseivel foglalkozott.

1957-ben az MTA-ban elindult egy projekt, amely keretében beszerezték egy szovjet számítógép (M-3) műszaki dokumentációját és alkatrészei egy részét és hozzákezdtek annak alkotó munkával történő összeállításához.⁸ De további próbálkozások is történtek számítógépek hazai konstruálására. Tarján Rezső 1957-ben egy saját tervezésű gép (B-1) felvázolását kezdte el, amely azonban nem valósult meg.⁹ Kalmár gép-építő terveiről 1957-ben leveleiben tájékoztatta Kínában tanuló, Éva lányát.¹⁰ Formula-vezérlésű gépének felépítéséről nyilvánosan a II. Magyar Matematikai Kongresszuson számolt be, 1960-ban, „On a digital computer which can be programmed in mathematical formula language” címen. 1956-57-ben készítette el Muszka Dániel a feltétlen- és feltételes reflexeket imitáló „kibernetikai gépet”, az un. szegedi katicabogarat, Király József ötlete alapján. 1957-ben Kozma László állított üzembe gépet, a MESZ-1-et. 1959-ben Edelényi László - Ladó László vezetésével folyt számítógép építés a Telefongyárban.

Igaz, hogy a Rényi Alfréd által vezetett, 1950-ben alakult MTA Alkalmazott Matematikai Intézet Közleményeinek első, I. – II. – III. számai (Akadémiai Kiadó, 1952 1953, 1955) még nem vesznek tudomást a számítástechnikáról, és a matematika alkalmazásairól is csak két készletezési közlemény jelent meg. Ahogyan azonban a vezető szovjet kibernetikus, Axel Berg is példaként hivatkozik rá,¹¹ 1959 végén, Budapesten tartottak egy termelés-szervezéssel

⁷ A Magyar Kommunista Párt irányadó, vezető napilapja. Typotex.

⁸ Miután a magyar informatikatörténetben számos eltérő változat szerepel e gép mibenlétéről, itt idézzük Dömölki Bálint hitelesnek tekinthető összefoglalóját, amelyet a jelen tanulmány kapcsán írt a szerzőnek. „Alapvető állítások:

- Az M-3 a SZU-ban néhány példányban már létező gép volt,
- Teljes műszaki dokumentációt kaptunk, amiből - elvileg - minden "engineering" nélkül - a gép összeépíthető volt,
- Az életre keltéshez szükség lett volna a működési mód leírására, ezt kellett rekonstruálni.
- Fentiek mellett néhány helyen történt eltérés, továbbfejlesztés az eredeti (szovjet) tervekhez képest. Ezek mértéke azonban az egész géphez képest nem jelentős.”

⁹ Dömölki Bálint-Szelecsán János: Történetek az ősidőkből. KKCS és SZK. In: Szentgyörgyi Zsuzsa: A sziget. Typotex. Budapest. 2014. 102 old.

¹⁰ Kalmár László: Levelek a logikai gépről. ITA/597.

¹¹ A. J. Berg. Az irányítás problémái és a kibernetika. In: A kibernetika filozófiai problémái. Gondolt. Budapest. 1963. 168. old. 1959-ben Axel Berg vezetése alatt (aki magas rangú katonai és rádiómérnök volt, egyben a kibernetika értője és használója) a Szovjet Akadémia megalakította a Kibernetikai Tudományos Tanácsot. Berg a hadsereg kitüntetett nagy becsben álló táborszereplője volt (1953-57 között hadügyminiszter helyettes), kitűnő katonai és politikai kapcsolatokkal rendelkezett, s ez erőt

foglalkozó nemzetközi kongresszust, amelyen egyebek mellett vizsgálták a matematikai módszerek ipargazdasági problémáit is. A hatvanas évektől a Bolyai János Matematikai Társulat Operációkutatással foglalkozó, éves konferencia sorozatot szervezett. 1960-ban elindult a Közgazdaságtudományi Egyetemen a tervmatematika szak. 1962-ben megjelent Krekó Béla „Lineáris programozás” c. könyve. 1962 táján Tarján Rezső egy amerikai látogatása után hazahozta, és terjesztette a hálótervezés (CPM, PERT) gondolatát.

E kutató-fejlesztő jellegű szellemi előkészületek mellett volt egy másik, erősen pragmatikus vonal is, amely szükségszerűen vezetett a számítógépek hazai megjelenéséhez. A nemzetközileg is tekintélyes hírnevű Központi Statisztikai Hivatal nagytömegű adatai feldolgozásához már az 1930-as évek végén lyukkártyás gépeket használt. Kiszolgálására már 1936-ban megtelepedett Budapesten az IBM, s eltérően más magán vállalatoktól, kiemelt szerepe miatt a II. Világháború után is megúszta az államosítást, fennmaradt kivételezett privát vállalként, s tovább működött. Ennek köszönhetően az 1949/50-es magyar népszámlálást koncentrált, relatíve nagy lyukkártya gépparkon hajtották végre. E géppark körül kiváló, gyakorlott műszaki, folyamatszerzői, lyukkártya-programozói gárda alakult ki. Mintaszerűen volt megszervezve képzésük, utánpótlásuk is.

A számítástechnika megjelenése és kifejlődése tehát két fő forrásból indult. A fenti szellemi előkészítő folyamatokra épülő, fiatalos kutatási irányba ható műszaki értelmiségiek világából, és a lyukkártyás gépparkokat már évtizedek óta használó, nagymennyiségű adatfeldolgozási kötelezettséggel rendelkező KSH felől. Erőteljes fejlődés akkor indult be, amikor a fent jelzett szellemi erjedést követően bekerültek az első elektronikus számológépek az országba. Nem véletlenül, a jelzett körökben jelentek meg első gépek. MTA KKCS – 1959; KSH ill. MTA KFKI – 1960; majd ezt követően egyre több, minisztériumok keretei között szerveződő, szervezési intézetekhez kapcsolt számítóközpontba kerültek gépek (pl. NIMIGÜSZI, KGM Vaskohászati Igazgatóság, ÉGSZI – 1961-1963 stb.). A 60-as évek végén mintegy 39 kiszámítógép dolgozott Magyarországon, azonban ezek egymástól eltérő márkájú, nem program-kompatibilis gépek voltak.

A gépek körül szakemberek (karbantartó mérnökök, programozók, matematikusok) toborzódtak, számítástechnikai szaktudást, tapasztalatot szereztek. Különböző alkalmazásokat próbáltak megvalósítani. Ez az az idő, amikor a számítógépekkel az operációkutatás, a népgazdasági modellezés, numerikus analízis is levegőt, komolyabb lehetőséget kapott, az elméletet meghaladóan.

Bár a gépesítés elindult, a szellemi-politikai csatornák megnyíltak, eleinte lassabb ütemű volt a gépek behozatala. Itthon még nem alakult ki a gyártás, ugyanakkor nem volt elég deviza, nyugatról embargó korlátozta a nagyobb teljesítményű gépek szállítását, nem volt elég egyéni szabadság és pénz szakmai kapcsolatok építésére. Szűk körben volt elérhető a (főként angol) irodalom, dokumentáció.

Mindezek ellenére bekerült az országba néhány gép, mellettük kialakult néhány számítóközpont, s mérnökökből, programozókból, operátorokból, alkalmazókból, kezdett kifejlődni egy szakmai közösség, nagyrészt (fejlesztés orientált, újat kereső) autodidaktákból

és hatalmat is adott harcához, amely nem csak elfogadottá, de elsőrendű fontosságúvá emelte a kibernetikát. Lásd: I. Radunskaja: Akszel Berg. Kossuth. Budapest. 1978.

szakemberekké erősödő emberekből. Ez a közösség gyorsan fejlődött, tanult. A szakma újdonsága, szakmaszeretete nem engedett utat, az embereket, intézményeket egyébként szétválasztó korlátoknak. A kapitalizmus kíméletlen gazdasági versengése – hiánya miatt – nem tompította az együttműködést, örömmel adták át a közösség tagjai egymásnak és a kíváncsi laikusoknak tudásukat. A szocialista vállalat kevésbé teljesítmény-orientált szervezete pedig időt adott konferenciázásra, tanulásra.

Ahogy Szelezsán János megjegyezte, néhány bölcső intézetben tehetséges fejlesztők egész sora, alakult ki, akik szétsugározva, rövidesen a sokasodó szakmai és minisztériumi számítástechnikai központok vezetőivé váltak.

Az számológéppontok¹² tevékenysége osztályok köré szerveződött, az alkalmazási témáknak és a kibernetika komplex jellegének megfelelően rendkívül sokszínű képet alkotva. A matematikai, biológiai, nyelvészeti és műszaki témák mellett a gazdasági jellegű alkalmazások váltak dominánssá. A számológéppontok, ill. munkatársaik részt vettek az első iparági modellek kidolgozásában, programozásában, számításában, az első lineáris programozási, szállítási feladatok és gazdaságossági számítások megoldásában. Ebben a korszakban rendkívül divatos témának számítottak a matematikai- nyelvészeti kutatások. Terítékre kerültek a műszaki alkalmazások, például az újjáépülő Erzsébet híd, vagy Bős-Nagymaros számításai, vagy a vezérlési kérdések, pl. a villamos hálózat teherelosztása. A témák sokoldalúságát mutatja, hogy foglalkoztak a közlekedés, valamint a termelési folyamatok technológiájának számítógépes automatizálásával, de ugyanakkor a kibernetika társadalmi és filozófiai hátterének kérdéseivel is. A szakma hazai fejlődésének ebben a korai szakaszában a számítástechnika még nem vált rutin technikává, a gép használata a problémák újszerű megközelítését, elemzési módját is jelentette. A számológéppontok alkalmazási tevékenységei éppen ezért még javarészt kutatások és nem csupán szolgáltatások voltak.

A számológéppontok munkatársai számítástechnikai népszerűsítő-, tudományos előadásokat tartottak különféle fórumokon. Az Akadémia osztályülésein, konferenciákon, a TIT-ben, tudományos társaságokban, egyetemeken. Jellemzésül említjük, hogy a szerző, mint matematikus például, a mérnök Uzsoky Miklóssal és Máté Leventével, mint hallgató vett részt 1965-ben a Bolyai Társaság által szervezett, Prékopa András által tartott, fél éves „Lineáris programozás”-i szemináriumon, a Technika Házában. Megjegyzem, e szeminárium a lineáris programozást elsősorban, mint matematikai diszciplínát ismertette, ekkor még nem jött el az ideje a mélyebb számítástechnikai vonatkozások tárgyalásának.

Központi Statisztikai Hivatal (KSH)

A Statisztikai Hivatal elődjeként 1867-ben a földművelés- ipar- és kereskedelemügyi minisztériumban öt fővel statisztikai ügyosztályt alakítottak. Élére a kor neves közigazdászát, Keleti Károlyt nevezték ki. Az ügyosztály feladata lett az első magyar népszámlálás megszervezése, amely sikeres lebonyolítása után az ügyosztály 1871-ben önálló hivattallá alakult. A Hivatal a nagytömegű adatai feldolgozásához már az 1930-as évek végén lyukkártya gépeket használt. Ennek az igénynek a műszaki kiszolgálására 1936-ban megtelepedett Budapesten az IBM is, s eltérően más magán vállalatoktól, kiemelt szerepe miatt a II. Világháború után is fennmaradt, nem államosították. Az 1949/50-es magyar censzust koncentrált, relatíve nagy lyukkártya gépparkon hajtották végre, ami a

¹² Azokban az időkben a számológép és a számítógép szavakat alternatívan használták.

KSH-t a lyukkártyák használata területén kulcspozícióhoz juttatta. Így kapta meg 1953-ban a KSH az országos lyukkártya felügyeletet, majd később a szűkösen csordogáló számítógépek elosztását, alkalmazásuk koordinálását, amely célból 1960-ban megalakult a KSH Országos Ügyvitelgépészeti Felügyelete (OÜF). Ez felügyelte adminisztratív a rendszeridegen magánvállalatot, az IBM Hungart is. Az ügylet jelentőségét – mindkét oldalon – jelzi, hogy 1966-ban az IBM elnöke T. J. Watson, Budapestre látogatott. Az OÜF Pesti Lajos vezetésével megszervezte az országos, rendszeres lyukkártyás, majd számítástechnikai oktatást. Az 1970-es évektől nagy intézményhálózatot hoztak létre a számítógépek elosztásának, alkalmazásának koordinálására: Infelor, Számok, OSZV, SKV, SZÜV, ASzSz, OSZI. Elindították a számítástechnika publikációs fórumait, az Információ-Elektronikát (1966-2000), ill. a Számítástechnikát (1970-1986, majd 1986-1997 között Computerworld Számítástechnika néven). E történelmi háttérrel és intézményrendszerben fejlődtek ki a nagygépes „adatfeldolgozási szakma kitűnő, lyukkártya gépek technikáján nevelkedett veteránjai.”

Tehát „a számítástechnikai társadalom önszerveződése több, elszórt kezdeményezésből jött létre,”¹³ felhasználva az adott, korábban kialakult egyesületi kereteket: BJMT, HTE, MATE, MEE, MTA. Szentiványi Tibor, aki korábban elsősorban a MATE, GTE, OPAKFI kereteiben dolgozott, különösen sokat tett az addig szétszórtan tevékenykedő számítástechnikai szakemberek összefogásában.

2. Az NJSZT Előttörténete (1962-1968)

Amikor egy szakma felvirágzik, előbb-utóbb létrejönnek a szakma aktív tagjaiból azok a szerveződések, amelyek célja az illető szakma fejlődésének elősegítése, a szakma tagja közötti kommunikáció elmélyítése, a szakma ismereteinek terjesztése a társadalomban, majd a szakma önszerveződéséhez szükséges társadalmi-irányítási struktúrák kialakítása.

Magyarországon például a reformkor gazdaság-, és szellemi fejlődését követően 1825-ben megalapították a Magyar Tudós Társaságot (a mai Tudományos Akadémia elődjét), 1841-ben a Magyar Természettudományi Társulatot. 1867-ben került sor a Magyar Mérnök Egylet megalapítására. Ezt követően a Természettudományos Egyesületek egész sora alakult meg.

A NJSZT megalakulása előtt, amint korábban néhány példán keresztül már említettük, a maroknyi számítástechnikus, gyakran használta a Műszaki és Természettudományos Egyesületek Szövetségében tömörült mérnök-, és természettudományi egyesületek kereteit, szakmai előadások megtartására, elsősorban a HTE, MATE, OPAKFI fórumait.

Közülük 1949-ben jegyezték be a Híradástechnikai, Finommechanikai és Optikai Egyesületet. 1982 körül ebből az egyesületből váltak ki a Méréstechnikai és Automatizálási Tudományos Egyesület (MATE), majd az Optikai, Akusztikai és Filmtechnikai Egyesület (OPAKFI). A maradék ekkor vette fel a Híradástechnikai Tudományos Egyesület (HTE) nevet, amely nevet 1998-ban bővített Híradástechnikai és Informatikai Tudományos Egyesületre (HTE), felismerve a számítástechnika és távközlés feltartóztathatatlan konvergenciáját. A MTESZ-hez tartozott még a fontosabb partnerek közül a Bolyai János Matematikai Társulat (BJMT), illetve a Magyar Elektrotechnikai Egyesület (MEE) is.

¹³ Ismeretlen szerző: Neumann János Számítógép-tudományi Társaság. (Történelmi áttekintés). Kézirat. 1999 vagy 2000. A továbbiakban Ismeretlen-ként hivatkozunk rá.

A MTESZ és egyesületei

A II. Világháborút követően a magyar műszaki értelmiség gyorsan eszmélt. Már 1945. január 18-án létrehozta a Magyar Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezetét (MMTSzSz). Elnök Fischer József újjáépítési kormánybiztos¹⁴, Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke lett. Főtitkára Zentai Béla miniszteri biztos,¹⁵ ügyvezető titkára Philip Miklós¹⁶ lett. Szakosztályok alakultak. Céljuk a mérnökök érdekvédelme és bekapcsolásuk az újjáépítésbe, a 3 éves tervbe. Hiába voltak azonban a MMTSzSz vezetői baloldali emberek, a kommunista elitben/pártban erősödő értelmiségellenesség következtében a spontán szerveződő Szövetséget megszüntették, s helyette 1948-ban „felülről” létrehozták a Műszaki és Természettudományos Egyesületek Szövetségét, a MTESZ-t, amelyhez csatlakoztatták a természettudományos egyesületeket. Az egyesületek csatlakoztak, s bár szakmai munkájukat önállóan végezték, szuverenitásuk megszűnt.¹⁷

A Szövetség állami rangját jelezte, hogy megnyitó ünnepségén megjelentek a Kommunista Párt szellemi vezetői: Erdei Ferenc, Gerő Ernő, Ortutay Gyula, Révai József. Az ügyvezető társelnök Zentai Béla lett. Még ez évben megkezdtek a már csatlakozott tudományos társaságok mellett újak szervezését, így pl. az Elektronikai és Híradástechnikai Tudományos Egyesületet, többek között Tarján Rezső közreműködésével.

Ugyanakkor a MTESZ tagjai számára legitimitást, gazdasági- és deviza ellátmányt, korlátozott külföldi kapcsolatokat biztosított.

Amíg a politikai kontroll a MTESZ felső szintjein, a vezetőségben valósult meg, az egyesületekben, az egyes szakmai fórumokon kapott szót a műszaki értelmiség. 1968-tól az új mechanizmus gazdasági mechanizmus szellemében az értelmiség jobb megítélését kapott. Például megalakulhatott néhány addig nagy óvatossággal kezelt szakterület szervezete, így a Szervezési és Vezetési Társaság (SZVT), vagy az NJSZT. Az 1990-es rendszerváltást a MTESZ túlélte, és az új idők szellemének megfelelően demokratizálta önmagát. Ebben az időben 4 évig (1994-1998 között) a NJSZT adott elnököt: Havass Miklós személyében. Ez után azonban a MTESZ-ben belső egyenetlenségek és zavarok támadtak. A MTESZ nem tudott megbirkózni a divergencia és anyagiasság erőivel. 2013-ban a Szövetségi Tanács kezdeményezte a csődbe került MTESZ felszámolásának

¹⁴ Fischer József (1901-1995) építész, részt vett az őszirózsás forradalomban, a Tanácsköztársaság alatt pedig a Vörös Hadsereg tagja volt, az MSZDP tagjaként börtönbe került, disszidált, majd hazajött).

¹⁵ Zentai Béla (1914-1980) részt vett 1937. szeptember 16-án a Tompa utcai nyilaskeresztes központ elleni akcióban, amiért négy napra őrizetbe vették. 1938-tól 1944-ig mérnök a Ganz Villamosági Rt. tanulmányi osztályán. 1940-ben, Erdélyben, 1942-1943-ban a fronton, a Don-kanyarban teljesített munkaszolgálatot. Hamis papírokat készített az ellenállási mozgalom résztvevői számára. 1945. januárban belépett a Magyar Kommunista Pártba.

¹⁶ Philip Miklós (1921 - 2002), mérnök, szakma politikus. 1944. november 9-én önkényesen elhagyta alakulatát. Fokozatosan vált baloldallivá, majd háborúellenessé. 1945 februárjában belépett a Magyar Kommunista Pártba. 1945-ben ügyvezető titkára lett a Magyar Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezetének. Az 1945. június 24-i népgyűlésen választották az Ideiglenes Nemzetgyűlés dunántúli képviselőjévé a szakszervezetek képviselőjében. 1948. október 10-étől, 1952. szeptember 1-ig hivatásos mérnök ezredes a néphadsereg állományában; a Haditechnikai Intézetben dolgozott. Miután tartalékkormányba helyezték, különböző ipari vállalatoknál volt alkalmazásban. 1956 elején Mező Imre hívására az MDP budapesti pártbizottságának ipari osztályán lett munkatárs. 1959 és 1962 között az MSZMP KB pártosztályával fejezte be a Budapesti Műszaki Egyetemen még 1953-ban megkezdett tanulmányait. Ezt követően 1977 novemberéig a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének volt a főtitkárhelyettese. Ekkor feletteseivel való ellentétei miatt, a KGM Informatikai cégnél helyezkedett el. 1978-ban pártfegyelmi büntetést kapott, ami után MSZMP tagságát – formálisan ugyan, de fenntartotta.

¹⁷ Németh József: Műszaki fejlődés – természettudományos műveltség. Műszaki és Természettudományi Társaságok Magyarországon. MTESZ. Budapest. 1998.

elindítását. Előtte azonban, a NJSZT 2006-ban kilépett az egykor neki életet adó Szövetség keretei közül.

„1961 táján merült fel néhány szakemberben az az igény, hogy a (még számukban) szórványos (de egyre gyarapodó) szakember közötti eszmecsere valamilyen társadalmi szervezetben serkentsék. Ezzel kezdődik a NJSZT előtörténete”.¹⁸ A közlésvágytól „telített folyadék” kikristályosodása Philip Miklós körül kezdődött meg. Visszaemlékezései szerint¹⁹, 1963-ban (?) került a MTESZ-hez, mint főtitkárhelyettes (ahol akkor a főtitkár Valkó Endre volt). A kommunista párt ipari osztálya küldte oda a Műegyetemről. Feladata az volt, hogy a Rákosi által háttérbe szorított MTESZ fejlődésnek induljon. Szakmai előéletének megfelelően nézett utána újszerű lehetőségeknek, és tapasztalta, hogy a Szövetség még nem foglalkozik számítástechnikával. Ismeretei alapján összeszedett néhány embert, és felvetette azt a gondolatot, hogy a MTESZ keretében alakuljon meg egy csoport. Törekvéseit teljes mértékben támogatta a helyét, befolyását kereső, és a műszaki fejlődést elvből támogató OMFB, személyesen is különösen annak befolyásos főosztályvezetője, Zentai Béla. Érdekes megjegyezni azt is Philip Miklós aktivitásáról, hogy még, mint a Magyar Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezetének munkatársa, már 1947-ben részt vett a HTE elődjének, a Híradástechnikai, Finommechanikai és Optikai Tudományos Egyesületnek a megalapításában is.²⁰ Ő megfelelő politikai kapcsolatokkal rendelkező káder volt, aki azonban szívében viselte szakmája sorsát is. Ezeket a baloldali érzelmű vezető műszaki embereket nem a szerzés hajtotta (nem volt számottevő fizetésük, s az anyagi érvényesülés egyéb útjai zárva voltak) hanem a becsvágy, a hírnév, a szakma szeretet (vagy a hitványabbaknál a hatalomvágy). Egyfajta puritanizmus övezte őket.

Az NJSZT-t alapító „atyák” azt is jól ismerték fel, hogy „nem csak a hazai számítástechnikai réteg erősödött meg, de maga mögött tudhatta itt és máshol is azokat a reformpolitikusokat, akik ugyan igen különböző megfontolásoktól vezetve, de megértették, hogy a régi ipari struktúrákat legalábbis bővíteni kell, a gazdaságban és szervezetekben korszerű módosulások szükségesek és ehhez meg kell nyerni egy, az újra érzékenyebb szakember réteget.”²¹

Az első megbeszélések Békéssy András (Matematikai Kutató Intézet, KKCS), Fazekas Ferenc (Műegyetem), Homonnay Hugó (SZÜV), Jándy Géza (Műegyetem), Kádár Iván (ÉM Számgép), Pesti Lajos (KSH, főosztályvezető), Pintér László (SZÜV), Szelezsán János (KKCS), Szentiványi Tibor (KKCS), Tarján Rezső (Műegyetem), Tóth Imre (KFKI), Zentai Béla (OMFB, főosztályvezető) bevonásával zajlottak.

A megbeszéléseknek a **MTESZ KAB** (Központi Automatizálási Bizottság) adott formális kereteket (helyiség, irodai eszközök, szervező asszisztencia). E bizottságban érlelődött az NJSZT elődszervezete mellett az SZVT és a Tájékoztatástudományi Egyesület

¹⁸ Szentiványi, 16. old.

¹⁹ Tömpe Zoltán: Számítástechnika magyar módra. (A magyar számítástechnika első ötven éve személyes visszaemlékezések tükrében. 1938 – 1988). 6. old.

²⁰ Bartolits István (szerk.): A HTE 60 éve. HTE, Budapest, 2009. 55. old.

²¹ Ismeretlen szerző, 1. old.

megalakításának gondolata is. Ez a – előzetes érlelés egy bizottságban – gondolat nem volt új a MTESZ-ben, például 1952-ben ugyanilyen módon jött létre, majd vált ki a MATE.

A beszélgetések eredményeként **1963** októberében megalakult a MTESZ Központi Titkárságához tartozó **IKOSZ** (Információfeldolgozási, Kibernetikai, és Operációkutató Szakosztály), ahol Philip Miklós emlékei szerint „Jándy volt az operációkutató, Tarján volt az informatika”. Ugyanez évben megalakult az SZVT is.

1965-ben Az IKOSZ átalakult **AIOT**-tá (Automatizálási, Információfeldolgozási, Operációkutató Tanács). Ennek elnöke Tarján Rezső lett.²² Az összekötő kapocs a MTESZ-szel Philip Miklós volt. Egy lelkes, kooperatív, amatőr társaság alakult ki e szakmában – s ez sokáig jellemezte a szakmát.

Az AIOT-ban még nem volt merev struktúra, szervezete még alig volt formalizált. Önkéntes csoportosulások végezték elképzelt munkájukat. A vezetésben Szelecsán szóbeli tájékoztatása szerint „nem voltak deklarált funkciók (kivéve elnök, titkár). Az ún. vezetőséget sem választották, hanem verbuválódott (Philip Miklós, Tarján Rezső, Kádár Iván voltak a fő verbuválók). Az én [Szelecsán] szerepem egyfajta „mindenes” szerep (Kádár „jobbkeze”). Emlékszem többször együtt mentünk Philiphez alakítgatni a dolgokat. Fontos feladatomból volt a „szakosztályi” hálózat szélesítése, úgy, hogy pl. „ideiglenes” elnökként hoztam létre valamilyen szakosztályt; pl. még 73-ban is én voltam elnök az Orvos-biológiai Szakosztálynak, (papírom van róla). Oszlopos tag voltam az alakuló közgyűlés előkészítésében is (előterjesztő is voltam)”.

A Társaság előbb információ átadással, hardver-, szoftver építői tapasztalatok cseréjével foglalkozott. Így e két területen kristályosodott elsőként szakosztály/szakszerepű a munka. Hardver mérnökre egyre nagyobb számban volt szükség a növekvő számú számítógép üzemeltetése miatt. Programozókra szükség volt a számítóközpontokban felmerülő feladatok megoldása miatt. A szervezés a korábbi kis-közép irodagép, ill. lyukkártyás előélet után még kereste a helyét az elektronikus gépek világában.

Kezdetben a tudományos vonal volt a kristályosodási mag. Majd a tevékenység az alkalmazások mentén tovább differenciálódott.

Kétségtelen, hogy a Társaság élete első 10-15 évének jellemzői: viszonylag kis létszám, szűk körű szakmai-tudományos egyesület, tagjait – a másként nehezen elérhető – információk megszerzése és cseréje vonzotta, hatott az újdonság varázsa, a konferenciákon a szakmai bemutatkozások domináltak.

²² Tarján Rezső (1908-1978) mérnök, az NJSZT első elnöke. A számítástechnika/számítástudomány és kibernetika kezdeti időszakának egyik legjelentősebb hazai alakja volt. Az elsők között ismerte fel a tudományág jelentőségét, hamarosan a szakterület vezető szaktekintélyévé vált. 1944-ben munkaszolgálatra hívták be, s a szerencse játszott közre abban, hogy „mindössze” súlyos betegséggel vészelje át a nehéz időket. A világháborút követően baloldali elkötelezettsége és szaktudása révén jelentős feladatokat kapott a hazai tudományos és műszaki fejlődés irányításában. 1947-től az Egyesült Izzóban dolgozott, majd rövid ideig a Híradástechnikai Iparigazgatóság vezetője volt. Az ötvenes évek elejétől a Posta Kísérleti Állomás helyettes vezetőjeként tevékenykedett – miközben a hozzá oly közel álló kutatásokat is folytatni tudta - az 1953. februári letartóztatásáig. Két esztendővel később bekövetkező szabadulása - amiért barátai, köztük Hajós György, Hevesi Gyula, Winter Ernő minden követ megmozgattak - számára egy új életszakasz kezdőpontja. Haláláig, szinte minden energiáját a kibernetika jelentőségének hazai felismertetésére és művelésének előmozdítására összpontosította. Az 1960-as években a Műegyetemen, majd az OMF-ben dolgozott.

A fent említett „szelezsáni” elvek mentén verbuválták a szakosztályok vezetőit is, pl. régibb, KKCS-s kapcsolatok alapján. A társaság vezetősége ekkor a tisztségviselőkből, a szakosztályvezetőkből és az elnöki bizottságok képviselőiből állott.

Ekkora a következő egyszerű struktúra alakult ki, mindössze (már!) 4 szakmai csoporttal: Szoftver, Hardver, Szervezés, Operációkutatás. A szakmai munka ezekben a szakosztályokban folyt.

A szakosztályok előbb szűkebb körű eszmecserékben, előadásokban fejtették ki tevékenységüket, majd konferencia-sorozatokat szerveztek (esetleg más közösségekkel közösen). Majd elkezdődött a nemzetközi tájékozódás, kapcsolatteremtés. A gazdasági viszonyok kedvező változása következtében a magyarok sok helyen voltak úttörők a nemzetközi kapcsolatok kialakításában. A fő cél: Tudás szerzés, tudás átadás, információs csere kapcsolat, ami alapja volt a szocialista országokban kialakult „fejtsük vissza, aztán csináljuk meg magunk” (reverse engineering) kényszerből erényt kovácsol filozófiának.

A Számítógép-technikai (Hardver) Szakosztályt Szentiványi Tibor (volt KKCS-s, ekkor már Infelor-os) szervezte meg és vezette, helyettese Kovács Győző (szintén volt KKCS-s) volt. Itt nyilvánvalóan a számítógépeket karbantartó, javító, korszerűsítő, vagy ilyen gépeket fejlesztő mérnökök gyülekeztek. Az egyedi előadásokat, megbeszéléseket meghaladóan, náluk indult el 1968. június 23-án, a háromévente megrendezett országos Számítógéptechnika c. konferencia sorozat, amely az IFIP bevonásával hamarosan (1977-től) nemzetközivé vált COMNET néven, s idővel a számítógéphálózatokkal kapcsolatos diskussziók magja is lett. A konferencia sorozat 1990-ig volt életben. Ezt követően ez a terület már kinőtte a közös, nagy konferencia kereteit, s több szakkonferencia fejlődött ki a távadatfeldolgozás talaján. A többi szakosztályban is megjelenő két-, háromévente megrendezett „nagy” konferencia sorozat is a COMNET-ből merítette a mintát. Egyébként ez, a korra jellemző forma alakult ki pl. a HTE-nél is.

A Programozási Rendszerek (Szoftver) Szakosztályt Dömölki Bálint (egykor KKCS-s, később Infeloros) szervezte meg, s kérte fel a szakosztály tagjait. Helyettese Havass Miklós (akkor NIM IGÜSZI-s, később Infeloros) volt. A vezetőség tagjai voltak még ebben az időben: Bakos Tamás (KSH, majd Infelor), Dettrich Árpád (Vaskohászati Igazgatóság, majd Infelor), Fidrich Ilona (MTA Számítástechikai Központ), Zsombok Zoltán (SZÜV). A szakosztály fő érdeklődése az akkoriban sűrűn megjelenő újabb és újabb programozási nyelvek, majd a kialakuló operáció rendszerek struktúrájának, implementálásának tanulmányozása volt. E közös munka, szemináriumok és ismeretség eredményeként vettek részt egyes tagjai például (Bakos, Dömölki, Fidrich, Havass) 1965-ben, Kelet-Berlinben a szocialista országok tudományos akadémiái által tervezett magasszintű programozási nyelvek (Algek, Algamsz) definiálása előkészítésében.²³ Az egyesületi közös munka segítette elő azt is, hogy munkahelyeiket is bevonva, közös projekteket szerveztek a magyar gyártmányú számítógépek szoftver ellátásához (pl. Cobol). Együtt dolgozták fel (értették meg) szeminárium sorozat keretei között pl. az Algol 68-at. 1968-ban Esztergomban nyári egyetemet szerveztek, három külföldi előadó vezetésével. E. Z. Ljubimcskij a moszkvai Keldis Alkalmazott Matematikai Intézet igazgatója volt, a BESZM gép szoftver rendszerének egyik kidolgozója, aki együtt dolgozott M. R. Shura-Burával is, az orosz programozás nagy öregjével ALGOL 60 fordítóprogramok fejlesztésén. Miután több gépre kellett ezt a munkát

²³ Lásd B. Szendov előadását a 2014-es szegedi IT-STAR konferencián. (<http://itf2.njszt.hu/objektum/blegovest-sendov-eloadasa-az-njszt-nemzetkozi-konferenciajan>)

elvégezni, Ljubimcszkij, S. S. Kamininnal együtt kifejlesztette az ALMO (Algorithmic Machine Oriented) közbülső nyelvet, amely leegyszerűsítette munkájukat. John E. L. Peck (1918-2013) az University of British Columbia (Canada) számítástechnikai tanszékének első professzora volt. Miután ő is részleteiben foglalkozott Algol 60 fordítóprogram kidolgozásával, szerzett tapasztalatai alapján meghívták az ALGOL-68 Reportot készítő kollektívába, így a nyelv egyik szerzője lett A harmadik előadó B. Dolph az új, PL/I nyelvet ismertette, s Bécsből jött, az IBM-től. E szakosztály tagjai, alig végzett fiatal emberek még tudományos igénnyel figyelték a szoftver fejlődés eseményeit, kíváncsiak voltak az újdonságokra, belőlük alakultak ki idővel a hazai szoftver fejlesztés vezető alakjai. Ugyanakkor a Szakosztály iránt kialakuló nagy érdeklődést az is okozta, hogy a sokszor alkalmazói programok nélkül érkező számítógépek mellett nagy volt az igény programozói munkára. S a programozók e szakosztály köré gyülekeztek.

A Szervezési Szakosztály munkájáról nem sokat tudunk. Feltételezhető, hogy néhány lyukkártyás, vagy számítógép beszerzést előkészítő, számítóközpontok szervezését végző érdeklődőből állhatott. Gyakran fordult meg pl. a különböző találkozókban Homonnay Hugó. Az 1974-es beszámoló említi, hogy 1972 január 1-én újjászervezték a szakosztályt, nyilván nem megfelelő aktivitása miatt. Jellemző: egyedül nekik nem voltak nagy konferenciáik a későbbi 6 szakosztály közül. Úgy vélem e történetnek történelmi okai vannak. A szocializmus tervutasításos rendszerének álláspontja szerint a vállalati folyamatok nem képezheték a versengő kapitalizmus embertelen, munkást a versenynek tárgyként alárendelő, a taylorizmus embertelen alkalmazásának terepét, hisz a vezető dolga nem más, mint a tervutasítások végrehajtása, és nem versengés szítása. Így hatósági rendelkezések alapján 1950-ben felszámolták a vállalatok szervezési osztályait és a szervezés, mint szakmai tevékenység megszűnt. Ezzel együtt eltűntek azok az emberek, könyvek, módszerek, amelyek ezt a kultúrát táplálták. 1957-től a szervezéstudomány ugyan ismét fejlődésnek indulhatott. Az 1960-as évektől végén egymás után alakultak a különböző minisztériumok szervezési intézetei, amik utóbb összekapcsolódtak a számítástechnikával is. Azonban még sokáig az egyszerűbb könyvelési, számviteli feladatokat látták el, elektromechanikus irodagépekkel bíbelődve. 1970-re néhány idősebb, régi „szakin” kívül még nem állt rendelkezésre gyakorlattal rendelkező szervező gárda. Később azután, a számítógépek körül kialakuló bonyolult folyamatok váltottak ki jelentősebb élénkítő hatást.

Az Operáció Kutatási Szakosztályt Jándy Géza (Műegyetem Tarján Rezső köreiből) vezette. Helyettese talán Pongrácz Tibor lehetett, Kádár Iván köreiből. De hogyan kapcsolódott az operációkutatás a számítástechnikához, és a Neumann Társasághoz? Az operációkutatás fontos stratégiai eszköz volt a világháborúban, 1938-ban a brit légierők radar figyelőinél alkalmazták. A három győztes nagyhatalom együttműködésében létrehozott Operational Research Section a hajók optimális számát állította össze a német tengeralattjárók által hevesen támadott hajó konvojokban, ill. a repülő rajokat, a szőnyegbombázáshoz. Így az operációkutatás, köszönhetően az erős szovjet matematikusi iskolának is, ez időben preferált terület volt. Az operációkutatásba bekapcsolódó magyar matematikai iskola hamar jó hírnévre tett szert.²⁴ Prékopa András körül igényes, nemzetköz iskola alakult ki, amely a Bolyai János Matematikai Társulat keretei között fejtette ki (nagyobbrészt elméleti jellegű, de az

²⁴ Romsics idézi az Európai közösség 1990-es felmérését, amely szerint Magyarország többek között kiváló eredményeket ért el az operációkutatásban, ám a számítástechnikában nem tartottak olyan jónak, mint mi magunkat tartjuk itthon! Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris Kiadó. Budapest, 1999. 466. old.

alkalmazások felé nyitó) tevékenységét. Ők elsősorban az elméleti kérdésekkel, matematikai apparátussal foglalkoztak. Azonban igaz az is, hogy „*az operációkutatás nagyon szoros kapcsolatban van a hagyományos értelemben vett matematikával, azonban attól egy vonatkozásban lényegesen eltér, ugyanis az operációkutatás művelése erősen függ a számítógépektől. Ezért az operációkutatás és a számítástechnika együtt futott fel.*”²⁵ Az operációkutatás számítástechnikai, és alkalmazási aspektusi hozták létre az NJSZT Operációkutatási Szakosztályát. E gyakorlati tevékenységet támogatták az akkoriban széleskörű használattal bíró, Tarján által is propagált CPM és Pert elemzések a számítógépeken.

E tevékenység később egyrészt beszűkült, megélvén praktikus alkalmazásainak korlátait, másrészt területét tekintve tovább szélesedett, ami következtében 1990-ben megalakult az önálló Gazdaságmodellezési Társaság, majd 1991-ben a Magyar Operációkutatási Társaság.

Azok a szervező titkárok, akik a számítástechnikai közösség munkáját segítették, akiket a MTESZ kijelölt az ügyek vitelére ebben az időben: Tarr Istvánné (1962-65), Léces Károly (1964-66), Nyárai Emilné (1966-68) voltak. Segítségük nagyrészt tehermentesítette a munkát (elvégezték például a szervezési feladatokat, a költségek elszámolását, a szükséges jelentések, emlékeztetők megírását). Ugyanakkor miután foglalkoztatójuk a MTESZ volt, amely keretében más feladataik is voltak, feladataik prioritizálását, értékelését a MTESZ végezte, s ez többször konfliktust okozott.

3. NJSZT megalakulása (1968-1975)

1968. január elseje irányváltást (enyhülést) hozott a politikai és gazdasági rendszerben. Az új gazdasági mechanizmus a gazdaság irányításának és tervezésének átfogó reformja volt. A reform három területen hozott lényeges változást:

- csökkent a központi tervezés szerepe és nőtt a vállalati önállóság (és ennek következtében egyéni szabadság) a termelés és a beruházások terén;
- liberalizálták az árakat, vagyis a hatóságilag rögzített árak mellett egyes termékek árai a piaci keresletnek megfelelően alakulhattak;
- a központilag meghatározott bér-rendszer helyét egy flexibilisebb, bizonyos korlátok között szabadabb javadalmazás jött létre.

A versenyszellem erősödése mellett, segített változtatni az ország-vezetés műszaki fejlődéssel kapcsolatos passzivitásán az un. Koszigin levél, amely felhívta a volt szocialista országokat egy közös számítógép fejlesztő projekt elindítására, az IBM számítógépek architektúrájának átvételével.

OMFB

Az OMFB-t (Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság) 1961-es kormánydöntés alapján hozta létre a kormány 1962-ben. Első elnök az OT (Országos Tervhivatal) korábbi elnöke, Kiss Árpád, aki érzékelte az országban a technológiai fejlődés hiányát, és ugyanakkor szükségességét a gazdaság fejlődésében. 1959-60-ban megfogalmazta a technológiai

²⁵ Rapcsák Tamás: Az operációkutatás kialakulásáról és hazai helyzetéről. Magyar Tudomány. 1988/44.

elmaradottság következményeit. 1960 elején létrehozta az OT Elnöki Műszaki Titkárságát a nagy műszaki projektekben már kipróbált Sebestyén János vezetésével.²⁶ Az ő javaslatára a Hivatal feladata nemzetközi kitekintésű elemző tanulmányok és gazdaságfejlesztési koncepciók készítése, a műszaki fejlesztés nemzetközi képviselője, ill. egyes termékek, technológiák támogatása volt. Az OMFB sikeres működésének eredménye volt többek között az automatizálás ill. a számítástechnika előtérbe kerülése. Itt fogalmazták meg a számítástechnika támogatására a SZKFP-t (Számítástechnikai Központi Fejlesztési Program), amely többek között nyugati licencek vásárlását, központosított fejlesztési alapokból egyes vállalatok számára számítógépek beszerzését tette lehetővé. Sebestyén János (mintegy 30 éven át első elnökhelyettes) vezette 1969-től a Számítástechnikai Kormányközi Bizottságban a magyar felet, amely célja volt az ESZR együttműködés megvalósítása. Élharcosa volt a szófiai elv megtagadásának (szoftver legyen áru, magyar külkereskedelmi többlet elérése). Kiemelkedő vezér alakja volt a magyar számítástechnikai és műszer ipar kialakulásának, termékeik alkalmazásának. A hivatal sikereit az tette lehetővé, hogy nem nagy létszámú munkatársa az ipari életben kipróbált szakember volt (függetlenül politikai előéletétől), s a Hivatal munkájába mintegy 2000-3000 szakértőt vontak be. Itt dolgozott pl. Zentai Béla (főosztályvezető), Tarján Rezső, majd a 70-es években Pál László. Ebben a munkában támaszkodni tudtak a MTESZ tagegyesületei állományára és fórumaira. (Az OMFB későbbi elnökei: Ajtai Miklós, Pál Lénárd, Szekér Gyula, Tétényi Pál, 1990-1994 között Pungor Ernő, majd Bihari István.) A hivatalt az új gazdasági rend már nem tartotta szükségesnek, s 1999-ben megszüntette, ill. a Művelődési Minisztérium egyik egységévé fokozta le (NKTH), s idővel több sikertelen átszervezés után teljesen elveszítette jelentőségét és lehetőségeit.

Miután a számítógépek eredményes használatának gátat vetett a vezetők érdektelensége mellett a számítógépek (és a beszerzésükhöz szükséges deviza) hiánya, Koszigin, akkori szovjet miniszterelnök javaslatot tett hat európai KGST országnak egységes számítógép rendszerek (ESZR ill. MSZR) közös fejlesztésére, gyártására, amelyet azután az alkalmazásokban is együttműködés követett (AIR). A megállapodás értelmében, amely nehézkes mechanizmusokkal rendelkező KGST keretein kívül jött létre, Magyarország az ESZR sorozat legkisebb gépének gyártását vállalta. Az ESZR program hazai koordinálása céljából hozták létre az OMFB felügyelete alatt az SZKI-t. Az új mechanizmus liberális szelleme, és az ezt meglovagoló OMFB munkája eredményeként, Magyarországnak még arra is lehetősége nyílt, hogy e gépet – R-10 – nyugati licenz alapján gyártsuk (ami fő előnye nem csak a kész tervek átvétele, de a technológiák beszerzése is volt) az erre szakosodó Videotonban. Ugyanez a liberalizmus tette lehetővé azt, is, hogy a KFKI – igaz némi ködösítéssel – a közös sorozaton kívül hozzon létre számítógépet, amely azután igen elterjedt lett a szocialista piacon. A két magyar géptípussal, továbbá néhány perifériával Magyarország jelentős számítástechnikai exportőr lett a szocialista piacon. Utólag visszatekintve úgy véljük, hogy e program eredményeként teremtődött meg az a bázis, amely következtében a számítástechnikai kultúra meghonosodott. Ebben a folyamatban a NJSZT-nek jelentős szerepe volt. Azonban már akkor sem hallgatta el a szakma e program két jelentős hiányosságát. Egyrészt e programmal nem tudtuk meghaladni a minőségi alkatrész hiányt. Ennek következtében a gépek magas hiba aránnyal dolgoztak, ami időkritikus rendszereknél

²⁶ Sebestyén János (), által korábban eredményesen betöltött fontosabb pozíciók: Nehézipari miniszterhelyettes; Dunapentele - később Sztálinváros, majd Dunaújváros - kormánybiztosa; a Vasmű első vezérigazgatója, főenergetikus; kereskedelmi tanácsos az NSZK-ban (követi funkciókkal).

elfogadhatatlan, ám a batch feldolgozásoknál is sok bosszúsággal járt. E hiányosság enyhítésére jött létre az országos szervízhálózatot ellátó OSZV, a KSH felügyelete alatt, másrészt a kényes helyekre továbbra is nyugati típusú gépek beszerzését kísérelték meg. Mind emellett, miután a szoftver nem képezte kereskedelem tárgyát, nem volt hajtó erő, ami miatt jó alkalmazási rendszerek alakultak volna ki.

Mindennek ellenére az 1970-es években a számítástechnika gyorsan fejlődött a kialakuló gazdasági nehézségek idején is (1973: olajválság). Nőtt a gépek száma, s egyre inkább a gépek alkalmazásának kérdése került előtérbe, majd a gépek későbbi hálózatosodása. A műszerészek, programozók mellett megjelentek az egyes alkalmazási területek szakemberei is, majd újabb és újabb számológépparkok szerveződtek, amelynek vezető egyéniségei a „bölcsokből” sugároztak szét. (A NJSZT Informatikatörténeti Fórumának egyik fontos tevékenysége napjainkban ezeknek a bölcso intézetek munkájának bemutatás konferenciák formájában.)

A hazai számítástechnikai kultúra széles körű megalapozása és a magyar számítástechnikai ipar megszervezése tehát ekkor, a IV. ötéves terv időszakában (1971-75) kezdődött. Létrejött egy jelentős számítógéppark, valamint a kutatás, fejlesztés, oktatás, gyártás, alkalmazás és a különböző szolgáltatások intézményrendszere. Kutató és szervező intézetek egész sora lépett be a számítástechnikai kutató-fejlesztő munkák ellátásába, új intézetek alakultak.

De „nem csak a hazai számítástechnikai értelmiség erősödött meg, de maga mögött tudhatta itt és máshol is azokat a reformpolitikusokat, akik ugyan igen különböző megfontolásoktól vezetve, de megértették, hogy a régi ipari struktúrákat legalább is bővíteni kell, a gazdaságban és szervezetekben korszerűsítő módosulások szükségesek és ehhez meg kell nyerni egy, az újra érzékenyebb szakember réteget.”²⁷ A számítástechnikai értelmiség ilyen volt. S e kor szakmai élenjárói (Pl. Tarján Rezső, Vámos Tibor) jól használták ki e konjunktúrát. E szelek háttérében az AIOT 1968-ban (feltehetően év végén, ugyanis a nyári számítástechnikai konferenciák még MTESZ-AIOT néven futottak) Társasággá alakult át, felvette a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság nevet, bár státusza még továbbra is elnökségi bizottság maradt.²⁸

A számítástechnikusok amerikai és európai társaságai.

A számítástechnikai szakma a II. világháború után alakult ki, így szervezetei is csak ezután jöttek létre. Összehasonlításként összefoglaljuk a NJSZT-vel szorosabb kapcsolatba került társaságok megalakulásának évét. 1946-ban alakult meg Amerikában az IEEE Computer Society egyik előd intézménye. 1947-ben alakult meg az ACM (Association for Computing Machinery). Kontinensünkön 1957-ben a BCS (British Computer Society), 1966-ban a Csehszlovák Society for Cybernetics and Informatics, 1969-ben a német Gesellschaft für Informatik, 1970-ben az Österreichische Computergesellschaft, 1977-ben a Greek Computer Society, 1993-ben a Szlovák Society for Computer, 1990-ben az EMT (Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság).

²⁷ Ismeretlen

²⁸ Beszámoló a Neumann János Számítógéptudományi Társaság tevékenységéről. Kézirat. 1977. A Beszámoló a MTESZ kérésére készült.

Bár a Társaság névleg és szakmailag önállóan tevékenykedett, továbbra is a MTESZ keretei között maradt. A MTESZ biztosította a költségvetését, elhelyezését székházában, utazáshoz a deviza ellátmányt (abban az időben a magyar valuta nem volt konvertibilis, s csak kijelölt intézmények gazdálkodhattak devizával), de ugyanakkor a kontrollt is. A MTESZ székház kezdetben a volt Tőzsde Palotában, vagy későbbi nevén „Technika Házában” a (Szabadság tér 17) volt. 1948. május 25-én ugyanis a Szabadság téren beszüntette működését a Tőzsde, így székháza („palotája”) üres maradt. Egyik felét idővel megkapta a Magyar Televízió, míg a másik felét a MTESZ, mint Technika Házát, ahol a szövetség tagegyesületei berendezhették irodáikat és ugyanakkor rendezvények megtartására is lehetőség nyílt. 1973-tól, miután az épület teljes egészében a Magyar Televízió székháza lett, a MTESZ, egyesületeivel együtt az Anker palotában (Anker köz 1-3) került elhelyezésre. A függés és függetlenség viszonyát jól mutatja a céges levélpapír, amelynek fejléce Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége, és alatta Neumann János Számítógép-tudományi Társaság, Bp. VI. Anker köz 1. Vagyis már NJSZT-nek hívják, de még a MTESZ szervezete. Mindennek ellenére a Társaság történelem felfogása 1968-at jelöli meg a Társaság hivatalos megalakulása éveként. Noha gazdaságilag, és jogilag függetlenné csak később vált.

Az önállósodásnak több közvetlen oka is volt. Egyrészt a MTESZ-en belül a központi bizottságok kiemelt szerepét nem nézte jó szemmel a többi egyesület. Szívesebben vették volna, ha e bizottságok szakmakörei is az ő egyesületeikben maradtak volna, ugyanis (némi joggal) féltették tagságukat, működési területeiket/övezeteiket, s a tetejébe még hatott valamelyest az alig elhalkult ideológiai zavarkeltés a kibernetika (nyugati ármány) körül. Másrészt az NJSZT fiatal (vagy fiatalos) tagsága nem szerette a bürokratikus, rugalmatlan, ideologikus függéseket, amelyek a MTESZ-re jellemzők voltak. Harmadrészt sürgette az önállósodást az, hogy a számítástechnika nemzetközi kapcsolatokra való törekvése (információszerzés) következtében Magyarország csatlakozott az IFIP-hez. Az IFIP-hez való csatlakozás ötletét először Dömölki Bálint hozta haza Párizsból, egy 1959-es világkonferenciáról, amelyen felvetődött az IFIP megalakulásának gondolata. A csatlakozás 1966-ban sikerült. Magyarországot (ill. a proto-társaságot) ekkor Kádár Iván képviselte az IFIP-ben. Azonban az IFIP alapelve az volt, hogy egy országot valamely nem állami, nem profitorientált számítástechnikai intézmény (NGO) képviselje.²⁹

IFIP (International Federation for Information Processing)

Nemzetközi ernyő szervezete az információs technológiák területén működő nemzeti számítástechnikai, informatikai szervezeteknek. Tagjai (és maga) nem kormányzati, nem profitorientált, egy-egy országot képviselő, önálló testületek. Célja a szakma képviselete, ismeretek megosztása. 1960-ban alapították, az UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) felügyelete alatt. Alakuláskor IFIPS volt a neve (International Federation of Information Processing Societies), amely 1961-ben változott IFIP-pé. Az IFIPS előkészítésére az UNESCO 1959 júniusában konferenciát hirdetett meg, Párizsban. Utólag ezt tekintik az IFIP I. Világkongresszusának. Minden országot egy szervezet képvisel kivéve Amerikát, amit kezdetben az AFIPS árnyékszervezet képviselt, ma már ketten, az ACM ill. IEEE CS. Ma 48 rendes tagja van. Az IFIP titkársága

²⁹ H. Zemanek (szerk.): A Quarter century of IFIP: the IFIP silver summary : proceedings of the 25th anniversary celebration of IFIP, Munich, F.R.G., 27 March, 1985

Laxenburghban (Ausztria) található.

Az IFIP egyik első nagy szakmai teljesítménye volt az Algol 60 nyelv definiálása, ami egyben első példa a nemzetközi kooperációra a számítógép. fejlesztés területén. A legfőbb szerv a General Assembly (GA), amelyben minden tagország egy taggal van képviselve. A GA évente egyszer ülésezik. A szakmai munka az un. Technical Committee-kben (TC) folyik, amelyek száma a számítástechnika fejlődésével változik. Jelenleg 14 TC működik. A TC-k évente egyszer tartanak ülést. A TC-ken belül Working Group-ok (WG) alakulnak, amelyek egy-egy konkrét kérdést dolgoznak ki. Az IFIP két évente Világ Kongresszust tart, változó színhelyeken.

A Párizsi konferencián hárman vettek részt Magyarországról. Bóka András a KKCS osztályvezetője, Dömölki Bálint, a magas-szintű nyelvek elemzésében érdekelt szakember a KKCS-ből és Varga Sándor, a KKCS igazgatója.³⁰ Hazatérve, közülük Dömölki javasolta Magyarország csatlakozásának gondolatát. A csatlakozás nem sikerült rögtön. A környező országok közül Csehszlovákia kezdettől, SZU 1960-ban, Lengyelország 1961-ben, Ausztria 1964-ben, Bulgária 1965-ben, Magyarország 1966-ban csatlakozott, a NJSZT-n keresztül, s azóta is tagok vagyunk. A General Assembly magyar képviselői: Kádár Iván (1966-1982); Kálmán Róbert (1982-1984), Kovács Péter (1984-1991), Gergely Csaba (1991-2001), Dömölki Bálint (2001-2009), Raffai Mária (2009-). Kovács Pétert 1987-1990 között az IFIP Treasury-vé (kincstárnokká) választotta. Az egyes TC-kben ill. WG-kben több magyar képviselő végzett érdemi munkát.

Az IFIP-ben létrejött Bizottságok: TC-1 (a számítástudomány alapjai), TC-2(szoftver elmélet és gyakorlat), TC-3 (oktatás), TC-4 (orvosi alkalmazások, amely bizottság megszűnt, ill. 1987-ben önálló társasággá alakult IMIA-International Medical Informatics Association néven), TC-5 (számítógépes műszaki alkalmazás), TC-6 (adatátvitel), TC-7 (rendszer modellezés és optimalizálás), TC-8 (információs rendszerek), TC-9 (Számítástechnika társadalmi problémái), TC-10 (számítógép rendszerek tervezése), TC-11 (információs rendszerek védelme), TC-12 (mesterséges intelligencia), TC-13 (ember-gép kommunikáció).

Az IFIP bizottságai évente 70-100 konferenciát, eseményt szerveznek, s 30-40 könyvet adnak ki.

Az IFIP évente megemlékezik (un. Memories-ben) egy-egy kiváló, elhunyt tagjáról. 2009-ben az emlékezést volt tagtársunknak, **Szentiványi Tibornak** dedikálták „In memory of Tibor Szentiványi” címen. E megemlékezésben említik, hogy

„One of his outstanding achievements was the staging in Hungary the series of COMNET TC6 working conferences (1977,1981, 1985, 1990). These conferences, for which he acted as OC Chairman, were highly successful not just from the scientific angle but also because they provided opportunities for professionals from Hungary and other so-called Eastern countries to meet and establish personal ties with their Western peers. In recognition of his services he was honoured in 1983 with the IFIP Silver and was eventually elected honorary member of TC6.”

Az IFIP Silver Core kitüntetését magyarok közül még Kádár Iván (1974), Dömölki Bálint (2007), Gergely Csaba (1998), Hatvany József (1977), Kálmán Róbert (1986), Kovács György (2004), Kovács Péter (1989), Nemes László (1989) és Papp György (1998), Tóth Istvánné (1998) érdemelték ki.³¹

³⁰ Bálint Dömölki: The „World Computer Congress”, Paris, 1959. IT STAR Newsletter, 6(1): p.4–5, 2008

³¹ Holders of the IFIP Silver Core Award (1974 -2007).

http://www.ifip.org/index.php?option=com_content&task=view&id=84&Itemid=475

A Társaság megalakulása nem is ment ellenállás nélkül. A MTESZ körül csoportosult egyesületek (érthető módon) féltették tagságukat, működési területeiket. Szelezsán János szóbeli közlése alapján különösen az MEE részéről volt nagy az ellenállás, ugyanis a NJSZT körül gyülekező szakemberek elsősorban számítógép mérnökök voltak (hardver), s ezen a szinten az MEE is aspirált e szakemberek közösségére, ill. működésük eseményeire. Ahogyan Philip Miklós emlékezik vissza: „Valkó, és a köré csoportosult idősebb társaság úgy akarta, hogy a struktúra ne változzék. Nem akarták megérteni, hogy az új irányzatok önállóságot követelnek. Ez sértette volna az érdekeiket. A Valkó-Stickl³² vonal, vagyis a GTE tagadta, hogy több szervezet kell. Azt mondták, hogy nem szabad tovább osztódni. Másrészt a Hazafias Népfront akkori állásfoglalása szerint is, az egyesület alakulása nagyon bonyolult dolog volt. Mozgósították ellene a Tervhivatal, és az Igazságügy Minisztérium jogászeit. [Én] azt mondtam, hogy ha három ember összeáll, akkor alapítanak egy egyesületet. De ők úgy értelmezték, hogy csak központi akarat hozhat létre egyesületet. Ebből állandó vita volt.”³³

Az állampárti hatalom nem akart önálló, ellenőrizetlen irányíthatatlan egyesületeket. Ezt a dilemmát oldotta meg az, hogy a NJSZT a MTESZ keretei között maradt. De az államhatalom félt a (netalán önálló érdekek mentén felálló) érdekvédelmi szervezetektől is.³⁴ Ezért került be gyakorta az egyesületek nevébe a tudományos szó!! (Esetünkben különben e jelző megfelelt a tagság összetételének, szándékainak, munkájának. A sors külön fintora volt ugyanakkor az, hogy az alakuló szakmának kemény harcot kellett vívnia a magyar tudományosság képviselőivel szemben is, azért, hogy a számítástechnikát és annak alkalmazásait tudományos tevékenységnek fogadják el. A legerősebb ellenzők a matematikusok voltak, akikkel Kalmár László – akinek tudományos kvalitásait és eredményeit nem lehetett letagadni – vívta a legádázabb küzdelmet. Így, az ellenérzések miatt, kemény küzdelemben kellett meggyőzni a MTESZ elnökségét, ill. vezető szerveit a Társaság önállósodása érdekében.

De (ideológiai) vitát váltott ki a név választása is. A nevet, Neumann Jánosra való tisztelgő hivatkozást a szokásos, sematikus elnevezések helyett, a furfangos és találékony Szentiványi Tibor ajánlotta. Ez a tisztelgés Neumann előtt logikus javaslat volt, hisz Neumann valóban a számítógépek történetének meghatározó alakja. Ugyanakkor a név választás egyféle csendes (értelmiségi) lázadás is volt. Ugyanis Neumann János gazdag budapesti családból (szocialista szóhasználat szerint „tőkés család”) származott, amely tagja volt annak a zsidó pénzarisztokráciának, amely asszimilálódása a magyar arisztokráciába (házasságok, szokások, identitás, vallásváltás révén) talán a legteljesebb volt Európában.³⁵ Az arisztokrata családokkal együtt az 1919-es Tanácsköztársaság a Neumann családot is bujkálásra kényszerítette, ami eredményeként, ahogy leánya, Marina von Neumann Whitmann írta³⁶, Neumann haláláig antikommunista maradt. Vezető szellemi egyénisége volt a keményvonalas amerikai védelmi politikának.

Állítólag még Zentai Béla, a NJSZT jelentős támogatója is ellenezte a nevet, aki pedig személyesen is ismerte Neumannt. „Nagy vita volt, hogy mi legyen a társaság neve. Zentai Béla sem akarta elfogadni a Neumann nevet. Ismerte Neumannt, és félt attól, hogy a társaság egy burzsoá nevét viselje. Nagy merészség kellett ahhoz a javaslatához, és nagyon nehéz volt

³² Valkó Endre az MTSZ főtitkára, GTE elnökségi tag, Stickl László GTE elnökségi tag. GTE: Gépipari Tudományos Egyesület.

³³ Tömpe Zoltán: Számítástechnika magyar módra. (A magyar számítástechnika első ötven éve személyes visszaemlékezések tükrében. 1938 – 1988). 133. old. Kézirat.

³⁴ Bartolits, 55-56. old.

³⁵ John Lukács: Budapest, 1900. Európa. Budapest. 2014. 123. old.

³⁶ Marina von Neumann Whitmann: The Martian's Daughter. The University of Michigan Press. Ann Arbor. 2013. 11. old.

elfogadtatni.”³⁷ Azonban Neumann kiemelkedő matematikusi, természettudományos teljesítménye, az informatikában kiemelkedő szerepe, s az, hogy még a Szovjetunióban is elismerték (talán kevésbé ismerve a személyes vonatkozásokat) végül is lehetővé tette a bejegyzést.

Neumannról ill. művéről Magyarországon legkorábban talán Tarján Rezső írt. „Neumann János elektronikus számítógépekkel kapcsolatos munkássága” (Matematikai Lapok, 1958.), ill. Neumann János: „A Számítógép és az agy” c. könyv utószava (1972). (Ne felejtsük el! Neumann 1957-ben halt meg!) Ám Neumann János életének emlékeinek felkutatásában, promóciójában, család tagjaival, barátaival való kapcsolat tartásban Kovács Győzőnek volt kiemelkedő szerepe. Előadások, könyvek, ismeretterjesztés, emléktábla, szobor, díj külföldi utak propagálták Neumann János emlékét, afféle mitikus magyar nemzeti hőst kreálva belőle, aki egyedül találta fel a számítógépet. Ennek eredményeként a közgondolkodásban az él ma is, hogy a magyarok találták fel a számítógépet. Azonban ma már, bölcsebben látjuk, hogy a történet sokrétűbb, sokszereplős volt, ami nem von le Neumann érdeméből, s a magyar panteonban méltó helye van, s a magyar (szellemi) örökségnek joggal része. A reális Neumann kép kialakításában fontos része volt elnökünk Vámos Tibor által szerkesztett Neumann Compendium összeállításának és megjelenésének.³⁸

A társaságot maroknyi ember alapította meg (mintegy 300 fő), s jellemző, hogy az elsők, a tagnyilvántartásban még minden szakosztályhoz tartozónak jelölték magukat, vagyis a diszciplínák még nem voltak erősen körbe határolva sem fogalmilag, sem társadalmilag.

A formálisan is megalakult egyesület első 20 alapító tagja a megalakulás 25 éves jubileumra készülő Emlékbizottság által összeállított névsor alapján, a következők voltak.

1. Kalmár László (Szegedi Egyetemi tanár) 2. Tarján Rezső (OMFB nyugdíjasa) 3. Pesti Lajos (KSH elnökhelyettes) 4. Madarasi Attila (PM államtitkár) 5. Kádár Iván (DATORG vezetője) 6. Dömölki Bálint (Infelor osztályvezető) 7. Szelezsán János (OT-SZK, igazgatóhelyettes) 8. Jándy Géza (egyetemi tanár a BME-n) 9. Krekó Béla (egyetemi tanár, az Egyetemi Számítóközpont vezetője) 10. Háklár László (PM Számítóközpont) 11. Hegedűs Andrásné (KERINFORG Számítóközpont vezető) 12. Havass Miklós (NIMIGÜSZI osztályvezető) 13. Kovács Péter (DATORG) 14. Szalai Sándor (egyetemi tanár, a magyar szociológia egyik alapítója) 15. Prékopa András (BME, matematikus, a magyar operációkutatás egyik iskolateremtője) 16. Szentiványi Tibor (Infelor osztályvezető) 17. Zentai Béla (OMFB főosztályvezető) 18. Szabó László (Kőbányai Gyógyszergyár) 19. Nemény Vilmos (Országos Tervhivatal főosztályvezető) 20. Kovács Győző (OVK).

Látszik a KSH, az MTA-KKCS, valamint vállalataik pregnáns jelenléte, valamint az ipari szervezési intézetek, és az egyetemek képvisellete. De megjelentek az OMFB, PM, OT ill. a számítástechnikai programban érintett szervezetek, minisztériumok szakmailag kompetens vezetői.

Az egyéni tagok mellett kialakult a jogi tagsági kör is, elsősorban a nagyobb számítóközponttal rendelkező intézmények köréből.

³⁷ Tömpe, 133. old.

³⁸ World Scientific Series in 20th Century Mathematics. Hardcover: 760 pages. World Scientific Publishing Company. June 1, 1995.

Az ország vezetése felkérte a Társaságot is az ESZR, MSZR, AIR eszmék propagálására, terjesztésére, hiányosságai tompítására is, ami új feladat a belső ismeretterjesztésen túl. Ennek keretei között vett részt a társaság és prominens képviselői 1969-ben az SZKFP (Számítástechnikai Központi Fejlesztési Program) előkészítésében, amelyik egyik fő tervezője Németh Lóránt volt.

Az informatikai alkalmazások tudatos bővítése, állami szintű befolyásolása a Számítástechnikai Központi Fejlesztési Program (SZKFP) indításával vette kezdetét. Az 1038/1971. (XL28.) sz. kormányhatározat, amely az SZKFP létrehozásáról intézkedett, a program céljával:

- a számítástechnikai kultúra megalapozását és elterjesztését,
- a korszerű számítástechnikai gyártás megszervezését, illetve
- az erre alkalmas finommechanikai elektronikai kapacitások bővítését határozta meg.

A program elindítóit abból a feltételezésből indultak ki, hogy a számítástechnika alkalmazása a társadalmi hatékonyság fokozásának, a gazdasági növekedésnek lényeges segítője és feltétele, ugyanakkor a gyártókapacitások létrehozásával helyes irányban javítja az ipar struktúráját. Az SZKFP az 1971--1985 közötti időszakban kísérte meg összehangolni a számítástechnikai alkalmazások bővítését. 1981-ig a fő cél az alapok megteremtése volt, míg 1982-től a számítógépes kapacitások használatának széles körű terjesztése. E folyamatok támogatására a kormány 1970-ben kidolgozta a számítástechnikai szakemberképzési elképzelést is.³⁹ A program folytatásaként az 1986-1990-es időszakra életre hívott Elektronizációs Gazdaságfejlesztési Program (EGP) a korábnál komplexebben koordinálta a szakterület alkalmazásfejlesztését. E program az informatika, a számítástechnika, a távközlés, az automatizálás és a mérésadatgyűjtés szakterületeit fogta át.

Az SzKFP célja az volt, hogy anyagi erőforrásokat biztosítva segítsék a számológépek terjedését, alkalmazásukba vételét, s a szükséges oktatás elvégzését. Bázisán, a megfelelő minisztériumok felügyelete alatt, iparági Szervezési intézetek alakultak, az ország szintű terjesztésre a SZÜV megyei (számító)központokat létesített, valamint az államigazgatás is bekapcsolódott a számítógépek használatába. Ipari szempontból az SZKFP ipari adottságainkat figyelembe véve kis számítógépek, TAF eszközök gyártását tűzte célul.

Az SzKFP-nek, problémái mellett, jelentős hatása lett. Erjedt a számítástechnikai kultúra, alapot hoztak létre jobb minőségű szoftverek beszerzésére (SZAFÁ). Tömegek vettek részt a számítástechnikai projekteken, így a társaság tagsága is lassan kinyílt a zártkörű fejlesztők világából a felhasználók világa felé.

Az új egyesület vezetői a következők. Elnök Tarján Rezső. Főtitkár: Kádár Iván⁴⁰. Tiszteletbeli elnök: Kalmár László.

³⁹ Pomázi Lajos: Számítástechnikai oktatásunk egy konferencia tükrében. Számítástechnika. 1981. május.

⁴⁰ Kádár Iván (1921-1995) közgazdász, kandidátus, az NJSZT első főtitkára. 1939-től a Magyar Vasfonalgyár textilfestő munkása. A II. világháború idején, az ország német megszállása (1944. március 19.) után, egy kisegítő karhatalmi zászlóalj vezetőjeként részt vett a fegyveres nemzeti ellenállási mozgalomban, ill. hamis papírokkal látta el az üldözötteket. Az MKP tagja, a pártközpont politikai munkatársa (1945–1948). A Magyar Közgazdaság-tudományi Egyetem, ill. az MKKE Politikai Gazdaságtan Tanszék intézeti tanára (1948–1951), egyetemi docense (1951–1953), tanszékvezető egyetemi tanára (1953–1957). Részt vett a Petőfi Kör munkájában (1956), majd a forradalom alatt a Magyar Értelmiség Forradalmi Bizottságának tagja és titkára (1956. okt.–nov.), a megtorlás idején eltávolították az egyetemről (1957; mint egyetemi tanárt rehabilitálták: 1991.). AzÉM Számológép, majd a MNB Számítógépközpont vezetője. 1990 után az SZDSZ parlamenti képviselője.

A tagok toborzása ekkor még elsősorban személyes ismeretségek alapján történt. Mint ahogy a vezető posztokat sem választás (inkább egyeztető megbeszélések) útján nyerték meg ekkor. Általában egy zárt ismerősi kör megbeszélése eredményeként alakultak ki a posztok, funkciók, személyek, csoportok. Ez a kornak is köszönhető (demokrácia hiánya), és annak is, hogy kis körökből alakult ki a Társaság, ahol az emberek jól ismerték egymást, egymás aktivitását, „erejét”.

Csatlakozásunkat az IFIP-hez hamar kihasználta az IFIP is, másrészt mi is nagy buzgósággal akartuk bizonyítani, azt, hogy gondolkodásunk, helyünk a (nyugat) európai eszme körben van megalapozva. Az IFIP TC-3 (Oktatási Bizottság) és az IAG (IFIP Administrative Data Processing Group) kezdeményezte, hogy Magyarországon tartsunk egy olyan Nemzetközi Adatfeldolgozási Szemináriumot, amilyen korábban, 1965-1966-ban Rómában, majd 1967-ben Londonban volt. Megjegyezzük, hogy Rómában és Londonban is volt magyar hallgatója a szemináriumnak (Maros István, illetve Krajcsovics Márton). Annál is inkább, mert Magyarország olcsóbb lehetőséget tud biztosítani a „fejlődő” országokból, harmadik világból jelentkező hallgatóknak. Magyarország a felkérést elfogadta, és 1969. július 1 és december 20 között a szemináriumot megrendezte. A szeminárium megrendezésére az NJSZT és a Számok közösen vállalkozott. A Szervező Bizottság tagjai: Pesti Lajos (elnök), Faragó Sándor (igazgató). Mivel Faragó Sándor a szeminárium ideje alatt Franciaországban volt ösztöndíjas, a szeminárium állandó vezetését Gömbös Ervin, a SZÁMOK munkatársa, a szeminárium társigazgatója látta el. Tagok: Botka Zoltán (OÜF), Háklár László (PMSZK), Kalmár László (JATE), Kádár Iván (DATORG, NJSZT), Korbully Tamás (GANZ MÁVAG), Krekó Béla (ESZK), Náray Miklós (NIMIGÜSZI). Gömbös szerint a szeminárium megrendezésével több célkitűzést kívántunk megvalósítani.⁴¹

- A számítógépek alkalmazására vonatkozó legújabb ismereteket és tapasztalatokat átadni olyan országok fiatal szakembereinek, ahol a képzés és fejlesztés e területen leginkább szükséges,
- Az előadások magyar nyelvű szövegének megjelentetésével a magyar szakembereket friss, korszerű információfeldolgozási, rendszerszervezési, operációkutatói ismeretanyaggal tudjuk ellátni,
- Kapcsolatok kiépítése az IFIP vezetőivel, külföldi előadókkal és a hallgatókkal, amelyekeken nagyon gyümölcsöző tudományos kooperációk fejlődhetnek,
- A szeminárium Magyarországra irányítsa a külföldi szakemberek figyelmét, sikere pedig rangot adjon a magyar szakembereknek, a szakterület magyarországi szintjének, valamint további lendületet a szakterület hazai fejlődésének, oktatási rendszerének.

A szemináriumon 23, felsőfokú képzettséggel rendelkező hallgató (15 férfi és 8 nő) vett részt a következő országokból: Bulgária, Csehszlovákia, Egyiptom, Ghána, India, Kuba és Lengyelország. A közgazdászokból, matematikusokból, statisztikusokból és mérnökökből álló csoport átlagos életkora 30 év volt.

A Budapesten tartott elméleti stúdiumok után a hallgatók terepgyakorlaton vettek részt Budapesten, Szegeden és Pozsonyban. A fenti időszak alatt összesen 49 előadó, (36 magyar és 13 külföldi) tartott előadást 522 óra időtartamban, angol nyelven. A külföldi előadók az alábbi országokból jöttek: Egyesült Királyság, Dánia, Franciaország, Hollandia, Japán, Német Szövetségi Köztársaság, Svédország, és az USA. A magyar előadók között találhattuk többek

⁴¹ Gömbös Ervin: Féléves IFIP szeminárium Magyarországon 1969-ben. In: Havass M. (Szerk.): A Számalk és elődei).

között Dömölki Bálintot, Gergely Csabát, Havass Miklóst, Heppes Aladárt, Kalmár Lászlót, Kertész Ádámot, Kornai Jánost, Krajcsovics Mártont, Lőcs Gyulát, Maros Istvánt, Münnich Antalt, Pádár Gyulát, Prékopa Andrászt, Szakolczai Györgyöt és Szentiványi Tibort.

Az IFIP által rendelkezésre bocsátott 36 köteten kívül megkaptuk a londoni szeminárium teljes anyagát 35 példányban, és sok más IFIP kiadványt.

Nem késlekedtek a mérnökök sem. Az IFIP TC5 és az IFAC⁴² 1969-ben Rómában rendezte az első Prolamat (Programming Languages for Machine Tools) nemzetközi konferenciát. Miután Hatvany és csoportja elismert kutatói voltak a szerszámgépek számítógépes programozásának, felkérték Magyarországot a II. Nemzetközi Konferencia megrendezésére. A kérést Simon Vera tolmácsolta az NJSZT elnöksége felé, amelyik egyhangúan támogatta a gondolatot. A konferenciára 1973-ban, Budapesten sor is került. A konferencia lelke Hatvany József volt, a megnyitó előadást Horgos Gyula Kohó- és Gépipari miniszter tartotta, mintegy 24 országból jelentkező, 300 résztvevő előtt.⁴³

Az elnökség az orvosi vonalon is lépett. Megbízták Madarász Istvánt Magyarország képviselőjével az IFIP TC-4-ben. Rajta keresztül hangzott el a puhatolódzás, vajon Magyarország nem vállalná-e el, hogy helyet adjon a Bizottság következő ülésének? Az NJSZT elnöksége támogatta a gondolatot, és megbízta Madarász Istvánt, hogy a TC-4 következő ülését 1974 decemberében, vagy 1975. tavaszán, Szegeden szervezze meg. Az ülésre sor is került, Budapesten, 1975 április 1-5 között. A zárt bizottsági ülésen kívül, két alkalommal is lehetőség nyílt arra, hogy a Bizottság tagjai találkozzanak az egészségügyi informatika magyar szakembereivel.

Bár a Társaság 1968 és 1971 között is aktív életet élt, erről az időszokról nem maradt fent írásos dokumentáció, így csak eset szerűen hallunk egy-egy rendezvényéről. A szakmai élet továbbra is a szakosztályokban folyt, s erre az időszakra is az egyedi, egydelutános rendezvények, esetleg rendezvénysorozatok a jellemzők. Így van tudomásunk arról, hogy 1970. december 15-én délután, a Programozási Rendszerek Szakosztály „Operációsrendszerek” szeminárium sorozatának egyik előadója: Fidrich Ilona (Beloianisz Híradástechnikai Gyár) volt.⁴⁴

A Társaság szervezetének „mindennapi” életéről 1971 novembertől maradtak fent írásos emlékeink, Szelezsán János jóvoltából. Ettől kezdődően ui. Szelezsán Jánosnál meg maradtak a Társaság vezetőségi ülései emlékeztetőinek első oldalai. (Továbbiakban Hivatkozás: vezetőségi). Az emlékeztetők fejléce: MTESZ (kiírva) és alatta NJSZT (kiírva), alatta Bp. VI. Anker köz 1. Vagyis a Társaságot már NJSZT-nek hívják, de még a MTESZ szervezete, és már átköltözött a MTESZ-szel együtt az Anker házba. Ez nem jelenti azt, hogy itt külön helyiségei lettek volna, ám a mindenkori szükségleteinek megfelelően (pl. elnökségi ülés, ankét stb.) igényelhetett termet. A titkárság is a MTESZ titkárság része volt, a személyzet a MTESZ állományában volt, esetleg más egyesület teendőit is ellátták, s a MTESZ jutalmazta őket. Ez természetesen függőséget jelentett, annak jó és rossz tulajdonságaival együtt. Pl. nem kellett külön fedezetet szereznünk költségeinkre, nem kellett az iroda karbantartásával bajlódni, azonban ezen a rendszeren keresztül ellenőrizni tudták kapcsolatainkat, és bele

⁴² IFAC (International Federation of Automatic Control), az IFIP nemzetközi társszervezete az automatizálás területén.

⁴³ Megjegyezzük, hogy a 11. Prolamat konferenciát, 2001-ben, szintén Magyarország rendezte.

⁴⁴ Sántáné-Tóth Edit: A számítástechnika felsőfokú oktatásának kezdetei Magyarországon. 2012. Typotex. 66. old.

tudtak szólni programjainkba, elképzeléseinkbe. A Társaság előterjesztése alapján a MTESZ megszavazott egy-két millió forintos támogatást, amely feletti költségeket némi nehézséggel a Társaságnak kellett kitermelnie (pl. tagdíjából). A Társaság – mint nem profitorientált szervezet – nyereség elérésére nem törekedett, etikusnak a nulla körüli eredmény elérését tartotta.

A vezetőségi üléseken a vezetőség, azaz a tisztségviselők, a szakosztályvezetők, szakosztályvezető helyettesek (vagy titkárok), továbbá az elnöki bizottságok vezetői, ill. meghívottak vettek részt. Alkalmanként megjelentek azok a „nagy medvék”, patrónusok, akik segítettek a Társaság munkáját (KSH, OMFB, MTESZ, PM képviselői), továbbá a fejlődésnek induló területi (megyei) szervezetek vezetői. A döntéseket általában közmegegyezéssel hozták.

E periódusban tovább szélesedett a korábbi négy szakosztály tevékenysége, annak megfelelően, hogy a számítógépek és a számítóközpontok száma jelentősen nőtt, ezzel megsokasodott, s részben átrétegződött a számítógéppel kapcsolatban állók érdeklődése. Központi helyet foglaltak el a programrendszer fejlesztők, de növekvőben volt a számítógépet üzemeltetők száma is, az újonnan megjelent szakterületek képviselőin kívül. A hagyományos

- Számítógép-technikai szakosztály,
- Programozási rendszerek szakosztály,
- Operációkutatói szakosztály,
- Rendszerszervezési szakosztály mellett, idővel új szakosztályként jelentek meg a
- Rendszerelméleti szakosztály (Munkabizottság formájában 1969-ben, Szakosztályként 1971-ben alakult meg),
- Orvosbiológiai szakosztály (alakult 1972 év végén),
- Oktatási bizottság.

A munka központi teendőinek megerősítése érdekében az alábbi bizottságokat alakította meg az elnökség:

- Nemzetközi kapcsolatok bizottsága,
- Gazdasági bizottság,
- Ellenőrző bizottság,
- IFIP bizottság,
- Ifjúsági bizottság.

Miután a számítástechnika kilépett Budapest határain túlra, rendre elérte a megyei nagy városokat. Kezdetben a helyi tagságként, majd szervezatként megyei szervezetek hálózata kezdett kialakulni, amely 1980-ra teljesen lefedte az országot, s néhány fontosabb városban is volt helyi csoport. Az első területi szervezet Baranya megyében (1971-ben) alakult, Pécs centrummal. Ebben az időszakban a következő további területi szervezetek működtek.

- Bács-Kiskun megyében (1974-ben alakult, Kecskemét centrummal),
- Borsod megyében (1969-ben, esetleg 1968-ban alakult, Miskolc centrummal),
- Csongrád megyében (1969-ben, esetleg 1970-ben alakult, Szeged centrummal),⁴⁵

⁴⁵ 1970 mellett érvel Szabó Péter Gábor: 40 éves a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság Csongrád Megyei Területi Szervezete. Szeged. 2010

- Fejér megyében (1973-ban alakult, Székesfehérvár centrummal, a Videoton székhelyével),
- Hajdú megyében (1973-ban alakult, Debrecen centrummal),
- Veszprém megyében (1974-ben alakult, Veszprém centrummal) és
- Sopron városban.

A területi szervezetek élete, alakuláskor is, átalakuláskor vagy megszűnéskor is, személy függő. Élet ciklusuk dinamikusabb a szakosztályokénál. Ha volt olyan intézmény, amelyben található három-négy aktív elkötelezett ember, akkor maguk körül össze tudtak gyűjteni 60-100 tagot. Munkájukat egy-egy nagyobb helyi rendezvény, egy-egy kiállítás megszervezése képezte. Általában önálló szakmai tevékenységük nem volt, de hatékonyan tudták átvenni, terjeszteni az országos szinten kidolgozott eredményeket.

A területi szervezetek éves ellátmányt kaptak, költségeik fedezésére. Így pl. 1974-ben összesen 50 000 Ft volt támogatásukra allokálva. Hely igényüket rendszerint valamilyen intézmény fedezte, amelyik az elnöknek, titkárnak a munkahelye volt, részint a rendezvényekre a MTESZ területi székházai bocsátottak rendelkezésre helyet, térítésmentesen. 1974-ben éves ellátmányt Debrecen, Miskolc, Pécs, Sopron, Szeged, Székesfehérvár kaptak.

A szakosztályok tevékenységének fő vonalai ebben az időben a következők.

A Számítógép-technikai szakosztály aktív volt. Tagjai elsősorban a számítógépeket fejlesztő, karbantartó műszakiak körül kerültek ki. Tevékenységük fő területei:

- előadásokat, szimpóziumokat tartottak,
- külföldi előadókat hívtak meg (Pl. Graham, N. Findler, Jokai, L.D. Codd⁴⁶) főként hálózatok, sejtautomaták témájában,
- számítóközpontokat mutattak be (Pl. Kerinforg, OT stb.),
- teret adtak gyártmány bemutatónak (Pl. ICL, SAAB-SCANIA, Marchetti, CII, VT, KFKI stb.),
- három, egyenként 12-15 előadásból álló tanfolyamot szerveztek (programozási nyelvek, távadatfeldolgozás, új technológiák),
- felsőbb szervek részére véleményezési, bírálati tevékenységet, tanulmány írást végeztek,
- részt vettek az IFIP TC-6 (Data Communication) munkájában.

Nagyrendezvényként 1968-tól háromévente megrendezték a Számítógéptechnika (később COMNET) konferencia sorozatot. Két konferencia a SZÁMÍTÓGÉPTECHNIKA'71, ill. SZÁMÍTÓGÉPTECHNIKA'74 nagy rendezvények voltak (2 szekció, 90 előadás, 500 résztvevő, több mint 5 nap). A konferencián jeles nemzetközi tudósok is részt vettek, előadtak. Az utóbbival egy időben Esztergomban kiállítást is szerveztek az előadások témaköreivel kapcsolatban. Az első, 68-as rendezvényt még az AIOT Számítógéptechnika Szakosztálya rendezte, az utóbbit már az NJSZT Számítógép-technikai Szakosztálya. A Számítógéptechnika sorozat folytatása a COMNET nemzetközi sorozat lett 1977-től, már az IFIP-pel közös szervezésben, amely a szakma fejlődése következtében a Networking téma felé tolódott.

⁴⁶ Dömölki szerint a vendég E. F. Codd volt

COMNET KONFERENCIÁK

A Számítógép-technikai Szakosztály 1968-ban rendezte meg először a Számítógéptechnika konferenciát. A konferencia sikerére való tekintettel elhatározták a konferencia sorozatban történő megrendezését, három évente. A konferencián nagy számban voltak nyugati meghívottak is, így a konferencia kezdettől nemzetközi jellegű volt. A szándéknak megfelelően valóban megrendezték 1971-ben, 1974-ben is. 1977-től, tekintettel arra, hogy az IFIP is a támogatók közé került, a konferenciát átnevezték COMNET'77-nek. A Konferenciát ilyen néven rendezték meg 1977, 1981, 1985, 1990-ben is. A rendszerváltást követően a külön „keleti” hálózati rendezvény fenntartása értelmét veszítette, így a sorozat megszűnt. A Konferencia előadásai kiadványok formájában megjelentek.

A Programozási Rendszerek Szakosztály kezdetben a legaktívabb és legnépesebb szakosztály volt. Csak a legfontosabb tevékenységeit jelezzük:

- élménybeszámolókat szerveztek a külföldön járt kollégáik beszámolóival,
- egyedi előadások formájában mutatták be az utolsó évek nemzetközi szoftver újdonságait,
- szemináriumot rendeztek Bükfürdön az Algol 68 nyelvről,
- szeminárium sorozatot tartottak Budapesten a CDL-ről,
- egy éves programtervezési tanfolyamot tartottak a BJMT-vel közösen,
- rendszerprogramozói szemináriumot tartottak Szentendrén,
- adatstruktúrákkal foglalkozó szemináriumot tartottak Siklóson,
- kerekasztal konferenciát tartottak a programozói munka szervezéséről,
- sorozatban mutatták be a magyar szoftverfejlesztő műhelyeket, ill. bekapcsolódtak az ott folyó szemináriumokba (Infelor, KFKI, NIMIGÜSZI, SZTAKI),
- tanulmányok készültek a nagyüzemi szoftvergyártásról az OMFB megbízásából,
- részt vettek az IFIP TC-2 munkájában.

Nagyrendezvényként 1972-decemberében rendezték meg először Szegeden a Programozási Rendszerek'72 konferenciát, amely a rendszerprogramozás hazai eredményeiről szólt, az éppen aktuális hazai számítógép fejlesztéshez kapcsolódó rendszerszoftverek kidolgozásával kapcsolatos tapasztalatokról. Az R-10, R-5, TPA gépek szoftverei voltak terítéken. Ezekben a fejlesztésekben sokan vettek részt a Szegedi Egyetemen indított alkalmazott matematikus képzés fiatal programozói közül. Talán ezért is, az érdeklődés meglepően nagy volt, 350 fő. Az előadásokat Dávid Gábor szerkesztette kötetbe. A konferencia a Számítógéptechnika c. konferencia sorozat mintájára, háromévente került megrendezésre, 1988-ig. Ekkorra lecsengett a hazai gépfejlesztés, és ezzel párhuzamosan a hazai rendszerszoftver fejlesztés időszaka.

Programozási Rendszerek konferenciák

A Programozási Rendszerek Szakosztálya 1972-ben, Szegeden konferenciát szervezett, Programozási Rendszerek'72 címen, a rendszerprogramozás hazai eredményeiről, az éppen

aktuális hazai számítógép fejlesztéshez kapcsolódó rendszerszoftverek kidolgozásával kapcsolatos tapasztalatokról. A konferenciát, mint seregszemlét, három évente megrendezték. A sorozat utolsó tagja 1988-ban került megrendezésre. Ezt követően, a nyugati beszerzési lehetőségek kinyílásával a hazai rendszerprogram fejlesztés értelmét veszítette, így a konferenciasorozat megszűnt.

1975-ben a Programozási Rendszerek'75-t, az SZKI, OSZV, OSZI és a szegedi csoport bevonásával rendezték meg. Később, amint elkészültek a magyar számítógépek alapvető szoftverei kissé változó profillal ismételték a konferenciákat.

Az Operációkutatási szakosztály munkáját illetően

- évi 7-10 rendezvényt tartottak, amelyek 60-80 főt mozgattak,
- 1972-ben megállapodást kötöttek BJMT Matematika Alkalmazása Szakosztályával, majd a Magyar Közgazdasági Társaság Matematikai-Közgazdasági Szakosztályával arról, hogy közösen rendeznek éves országos konferenciát, egymás között felváltva a szervezést. 1972-ben a NJSZT volt a fő szervező. Ekkor a konferenciát az „Operációkutatás a gyakorlatban'72” címmel, Pécsen rendezték meg. Mintegy 400 résztvevő, 80 előadás volt. Ezt követően valóban körkörös rendezésben létrejött a Magyar Operációkutatási Konferenciák sorozata.
- 1974 közepén átalakították a vezetőséget, talán a számítástechnika előretörése következtében változó igényeknek, megfelelően, fiatalítási szempontokat is figyelembe véve.

Magyar Operációkutatási Konferencia sorozat

Nagy múltú konferencia sorozat résztvevője volt hosszú időn át a Társaság Operációs Rendszerek Szakosztálya. Operációkutatási Konferenciát rendezett már 1967-ben a Matematikai Kutató Intézet. A következő eseményt a Bolyai János Matematikai Társulat rendezte 1970-ben. Hozzájuk társult 1972-ben a Társaság Operációkutatási Szakosztály, idővel a Magyar Közgazdasági Társaság Matematikai-Közgazdasági Szakosztálya s együtt rendezték meg a II. Magyar Operációkutatási konferenciát, amelyből kiindult a közös rendezésű konferencia sorozat, méghozzá azzal a megállapodással, hogy a konferenciákat évente rendezik, váltakozó főszervezővel. Az 1972-es Pécsi konferencia szervezője az NJSZT volt. 1981-ig valóban évente került sor a konferenciákra, azonban 1990-től a nehezedő pénzügyi feltételek miatt a konferenciákat két évente rendezték meg. A sorozat rendezői közé idővel csatlakozott a Magyar Operációkutatási Társaság és a Gazdaságmodellezési Társaság. A konferencia sorozat előadásait időnként kiadványban jelenteti meg.

A legutolsó konferencia, a XXXI-ik, 2015. június 10-12 között volt Cegléden, a Gazdaságmodellezési Társaság szervezésében. 1993-at követően a rendezők közül a NJSZT kimaradt, miután Szakosztálya megszűnt.

A Rendszerszervezési Szakosztály.

A szakosztály nehezen találta meg profilját. Ugyan, 1971 novemberben még Vásárhelyi Pál beszámolt arról, hogy év elején megalakult az adatbank munkabizottság, amely a szakosztály rendezvényeinek a többségét szervezte. A szakosztályt azonban a Társaság vezetősége az 1972. I. negyedévében hozott határozta alapján átszervezte, a mérsékelt aktivitása miatt. 1972

májusában Kádár Iván beszámolt a SZVT és NJSZT által közösen rendezett „Számítógép a vezetés szolgálatában” konferenciáról (április 21-25).

1973-ban a szakosztályban az adatbázisok iránt fokozódó igényektől indítva létre hoztak egy államigazgatási munkacsoportot, 1974-ben pedig tervbe vették az ügyviteli és a számítóközpont üzemeltetési munkacsoportok létrehozását. A szakosztály bekapcsolódott az SZKFP támogatását célzóan, az ESZR számítógépekkel kapcsolatos információs rendszerszervezési kérdések megoldásába. 1976-ban a szakosztály a NOTO OSZV-vel együttműködésben két kötetet adott ki ESZR Módszertani Útmutató sorozat keretében.⁴⁷ A szakosztály az IFIP-IAG munkájában vett részt. (IAG: IFIP Administrative Data Processing Group).

A Rendszerelméleti szakosztály

Az 1967-es Veszprémi Operációkutatási Konferencián elvi ütközésre került sor az operációkutatás erős matematikai alapjait kutató matematikus vonal (Prékopa András) és a nem formalizálható kutatások vonala (Kindler József) között.⁴⁸ Ez az ellentét a két csoportot külön választotta.⁴⁹ Az utóbbiak 1969 őszén, a Neumann Társaság keretein belül **munkabizottságot** alakítottak. A munkabizottság a következőkből állt. Nemény Vilmos (munkabizottság vezető, OT Tervgazdasági Intézet), Kiss István (titkár, BME, KFKI), Bóna Ervin (Filozófiai Intézet), Boross Zoltán (KFKI), Hajnal Albert (OT Tervgazdasági Intézet), Horváth Gyula (Beloianisz Gyár), Meggyesi Tamás (BME), Palicz András (Pénzügyi és Számviteli Főiskola), Szecskő Tamás (MRT Tömegkommunikációs központ), Szelezsán János (OT Számítóközpont), Westsik György (BME).⁵⁰ A csoport munkálkodása következtében 1969-ben megjelent (majd két évre rá, 1971-ben második kiadást is megélt) a Rendszerelmélet c. válogatott tanulmánykötet.⁵¹ 1970. szeptember 22-23 között sikeres ankétot rendeztek a TIT Stúdióban, amelyen elhangzott 13 előadásnak 350 hallgatója volt.⁵² Az ankét sikerén felbuzdulva, 1971 tavaszán a Neumann Társaság megalakította a Rendszerelméleti Szakosztályt. A Szakosztályt mérnökök, közgazdák alkották, többen Heller Farkas tanítványai közül (pl. Nemény Vilmos). A Szakosztály 1973-tól háromévente Rendszerelméleti nagykonferenciát tartott, 1979-ig, Sopronban, a IIASA⁵³ közelsége miatt. Míután 1975-ben megalakult az Akadémia Rendszerkutatási Komplex Bizottsága (MTA RKB)⁵⁴, a Szakosztály keretében működő szakemberek jó része megtalálta helyét a tudományos életben, a Rendszerelméleti Szakosztály ez után kisebb aktivitást fejtett ki.

Az Orvos-biológiai Szakosztály létrehozását az elnökség 1972-ben határozta el. Eredete azonban Kalmár László aktivitásához fűződik, aki nagy energiával kereste a számológépek különféle eredményes alkalmazásainak területeit. A talált területeken fiatal kutatókat gyűjtött

⁴⁷ Hoffmann-Kertész-Nyíry: Adatfeldolgozási rendszerek szervezése és dokumentálása. SKV. Budapest 1976. ill. Dr. Homonnay Hugó: ESZR számítógépek üzembeállításának előkészítése, szervezési tennivalók. SKV. Budapest. 1976.

⁴⁸ Kiss István: személyes közlése.

⁴⁹ Kiss István emlékei szerint már 1967-ben tájékoztak Kovács Győzőnél az NJSZT-hez való csatlakozás lehetőségéről.

⁵⁰ Szelezsán János irattálmányában található emlékeztető.

⁵¹ Kindler J.-Kiss I. (szerk.). Rendszerelmélet. Válogatott tanulmányok. 1969. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

⁵² Az Ankét kiadványát már a MTE SZ NJSZT jegyzi.

⁵³ IIASA - International Institute for Applied Systems Analysis. Nemzetközi kutatóintézet, amelyet 1972-ben alapította a Szovjetunió, az USA és 10 más ország. Eredeti célja a hidegháború csökkentése volt, ma 21. század globális kihívásaival foglalkozik. Székhelye a Bécs melletti Laxenburg.

⁵⁴ Vezetői - a rendszerelmélet sok területre hatást gyakorló jellegzetességének következtében - társelnöki rendszerben három akadémikus volt: Csáky Frigyes (mesterséges rendszerek), Kulcsár Kálmán (társadalmi rendszerek) és Szentágotai János (élő rendszerek). A titkár Kiss István volt.

maga köré, vagy egyeteme más karaihoz, s támogatta őket témáik (szakdolgozatok, kandidátusi témák) kidolgozásában. Különösen is érdekelte a matematikai nyelvészet és gépi fordítás, valamint a számológépek alkalmazása az orvostudományok és a biológia területén. Mindkét területen az ő aktivitásaként éves kollokviumokat kezdeményeztek Szegeden. E konferenciák sorozata valamilyen formában máig tart. Már csak a szegedi katicabogárral végzett kísérletek miatt is kapcsolatokat keresett Szegedi Orvostudományi Egyetemen, s jó partnerre lelt Varró Vince professzor személyében. Így alakult ki a szegedi orvos kibernetikai kutatás, amely területen azután sikeres volt pl. Csernay László, Csirik János, Győri István, Muszka Dániel.

Munkáikhoz kapcsolódva kezdődött Szegeden 1970 év végén a Számítástechnikai és Kibernetikai módszerek alkalmazása az orvostudományban és biológiában c. konferencia sorozat, vagy közismertté váló nevén a Neumann Kollokviumok sorozata, amely sorozat először évente, majd 82-től két évente, nemzetközivé válva folytatódott, s mindmáig tart.

Az Orvos-biológiai Szakosztály ténylegesen 1973. januárjában alakult meg. Ideiglenes vezetősége a megalakulásakor: Szelezsán János (elnök), Kanyár Béla (titkár), Csernay László, Csobán György és Ghyczy Kálmán Debrecenből, Győri István és Hunya Péter Szegedről, Karmos György és Kellényi Lóránd Pécsről, Madarász István Szegedről, külügyi megbízottként, Markovits Zoltán, Monos Emil, Pellionisz András konferencia megbízott, Sraber Benedek.⁵⁵ A Szakosztály vezetését idővel Madarász István vette át. Felvették a kapcsolatokat a magyar orvos szervezetekkel, valamint az IFIP TC-4-gyel. Klubdelutánokat, ankétokat szerveztek. Az IFIP TC-4 (később IMIA) megbízottjaként, 1975. áprilisában a szakosztály szervezte meg az IFIP TC-4 ülést, Budapesten.

Neumann Kollokviumok

1970-ben Kalmár László kezdeményezésére indult el, a mindmáig tartó Kalmár Kollokviumok nevű konferencia sorozat, az Orvos-Biológiai Szakosztály és a Csongrád Megyei szervezet rendezésében.⁵⁶ 1982-ig évente, majd utána 1992-ig két évente került megrendezésre, Szegeden. „Minden alkalommal elhangzott egy Kalmár László Emlékelőadás, amelyre a Szakosztály elnöksége kérte fel az arra érdemes kollégát. A kezdeti számítástechnika-szakmai jelleg lassan kezdett átalakulni és egyre nőtt a potenciális felhasználók, az orvosok, gyógyszerészek, biológusok, szakasszisztensek száma. A kollokviumok tartalmában lassan egyre több felhasználói téma jelent meg és nem csak orvosi, hanem az egészségügyi rendszer működésével, fenntartásával foglalkozó problémakör is megjelent. Hamarosan elérkezett az a kritikus pont, amikor is dönteni kellett: egy, több naposra duzzadt Neumann Kollokviumon belül kapjanak helyet felhasználók, vagy más formát kell keresni a számukra. Az utóbbi elhatározás született meg és útjára indította az Orvosbiológiai Szakosztály az Egészségügyi Vándorgyűléseket. A rendszer úgy működött a továbbiakban, hogy évenként egymást váltva (tehát két évenként) voltak a Neumann Kollokviumok az eredeti időben és helyen és az Egészségügyi Informatikai Vándorgyűléseket mindig más helyen és változó időpontban szervezték meg és bonyolították le. A kollokvium

⁵⁵ Emlékeztető az NJSZT Orvos-Biológiai Szakosztályának 1973. június 8-i üléséről. Szelezsán János szíves hozzájárulásával.

⁵⁶ Simon Pál szerint az ötlet Győri Istvántól származott. Lásd: Simon Pál: Fejezetek az egészségügyi informatika történetéből. ITF. 2014. http://itf2.njszt.hu/324rtr4/uploads/EulInfo_v2x_sp.pdf. 31. old.

mintájára itt a szakmai megbecsülést a Szentgáli Gyula Emlékelőadás jelentette, amelynek jelöltjei főleg az olyan felhasználók köréből kerültek ki, akik az egészségügyi informatika terén maradandót alkottak. A Vándorgyűléseket nem egy alkalommal kiállítások is kísérték, ahol már olyan számítástechnikai cégek jelentek meg, amelyek már egészségügyi informatikai témák megoldásával is foglalkoztak. A teljesség igénye nélkül említek meg neveket: a Medicor művek, A Gamma művek, a Számítástechnikai Koordinációs Intézet, a Számítástechnikai és Ügyvitelszervezési Vállalat, a Magyar Tudományos Akadémia Számítástechnikai Kutató Intézete, az Államigazgatási Számítógépes Szolgálat és mások.⁵⁷ Kivételesen, 1988-ban a Tolna megyei kórház igazgatójának Szentgáli Gyula és Jávor Andrásnak erőteljes kórház-informatikai tevékenysége elismeréseként, a kollokvium Szekszárdon került megrendezésre. A konferenciák szervezését 1996-ban Veszprém vette át, köszönhetően Kozmann György aktivitásának. A rendben következő 2002-es konferenciát egy évvel későbbre, 2003-ra halasztották, tekintettel arra, hogy a Szakosztály 2002-ben az European Federation of Medical Informatics biennuális kongresszusát szervezte meg, Surján György irányításával. 2005 után némi szünet következett, majd a sorozat megújulva, 2012 novemberében folytatódott, most már változó helyszínnel. Legutoljára 2015-ben Szegeden került rá sor, mint a XXVIII. Neumann Kollokviumra.

2005-ben Kozmann György áttekintette és értékelte az addig tartott konferenciákat, statisztikákat is készítve róluk, s elemezte a konferenciák helyszínének, tartalmának változásainak okait, a személyi változásokon túlmenően.⁵⁸ Magyarországon a Kollokviumok alapjául szolgáló hazai K+F munka támogatott ipari innovációs folyamatokat is. Például a Gamma művek által fejlesztett és forgalmazott SEGAMS nukleáris képalkotó rendszer, amelyhez jelentős hozzájárulást tett a JATE és a SZOTE munkacsoportja, vagy a BUDAPEST elnevezésű EKG diagnosztikai rendszer, amelyet a KFKI és a HIETE kutatásai nyomán a Medicor gyártott. Ennek az innovációs folyamatnak a rendszerváltást követően a hazai egészségügyi ipar leépülése véget vetett.

Az idő múlásával az élettudományok és az egészségügyi rendszer intézményei arányukat tekintve hátrányba kerültek az élettelen tudományok és az ipari fejlesztők intézményeivel szemben. Ezen terület képviselői a Veszprémi Egyetemhez, a Budapesti Műszaki Egyetemhez, ill. MTA Energiatudományi Kutatóközpont Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Intézetéhez voltak köthetők elsősorban. Orvosi területen a Semmelweis Egyetem munkatársainak a hozzájárulása lett a legjelentősebb.

A 90-es évek végétől megindult hazai IKTA, NKFP projektek, ill. kisebb mértékben az IHM pályázatainak nagymértékben megélénkítették a kutatási aktivitást. Lényegében ezzel egy időben jelentek meg az ugyancsak jelentős európai finanszírozású IST projektek is, így a beszámolók idején több milliárdnyi szellemi vagyronról volt szó, aminek további hasznosítása többek között az EU elkötelezettségek miatt is alapvető lehet.

A teljes konferencia sorozat leggyakoribb előadói (nem véletlenül a konferencia környékén kialakult szakosztály prominensei): Csernay László, Naszlady Attila, Jávor András, Kozmann László, Győri István, Kanyár Béla, Surján György stb.

⁵⁷ Lásd Simon. Id. mű. 31. old.

⁵⁸ Kozmann György: Az NJSZT Orvosbiológiai Szakosztály. IME IV. évfolyam 9. szám 2005. december

Az első 35 évben elhangzott 1200 körüli előadás, amely mögött mintegy 350 intézmény 1400 szerzője állt, európai szemüvegen keresztül is tekintélyes szakmai aktivitás, amely magában hordozta jelentős eredmények kidolgozásának, terjesztésének és egy valódi szakmai közélet kialakításának lehetőségét.

NJSZT Felhasználói Kör. 1974 júniusi elnökségi határozatot hozott az SZKFP fokozott támogatására, s az SZKFP keretében gyártott és az országban használatba vett számítógépek és körülöttük kialakuló központok segítségére. Elhatározták egy szakosztály szintű ESZR Klub létre hozását Németh Lóránt vezetésével. Németh energikusan nekilátott a feladatnak, s 1974 októberében megalakult a Felhasználói Kör. Elnök: Németh Lóránt, az Intéző bizottság tagjai: Bálint Róbert, Kázmér János, Nándori Kálmán, Bodnár István, Kádár Iván. A Felhasználói Körben géptípusonként klubok kezdtek működni, közöttük az R 10 felhasználói klub, amely a Videotonból csatlakozott át, ill. az Import ESZR felhasználói klub, amely az OSZV-től került a NJSZT-hez. Itt egy új jelenséget figyelhetünk meg a professzionális, fejlesztő-kutató szemléletű réteg mellett megjelent a nagyszámú számítógép felhasználó, ami a tömegesedés irányába mutat. Kissé később TPA és egyéb körök jöttek létre. Így alakult ki az SZKFP bázisán a nagy és mini gépek kora, amelyben az emberek számítástechnikai tevékenysége a számológépek körül kristályosodott ki.

A Területi szervezetek tevékenységére néhány példa. Az első vidéki szervezet Szegeden alakult meg, 1970 decemberében. Ekkor már több mint százan dolgoztak a JATE Kibernetikai Laboratóriumában, ill. a helyi SZÜV-ben. A szervezet elnökének Kalmár professzort választotta, titkárává pedig Muszka Dánielt, a Laboratórium műszaki vezetőjét. De talán még ezt megelőzően hoztak létre Borsod megyében, a MTESZ keretei között egy számítástechnikai bizottságot, amely 1968-ban átalakult a NJSZT Borsod megyei szervezetévé – legalábbis Obádovics visszaemlékezése szerint.⁵⁹ A szegedi-borsodi példák után egy-kettőre alakultak más megyékben is területi szervezetek. Egy-egy megyei szervezet tagságát 60-200 fő alkotta, függően a területet összefogó néhány fő aktivitásának. Miután a szakosztályi szerveződéssel szemben, ahol az alapot a szakma változása jelentette, a területi szervezeteknél az alkotó erőt konkrét személyek jelentették, a változékonysága e szervezeteknek nagyobb, intézmény és ember függő. Tevékenységük helyi problémák megoldása, a számítástechnika újabb eredményeinek átvétele a szakosztályoktól, ill. helyi segítség nyújtás egy-egy központi, kiemelt rendezvényhez. Néhány példa az elnökségi jegyzőkönyvek alapján.

1972. március 29-én megtárgyalták, a Székesfehérvári Műszaki Napok keretei között tartandó konferenciát Miklós József (Videoton) tájékoztatója alapján. Az elnökség a tervezetet jóváhagyta.

Ugyanezen az elnökségi ülésen foglalkoztak a Borsodi Műszaki Hetek alkalmával május 12-13-án tartandó „A hazai számítógépek és Észak-magyarországi alkalmazási lehetőségük” c. konferenciával, Jobbágy Endre beszámolója alapján. Az elnökség a tervezetet jóváhagyta.

Az 1972. májusi elnökségi ülésen Tarján Rezső beszámolt a MTESZ VII. Közgyűléséről, ahol felmerült az, hogy a NJSZT hivatalosan is önálló egyesületté váljon. Így Tarján felhatalmazást nyert arra, hogy előterjesztéssel forduljon a MTESZ felé, hogy teljes jogú

⁵⁹ Tuscher Tünde: PORTRÉ: „Egyszerűen, igazat a matematikáról”. Számítástechnika. 1979. március

tagként vegyék fel a NJSZT-t. Az elnökség azonnal döntött arról is, hogy alapszabály szövegező bizottságot alakít Kádár Iván, Kiss István, Vásárhelyi Pál, Jolsvai Károly szervezőtitkár részvételével

Az alapszabály alapos előkészületek és egyeztetések után el is készült, és az 1975-ös dátumot viseli. Megfogalmazása: A Társaság önálló jogi személy, önkéntességi alapon tagja a MTESZ-nek. De érdekes néhány pontja, önállósága ellenére. Az I.4§. szerint: „...A Társaság az MTESZ Elnökségének hozzájárulásával tagja lehet nemzetközi szakmai tudományos szervezeteknek. A Társaság képviseli Magyarországot az IFIP-ben.” Az V.9. §1 szerint: „A közgyűlés nem hozhat olyan határozatot, amely ellentétes a Társaság, illetve a Szövetség alapszabályával” ... „megtárgyalja és az MTESZ Elnökség elé terjeszti az éves költségvetési tervet.”

A Társaság titkársága tagjai továbbra is a MTESZ-szel állnak munkaviszonyban, alkalmazkodnak a MTESZ ügyrendhez, az NJSZT ügyvezető titkára a MTESZ főtitkárának felel. A pénzügyi erőforrásokat a MTESZ előírásai szerint használja fel a Társaság. A Társaság ellenőrzését felügyeletét a MTESZ Végrehajtó Bizottsága, ill. a MTESZ Ellenőrző Bizottsága végzi.

1973 júniusban az elnökség megállapította, hogy a költségvetés egyensúlyban van. Szervező titkáraink ebben az időszakban: Mácsay Istvánné (1969-71), Jolsvai Károly (1971-73), Szemerédi Judit (1974. január 25-1975). A titkárok a MTESZ állományában voltak, és továbbra a MTESZ jelölte ki őket. Érdekeltségük, időalapjuk feletti rendelkező, munkáltatójuk a MTESZ. Így nem csoda, hogy az új titkárt, Szemerédi Juditot Philip Miklós mutatta be az elnökségnek.

Az aktívákat megjutalmazták, az elnök és a főtitkár jutalmára a MTESZ főtitkárhelyettes tesz javaslatot.

Érdeemes összevetni az 1975-ös Alapszabályban megfogalmazott célokat a jelenlegivel. A célok nagyjából hasonlóak, azonban a megvalósítás időnként új elemeket hoz.

- A Számítástudomány tanulmányozása, fejlesztése,
- Információcsere (Ez akkor különösen fontos volt, elzártságunkból, gyér külföldi kapcsolatunkból, viszonylag kis létszámunk miatt. Az első években ez volt a kiemelkedő feladat),
- Gyakorlati alkalmazások (Ez akkor fontos volt. Mi is akkor fedeztük fel különböző alkalmazási lehetőségeket, így a tapasztalatok átadása fontos volt. S az államapparátus ellenállását is könnyebb volt közösen megtörni. Ma már elvesztette jelentőségét),
- Kultúra terjesztés (ma úgy hívjuk: társadalmasítás. Ez ma erősebb hangsúlyt kap),
- Állásfoglalás, javaslatok (Nyugatos gondolkodás: „javaslatokkal, bírálatokkal segíti az állami és társadalmi szervezetek munkáját”).

Az NJSZT mint önálló társaság megalakulását kinyilvánító közgyűlésre **1975. január-ban** került sor. Ekkor tehát a Társaság már (fél) önállóvá vált. Azért tekintjük önállónak, mert saját alapszabállyal rendelkezett, melyet tagsága fogadott el, vezető tisztségviselőit a tagság demokratikusan választotta, önálló cégjegyzésre volt képes. És azért tekintjük félönállóknak, mert abban a rendszerben az államgépezettől független, teljesen önálló intézmények nem

voltak. Mindegyikük betago­lódott valamilyen felügyeleti rendbe. A vállalatokat többnyire minisztériumok felügyelték, a NJSZT-t a MTESZ.

4. Az önálló Tudományos Egyesület (1975-1985)

1975 az önálló Neumann Társaság megalakulásának éve. A gazdasági nehézségek (olajválság, nemzetközi eladósodás) ellenére, a szakmai klíma előnyösen változott a számítástechnika számára. Az új, V. ötéves terv időszakában (1976-80) a célkitűzések módosultak és a fő feladatok a meglevő géppark jobb kihasználása, újabb alkalmazási területek bekapcsolása a számítástechnikai programba, egyre komplexebb alkalmazási feladatok megoldása, a számítástechnikai ipar exportjának megindítása, majd a szoftver ipar alapjainak megteremtése lett. Ennek eredményeképpen tovább növekedett a hazai számítógép állomány, növekedett a gépek kihasználtsági mutatója, a saját számítógépek alkalmazása mellett gyors ütemben bővült a számítógépes szolgáltatásokat nyújtó, és azokat rendszeresen igénybe vevő intézmények köre. Rohamosan nőtt a felhasználók száma, akik pragmatikus problémáik megoldásában voltak érdekeltek. 1978-ban létrehozták a Számítástechnikai Alkalmazás Fejlesztési Alapot (SZÁFA), amelynek fő célja, többször alkalmazható, megbízható, az alkalmazók széles körében tesztelt és karbantartott szoftverek támogatása (olykor importja), amelyeknek - szocialista országok gyakorlatától eltérően - ára van. Az ESZR berendezések ellátása korszerű, használható szoftverekkel, amely alapját 4%-os felár adta. Az első ilyen beszerzés az IDMS adatbázis kezelő volt, majd az UCC-2, majd sorra a MAS vállalatirányítási programcsomag, a (SHADOW) TAF monitor, az ASKA vége­sele­mes program. E mozgás mellett, a megjelenő mikro­gépek, PC-k szintén hatalmas lendületet adtak a szoftver piacnak.

A korábban Budapest centrikus számítástechnika szétterjedt az egész országra – megyékbe, nagyobb városokba. Ekkor azonban, a mikroszámítógépek, személyi számítógépek kora előtt, még megszámlálható mennyiségű nagy- és kisebb gép körül alakultak ki a számítástechnikai szigetek. Az induláskor működő mintegy 30-40 különböző, közepes nagyságú számítógép után Szentiványi Imre visszaemlékezése szerint 1973-1988 között 133 darab egységes architektúrájú közepes és nagy ESZR gép került az országba.⁶⁰

Az SzKFP eredményei hatására, az SZKFP-vel együtt jött létre az SZKCP Számítástechnikai Kutatási Célprogram az OMFB irányításával, ill. a 80-as évek elején az iskolaszámítógép program, amely a számítástechnikát bevitte a lakossági szférába, elsősorban az ifjúság körébe.⁶¹ Széles társadalmasítást kellett megkezdeni, amely igény szerencsésen találkozott a NJSZT agilis főtitkárának, Kovács Győzőnek személyiségével, személyes ambícióival.

1975. januárjában formálisan is megalakult az **NJSZT**. A január 28-án megtartott Alakuló Közgyűlés fő feladatai az előzőleg előkészített alapszabály elfogadása volt, ill. ennek alapján tisztségviselő választás. Ezen a Közgyűlésen került sor a Társaság első kitüntetésének, a kiemelkedő társadalmi-szakmai munkát elismerő Neumann-díjnak a megalapítására. A díjjal járó bronzéremt Madarassy Walter szobrász, éremművész (1909-1994) készítette.⁶²

Az „önálló” Társaság megalapítását nem egyszerűen a szakmai szükséglet sürgette. Ez egyben a szakma tudatos társadalompolitikai tette is volt. Ügyesen kihasználták a

⁶⁰ Ismeretlen

⁶¹ Bakos István: Bemutatjuk a Tudományszervezési és Informatikai Intézetet. Könyvtáros 84/5

⁶² Az NJSZT által 2017-ig díjazottak teljes névsora megtalálható az iTA honlapján. itf2.njszt.hu. NJSZT50 rovat.

fejlődéspárti politikusok törekvéseit. A szoros MTESZ kapcsolat ugyan – amint láttuk – kezdetben segítette a társaság megalakulását, anyagi (költségvetési, infrastrukturális) alapot biztosított számára. Az NJSZT azonban utóbb szűknek érezte a teret. A Társaság nagyobb mozgásteret igényelt, kevesebb kötöttséget.

„Ellentét látszik az egyesületi munka és az állami feladatok között. Az egyesületek nem állami feladatok végrehajtására jöttek létre, hanem egy vezetőség által elfogadott, működő, sokszínű feladatot ellátó tagokból álló szabad egyesülés. Ha egyesületi munkát végzünk, előadásokat tartunk, konferenciákat rendezünk, kiadjuk Évkönyveinket, stb., akkor általában megtettük azt amit az egyesületi munkától el szoktunk várni. De mi ennél többet szeretnénk tenni Nem biztos azonban, hogy az állami bizottságokba meghívják azokat, akik egyébként társaságunkból hozzá tudnának szólni a problémákhoz.”⁶³

E kívánság akkor és ott még nem teljes mértékben valósulhatott meg, azonban egy pálya kezdetét jelentette. Később, 1990-ben sor került az független társadalmi szervezetként való bejegyzésre, amely azonban még más tudományos egyesületekkel közösen önkéntes szövetséget hozott létre (MTESZ). Végül, amikor elhelyezése és forrásai már biztosítottak voltak, az NJSZT a kivált a MTESZ-ből és a kiváláskor megkapta a közös (nagyreszt ingatlanban fekvő) MTESZ vagyontól és az őt illető részének megváltását is.

1975-ben tehát elvileg önálló társulat lettünk, úgy azonban, hogy bizonyos korlátokkal, „társult tagként” a MTESZ felügyeleti körébe tartoztunk. Emlékezzünk vissza a korábban mondottakhoz: a szocializmusban olyan nem volt, hogy valakinek ne lett volna főnöke.

A megalakulás pillanatában a következő függések maradtak meg. Az alap pénzügyi ellátás (működési költségek, elhelyezkedés költségei) a MTESZ-től jött, ideértve a Technika Ház hálózat szolgáltatásait is. Devizát a MTESZ tudott biztosítani. A vállalatoknak, átlagos intézményeknek csak a Külkereskedelmi Minisztériumon keresztül volt deviza hozzáférése. Külföldi kapcsolat felvétele, egyezmények- szerződések kötése csak MTESZ-en keresztül történhetett. A MTESZ képviselte felettünk a politikai kontrollt. Pl. az 1977-es közgyűlésünkön hangzott el a Társaság főtítkárától: A MTESZ egyik fontos feladata „a Párt tudománypolitikájának érvényesítése.”⁶⁴

Konkrétabban, pl. az 1985-ben is érvényes Alapszabály szerint az NJSZT

- a MTESZ jóváhagyásával lehet tagja nemzetközi tudományos szervezetnek, ill. általa szabályozott módon tarthat kapcsolatot (4.§),
- megbízottja részt vesz a MTESZ küldöttközgyűlésén,
- az NJSZT főtítkára a MTESZ-szel együttműködve irányítja a Társaság (függetlenített) titkárságának munkáját (18§),
- az NJSZT főtítkára felelős a MTESZ előtt is a gazdálkodásért (22§),
- területi szervezetek a MTESZ hozzájárulásával szervezhetők (23§),
- a Társaság pénzügyi gazdálkodását a MTESZ Gazdasági Hivatala is ellenőrzi (24§),
- a Társaság ügyrendje nem lehet ellentétben a MTESZ ügyrendjével (25§),
- a Társaság felügyeletét a MTESZ Végrehajtó bizottsága látja el (26§).

⁵⁶ Ismeretlen

⁶⁴ Jegyzőkönyv a NJSZT rendes évi közgyűléséről. 1977. április 25. 3. old. Kézirat.

Megbízottunk részt vett a MTESZ Szövetségi Tanács munkájában, mint ahogy a MTESZ megbízottja is részt vett az NJSZT elnökségi ülésein. 1975-1976 között Philip Miklós volt a MTESZ összekötő, aki szövetségesünk, támogatónk volt, 1977-1979 között Prockl László, akivel sok vitánk, konfliktusunk volt, és 1980-1986 között Jéky László, aki hozzáértő szakemberként (fizikus-kutató) jól értette a szakmánk érdekeit.

Mind emellett ugyanakkor (sajnos) nem éltünk eléggé a MTESZ által nyújtott szakmai lehetőségekkel. Hiányzott a szervezett együttműködés a MTESZ tagszervezetekkel, s ez a számítógépek, pláne később a mikroprocesszorok elterjedésének időszakában valódi hiányt jelentett. Kovács Győző főtitkár többször szóvá is tette, ám hiányzott a közvetlen érdekelttség. Értelmes, de nem túl bő, esetleges és nem rendszerezett együttműködés alakult ki: a HEE, HTE, MATE, BJMT, OPAKFI, SZVT-vel. Ezt 1985-ben nyilvánosan is konstatáltuk, visszamenőlegesen az előző 10 évre. A helyzet ezután sem sokat változott. A kivételek közé tartozott néhány közös akció a HTE-vel, MATE-val, amely együttműködések alapvetően szakmai barátságokon alapuló események voltak. Kivétel volt az 1979-ben közösen létrehozott Mikroprocesszorok Alkalmazása Munkabizottság, amely válaszul a mikroprocesszorok lavinaszerű elterjedésére egyesítette az erőket, és az általa szervezett nagysikerű „Mikroprocesszorok” elnevezésű konferencia sorozat keretében számolt be az újdonságokról. 1994-1995-ben került megint sor szervezett együttműködésre a Nemzeti Információs Stratégia kidolgozása érdekében. Hogy nem elvi ellentétek akadályozták a gazdagabb együttműködést, az is bizonyítja, hogy pl. a HTE, az OPAKFI és a NJSZT közösen alapította meg 1990-ben a beszédtechnológia területén elért eredményeket elismerő Kempelen Farkas díjat.

A megalakult NJSZT első elnöke: Vámos Tibor, főtitkára: Kovács Győző lett. Kettőjük munkája 10 évre meghatározta az egyesület jövőjét, növekedését, s egy jelentős deklarációs pont elérését 1985-ben, már sokkal szélesebb társadalmi bázison, mint a megválasztásukkor. E páros felállása azért is szerencsés volt, mert amíg Kovács a KKCS egykori munkatársaként régi mozgatója volt a „proto egyesületekben” folyó szakmai munkának, addig Vámos „kívülről” jött, és elsősorban politikai, vezetői, nemzetközi tapasztalatai, kapcsolatai (1981-84 között IFAC elnök) révén - mély tudással - hatékonyan tudta képviselni a Társaság nyitott szellemiségét és szakmai törekvéseit.

A Társaság következő tíz évének munkáját két periódusra osztjuk, mert vezetőik két ciklust töltöttek ki. Az első ciklus a spontán fejlődés időszaka volt az adott lehetőségeken belül. Sok zűrzavarral a járhatatlan utak, a dinamikus változások, valamint az állandó, megbízható titkárság/ügyvezetés hiánya miatt. A második ciklus a kiteljesedés, kivirágzás időszaka lett.

4.1 Első periódus (1975-1980)

A Társaság megerősítette a korábbi vezetési alapelveit. Ezen időszak alatt megszilárdult egy alapjaiban (legalább) 10 évig élő, bár folytonosan növekvő struktúra, a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően: vezetés, támogató társadalom bevonása, szakosztályok, megyei szervezetek, bizottságok.

Struktúra

A Vámos-féle – a kor centralizáló szokásaitól alapvetően elütő – felvilágosult egyesület-szervezési elv: Virágozzék minden virág. Azaz a társaságban megszülető kezdeményezéseket bátorítani kell, s a közöttük szükséges szabályozást az élet megoldja. Az elvet az elnökség

lelkesen, lényegében egyhangúan támogatta – s ez a szellem általában jellemző volt a társaság korát megelőző nyitottságára. Ez azt is jelentette, hogy a szakosztályok ne központi elhatározásokból, zárt keretek között szerveződjenek, hanem azok a csoportok, amelyek szeretnék együtt tevékenykedni, és megfelelő színvonalon képesek ezt tenni, szabadon szervezkedhessenek. Ugyanílyen módon alakulhattak a fővároson kívül olyan a területi (megyei, városi, sőt vállalaton belüli) szervezetek, amelyek az ottani adatfeldolgozási központokban értelmes együttműködést tudtak folytatni.

Vagy ahogyan Kovács Győző 1985-ben retrospektíve megfogalmazta főtitkári beszámolójában, a Társaság 1975-ös szervezésének elveit: „Annak idején elhatároztuk, hogy a Társaság kebelében valamennyi számítástechnikai témával foglalkozni lehet, olyasmivel is, amire a munkahelyi keretek között nincs lehetőség. Egy másik alapelvünk az volt, hogy a Társaság vezetői és a tagsága nem a munkahelyének véleményét képviseli a Társaságban, ha állást kell foglalnia valamilyen kérdésben, hanem saját véleményét hangoztatja. Azt is elhatároztuk, hogy a tagság véleményét az NJSZT vezetése hatalmi szóval nem hagyja figyelmen kívül, a Társaság életében a szabad véleménynyilvánítás és a demokratikus szellem fog uralkodni. Végül a szervezetet tudatosan decentralizált módon szerveztük meg, ami annyit jelent, hogy az egyes szakosztályok és főleg területi szervezetek nagy önállósággal végzik tevékenységüket.”⁶⁵

A kiemelt fontosságú, prioritást igénylő ügyek a Társaság központjában (szív) folytak, egyes speciális funkciókat a központi bizottságok vittek. A szakmai munka a szakosztályokban folyt (főerek), azonban ezek nem voltak erősen koordinálva, így beszámolni is nehéz róluk utólag, annál is inkább, mert sok kisebb jelentőségű, vagy parciális jelentőségű esemény is volt közöttük. A fontos (pl. jelentős nemzetközi vagy stratégiai) kezdeményezések felerősödtek, s ha kellett, a központ segítette/vitte tovább. Az országot a területi szervezetek (megyék, városok, intézmények) hálózta be, s terítették szét az információkat, akciókat – a hajszalereket. Vittek a híreket, információkat sokszor az előbbiekkal közösen, hozták a problémákat, segítették a lokálisan szervezett eseményeket. A területi szervezetek általában egy-egy kiemelkedő aktivitású ember vagy csoport körül alakultak ki, megyénként átlagosan 80-100 fővel. Ennek megfelelően a területi szervezetek változékonyabbak, tevékenységük pulzálóbb volt. A szakosztályok/szakcsoportok inkább a szakma nagyobb időállandójú változását, fejlődését követték.

Az egyesület egyenjogú természetes személyek társulása lett. Mellettük kialakult a jogi tagság intézménye, amely nagyjából a számológépközpontokból állt, ill. olyan intézményekből állt, ahol számológépközpont működött. 1976-tól létrejött az ifjúsági tagság intézménye, abból a célból, hogy a Társaság növelje hatását a (még) nem számítástechnikusok körében is. E mellett meg kell jegyeznünk, hogy a Társaság mindig sokkal nagyobb hatókörrel dolgozott, mint tagsága, ugyanis rendezvényei nyitottak voltak minden folyamatosan vagy időlegesen érdeklődő ember irányában. A rendezvényeken, tanfolyamokon, kiállításokon, távoktatási rendszerekben való részvétel nem volt tagsághoz kötve, az ország számítástechnikai közösségét, sőt a számítástechnika iránt érdeklődőket egy nagy testvéri közösségként fogtuk fel, amelyet összekötött a szakma iránti érdeklődés, lelkesedés.

Ezt a struktúrát az új, 1975-ben elfogadott Alapszabály is rögzítette.

⁶⁵ Kovács Győző: Főtitkári beszámoló. Budapest. 1985. november 27. Sokszorosítottmány. 2. old.

A Társaság legfelsőbb szerve, a **Közgyűlés** évente ülésezett. A Közgyűlések nyitottak voltak, a tagok megkötés nélkül részt vehettek rajtuk, és szavazhattak is.

Az Országos Elnökség: 44 tagú volt egyfajta társadalmi védnökséget gyakorolva. Ide általában a számítástechnikát támogató, mozgékony szellemű vezetőket választották be.

Az Ügyvezető Vezetőség 27 tagú volt (tisztségviselők + bizottságvezetők + szakosztály elnökök).

Tiszteletbeli elnökökké: Kalmár Lászlót, Pesti Lajost, Tarján Rezsőt választotta a Közgyűlés. Közülük Kalmár 1976-ban ill. Tarján 1978-ban meghaltak. Ennek következtében is, később, 1980. november 17-én a Társaság tiszteletbeli elnökségi tagjává választották, Gyíres Bélát⁶⁶, Homonnay Hugót, Krekó Bélát.

Elnökhelyettesek: Dömölki Bálint, Kádár Iván, ill. 1980-ig Krekó Béla lettek.

Főtitkárhelyettesek: Obádovics J. Gyula (területi felelős), Szelecsán János (nemzetközi kapcsolatok, szakosztályok koordinálása) voltak.

Titkár (alakuláskor): Szemerédi Judit.

Láthatjuk, a vezetés még ekkor is jórészt az egykori KKCS-ból merítkezett.

Szakosztályok: Ahol a szakmai tevékenység folyt.

- Számítógép-technikai Szakosztály. Vezetősége: Szentiványi Tibor elnök, Lukács József titkár, Bogdány János (KFKI), Bohus Miklós (BME), Bakonyi Péter (SZTAKI), Csánky Lajos (Videoton), Gergely Csaba (PM SZK), Gulyás Jenő (MOM), Ivanyos Lajos (KFKI), Megyer Sándor (MSZH), Németh Pál (SZKI), Uherezki László (Telefongyár), Tóth Béla (SZÜV), Vágner Gyula (ESZK). A Szakosztályon belül három munkacsoport is alakult. TAF munkabizottság, Mikroprocesszorok alkalmazása munkabizottsága és a Személyi számítógép munkabizottság.
- Programozási Rendszerek Szakosztály. Vezetősége 1975-ben: Havass Miklós elnök, Dávid Gábor titkár, Bakos Tamás (Számki), Dettrich Árpád (MTA), Dömölki Bálint (Számki), Esztegár Zsolt (Számki), Fridrich Ilona (SZTAKI), Legendi Tamás (MTA), Lőcs Gyula (KFKI), Máté Levente (SZTAKI), Náray Miklós (NIM IGÜSZI), Rabár Miklós (Számok), Zarka Dénes (SZKI), Rajki Péter (Számki), Szeredi Péter (NIM IGÜSZI). A szakosztályon belül négy szakcsoport működött. Az Adatkezelési szoftver szakcsoport, a Rendszerprogramozási szakcsoport, az 1977-ben alakult Párhuzamos számítási rendszerek szakcsoport Legendi Tamás vezetésével, valamint az 1979-ben megalakult a Szimulációs szakcsoport, Gáspár András vezetésével. Egy időszakban ez a szakosztály volt a legnagyobb érdeklődő körrel rendelkező, és legaktívabb szakosztály.
- Operációkutatási Szakosztály. Vezetősége 1975-ben: Pongrácz Tibor elnök (OSZI), Móczár József (MKKE) és Stáhl János (Számki) titkárok, Bakó András (BME), Báger

⁶⁶ Gyíres Béla (1909-2001). Állami-díjas matematikus a debreceni egyetemen. Kutatási területe a valószínűségszámítás. Nevéhez fűződik a programozó matematikus szak bevezetése az egyetemen.

Gusztáv (OT TI), Blitzer Éva (BRG), Bod Péter (MKI), Jándy Géza (BME), Maros István (Számki), Terplán Kornél (MHE SZSZK), Toth József (Gödöllő), Török Tamás (BME), Várhelyi András (TIT), Veress Gábor (BME).

- Rendszerszervezési és Informatikai Szakosztály. Vezetősége 1975-ben: Kovács Péter (MNB SZK) elnök, Nyiri Géza (Számki) titkár, Almás Károly (OVH), Bálint Róbert (OSZV), Homonnay Hugó (nyugdíjas), Jancsár Sándor (NIM IGÜSZI), Kecskés József (SKV), Maizl József (Számki), Ormai László (KSH SZIG), Peller Róbert (OSZI), Révész Ferenc (PM ÁSZI), Szarvas Sándor (MüM Számti), Szikora Mihály (MÉM STAGEK), Vásárhelyi Pál (OT TI). 1984-re a szakosztály létszáma, érdeklődői körét illetően, felfutott a Programozási Rendszerek Szakosztálya mellé, ami kb. 700 tagot jelentett. Nagy részvételű rendezvényeik voltak, sok esetben más egyesülettel közösen.
- Szervezési Szakosztály. 1979-ben egy soproni és 1980-ban egy siófoki konferencián Almás Károly beszámolt arról, hogy a Szakosztály évi 7-14 rendezvényt szervez.
- 1971-től működött a Rendszerelméleti Szakosztály. Vezetősége 1975-ben: Szűcs Ervin elnök⁶⁷, Kiss István titkár, Dancs István (OT SZK), Hajnal Albert (OT TI), Horányi Özséb (Pannónia Filmstúdió), Horváth Iván (MSZMP Politikai Főiskola), Kindler József (BME), Paczolay Gyula (VVE), Szépe György (MTA Nyelvtudományi Intézet), Veress Gábor (BME), Westsik György (MTA Közlekedés. Tudományi Munkaközösség). 1975-ben heves viták folytak a rendszer elmélet hazai megítéléséről. Ám 1975-ben ezek lezárultak, és december 12-én egy ideiglenes elnökség megbízást kapott. A szakosztályt azonban továbbra is bizonytalanságok kísérték, és 1984-re lényegében beszüntette tevékenységét.
- 1972 óta működött az Orvos-Biológiai Szakosztály. Vezetősége 1975-ben: Madarász István (JATE) elnök, Kanyár Béla (SOTE) titkár, Csernay László (SZOTE), Csobán György (DOTE) elnökhelyettes, Fedina László (SOTE), Fischer János (SZTAKI), Ghyczy Kálmán (MÁV Tüdőszanatórium), Győri István (SZOTE) titkárhelyettes, Horváth Mihály (Balatonfüred), Hunya Péter (JATE), Juhász Nagy Pál (ELTE), Karmos György (Pszichológiai Intézet) elnökhelyettes, Katona Zoltán (SOTE), Monos Emil (SOTE), Naszlady Attila (Korányi Tüdő Szanatórium), Pellionisz András (SOTE), Simkó János (EüM), Srajber Benedek (ÁSZSZ).
- Felhasználói Kör (Németh Lóránt elnök, 1984-ig, Bálint Róbert (OSZV), Kázmér János (Videoton), Kádár Iván (MNB), Nándori Kálmán (OSZV)). A Felhasználói Körben, gép-kategóriánként több, felhasználókat tömörítő klub jött létre. Így kezdetben az import ESZR klub, (amelyből 1981 táján önállósodtak a ROBOTRON felhasználói körök) ill. Videoton klub alakultak meg, amelyek a z OSZV-ből ill. a Videotonból váltak ki, ahol korábban az illető gyártmányok felhasználóit tömörítő információs szervezetek voltak. A Videoton Klubon belül megalakult az NDK-beli ESZ 1010 (más néven R-10) felhasználók klubja. Ennek mintájára felmerült az igény egy Szovjetunióban működő R-10-es felhasználókat támogató Klub létrehozása is, ám ott „külföldi vállalat nem szervezhetett hivatalos összejövetelt”. 1976-ban, társadalmi érdeklődés eredményeként létrejött az Asztali számítógépek klubja. 1978-ban megalakult az „ESZR-en kívüli számítógép Felhasználók Klubja, egy-egy nagyobb példányszámban beszerzett/használt gép felhasználóinak tömörítésére. Első lépésben két szekciója alakult meg, a DATASAAB Szekció és a Mini Számítógépes

⁶⁷ Szűcs Ervin vezetése mellett dolgozták ki a Technika c. tantárgyat a középiskolákban

Szekció. Az utóbbi két csoportban kezdte meg munkáját. A TPA felhasználók csoportjában, és a PDP-11 felhasználók csoportjában. Ez utóbbiban mintegy 100 tag tömörült, akik mintegy 30 PDP konfiguráción osztoztak. A PDP-11 felhasználók csoportjának mintegy 30%-a (többen már 1968 óta) tagja volt a DECUS-nak, s részt vett a DECUS rendezvényein, ill. kapcsolatot tartottak vele. A DECUS európai szervezete (DECUS Europe) 1979 májusában elismerte a csoport létrejöttét, és besorolta Ausztriával, NDK-val és NSZK-val együtt a DECUS München-hez. A PDP Felhasználók Klubját (HLUG – Hungarian Local User Group), Hanák Péter vezette.⁶⁸ 1980-81-ben a TIT-ből jött át a Társasághoz a HCC (Home Computer Club), amely alakuláskor mintegy 150 főnyi számítógép építő amatőrből állt, Simonyi Endre vezetésével. A Klub 1985-re már 15 városban működött, közel ezer taggal. A Klub saját számítógépet is előállított, amelyet HOMELAB néven terjesztettek a vidéki mikroklubok felé.

- 1976-ban alakult meg a Mesterséges Intelligencia és Alakfelismerési Szakosztály (Csibi Sándor vezetésével. A vezetés további tagjai: Csirik János (JATE), Gergely Tamás (Számki), Győrfi László (BME), Náray Miklós (NIM IGÜSZI), Szlávik Ferenc (KFKI), Vajta Miklós (BME), Vámos Tibor (SZTAKI). Itthon jelentős tevékenysége volt a Számalkkal, SZKI-val közösen szervezett szeminárium sorozat, a hazai és külföldi elméleti eredményekről, ill. az 1982-ben indított, a Japán 5. generációs projektet tanulmányozó munka.⁶⁹ Bekapcsolódtak a Nemzetközi Alakfelismerési Egyesület, ill. a Mesterséges Intelligencia Európai Koordináló Bizottság munkájába.
- 1976-ban alakult meg a Számítóközpontok Vezetése Szakosztály (Vasvári György (Kerinforg) elnök, Tóth Tamásné (SZKI) titkár, Hunfalvy Tibor (ÉLGAV), Jankó Géza (MüM SZÁMTI), Kiefer János (ÁSZSZ), Korbuly Tamás (Ganz Mávag), Rudolf László (Számok)), amelyet a számítóközpontok számának növekedése következtében fellépő gyakorlati szempontok hívták életre.
- Korábbi közgyűlési határozatnak megfelelően az NJSZT vezetősége 1979. október 9-én megszüntette a korábban működő Oktatási Bizottságot, és megalakította az Oktatási Szakosztályt, Kátai Imre vezetésével. Ezzel 10-re nőtt a működő szakosztályok száma.

Bizottságok:

- Ellenőrző Bizottság (Ormai László elnök, Dénes Ferenc, Gémes Ferenc, Jobbágy Ferenc, Pompéry Béla),
- Fegyelmi Bizottság (Révész Ferenc elnök, Salánki József, Szarvas Sándor),

⁶⁸ NJSZT Évkönyv (1979) 32. old.). Az 1961-ben alapított DECUS (DEC Users Society) a Digital számítógép által gyártott DEC számítógépek felhasználóinak nemzetközi szervezete. Tagjai vállalatok, intézmények, szervezetek, akik DEC gépeket használtak. Jogilag a DEC része volt, ám önkéntesek igazgatták. A DECUS világszerte szakmai konferenciákat tartott, és helyi szervezeteket hozott létre (LUG - Local Users Groups).

⁶⁹ 1979-85 között „A programozás elméleti és gyakorlati kérdései” c. NJSZT-SZKI Számalk szemináriumsorozat minden pénteken 9 órakor 70-100 főt (az 5g előadásokra 100-150 főt) vonzott - Budapestről, vidékről és a környező országokból is. A programot a szervező, Sántáné-Tóth Edit negyedévente előre meghirdette a Számítástechnikai c. folyóiratban. Az akkori szakmai élet pezsgését az is jelezte, hogy – főleg az előadók tollából – az Információ Elektronika, Mérés és Automatika folyóiratokban sorra jelentek meg a hazai és külföldi eredményekről cikkek, tematikus cikksorozatok, célszámok. – mindenki igyekezett ismereteit, ötleteit megosztani a közösséggel. 1990-től az egyre erősödő piaci szemlélet megváltoztatta ezt a szemléletmódot!

- Publikációs és Terminológiai Bizottság (Tóth Imre elnök, Rostás Katalin (SZKI), titkár 1976-ban, Kecskés József (SKV), Könyves Tóth Pál (Számok), Náray Miklós (NIM IGÜSZI), Bedő Árpád (Számki), Kertész Ádám (Számki)),
- IFIP Bizottság (Kádár Iván elnök, Tarján Rezső (TC-1), Dömölki Bálint (TC-2), Krekó Béla (TC-3), Madarász István (TC-4), Hatvany József (TC-5), Szentiványi Tibor (TC-6), Szelezsán János (TC-7), Kovács Péter (IFIP IAG), Philip Miklós (MTESZ képviselő))
- Nemzetközi kapcsolatok Bizottság (Szelezsán János elnök, Hegedűs Andrásné (nyugdíjas), Ivanyos Lajos (KFKI), Köröstyös Vince (Szekszárdi Kórház)),
- Ifjúsági Bizottság (Bottka Sándor (KISZ KB), 1976-tól Belső László, Alföldi István (KSH SZIG), Fóti Ákos (ELTE), Kardos Kázmér (MüM SZÁMTI), Kertész Béla (MTA), Móczár József (MKKE), Tóth Ákos (OT SZK)),
- 1976-ban Oktatási Bizottság (Pomázi Lajos, OM elnök, Ada-Winter Péter (MüM SZÁMTI) titkár, Bogdány János (KFKI), Fóti Ákos (ELTE), Hámori Miklós (ESZK), Nyiry Géza (Infelör), Rabár Miklós (Számok), Vadász Péter (Számok)). Korábbi közgyűlési határozatnak megfelelően az NJSZT vezetősége 1979. október 9-én megszüntette az Oktatási Bizottságot, és megalakította az Oktatási Szakosztályt, Kátai Imre vezetésével.

Területi szervezetek, amelyek SZÜV-ökben, egyetemeken, egyéb számítástechnikával érintett helyek - pl. gyár, kórház - szervezésében, oktatási intézményekben alakultak, rendszerint egy, vagy néhány profétalelkű agilis szakember jóvoltából. A Társaság ezt a szokását, elvét, a mai napig megőrizte.

- Baranya megye (Gyöngyösi László elnök, SZÜV, Pécs; Juhász Jenő társelnök, PMMF; Szabó Antal társelnök, DÉDÁSZ, Pécs; Kláb János titkár, DÉDÁSZ, Pécs.)
- Bács-Kiskun megye (Tohai László elnök, Megyei Tanács; Körmöczi Erzsébet, titkár, Megyei Tanács; Ersek György Megyei KISZ Bizottság; Frigyessy Ferenc, Kertészeti Egyetem, Kecskemét; Késmárki Mátyás, SZÜV, Kecskemét; Kovács Imre, GAMF, Kecskemét; Leitner László, SZÜV, Kecskemét; Lovas Béla, GAMF, Kecskemét; Szalay András, Konzervgyár, Kecskemét.)
- Borsod megye (Czekkel János elnök, NME, Miskolc; Jobbágy Endre titkár, MÁV, Miskolc; Enyedi Béla, Vegyipari Automatizálási Főiskola, Kazincbarcika; Hoványi Katalin, Olajbányászati Kutató Intézet, Miskolc; Kiss László, MÁV, Miskolc; Kovács Miklós, TVK, Leninváros; Nagy Sándor, ÉMÁSZ, Miskolc; Salánki József, NME, Miskolc; Szalai László, Borsodi Szénbányák, Miskolc.)
- Csongrád megye (Kalmár László elnök, JATE; Huhn Péter, alelnök, JATE; Madarász István, alelnök, JATE; Mészáros László, alelnök, SZÜV; Muszka Dániel titkár, JATE; Csernay László, SZOTE; Hantos Zoltán, JATE; Hunya Péter, JATE; Klukovits Lajos, JATE; Makay Árpád, JATE; Székely Sándor, JATE.)
- 76-tól: Esztergom város (Módi Mihály elnök, NIM TTK; Mihály Tibor, titkár, NIM TTK; Hajdú Bálint, EMG; Hártó József, SZIM Marógépgyár; Matyók László, Labor Műszeripari Művek; Perger Géza, NIM TTK.)
- Fejér megye (Marton Zoltán elnök, Videoton; Oszlányi S. Iván titkár, 76-ig; 76-tól Fodor Tamás, titkár, Videoton; Árpássy Edit, Videoton; Ralovich Gábor, Videoton; Sársfalvi Dezső, Videoton; Kiss Ferenc, Videoton; Szabó Antal, Videoton.)

- Hajdú-Bihar megye (Gyíres Béla elnök, KLTE; Jékel Pál, társelnök, KLTE; G. Nagy Imre, titkár, SZÜV; Bereczki István, MGM; Bíró Barna, SZÜV, Debrecen; Kürthy Gyula, HM. Áll. Építőipari Vállalat; Szendry István, SZÜV, Debrecen; Újhelyi István, ÉGSZI, Debrecen; Vertse Tamás, Atommagkutató Intézet.)
- Sopron (Verő József, elnök, MTA GGKI, Sopron; Lovas Gyula, titkár, GYSEV, Sopron; Baróthy Béla, MTA GGKI, Sopron; Jakál László, faipari Egyetem; Kopik István, Széchenyi Gimnázium; Satori Gabriella, MTA GGKI, Sopron; Sal Miklósné, GYSEV, Sopron.)
- Veszprém (Bakos Miklós elnök, NVE, Veszprém; Horváth Mihály elnökhelyettes, Balatonfüredi Állami Kórház; Csermely Zoltán titkár, MÁFKI; Bakos Attila, Agrártudományi Egyetem, Keszthely; Farkas Margit, NEVIKI, Veszprém; Pákh László, Bakony Művek; Simon Ferenc MÁFKI.)
- 1976-tól: Zala megye (Oláh István, elnök, SZÜV, Zalaegerszeg; Eszéki László titkár, SZÜV, Zalaegerszeg; Császár Gyula (Pénzügyi és Számviteli Főiskola; Pach Ferencné, DKFV; Tompa László, Közgazdasági Szakiskola; Tóth Béla, OGIL, Nagykanizsa; Türi András, SZÜV, Zalaegerszeg.)
- 1977-től: Győr-Sopron megye, Szabolcs-Szatmár megye, Szolnok megye, Komárom megye,
- 1977-től: Ózd ill. Dunaújváros,
- 1978-tól: Somogy megye, Tolna megye,
- 1980-tól: Békés megye, Heves megye, Nógrád megye,
- 1980-81-től: Szentendre, ahol 1984 januárban a város polgármestere (Szini István) vállalta az elnökséget.

Obádovics J. Gyula területi főtítkárhelyettes szívós szervező munkája eredményeként 1980. november 17-én a Társaság rögzítette, hogy minden megyében működött területi szervezet.⁷⁰ Obádovicsot ezért a munkájáért a Társaság 1980-ban Neumann-díjjal tüntette ki.

A Területi szervezetek mellett helyi (üzemi) csoportok is alakultak egyes aktív munka helyeken. Így 1978-tól: a Kandó Kálmán Főiskola, a SZTAKI, a VOLÁN, indították el ezt a formát

Szervező titkáraink e periódusban (a MTESZ állományában): Károlyi Antalné és Kiss Árpádné (1976-78),

1977: Ádám Anna, Telkes Sándorné

1979: Új (helyi) titkárság alakult, Ádám Anna, Kiss Árpádné, Joláthy Attiláné részvételével

A szükségleteknek megfelelően alakultak ki a társaság a fő szakmai tevékenységei körei. Ezek közül egy-egy időszakban egyesek tevékenyek voltak, mások nem. A **Fő tevékenységi területek** (50 év alatt)

- tudományos és felhasználói információ csere,
- tudományos munka szervezése,
- szakmai társadalom szervezése, érdekvédelme,
- ESZR, SZKFP támogatása, alkalmazások, terület,
- nemzetközi képviselő és részvétel; nemzetközi cégek bemutatása,

⁷⁰ Jegyzőkönyv az NJSZT tisztújító közgyűléséről. 1980. november 17. 3. old. Kézirat.

- ifjúság, oktatás – ne a technikára koncentráljunk, de az algoritmikus gondolkodásra, pontos nyelvi fogalmazásra,
- társadalom meggyőzése, egyes „hamis” mítoszok eloszlatása,
- az elektronikus konvergencia figyelemmel kísérése,
- az információs társadalom kialakulása,
- informatika történet.

A következőkben bepillantást nyújtunk esetszerűen, ám részletesebben a folyó munkába.

Közgyűlések, Kongresszusok

1976. március 22. II. Közgyűlés. A közgyűlést Dömölki Bálint elnökhelyettes vezette. Üdvözölte az elnökség meghívott tagjait: Sebestyén János OMFB elnökhelyettest, Philip Miklós MTESZ főtítkárhelyettest, Kalmár László és Tarján Rezső tiszteletbeli elnököket. Bevezetőjében jelezte, hogy az évben elkezdődött V. ötéves terv időszaka alatt nehéz, de változó gazdasági körülmények között is, a számítógépek jelentős elterjedése várható. Ez ugyan nagyrészt az ESZR programnak köszönhető, amellyel azonban jelentős technikai, gazdasági nehézségek is együtt járnak. Bevezető előadást Vámos Tibor elnök tartott a hazai számítástechnika, ill. az NJSZT feladatairól. A számítástechnikáról elmondta, hogy az két arcú jelenség. Egyrészt ipar, és ami fontosabb ennél, infrastruktúra. Az előbbi területen az előadó az alkatrészipar fontosságát, az utóbbiban a szervezés-rendszerépítés-szoftver lánctevékenység kulcsszerepét hangsúlyozta. Kiemelte a hálózatok várható szerepét, és az új írástudást megalapozó pedagógia megteremtésének szükségességét. Egyúttal kijelölte a Társaság szerepét. Ez nem más mint a szemléletformálás. „Szemléletformálás mind a számítástechnikai közvélemény tekintetében, mind azok tekintetében, akik a számítástechnikában irányítószerepet töltenek be” - mondta. Kovács Győző főtitkár meghirdette a történeti emlékek gyűjtésének igényét, és – távlatilag, mint célt – egy múzeum felállítását! Jelezte, hogy tapogatózó kapcsolat keresést folytattunk az osztrák (ÖCG) és angol (BCS) számítógépes társaságokkal.

Ünnepélyes keretek között, társaságunk történetében először Neumann-díjat adományoztak: Kalmár Lászlónak, Kádár Ivánnak és Tarján Rezsőnek.

Az **1977-es elnökségi ülésen** merült fel először a Társulat **történetének** megírása. Kovács Győző már akkor emlékeztetett: „A múltból nem maradt fent írásos anyag, ennek következtében sokszor nem jól emlékszünk, hogy is alakult ki az a munka, aminek eredményeiről ma már beszámolhatunk.”⁷¹ Ez a figyelmeztetés 50 év után még komolyabb, s ezt a hiányt igyekszik részben betölteni a jelen történeti vázlatunk.

1977. április 25-én tartotta a Társaság III. Közgyűlését, ismét az MTA Kongresszusi termében. A Közgyűlésre 20 magasrangú funkcionáriust hívtunk meg. Többek között megjelent Horgos Gyula volt miniszter, a MTESZ új ügyvezető elnöke. Tudományos előadás helyett a Közgyűlésen bemutatásra került egy Neumann életéről és tevékenységéről szóló, külföldön készült (kb. egy órá) rövidfilm, aminek megszerzéséhez Szentiványi Tibor segített hozzá. A 1976. évről szóló beszámolót Kovács Győző főtítkár tartotta, amely során kiemelte a

⁷¹ Jegyzőkönyv az NJSZT rendes évi közgyűléséről. 1977. április 25. 5. old. Kézirat

következőket:⁷² „Nagyon aktívak vagyunk a területi szervezetek alakítása területén. A számítógéptechnika egy része vidéken keletkezik.” „A jogi tagvállalatok tulajdonképpen a Számítóközpontok vezetőit fogják össze.” „Diáktagság szervezeti alapjait megteremtettük”. „Létrehoztuk a Kandó Kálmán Főiskolán az első üzemi szervezetünket.” „Ma nincs az országnak olyan zuga, ahol ne lenne számítógép, s azon gondolkodunk a 10 évesek előtt is megnyitjuk kapuinkat.” Ez egy új gondolat megjelenése, a társadalmasításé, ami Vámos 1976-os gondolatának, a „szemléletformálásnak” továbbvitele.

A Közgyűlés megbízta a Vezetőséget azzal, hogy a MTESZ vezetőivel, a tagegyesületek mozgósításával kezdeményezze az idős mérnökök-otthonának építését: mérnök, matematikus, kutató. (Ebből a kezdeményezésből nem lett semmi.)

Megemlékeztek az 1976-ban elhunyt Kalmárról és Péter Rózsáról.⁷³ Jóváhagyták a Kalmár díj megalapítását, valamint egy Kalmár szobor felállításának kezdeményezését Szegeden. 1983. november 9-én az ügyvezető elnökség áttekintette a helyzetet, miszerint az emléktáblára kapott árajánlat 100 000.- Ft-ot tesz ki, amelyből a szegedi Egyetem 35 000.- Ft-ot tud vállalni. A Társaság elhatározta a fennmaradó összeg összegyűjtését, vállalatoktól. Ez sikerrel is járt. 1985-ben, Kalmár László 80. születésnapja alkalmából szervezett emlékülésen került a dombormű felállításra, az Árpád-tér 2. alatti Informatikai Intézet félemeletén. A dombormű készítője Vígh Tamás. Ebből az alkalomból Tandori Károly és Hunya Péter a szegedi egyetem képviselőjében levélben köszönték meg a Kalmár dombormű ötletét, anyagi támogatását.

A Közgyűlésen másodszor osztották ki a Neumann-díjat, amit Krekó Béla, Muszka Dániel és Szentiványi Tibor kaptak meg.

Jellemző az MTESZ-NJSZT viszonyra: A közgyűlés jegyzőkönyvét meg kellett küldeni a MTESZ-nek. A jutalmakat a MTESZ adta, a költségeket (virág, jelvény doboz, s büfé, fényképész) is ő állta, de a megrendeléseket a NJSZT titkára pecséttel maga végezhette.

1978. május 15. IV. Közgyűlés. Kovács Győző főtitkár beszámolt arról, hogy a Szlovák Kibernetikai Társasággal megállapodás jött létre. Az ünnepi előadást Németh Lóránt tartotta, „A Számítástechnika alkalmazása hazánkban” címmel. Neumann-díjban részesült Havass Miklós, Pesti Lajos, Zentai Béla.

1979. május 20. V. Közgyűlés. Dömölki Bálint tartotta a közgyűlési előadást a szoftver világpérről, amely szövege az Információ-Elektronika 5. számában meg is jelent. „Dömölki Bálint izgalmas előadása alatt mintha a kánikula is megennyhült volna ...”,⁷⁴ írja a Számítástechnika. Az ünnepi hangulaton túl, a közgyűlésen komoly kritikák is elhangzottak. Elégedetlen volt a közgyűlés az Ifjúsági Bizottság munkájával, ami szétesett, továbbá véleménye szerint a Rendszerszervezési és Informatikai szakosztály is kifogásolhatóan alakította programját, s elégtelennek minősítette a Társaság publicitását is.

⁷³ A matematikai logikával foglalkozó kiemelkedő magyar matematikus. Kutatási területe a programozásban nagy szerepet játszó rekurzív függvények voltak, amelyekre évfolyamtársa, élethossziglani barátja, Kalmár László hívta fel figyelmét. A Rekurzív függvényekről ő írta az első magyar monográfiát.

⁷⁴ -JAK- : Megtartották az NJSZT ez évi közgyűlését. Számítástechnika. 1979. június.

1979. december 3-7. Szeged. I. Kongresszus! A Társaság létszámának növekedésével, a működési területeinek szélesedésével egyre lazult a kapcsolat az egyes részlegei között. Ezért a Társaság elhatározta, hogy négy évente Kongresszust tart. Az I. Kongresszusra Szegeden került sor, méltányolva Kalmár László kiemelkedő érdemeit. A Kongresszus tudományos részét számítógépes szakkiállítás egészítette ki, amelyen többek között bemutatásra került a magyar tervezésű R-15 is. A Kongresszuson ünnepeltük Neumann János születésének 75. évfordulóját. Ez alkalommal Neumann Jánosról közeli munkatársa Goldstein tartott előadást. Ugyancsak ez alkalomból megjelent „Neumann János élete és munkássága” c. könyv, ill. tanulmány-gyűjtemény melynek szerzői: Ádám András, H. H. Goldstine, Legendi Tamás, Prékopa András, Révész György, Szelecsán János voltak. A Kongresszuson kerültek kiosztásra először a Kalmár-díjak, amelyeket elsősorban a számítástechnika területén elért újszerű tudományos eredményekért ítéltek oda. (A díjjal járó emlékérmé tervezője: Vilt Tibor⁷⁵) A díjakat ez alkalommal Benczúr András, Csernay László, Makay Árpád, Varga László, és megosztva Andréka Hajnal, Gergely Tamás és Németi István érdemelték ki.

1980. november 17. Tisztújító közgyűlés az Akadémia Dísztermében. A közgyűlésen Vámos áttekintette az elmúlt öt esztendő munkáját. Kiemelte, hogy „a NJSZT gyökerei egy kis és lelkes, kezdő közösséghez nyúlnak vissza. Ám Társaságunknak nyitnia kell az egész országot átfogó, a tanulást, a szolgáltatást, egész életünket érintő folyamatok felé. Ezt a felelősséget kell éreznünk, és ezt a nyitást kell biztosítanunk.”⁷⁶ Obádovics Gyula által vezetett előkészítő munka alapján a Közgyűlés módosította (az elmúlt hat év tapasztalatai alapján korszerűsítette) az Alapszabályt. Ennek figyelembevételével került sor a vezetőségválasztásra. A vezető tisztségviselők megújításra kerültek. Így elnök ismételten Vámos Tibor lett, míg a főtítkárnak Kovács Győző. A következő szinten történt változások: Kerek Béla megszűnt elnökhelyettes lenni, helyére Obádovics Gyula került, míg az ő korábbi, főtítkárhelyettesi posztját Vasvári György foglalta el. A Társaság Neumann díjjal tüntette ki Dömölki Bálintot, Obádovics Gyulát, Tohai Lászlót, Tóth Imrét.

Konferenciák

A Társaság lényegi tevékenysége a magyar számítástechnikai közélet serkentése. Az ESZR program eredményeképpen létrejött számítóközpontok üzemeltetésének és hatékonyságának elősegítése, a nagyüzemi szoftver gyártás feltételeinek megalapozása, és az új eredmények figyelemmel kísérése. A Társaság aktivitásának fő formái: éves, biannuális nagy konferenciák, néhány nagy nemzetközi rendezvény, 40-50 fős előadások, ankétok, tapasztalatcserék szervezése, tanfolyamok tartása, vállalati bemutatók, a területi szervezetek szervezésében ismeretterjesztés. Történeti áttekintésünkben mi csak a nagyobb, kiemelkedőbb rendezvényeket tudjuk számba venni.

COMNET'77. 1968, 1971, 1974 után, e periódusban is folytatódott a Számítógéptechnika országos konferencia sorozat. A konferencia nevét azonban, miután 1977-ben már az IFIP is a hivatalos támogatók közé került, nemzetköziesítették. Az új név a Computer Networks rövidítéséből COMNET lett.

⁷⁵ Tóth Istvánné közlése szerint Petróczy Judit javaslata alapján

⁷⁶ Jegyzőkönyv a Közgyűlésről. 1980. Kézirat.

Jelentkezett a rendszerprogramozók szegedi konferenciája is. 1975. augusztus 25-27 között, 450 fő részvételével került megrendezésre a **Programozási Rendszerek'75 konferencia**. A konferencia előadásaiból kiadvány készült.

Két hónappal később, 1975. október 7-10 között, Győrött tartották meg az **V. Magyar Operációkutató Konferenciát (Operációkutatás a gyakorlatban)**. A konferencia alcíme jelzi, hogy a hangsúly már a gyakorlatra tevődött. A konferencia főszerzője ez évben a BJMT volt. Itt is nagy volt az érdeklődés, mintegy 300-an vettek részt rajta, 62 előadás hangzott el, s megjelent e konferencián is, az előadásokat tartalmazó kiadvány. Érdekes, hogy a kiadvány fedlapján az NJSZT logója szerepel, s kiadója az SKV volt.

Ezután évente következtek az Operációkutató Konferenciák. 1977-ben Pécsen, 1978-ban Szegeden, 1979-ben ismét Győrött rendeztek konferenciát.

1980. szeptember 9-11 között, Debrecenben, az Agrártudományi Egyetemen tartották a **X. Magyar Operációkutató Konferenciát**. A programbizottság tagjai Heppes Aladár, Kornai János, Krekó Béla, Pongrácz Tibor, Prékopa András, Tóth József voltak. A szervezőbizottság tagjai: Meszéna György (elnök), Bod Péter, Csath Magdolna, Filep György, Kádas Sándor, Nemessályi Zsolt, Ormós Zsolt, Szendi Márton, Szép Jenő, Tóth József. A 110 előadást tartalmazó gazdag programot 400 résztvevő előtt rendezték.

1970-től rendszeresen (előbb évente, majd 1978-tól két évente) jelentkezett konferenciákkal az Orvos-biológiai Szakosztály. 1975. december 1-3 között tartották Szegeden a **Neumann Kollokvium'75**-öt. A kollokviumon 200-an vettek részt, a konferencia írásos anyaga, amelyet Muszka Dániel szerkesztett, 1976 közepén jelent meg.

Az 1976-os **VII. Neumann Kollokviumon** (november 29-december 1 között), a 176 résztvevő között már cseheket és lengyeleket is üdvözölhettünk.

A sorozat következő tagját **MEDICOMP'77** néven hirdették meg 1977. december 2-4 között. Számítástechnikai és kibernetikai módszerek alkalmazása az orvostudományban és a biológiában alcímmel. A konferencia-alapító Kalmár László előző évi halála miatt (1976), már nem vehetett részt a konferencián.

1978. december 5-7 között került sor a **MEDICOMP'78 Kollokviumra**. A kollokvium kiadványát Madarász István, Muszka Dániel, Székely Sándor szerkesztették. A Kollokviumon elhatározták, hogy ezután két évente kerül majd megrendezésre.

Érdekesen sikerült a következő, **MEDICOMP'80 Kollokvium**, amelyre december 2-4 között került sor Szegeden, amely konferenciát azonban a 28. előadás után félbeszakított a vihar.

1979. szeptember 2-5 között jelentkezett III. konferenciájával a Rendszerelméleti Szakosztály, **Rendszerelmélet'79** néven, Sopronban. A konferencia alcíme: „A rendszerelmélet alkalmazásai”. A konferencia szervezésében részt vett az MTA ill. az alakuló Magyar Alkalmazott Rendszerelméleti Bizottság (MAREB).⁷⁷ A konferencián 250-en vettek részt, s kiadványát olyan nevek fémjelzik, mint Bezegh András, Csapó Zoltán, Halász Gábor, Pungor Ernő, Veress Gábor, Virág Tibor. A konferencia kiadványa hét kötetben jelent meg. A kötetek címei jól mutatják a rendszerelmélet akkor fontosnak vélt témáit. A kötetek címei: 1. Struktúra – modellek 2. Rendszerek szimulációja 3. Információtechnikai módszerek 4.

⁷⁷A MAREB egy tárcaközi bizottság volt, ennek, többek között titkársági feladatait az OMF B Rendszerelméleti Iroda látta el.

Szervezeti rendszerek 5. Komplex ipari és szolgáltató rendszerek 6. Környezetgazdálkodási rendszerek 7. Oktatási rendszerek.

A Mikroprocesszorok megjelenése természetesen nem maradhatott hatás nélkül a konferenciák világában sem. Az NJSZT-ben az első ilyen tematikájú konferenciáról 1976-ból tudunk. **„Mikroprocesszorok és alkalmazásuk”** címen a Hardver Szakosztály rendezett szimpóziumot. A következő évtől indult el, egy fontos konferencia sorozat a HTE, NJSZT, MATE szervezésében. Az elsőre

1979. október 17-19 között került sor, Budapesten, a Technika házában. **Mikroprocesszor'79 Szimpózium.** Mikroprocesszorok és mikroszámítógépek alkalmazása c. szimpózium, nemzetközi részvétellel. A szervezőbizottság elnöke Vajda Ferenc, a programbizottság elnöke Hoffmann Tibor volt. Több mint 100 előadás hangzott el, amelynek fele külföldi volt. A megnyitó előadást Pál Lénárt OMFB elnök nevében Gyulay József olvasta fel, kiemelve a számítástechnika, a mikroszámítógépek, és mikroprocesszoros alkalmazásoknak különleges népgazdasági jelentőségét. Kiemelkedő előadást tartott Malinovszki, az Ukrán Akadémia tagja, a szovjet eredményekről a mikroszámítógépek fejlesztése területén, Helmut Schmid a General Electric szakértője, aki a szabványosítás jelentőségéről beszélt. A zágrábi Soucek professzor a hálózatok, adatbázisok és ember-gép kapcsolatok jelentőségét húzta alá. Rainer W. Hartenstein a kaiserslauteni egyetem tanára a LSI, VLSI áramkörök automatizált tervezéséről tartott előadást. Lawson professzor Linköppingből a hatékony ellenőrzés fontosságát emelte ki. A konferencián több szocialista országból származó jelenlévő megfogalmazta, hogy célszerű lenne a szimpóziumot rendszeresen megismételni.⁷⁸ E gondolat megvalósítására sor is került. A konferenciát 1993-ig évente megrendezték. Pártalan években hazai közönségnek, párosokban nemzetközi szinten.

Nemzetközi konferenciák

A Társaság életében mindig kiemelt helyen állt a nyugati világ értékrendjének átvétele, és az ezt biztosító kapcsolat rendszer kialakítása. Ennek egyik fontos eszköze a közös, nemzetközi konferenciák rendezése volt. Ilyen szempontból volt nagy jelentősége az első hazánkban rendezett IFIP konferenciának. Erre 1975. szeptember 8-11 között került sor, Keszthelyen. Címe **Mini Computer Software konferencia.** A 80 fős konferencia kiadványát a North Holland adta ki. A konferenciát az IFIP TC-2 program bizottsági ülése követte Keszthelyen, szeptember 12-13 között. Ez a konferencia biztosította azt a nemzetközi elfogadottságot, amelynek következtében ezután számos nemzetközi konferencia került Magyarországon megrendezésre.

1979. január 15-19 között, Budapesten, az Olympia szállóban **„Automatizálás és Társadalom”** címmel került megrendezésre egy nemzetközi konferencia. Az IFIP és az IFAC megbízásból a SZTAKI és az NJSZT rendezték. Elnök Hatvány József volt. A szervező bizottság elnöke Nemes László. A konferencia idején az IFIP és az IFAC társadalmi kérdésekkel foglalkozó bizottságai is üléseztek.

1980 kiemelkedő év volt a Magyarországon rendezett nemzetközi konferenciák sorában. 1980. július 14-16 között rendezték meg Debrecenben a **First International Logic Programming Workshop-ot.** A konferencián elhangzott 42 előadás közül 13 lektorált

⁷⁸ Kovács Ervin: Mikroprocesszor'79 szimpózium. Számítástechnika. 1979. november.

változata megjelent 1984-ben, a „Logic programming” könyvben, amelyet K. L. Clark és S. A. Tarnlund szerkesztettek. A logikai programozás nem tartozott a mainstream számítástechnika vonalába, amikor 1981-ben Japán meghirdette az 5. generációs számítógép projektet (FGCS Project), amely a mesterséges intelligenciát alapelveként kívánta beemelni a számítógépek világába, s amelyben a logikai programozás vitt centrális, egységesítő szerepet. Amerikában ez jórészt ismeretlen diszciplína volt, inkább Európában foglalkoztak a témával. Magyarország számítástechnikusainak matematikai képzettsége, s sikeres mesterséges intelligencia iskolája, sikerei a PROLOG nyelv implementálásában Magyarországot a logikai programozás élvonalába emelte. Ennek következménye lett, hogy az 1976-os Imperial College-ban rendezett workshop után Debrecenben rendezték meg a második Workshopot. E workshopot több hasonló konferencia követte világszerte, de a magyarok elismertségét jelzi, hogy a konferencia még kétszer visszatért Magyarországra, már ICLP név alatt: 1993-ban, és 2012-ben.

Nemzetközi kapcsolatok

Az NJSZT korabeli nemzetközi kapcsolatairól összefoglalóan beszélt Szelezsán János főtítkárhelyettes egy hosszabb interjújában, ezért célszerűnek tartjuk ezt az interjút venni alapul az 1980-as helyzet értékeléséhez.⁷⁹ Mindenek előtt az NJSZT nemzetközi kapcsolatainak jelentős része a MTESZ nemzetközi kapcsolataiból eredt. A szocialista országokban működő, MTESZ-hez hasonló szervezetek között több-, és kétoldalú kapcsolatok léteztek. E kapcsolatok keretében a felek egymás rendezvényei ismertetésében, és cserutakban állapodtak meg. E kapcsolatok lehetőségével élve évente kb. 5 fő utazhatott ki a szocialista országokba az NJSZT-ből, a szakosztályok igényei alapján válogatva, s körülbelül, ugyanannyi küldöttet fogadott. A cserékre az MTESZ-szel való éves keretmegállapodások adtak lehetőséget. Az NJSZT-nek közvetlen kapcsolatai a szocialista országok hasonló szervezeteivel nem lehettek, már csak azért sem, mert az ottani informatikusoknak még nem létezett szervezete.

A tőkés országokban ugyan léteztek szakmai szervezetek, azonban a NJSZT nem rendelkezett a kapcsolatokhoz devizával sem, és engedéllyel sem. Két kivétel volt. Az egyik az, hogy minimális létszámban, a MTESZ deviza keretére évente egy-két tagtársunk elutazhatott nyugati országokban tartott konferenciákra. A másik nagy jelentőségű kapcsolat az IFIP-pel alakult ki, ahonnan előadókat hívhattunk rendezvényeinkre. Ezért volt nagy jelentőségű a COMNET konferenciák megszervezése, mert az IFIP támogatta ezeket a nemzetközi jellegű konferenciákat, amelyek azután nagyobb mozgásteret nyújtottak. Azt, hogy más hasonló nemzetközi szervezettel is kialakítsunk kapcsolatot, az is akadályozta, hogy e szervezetek tagsági díja magas költségekkel járt, amit a Társaság nem bírt elviselni. Szelezsán e 1980-ban adott interjújában még nem látott reményt a változásra. Szerencsénkre azonban a Társaságunk energiája, kapcsolatai rövidesen lazították e gátakat.

Szakmaformálás

A számítógépek számának gyors növekedése következtében sokszorososan gyarapodott a számítástechnikával foglalkozók száma, rétegzettsége. Kialakulóban volt egy differenciálódó közösség, amely sokszínű kapcsolatai időnként rendezést igényeltek. Az NJSZT, mint intézményi érdekek fölött álló közösség e feladatot magáénak tekintette, felvállalta.

⁷⁹ Az NJSZT nemzetközi kapcsolatai. Beszélgetés Dr. Szelezsán Jánossal. Számítástechnika. 1980. január.

A felelős személyiség fontosságának felismerése nyomán, nemzetközi példák alapján a Programozási Rendszerek Szakosztálya 1979-ben kezdeményezte a Társaság tagjai szakmai tevékenységét meghatározó „Etikai Kódex” kidolgozását. A mintát más nemzetközi társaságok etikai kódexei adták, elsősorban az IEEE, ACM, BCS szabályzatai. Egy munkacsoport alakult, amely munkájában különösképpen Álló Géza, Havass Miklós, Máté Levente voltak aktívak. Munkájuk eredményeként kidolgozott kódex idővel az Alapszabály mellékleteként került megfogalmazásra, s mind a mai napig lényegi változtatás nélkül ez a kódex szolgál a Társaság mintájaként.⁸⁰ Meg kell állapítanunk ennyi év múltával, hogy a Társaságban azóta lényeges etikai vétség nem történt, etikai panasz lényegében nem érkezett.

Kormányzat

Egy széles körben terjedő, nagy hatású szakma szabályzási kérdései, ill. a központosított állam idején a fejlesztéspolitika előbb utóbb elérik a kormányzati szintet is. A szabályozás politika nem egyszerűen jogtechnikai kérdés. Ezért nagyon fontos, hogy a szakma és a szabályzó hatóság között egészséges párbeszéd folyjék. A NJSZT kezdetben sikerrel törekedett e kapcsolat tartására, ami persze a rendszer sajátosságából is következett.

„A Társaság rendezvényein – az elmúlt éveket jellemző általános ismereteket közlő előadások mellett – a szakosztályok országos érdeklődésre számot tartó kérdésekkel is foglalkoznak. Ezért rendkívül fontossá vált a Tagságon belüli tájékoztatás fokozása. Az ismert Rendezvénynaptár mellett ezért rovatot nyitottunk a Számítástechnika és az Információ-Elektronika c. lapokban, ahol – reméljük, egyre színvonalasabban – folyamatosan hírt adunk munkánkról. E törekvésünk fontos eseményeként jelentetjük meg első ízben az Évkönyvet” - írta Kovács Győző főtítkár, az első Évkönyv bevezetőjében.⁸¹

Említettük már hogy az állam és a tudományos társaságok között a kapcsolat szoros volt. A kormányzat érdekelt volt tevékenységünkbe, támaszkodott munkánkra és segítettek, felhasználtak, mint saját intézmény rendszerüket, szakmai céljaik közvetítésére. Vezetőink között a nagypolitikához közeli emberek is ültek. Tagtársaink közül sokan az ország fontosabb számítástechnikai intézményeinek vezetői voltak. Ezek az intézmények azonban mind állami függésűek voltak. A tervgazdaságnak segítségre volt szüksége a gondolkodásban és az elfogadott gondolatok terjesztésben, így szövetséges viszony alakult ki.

A szakmáért felelős főhatóságok kikérték álláspontunkat szakmai kérdésekben, megfogalmazott javaslatainkat általában elfogadták. Jelentős részük beépült a rendeletekbe, törvényekbe. Talán a kezdeményező-készség hagyott maga után kívánni valót. Nem végeztünk helyzetfelméréseket, elemzéseket, nem tűztünk ki kívánatos célokat. Egyetlen eset volt 1984-ben, amikor a Számítóközpont-vezetési Szakosztály felmérte a telefonhálózat problémáit, megtárgyalták következtetéseiket egy szimpóziumon, és memorandumot bocsátottak ki a Posta részére.

Nyilvánosság

E fenti, kormányzattal kialakult viszony miatt is, feladat volt a nyilvánosság biztosítása. Egyrészt a tagság felé, a szakma felé, és a társadalom felé. A Társaság kezdetben tagságát és

⁸⁰ Lásd még: 104. oldal

⁸¹ Kovács Győző: Köszöntöm a Társaság tagságát, köszöntöm új kiadványunk, az Évkönyv olvasóit! Évkönyv, 1975. NJSZT-SKV. 1976. 3. old.

az érdeklődőket elsősorban a Számítástechnika c. lapon keresztül tájékoztatta. E célból egy megállapodás alapján a lapot illetménylapként eljuttatta tagságához. Rendezvényeiről a lap naptárban tájékoztatót. 1976-tól a Társaság rovatszerkesztői szinten részt vett az Információ-Elektronika folyóirat ill. a Számítástechnika szerkesztésében

Amint fentebb idéztük Kovács Győző főtitkárt: „A Társaság rendezvényein – az elmúlt éveket jellemző általános ismereteket közlő előadások mellett – a szakosztályok országos érdeklődésre számot tartó kérdésekkel is foglalkoznak, ezért rendkívül fontossá vált a Tagságon belüli Tájékoztatás fokozása. Az ismert Rendezvénynaptár mellett ezért rovatot nyitottunk a Számítástechnika és az Információ-Elektronika c. lapokban, ahol - reméljük egyre színvonalasabban – folyamatosan hírt adunk munkánkról. E törekvésünk fontos eseményeként jelentetjük meg első ízben az Évkönyvet.” Az Évkönyv kiadója az SKV (Statisztikai Kiadó Vállalat, amely felelős vezetője Kecskés József). Az Évkönyv felelős kiadója Tóth Imre, mint a NJSZT Publikációs és Terminológiai Bizottságának elnöke. A kor barterező szokásainak megfelelően, a KSH által felügyelt SKV az Évkönyvből többletbevételhez jutott, ám miután a Kiadót az állam is támogatta, a költség hozzájárulás „méltányos” volt. Ezt követően évente jelentek meg újabb kötetek, az 1976, 1977, 1978, 1979 évekről. Majd a nehezedő gazdasági helyzet miatt ezt követően két évente jelentek meg újabb kötetek: 1980-81, 1982-83, 1984-86. Ezt követően elsősorban anyagi okok, továbbá a szükséges munkamennyiség nagysága miatt a Társaság nem adott ki többet. Az Évkönyvek tartalmazták az adott évről szóló beszámolót, a szakosztályok, területi szervezetek tevékenységét, a következő évi terveket, a kitüntetetteket, a struktúrát, tisztségviselőket, végül a tagság névsorát. Utólag visszatekintve úgy véljük kár volt e tevékenységet abbahagyni, hasznos információ forrást jelentenek ma is. Hasonlóval kísérletezik a Társaság 2001-től, amikor három évente egy-egy kötetben ismerteti struktúráját, tisztségviselőit, és három évre szóló terveit.

Ifjúság

Magyarország természettudományos értelmiségének nagy része, a XX. században a Középiskolai Matematikai Lapok (KöMaL) és a középiskolai matematikai versenyek szellemében nevelkedett. Talán ennek is köszönhető, a nemzetközileg elismert magyar matematikai iskola kialakulása. Nem csoda tehát, hogy a természettudományos társaságok tevékenységének fontos része az ifjúsággal való kapcsolat tartás, részvétel szakmatudományos nevelésükben. A Bolyai János Társaság példáját követve az NJSZT is zászlójjára tűzte az ifjúság segítését, szakmai nevelését. Nevelési területe talán annyival bővebb, hogy a számítástechnika utáni érdeklődés lenyúlik egészen az általános iskoláig, így az NJSZT, különösen a 80-as évektől (a mikrogépek megjelenésétől és elterjedésétől) az ifjúság egészét felölelő programokat szervezett. Tanfolyamok, versenyek, kiállítások, táboroztatás, szakkörök mind részei lettek a Társaság munkájának. E tevékenység kapcsán meg kell említenünk Kovács Győző kiemelkedő lelkesedését és tevékenységét, amellyel e területet megalapozta, s egész életében lelkesen segítette itthon, sőt határainkon kívül is. Tevékenységének kedvezett a környezet is, hisz ekkor indult el az államilag megindított és szervezett „iskola számítógépprogram”.

E háttér mellett, a mikroszámítógépek terjedése egyre feltűnőbbé tette az ifjúság érdeklődését a számítástechnika iránt, ill. felvetette a számítástechnikai utánpótlás nevelésének kérdését. A Társaság a kutatók, számítóközpont körüli alkalmazók, szakemberek mellett nagy lelkesedéssel karolta fel ennek az újabb rétegnek igényeit, s másokat megelőzve foglalkozott

velük. 1976-ben például bevezette a mérsékelt összegű, de egyenlő tagi jogokat biztosító Ifjúsági tagdíjat.

1976. július 5-9 között Dunaújvárosban. „Nyári Számítástechnikai Tábor”-t szervezett az Ifjúsági Bizottság és vele szorosán összedolgozó KISZ KB ill. OTDT-vel együttműködésében.

1976-ban az NJSZT a BJMT-vel megegyezve számítástechnikai rovatot indított a KöMaL-ban. A rovatot Ada-Winter Péter vezette. Az 1976 májusi számban hirdették meg, és a szeptemberi számban indult el. A rovat körüli teendők ellátásában részt vett Gergely János. A feladatokat FORTRAN-ban kellett megírni, s kiindulásul Obádovics-Szelezsán: Bevezetés a programozásba (Tankönyvkiadó, 12 Ft.), ill. Lócs-Vigassy: FORTRAN programozási nyelv (Műszaki Könyvkiadó. 26 Ft.) c. könyveit ajánlották. A rovat 1979 utolsó számában beszüntette működését, hogy azután 1983-1987 között pontversenyt hirdessen meg. A megoldott feladatokat Appel Györgynek kellett beküldeni.⁸²

Nehézségek

A számítástechnika és körébe kerülők létszáma nagyon gyorsan növekedett, kiterjedt az alkalmazási területek, és az ott dolgozó szakemberek körére is. Nőtt a munkaterhelés. A feladatok kezelésében szűk keresztmetszetnek bizonyult, a munkahely. A Társaság nem rendelkezett önálló munkahellyel, a folyamatos társasági munkára, csak előre lekötött termék szolgáltak a MTESZ-nél. Nem volt a Társaságnak önálló dedikált apparátusa sem. A társadalmi vezetők elfoglaltak voltak maguk is, ami eredményeként sok volt az ad hoc, nem egyeztetett döntés, és a szakosztályok között alacsony volt az együttműködés.

Az NJSZT nyitott volta miatt, azonban képes volt az önreflexióra, öntisztulásra. 1979-ben a Programozási Rendszerek Szakosztály egy szembenéző tanulmányt kezdeményezett, és dolgozott ki, amelyet fel tudott használni a közelgő periódus előkészítésére.⁸³

Végül 1981-ben, a MTESZ segítségével sikerült egy ingatlant szereztünk (Báthory u. 16), ahol új, önálló székhelyet rendeztünk be, saját előadóteremmel, titkársággal. A néhány fős titkárság élére 1982 február 1-ével Tóth Istvánnét kértük fel, aki előzőleg az Információ Elektronika szerkesztője volt. Így egy aktívabb korszakra felkészülve indultunk neki a Vámos-Kovács időszak második periódusának.

4.2 Második periódus (1980-85)

A Vámos-Kovács időszak második öt évének fontosabb szakmánkat meghatározó „külső” eseményei a következők.

A VI. ötéves terv időszakában (1981-85) a fő célkitűzések a számítástechnika területén: az alkalmazások intenzifikálása, a termelés gazdaságosságát közvetlenül befolyásoló rendszerek javítása, az ipar és a mezőgazdaság technológiai, raktározási, készletezési, szállítási és egyéb folyamatainak számítógépes támogatása, az anyag- és energiatakarékosságot javító számítógépes automatizálás elterjesztése, a mérnöki tervezés és a tudományos munka hatékonyságának növelése a számítástechnika segítségével. Ezenkívül kiemelt szerepe van a

⁸² Zsakó László közlése szerint e versenyben kezdeményező szerepe és oroszán része volt neki, valamint Szlávi Péternek.

⁸³ Szembenézések. Kézirat. 21 old.

számítástechnikai szolgáltató hálózat kifejlesztésének, az iparszerű szoftver gyártás feltételei biztosítása bővítésének.

Az SZKFP fő számítástechnikai hangsúlyai a VI. ötéves terv időszakában (1981-1985) Varga Lajos, a számítógépek elterjedéséért és a számítástechnika alkalmazásaiért felelős KSH főosztályvezetője szerint: a súlypont a számítógépek alkalmazása legyen, javuljon a szolgáltatások színvonala, növekedjen a szocialista importú és a hazai számítógépek aránya, a gazdaságpolitika szempontjából kiemelt jelentősége van a vállalati gazdálkodásnak és folyamat irányításnak.⁸⁴ Az 1981 végén megfogalmazott célok közül a harmadik szenvedett komoly változást. 1980-ban megjelentek, majd rohamosan terjedtek a hazai forgalmazású mikroszámítógépek. Ezt a versengő kisvállalkozások piacra lépése nagymértékben segítette. Ez volt ugyanis az az idő, amikor kisvállalkozások alakulhattak – s alakultak is, jellemzően a számítástechnikában. Lassan a piac 60 %-a a kezükbe került. Igazi igény keletkezett, piac jött létre, a társadalmat átszötte a számítástechnika. 1981-től a PC-k és a PC kultúra elérhetővé vált, a cégek kb. 80%-a már használt számítógépet. Előtte kb. 300 ezer ember használt néhány száz gépet, és kb. 30 000 szakember volt. 1980-85 között mintegy 70 000 ember vett részt számítástechnikai szakképzésben.⁸⁵

1983-ban a Kormány határozatára, a Művelődési Minisztérium iskolaszámítógép- programot indított. A cél az iskolák ellátása a közoktatásban számítógépekkel (mintegy 30 ezer nagyrészt játék kategóriájú gépek kerültek az iskolákba: Commodore, ATARI, ABC 80, ZX Spectrum, stb.), szoftverekkel, és oktató programokkal. Illetőleg a számítástechnika oktatásának megszervezése az iskolákban. A fő vita itt az volt, vajon külön tárgyként oktassák-e a számítástechnikát, vagy más tárgyakban, eszközként használják fel. Az NJSZT-t képviselő szakemberek a második megoldás mellett érveltek, az oktatásirányítás azonban az elsőt választotta. Itt felmerült a számítástechnikai tanárok képzése is. A mozgalmat a Tudományszervezési és Informatikai Intézet (TII) szervezte, a KISZ patronálta, akik támogatásra felkérték a NJSZT-t is, ahogyan arról később beszámolunk.⁸⁶

1983-ban, a II Kongresszus idején kb. 220 közepes nagyságú, 500 mini, 1500 mikrogép üzemelt. Az IBM kompatibilis PC-k száma 1988-ra mintegy 200 ezerre növekedett, e számot némileg meghaladó egyéb márkájú személyi számítógép mellett.

Vámos Tibor így nyilatkozott e korszakról: „Új fejezet kezdődik. A világ gyökeres változását ma már a politika is érzékeli. Tudomásul vette, hogy a gazdasági pangásból nincs más kiút, mint a műszaki fejlődéssel való némi lépéstartás, ezen belül pedig az elektronizálás, az információtechnológia ma a legfőbb hajtóerő. A szűk erőforrások ezért, ha lassan is, de ide kezdenek gyülekezni nehéz feladvánnyal a mi számunkra, akik ezt a folyamatot sok éve jeleztük, sokáig kevés eredménnyel. ... A Társaság feladata tehát ma első helyen a részvétel az elektronizálás nemzeti programjának kidolgozásában, megvalósításában, a társadalmi mozgalom, minden szellemi erő összefogása.”⁸⁷ Azaz társadalmasítás!

⁸⁴ Varga Lajos: Az SZKFP a VI. ötéves tervidőszakban. Számítástechnika. 1981 december.

⁸⁵ Szakadát István: Az elektronizáció folyamatának terjedése a nyolcvanas években Magyarországon. <http://www.academia.edu/1614260/> 45.old.

⁸⁶ Szakadát, id. mű. 6. old.

⁸⁷ Vámos Tibor: Elnöki bevezető. Évkönyv, 1982-1983. NJSZT-SKV. 1984. 5. old.

Struktúra.

A környezet változásai módosításokat hoztak létre a szakosztályok között is. Új szakosztályok alakultak.

- 1980. december 18-tól dolgozott a Számítógépes Nyelvészeti és Szövegfeldolgozási Szakosztály, amely előbb szakcsoportként kívánt megalakulni, ám Vámos Tibor az önállóbb szakosztályi formát javasolta. A szakosztály fő mozgatói Münnich Antal és Vargha Dénes voltak. A szakosztály elsődlegesen felolvasó üléseket tartott, de 1985-ben már konferenciát is szerveztek.
- 1981 májusban alakult meg az Államigazgatási Alkalmazások Szakosztálya. Elnök Varga Lajos (KSH) lett. Mintegy 300 fő tartozott vonzaskörükbe, Két év alatt 16 rendezvényt tartottak az 1983-as beszámoló szerint. A szakosztályon belül önálló programmal működött a Városi Alkalmazások témabizottsága.
- 1980-82 között volt alakulóban az Automatizált műszaki tervezési szakosztály. (De pl. 1985-ben nemigen működött.)
- 1983. június 7-én, Gödöllőn Ankétot tartottak, „Számítógépek a mezőgazdaságban címmel”, amely a számítástechnika Mezőgazdasági alkalmazásaival foglalkozott. Ennek eredménye lett a Számítógépek Mezőgazdasági Alkalmazásai Szakosztály megalakítása. Évente megrendezték a fejlesztők és felhasználók Fórumát.
- 1985-ben megalakult az NJSZT Országos versenybizottsága, részben az Ifjúsági, részben az Oktatási szakosztály tagjaiból, Ada-Winter Péter, Hanák Péter és Zsakó László voltak a fő szervezői, ők indították el akkor a Nemes Tihamér versenyt. Ez az alakulat sokáig versenybizottságként működött (azaz névleg nem volt szakosztály), sok év után lett belőle a Tehetséggondozási Szakosztály.⁸⁸
- 1984. január 11-én a NJSZT elnöksége határozatot hozott a Honvéd MN szakosztály megalakulásáról. Elnök: Berkics László ezredes, titkár Kovács Attila alezredes. A mögöttes gondolat az volt, hogy az általánosan 2 éves kötelező katonai képzésen résztvevő sorkatonák kapjanak a szolgálati idő alatt hasznos, számítástechnikai kiképzést is, s a laktanyák számítógépeket. Így jelentős részévé válhatnak az informatika társadalmasítási programnak.
- 1985-ben Határőrség Szakosztály alakult, a Honvéd Szakosztály mintájára.
- 1985-re javasolták a munkásőrség, BM, Pénzügyőrség bevonásával megalakítani a fegyveres erők szakosztályt. Erre azonban már nem került sor.
1984 tavaszán megalakították a Sakkprogramozási Munkabizottságot. Vezetője: Joó Gábor. Ugyancsak létrehozták a Zenei Bizottságot.

1984-ben leállt ill. gyenge teljesítményű volt az Oktatási Szakosztály (Ada-Winter beszámolt 1984. december 12-én), a Rendszerelméleti Szakosztály, és az Automatikus Műszaki Tervezési szakosztály.

Igen aktív volt folyamatosan a HCC, a HLUg és a Mesterséges Intelligencia. Szakosztály.

Közgyűlések, kongresszusok

1981-től kezdve, kihasználva új székhelyünk nyújtotta lehetőségeket, rendszeresen tartotta a Társaság elnökségi üléseit. Ütöképes titkárság jött létre, új, aktív szellem alakult ki a Társaságban.

⁸⁸ Zsakó László közlése

1982. június 15-én Közgyűlés volt. A Közgyűlésen Náray Zsolt tartott bevezető előadást a számítástechnika fejlődési irányairól. A Közgyűlés beszámolóját a Társaság főtítkára tartotta, a beszámoló szövegét sokszorosítva előzetesen szétküldte, ami korábban a technológiai színvonal miatt nem volt jellemző.⁸⁹ Kiemelte, hogy az év folyamán az új székhelyen dolgoztak, s ez sok munkát igényelt. Jelezte, hogy új felhasználói klubok alakultak, spontán. Ezeket az állandó bizottságként működő Felhasználói kör fogja össze. A TIT-től átigazolt a „Hobby Computer Club”⁹⁰. Kiemelte a DECUS-sal közösen tartott rendezvényt.

A Közgyűlésen kiosztották a Társaság kitüntetéseit. Neumann-díjban részesült: Kovács Péter (MNB, főosztályvezető), Körösty Vince (Videoton, vevőszolgálati osztályvezető), Oláh István (SZÜV, zalaegerszegi fiók, igazgató), Sándory Mihály (KFKI, igazgató), Szelezsán János (ÁSZSZ, igazgató). A napi sajtó, amely általában tartalmi, jó viszonyban volt a Társasággal, ezekről az eseményekről tájékoztatást adott.

1982. novemberében Országos Elnökségi ülés volt, amelyen döntöttek arról, hogy a II. Kongresszus helyszínére kiírt, és arra beérkezett két pályázat közül - Fejér megye és Hajdú-Bihar megye - Fejér megye legyen a II. Kongresszus házigazdája. E mellett nagy súllyal döntött az a tény, hogy ez a város volt a magyar számítástechnikai ipar központja.

1983. május 25. Országos Elnökségi Ülés. A számítástechnikai programot, a KISZ védnökségét és az NJSZT Ifjúsági Bizottságának munkáját tekintette át.

II. Kongresszus. 1983. november 14-17, Székesfehérvár, Technika Háza. Az 1979-es kongresszuson elhatároztuk: 4 évente legyen kongresszus, de szűkebb témában. Ez évben a fő irányvonal: Adatbázisok elmélete és alkalmazása volt. A Kongresszus fő helyi támogatói: Videoton, Számítástechnikai Kísérleti Üzem Betéti Társaság (Szkübt)⁹¹, SZÜV, Kandó kihelyezett tagozat. A Szervezési Bizottság elnöke: Marton Zoltán, a Fejér megyei elnök. A programbizottság: Szelezsán János elnök, Benczúr András, Demetrovics János, Tóth Imre, Varga Lajos, Háklár László, Halassy Béla, Hunfalvy Tibor, Kondricz József, Kovács Péter, Obádovics Gyula, Ormai László. Mintegy 330 részvevő jelentkezett. A Kongresszuson hirdették ki a korábban kiírt „Publicisztikai pályázat” eredményét. (l. alább a nyilvánosság alfejezetben). A kongresszuson két plenáris előadás hangzott el. Az elsőt Vámos Tibor tartotta: „Irányzatok és lehetőségek – mai és személyes nézetek”. Vámos szerint: A II kongresszus idején kb. 220 közepes nagyságú, 500 mini, 1500 mikrogép gép üzemelt. Ez jó jel. Vámos szerint viszont nagy hátrányunk a hazai mikroelektronika késői indulása. A másik előadó: Pesti Lajos volt: „Az informatika hazai alkalmazásának fejlesztése”. A Kongresszuson a következő kitüntetéseket adták át. Neumann-díj: Gergely Csaba, Kecskés József, Vasvári György. Kalmár díj: Csirik János, Tarnay Katalin.

1983. december 14. Az Országos Elnökségi ülés, megemlékezett Neumann János születésének 80. évfordulójáról.

1984. november 26. Közgyűlés volt. Előadást tartott Pál Lénárt, OMFB elnök. A műszaki fejlesztéspolitikáról beszélt, amelynek része az az elektronizálási program, amelynek társaságunk résztvevője. Jelen volt: Stefan Neuschl szlovák kibernetikai Társaság elnöke, és a

⁸⁹ Kovács Győző: Beszámoló a Neumann János Számítógéptudományi Társaság utolsó közgyűlése óta végzett munkájáról. (1980. december - 1982. május). Készült 400 példányban. Kiadta a MTESZ házi nyomda.

⁹⁰ Más helyeken: Home Computer Club

⁹¹ amelynek tagjai: KFKI, Videoton, SZKI

magyar származású Frankovics Boldizsár (Szlovákia). Kovács Győző azt emelte ki, hogy „korhatár nélküli egyesületté válunk, ahol az általános iskolás éppen úgy megtalálja helyét, mint a tudós számítástechnikus, vagy a segédmunkás nagypapa”.⁹² Szűcs Ervin tagtárs felszólalásában az iskolai robotika bevezetésének gondolatát támogatta. Hozzászólásában leszögezte, hogy szerinte az iskolaszámítógép-program ötletadója, erjesztője az NJSZT volt.

1985. november 27. Közgyűlés. Beszámoló az előző 10 évről, vezetőségválasztás.

Konferenciák

A számítástechnika erős fejlődése, a fokozódó aktivitás, a szaporodó alkalmazások, az erős titkársági munka következtében jelentősen nőtt a konferenciák, rendezvények száma. Mindenekelőtt folytatódtak a hagyományos, szakosztályokhoz rendelhető konferencia sorozatok. Általában is elmondható, hogy a konferenciákat általában a szakosztályok, területi szervezetek kezdeményezték, s nagyrészt szervezték, a központ segítségével. Ezért is törekszünk történeti visszaemlékezésünkben minél többet bemutatni belőlük, hisz a Társasági élet legfontosabb terepe és célja tagjainak közös munkája, aktivitása.

A COMNET'81 1981 május 11-15 között került megrendezésre. A konferencia alcíme, „Networks from the User Point of View” világosan jelzi a tendenciát, a technika felől a felhasználás felé való fordulást. A konferencia védnökei között találjuk már az UNESCO-t is. A megnyitón Pál Lénárd, prof. Danthine (IFIP), dr. Owolabi (UNESCO), Kovács Győző (NJSZT), Szentiványi Tibor (programbizottság) mondott beszédet. A konferencia egyik legérdekesebb előadását P. Kelly, az angol posta igazgatója tartotta, aki a nyugat-európai gazdasági közösséget kiszolgáló EURONET-ről adott részletes képet.⁹³ A Videoton hálózati rendszeréről Rajki Péter, Szentés Rezső, Újvári Zoltán adtak tájékoztatást. Az előadásokat követően L. Pouzin (Franciaország) vezetésével kerekasztal vita folyt. A konferencia mellett szűk kiállítás is volt.

1985. október. 1-4 között került megrendezésre a COMNET'85. Az 1985-ös COMNET konferencia alcíme: a „Számítógéphálózatok által közvetített szolgáltatások”. Vagyis a felhasználói érdeklődés elérte a megbízható szolgáltatások iránti igényt. E konferencia szponzorai közé beállt az ITU (International Telecommunication Union) is.

A Programozási Rendszerek Szakosztály hagyományos szegedi konferenciái közül kettő esett a tárgyalt periódusra. Így a

1981. december 2-4 között Szegeden tartott **Programozási Rendszerek'81** konferencia. A 350 fős konferencián 40 előadás hangzott el. A konferencia a hazai fejlesztésekről adott számot. A konferencia kiadványát Dávid Gábor szerkesztette.

Jelentős változás volt észlelhető a következő, 1984. november 26-28 között Szegeden rendezett **Programozási Rendszerek'84** konferencia témáiban, amelyek zöme a mikrogépek szoftvereszközeiről és fejlesztésükről szólt.

Rendre jelentkeztek az Operációkutatási Szakosztály országos konferenciái.

1981. november 15-18 között tartották a **XI. Magyar Operációkutatási Konferenciát**, az NJSZT főszervezésében, Miskolcon. A szervező bizottság tagjai: Pongrácz Tibor (elnök), Bod

⁹² Kovács Gy.: Főtitkári Beszámoló. Kézirat. 1984

⁹³ Lukács-Szentiványi: COMNET'91. Számítástechnika. 1991. július-augusztus.

Péter, Czékkel János, Filep György, Heppes Aladár, Klafszy Emil, Mikó Gyula, Sólyom Csaba, Stahl János. A konferenciáról számot adó Pongrácz Tibor⁹⁴ Kornai János nyitóelőadását emelte ki, ami a szocialista gazdaságok leíró-magyarázó modelljeiről szólt.

Ezután következtek sorban, évente a következő Operációkutatási Konferenciák. 1982-ben Kőszegen, 1983-ban Balatonfüreden, 1984-ben Kaposváron, 1985 októberében Sopronban.

1980. november 10-11 között a Rendszerelméleti Szakosztály rendezte meg a budapesti TIT Stúdióban, a **II. Rendszerelméleti Anketot**.

Az 1970 óta évente jelentkező orvos-biológiai kollokvium sorozat az 1980-as évek elején két évente adott hírt magáról.

1982 év végén tartották meg a XI. Neumann Kollokviumot, **MEDICOMP'82** néven.

1984. december 3-5 között pedig, ugyancsak Szegeden zajlott le a **XII. Számítástechnikai és Kibernetikai Módszerek Alkalmazása az Orvostudományban és Biológiában Konferencia**. Kiemelt téma a mikroprocesszorok, mikroszámítógépek felhasználása volt az egészségügyben. Az érdeklődést az új technológia iránt, a mintegy 300 résztvevő bizonyítja.

A számítástechnika egészségügyi alkalmazásával kapcsolatban újszerű, kiállítással egybekötött konferencia sorozat jelent meg az 1980-as évek elején. 1985. november 15-16 között rendezték meg Budapesten a **II. Egészségügyi Vándorgyűlést**. Az NJSZT mellett a rendezésben részt vett a Társadalom-orvostudományi Társaság, Magyar Kórházzövetség, Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet is.

HLUG és egyéb felhasználói konferenciák

Az NJSZT szakmai szervezetei közül néhány egy-egy számítógép vagy szoftver rendszer felhasználóit tömörítette. Ezeknek a szervezeteknek a működését sokszor vagy a gyártó, vagy a gyártmányok körül kialakult nemzetközi felhasználói csoportok is támogatták. Ilyen szakosztályok voltak pl. a HLUG, a HUUG, a HOUG. Az 1980-as évektől szokásossá vált, hogy e szervezetek évente konferenciákat szerveztek, a gyártmányokkal kapcsolatos újabb hírek, információk szakmai ismertetésére, megbeszélésére. A konferenciák általában változó helyszínen kerültek megrendezésre, s alkalmanként 200-300 fős hallgatóságot vonzottak. A konferenciák megszervezését kezdetben az NJSZT végezte. Később a konferenciák önállósodtak, mint ahogyan a nevezett szakosztályok is önálló szervezetté váltak. Az első ilyen konferenciát a HLUG rendezte 1981-ben. A HOUG utóda például máig rendez ilyen éves konferenciákat.

1981. január 27-én egy új konferenciasorozat indult, Budapesten, a **HLUG** – hazai PDP felhasználók első szimpóziuma. A szimpóziумot az igen aktív HLUG Klub rendezte, a BME R épületében. Ezután a szimpóziумot évente megrendezték. A konferencián a DECUS

⁹⁴ Pongrácz Tibor: Gazdaságmatematika a tervezésben I. Számítástechnika. 1991. december.

külföldi előadói tartottak előadásokat, így Otto Titze (DECUS, München), Malcolm Norris (DECUS, Nagy-Britannia), Thomas Siebold (DECUS München), Wolfgang Barrosch (DECUS Bécs) Utána hazai tapasztalatsere következett. Az előadások kivonatait a résztvevők az előadások előtt kézhez kapták. A hazai szervezők Szentgáli Ádám és Ádámné, Bruck Péter, Hanák Péter, Horváth Ádám, Lőrincze Géza, Molnár Péter voltak. A rendezvényről Lukács József írt összefoglalót a Számítástechnika márciusi számában.⁹⁵

A konferencia sorozatban megrendezték az 1982-es konferenciát. 1983. május 5-6 között zajlott le a **DECUS'83** tanfolyam Kőszegen, 1984. május 8-10 között pedig Salgótarjánban. A periódus utolsó tanfolyama 1985. november 12-14 között zajlott, Gyulán. A legnagyobb érdeklődést a rendezvényen a mikroVax váltotta ki.

1993-ban még megtartották a HLUK konferenciát, a DECUS szervezésében. Azután a klub beolvadt a DECUS-ba. A DEC az 1990-es években a jelentős szerepet játszott a poszt szocialista országok integrációjában. DEC Hungary régiós szerepe miatt a magyarok szerepe meghatározó volt e tekintetben. A DEC Hungary a történelmi előzmények miatt a HLUK-ot (NJSZT) használta fel közössége kiépítésére és rendezvényei szervezésére. A DEC 1998-ban beolvadt a Compaqba.

Az 1979-ben nagy sikerrel elkezdett, a HTE, MATE és NJSZT szervezésében folyó **Mikroszámítógépek és Mikroprocesszorok Alkalmazása Konferencia** sorozat ebben az időszakban teljesedett ki. Az ESZR program meghirdetése, és első eredményeinek megjelenése után vitális kérdésként jelent meg az önállóan gyártott, minőségi alkatrészek kérdése.

1980-ban tartották a következő (hazai) konferenciát, amelyről Ribényi András számolt be⁹⁶. A hazai résztvevőknek szánt konferencia áttekintést adott a mikroprocesszoros rendszerek alkalmazási kérdéseiről, valamint felmérést készített a hazai forgalmazású mikroprocesszoros rendszerekről. Ez a felmérés az LSI ATSZ gondozásában nyomtatásban is megjelent.

1981. október elején tartották meg a II. Mikroprocesszorok és Miniszámítógépek alkalmazása (nemzetközi) konferenciát. A konferencián előadást tartott V.A. Mjasznyikov, a SZU Tudományos és Műszaki Állami Bizottsága Számítástechnikai és Automatizált Irányítási Főigazgatóságának vezetője, aki egy interjújában azt közölte: „Eljutottunk ahhoz a fontos felismeréshez, hogy a szoftver terméket az alapvető termelés másfajta termékeivel teljesen egyező módon kell kezelni, az ilyen döntés minden, gazdasági, jogi és egyéb következményével együtt”.⁹⁷

1982-ben került sor Pécsen a **μP'82 konferenciára**. A rendezők azt a célt tűzték ki, hogy egy szakmai szintű szemináriummal segítik a mikroelektronikai programot, s a berendezésorientált áramkörök (BOÁK) tervezését és alkalmazását hirdették meg témaként. E szeminárium alapozta meg a Mérnök Továbbképző Intézet későbbi, nagy sikerű BOÁK tanfolyamát is.

1983. október 18-21 között Budapesten rendezték meg a **μP'83, Mikroszámítógépek és mikroprocesszorok alkalmazása** című konferenciát. A következő mikroprocesszoros konferencia megrendezésére Gyöngyösön került sor, 1984-ben.

⁹⁵ Lukács József: A hazai PDP-felhasználók első szimpóziuma. Számítástechnika. 1981. március.

⁹⁶ Ribényi András: Mikroprocesszor'80. Számítástechnika. 1981. január.

⁹⁷ SK: Új architektúrák - a szoftver árú lesz. Interjú V. A. Mjasznyikovval. Számítástechnika. 1981. december.

1985. október 15-17. Az 1979-1994 között megrendezett **Mikroszámítógépek és Mikroprocesszorok Alkalmazásai Konferenciasorozat 4.** nemzetközi (tehát nem csak magyarok részére meghirdetett) tagja. E konferencián számolt be a magyar kutatócsoport a VEGA űrprogram számára épített elektronikus rendszerről. (Pl: A. Balázs, Gy. Bangó, P. Breuer, E. Dénes, I. Erényi, M. Gárdos, E. Hamza, M. Kanyó, G. Kovács, I. Mannó, Gy. Pintér, J. Pongrácz, I. Rényi, P. Rusznyák, L. Szabó, S. Szalai, K. Szegő, K. Szűcs, L. Várhalmi, M. Zsenei, G.A. Avanesov, V.I. Barinov, N.B. Kuzjanov, R.Z. Sagdeev, K.I. Suhanov, S.I. Zacepin, J.K. Zajko: Comet and instrument simulation system for the VEGA TV experiment, A konferencián jelentős számban adtak elő külföldiek.

A HTE-vel és MATE-val történő együttműködés fontos állomása volt az 1984. június 4-6 között Kecskeméten tartott **VI. Országos Elektronikus Műszer és Méréstechnikai konferencia.** Plenáris előadások: Köteles Zoltán (miniszterhelyettes): Iparpolitikai feladatok, Sándory Mihály (MEV vezérigazgató): Elektronikai ipar és elelektronikai alkatrészipar kapcsolata, Köveskúti Lajos (Híradástechnika Szövetkezet elnöke): Mikroelektronika alkalmazása a műszeriparban, Pecsák László (Méréstechnikai Fejlesztő Vállalat, igazgató): Méréstechnika trendjei.

A MTESZ egyesületeinek összefogásában került sor 1984. október 9-11 között a **Constronic'84** elektronikus gépek mechanikai konstrukcióival foglalkozó nemzetközi részvételű konferenciára, Budapesten. (HTE, MATE, OPAKFI, MEE, NJSZT, GTE közös rendezése.)

1980-82 között történtek próbálkozások arra, hogy a NJSZT tevékenysége magába foglalja az automatizált műszaki tervezést is. E célból szakosztály is alakult. Sajnos e tevékenység nem szilárdult meg a Társaság keretei között. A SZTAKI, SZKI, KFKI önállóan vitték és szervezték (nemzetközi kapcsolatokat illetően is) e terület eseményeit. Minden esetre a Társaság e területen végzett próbálkozásait fémjelzi az 1982. március 22-26 között megrendezett **I. Országos Automatizált Műszaki Tervezési Konferencia.**

1984. november 14-én, Budapesten szervezett szimpóziumot a Rendszerszervezési és Informatikai Szakosztály. A rendezvény címe: **A személyi számítógépek hatása a számítógépek vállalati alkalmazásaira.** Előadók: Peller Róbert (KSH), Broczkó Péter (KSH), Vadász Péter (Microsystem, főmérnök), Hujber Endre (Microorg, igazgatóhelyettes). Vitavezető: Dajka Miklós (Számalk) volt.

A számítástechnika alkalmazása áttért a mezőgazdaságra is. Nem véletlenül e témában a konferenciák általában vidéki városban voltak, a mezőgazdasági felsőfokú oktatási intézmények és a területi szervezet aktív bevonásával. 1983. június 7-én a szervező, és aktívan dolgozó Mezőgazdasági Szakosztály szervezett konferenciát, Gödöllőn, „**Számítástechnika alkalmazása a mezőgazdaságban**” címmel.

1984. október 11-12 között a Keszthelyi Egyetemen tartották a **FÓRUM'84, Számítástechnika a mezőgazdaságban c.** konferenciát.

1983. április 23-án a **Záhonyi Automatizált Információs Rendszer** került bemutatásra. A bemutató egyúttal a lengyel ESZ-1032 és a VT 20/20 mikroprocesszoros terminálok, adatgyűjtők hálózati együttműködéséről is szólt.

1984. október 8-11 között, Budapesten, a Közlekedési múzeumban rendezték meg a **Számítástechnika és Informatika a közlekedésben** c. konferenciát, szakmai napokat és kiállítást. A szervezők a Közlekedési Múzeum, a KTE, és az NJSZT voltak. A fő témák a gazdasági informatika, folyamatirányítás, mérés technika, tervezés voltak.

1981. január 26-28 között, Budapesten rendezték meg a **III. Magyar Számítástudományi Konferenciát**, az MTA, és az NJSZT. A konferencia a számítástudomány elméleti alapjaival és alkalmazásaival foglalkozott. A konferencián több mint 200-an vettek részt, közöttük 150 magyar. Tizenhárom ország szakemberei csatlakoztak a konferenciához. A megnyitót Tarján Imre az MTA matematikai- fizikai osztályának elnöke tartotta. A. J. Savage (USA) a memória-idő optimalizálás kérdéseivel foglalkozott, W. Wechler (Drezda) a formális hatványsorok és racionális nyelvek kérdéseiről tartott előadást. A három nap alatt több mint 50 előadás hangzott el. Vámos Tibor a korlátozott robotrendszer működéséről tartott filmes bemutatót. Programbizottság elnöke: Arató Mátyás. Szervezési bizottság elnöke: Varga László volt. A konferencián előadást tartott A. A. Dorodnyicin, az IFIP volt elnöke is.

A konferencia sorozatot az MTA SZTAKi indította el, 1973-ban, Székesfehérváron. A konferenciasorozat gondolatának fő mozgatója Arató Mátyás volt. A második konferencia, amelyhez már az NJSZT is becsatlakozott, 1977-ben, Budapesten került megrendezésre.

A **IV. Számítástudományi Konferenciára** 1985. július 8-10 között, Győrött került sor. A konferencia elnöke Kátai Imre volt. Programbizottság: érés és modellezés, mikrokomputer alkalmazások. Arató Mátyás (elnök), Benczúr András, Demetrovics János, Dömölki Bálint, Gécseg Ferenc, atékonyaság m Gyíres Béla, Szelecsán János, Sziójártó Miklós, Tomkó József, Vámos Tibor, Varga László, Zimányi Magda. A jelentős nemzetközi részvétellel zajló konferencián 100 előadás hangzott el. Az előadások témái: automaták, formális nyelvek, szemantikus modellek, adatbázisok, adatmodellek, tudásmenedzsment, programozástechnológiák, hatékonyság mérés és modellezés, mikrogépek alkalmazása.

1985. június 3-4 között, Budapesten rendezték meg a **Számítógépes képfeldolgozási és alakfelismerési kutatók találkozója**. A rendezők a SZTAKI, és az NJSZT Mesterséges Intelligencia és Alakfelismerési Szakosztálya. Ez a rendező csoport volt az a mag, amelyből később kinőtt a KÉPAF szakosztály.

1985. november 21-22 között a **Mikroszámítógépeken használható információkereső rendszerek** címen szervezett konferenciát az: NJSZT Szövegfeldolgozási Szakosztálya és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete.

1984. március 13-14. **Számítástechnikai Kutatások Alkalmazása** (MTA-KKP-3) tudományos ülés az MTESZ székházban. (SZTAKI, MTA Központi Hivatala, MATE, ELFT, MATE, HTE, NJSZT közös rendezés)

Nagy sikere volt, az 1982. októberében szervezett **ADATVÉDELEM'82** konferenciának, aminek Pécs adott otthont, és a Jogi Munkabizottság valamint a Baranya Megyei szervezet szervezték.

1985. május 14-16 között, a Zalai adatvédelmi napok keretében az NJSZT Zala megyei szervezete, a Számalk, a KSH SZÜV „**Adatvédelem, biztonság és ellenőrzés a számítógépes rendszerekben**” címmel szemináriumot szervezett. Előadók: Borda József

(Számalk), Gombos Vilmos (PM), István Lajos (ÉGSZI), Kondricz József (SZÜV), Murányi Zoltán (PM), Quittner Pál (IBM), Weisz Istvánné (Számalk).

1985. szeptember 20-án ÁSZSZ nap keretében számoltak be az ÁSZSZ számítógépein futó államigazgatási rendszerekről.

Nemzetközi konferenciák

A Társaság fokozódó aktivitása következtében e periódusban megnövekedett a Magyarországon rendezett nemzetközi konferenciák száma és jelentősége.

1981. szeptember 1-3 között Budapesten tartotta az IFIP TC-8 (Információs rendszerek bizottsága) **„Evolutionary Information Systems”** című konferenciáját. A konferencia védnökei az MNB, a KSH és az NJSZT Rendszerszervezési Szakosztálya volt. A konferenciát a résztvevők az addig legjobban megszervezett munkakonferenciának vélték. Különös jelentőséget az adott neki, hogy hosszas vita után elhatározták a már létező két munkacsoport mellett egy harmadik munkacsoport létrehozását, WG 8.3. Decision Support Systems néven.⁹⁸ 23 országból 53 informatikával foglalkozó szakember vett részt. A szervezők nagy figyelmet fordítottak arra, hogy a konferencia munkájában a szocialista országok szakemberei is részt vegyenek. Így megjelentek Szovjetunió, Bulgária, Csehszlovákia, Románia képviselői is. Nyitó előadást Németh Lóránt tartott, a Számítástechnikai Központi Fejlesztési program végrehajtása során szerzett tapasztalatokról, ill. a VI. ötéves terv feladatairól. A konferencián megjelent Prof. Verijjn-Stuart, a TC-8 elnöke. Különösebb érdeklődést váltottak ki az Információs rendszerek és a felhasználók, ill. felhasználói környezet kapcsolatát tagláló előadások, így A. I. Wassermann ill. Sabine Rohlf's újszerű megállapításai.⁹⁹

Az IFIP konferenciával időben majdnem egybeesett a KGST országok akadémiainak III/3 jelű munkacsoportjának ülése, amelynek fővédnöke a KSH volt, és 1981. szeptember 29-október 1 között zajlott le, konferencia formájában. A konferencia címe: **„Az információs rendszerek hatékonyságának és a gazdasági információk értékelésének kutatási kérdései”**. Ahogyan Pesti Lajos megnyitójában említette, „az ESZR és MSZR gépek bázisán mára jelentős számítástechnikai kapacitások alakultak ki, ... amelyek igénylik a szigorú hatékonysági követelményeket.”¹⁰⁰ A konferencián bolgár, cseh, NDK, szovjet, magyar résztvevők voltak. A konferencián Varga Lajos elnökölt. Előadók magyar részről: Schuszter Ede, Pogány Károly, Szelezsán János, Öry Tamás, Hajtó Aurél, Dienes István voltak.

1983. május 23-27 között ismét az IFIP látogatott Magyarországra, Kecskemétre, ahol zárt körű munkaülést tartott az IFIP TC-2. A munkaülés címe: **„System description methodologies”**, amelyet a Programozási Rendszerek Szakosztálya szervezett. A konferencia 80 fős volt, 35 előadással, A résztvevők 17 országból érkeztek. Konferencia kiadvány Knuth Előd, Lutz M. Wegner és társaik szerkesztésében jelent meg. Az IFIP 1985-ben tért vissza ismét Magyarországra.

1985. szeptember 2-4 között Budapesten tartotta az IFIP TC-7 12. konferenciáját, **System Modelling and Optimization** címen. A NJSZT szervezte konferencia szponzora az MTA és a

⁹⁸ T. W. Olle: IFIP TC8 Information Systems. Conception, Birth and Early Years.

http://sedici.unlp.edu.ar/bitstream/handle/10915/24424/Documento_completo.pdf?sequence=1

⁹⁹ KP: IFIP TC8 Budapesten. Számítástechnika. 1981. október.

¹⁰⁰ SK: Az információs rendszerek hatékonysága. Számítástechnika. 1981. november.

IFORS (International Federation of Operational Research Societies) voltak. Elnök: Prekopa András, titkár: Szelezsán János.

1982-ben és 1985-ben Magyarországon került sor az NJSZT rendezésében az **ISO TC97/SC5/WG5** üléseire. A Nemzetközi Szabványosítási szervezetnek az a munkacsoportja 1981-85 között dolgozott, a DBMS-ek koordinációja és szabványosítása területén.

Az **INTERCOMPUTO'82**, az újonnan alakult Világ Eszperantó Szövetséggel (TAKIS) közösen szervezett nemzetközi konferencia. Az előadások nyelve az eszperantó volt. A 103 előadásból 53 magyar volt. A szervező titkár Broczkó Péter. Az év legnagyobb rendezvénye volt, amely forgalma elérte az 1.4 millió Ft-ot. 1982. A NJSZT számára külön jelentősége volt annak, hogy a bolgárok (Ivancev főtitkár, az Elektrotechnikai, Elektronikai, Híradástechnikai egyesületből) is részt vettek a konferencián, s a két egyesület szándékát fejezte ki a további együttműködésre. A sikeresen megrendezett konferencia következményeként, az Eszperantó Szövetség 68. Világkongresszusát Magyarországon szervezték meg, 1983. július 3-augusztus 6 között, 6000 résztvevővel.

1985. július 27-augusztus 2 között, Budapesten szervezték meg az **INTERKIBERNETIK'85** kongresszust, amely az I. Kibernetikai Informatikai és Rendszerelméleti Kongresszus volt. A Kongresszus nyelvei az angol, az eszperantó és a francia voltak. Rendezők: TAKIS (Kibernetikai, Informatikai és Rendszerelméleti Világszövetség, székhelye Namur, Belgium) és Odobleja Kibernetikai Akadémia (Milánó, Olaszország). Programbizottság elnöke: Helmar Frank (Németország). Magyar szervező bizottság elnöke: Broczkó Péter. A konferencia témái: antropokibernetika, mérnökibernetika, biokibernetika, általános kibernetika és rendszerelmélet.

1982-ben a Siemens felhasználók társulása, a **WASCO** (Wissenschaftlich-Technische Anwender von Siemens-Computers), tartotta Budapesten rendezvényét, tekintve a SIEMENS jelentős magyarországi jelenlétére és befolyására.

1984. március 28-30 között, Budapesten, a Számalkban, az Olasz Külkereskedelmi Intézet (ICE-Roma), az NJSZT, és a Számalk rendezésében, **Olasz Informatikai Napokat** szerveztek. Olasz előadások hangzottak el az ottani alkalmazásokról: ügyvitel, hangjeles vezérlés, klórszóda-gyártás, folyamatirányítás, egészségügy, kőolajipari vezérlés.

1984. augusztus 29-31 között a budapesti Olympia szállóban **Nemzetközi Simula User** tanfolyam volt, amelyen 45 fő vett részt. A tanfolyam rendezői az NJSZT és ASU (Association of Simula Users) voltak. A Társaság részéről oroszánrészt vállalt a konferencia szervezésében Jedlovszky Pál.

Nemzetközi kapcsolatok

1975-82 között a NJSZT-nek szervezett nemzetközi kapcsolatai nem igen voltak. Nyugati viszonylatban a deviza hiány és a politikai viszonyok képezték a korlátokat, keleti (szocialista) viszonyban pedig a többi ország társadalmi szervezeteinek fejletlensége, merevsége. Így nyugati kapcsolatokat egy-egy személyi kapcsolat jelentett. Itt is vigyázni kellett arra, hogy egyes országokból (Pl. Izrael, Dél-Afrika, Tajvan) nem jöhettek vendégek, csak esetleg álcázva, különleges kivételként. Szocialista országokban a MTESZ globális keretegyezményein belül lehetett kapcsolatot tartani.

A kapcsolatok 1982-től élénkülni kezdtek, s 1984-től jelentősebben fellendültek.

1977. november 24-én a Szlovák Kibernetikai Társaság (Lubomir Sutek alelnök) és az NJSZT (Vámos Tibor elnök) jegyzőkönyvet vettek fel egy pozsonyi látogatás alkalmából a két fél együttműködési szándékáról.¹⁰¹ Az együttműködést azonban csak 1984. augusztus 22-én konkretizálták kétéves programban, amely során megállapodtak például abban, hogy a szlovák fél delegáltakat küld a Budapesten rendezendő SIMULA konferenciára.

1982 szeptemberében az NJSZT ügyvezető főtítkára megállapodást kötött a Bolgár Műszaki Tudományos Egyesületek Szövetségéhez tartozó és, elektronikai és híradástechnikai egyesület főtítkárával (Ivancsev), és ennek keretében működő számítástechnikai szekció titkárával, további tudományos információ cserére.

1983-ban az ügyvezető elnökség kapcsolatot keresett az osztrák testvérszervezettel (OCG), akik kedves gesztussal hajlandóknak mutatkoztak tartalmi kapcsolatok kiépítésére. Ilyen tartós, tartalmi kapcsolatok korábban nem voltak ismeretesek. Mindjárt javaslattal is álltak elő. Egy lokális hálózatokkal kapcsolatos szemináriumot javasoltak, Budapesten, 1983 október 24-27 között, amelyen ők 15, mi 25 szakemberrel vennénk részt. A szemináriumot Sopronban meg is rendeztük¹⁰², s ezután 10 évig rendszeresen tartottunk szemináriumokat, hol náluk, hol Magyarországon. E konferencia szervezésében magyar részről Csaba Lászlónak volt meghatározó szerepe. A sikeres kezdet megpecsételéseként 1984. júniusában Norbert Rozsenich (az OCG elnöke) és Vámos Tibor (NJSZT elnöke) együttműködési megállapodást írtak alá. Ebbe az együttműködésbe harmadik félként a szlovákokat is bekapcsoltuk. A szorosabb, rendszeres baráti együttműködésnek Magyarország EU-s tagsága vetett véget, ami azt is jelentette, hogy a magyarok is szabadon megjelenhettek a nyugati rendezvényeken.

E sikeren felbuzdulva, még 1984-ben a görög társintézménnyel (GCS) vettük fel a kétoldalú kapcsolatot, kihasználva a MTESZ és a görög mérnökszövetség keret megállapodását. Kovács Győző és Tóth Istvánné látogatták meg őket, előadást tartottak életünkről. 1985-ben szerződést írtunk alá velük.¹⁰³ A történet egy kedves epizódja, hogy a görögök kitüntető figyelemmel halmozták el Tóth Istvánnét. Mint később kiderült, neve alapján úgy ítélték, hogy a nagyhatalmú, Tóth János nevű MTESZ főtítkár felesége lehet. Izraelbe ugyancsak a kapcsolatfelvétel céljából látogatott Kovács Győző is.

Próbálkozások történtek, eredmény nélkül, a moszkvai Popov társasággal is a kapcsolatok kialakítására.

1984-86 között fellendült kapcsolatunk az IFIP-pel, DECUS-sal, tagjai lettünk a IAPR-nek (International Association for Pattern Recognition).

Ezt tükrözi Kovács Péter beszámolója az magyarországi IFIP tevékenységéről.¹⁰⁴ IFIP tevékenységünk erősödését jelzi az általunk rendezett IFIP rendezvények száma, valamint a technikai bizottságokban betöltött szerepünk. Az IFIP General Assembly éves ülésein a

¹⁰¹ Jegyzőkönyv Tibor Vámos, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja és a J. v. Neumann Társaság elnöke látogatásáról és a Szlovák Tudományos Akadémia mellett működő Szlovák Kibernetikai Társaság központi bizottságával folytatott tárgyalásról. Bratislava, 1977 november 24.

¹⁰² A magyarok részéről Csaba László, Telbisz Ferenc, Margitics Imre voltak a szervezők.

¹⁰³ A GCS honlapja a szerződéskötés hónapját, novemberet is megemlíti.

<http://www2.aueb.gr/conferences/sigir2000/English/GCS.html>

¹⁰⁴ 1986. január 3.

magyar IFIP képviselő vesz részt. A WG ill. TC üléseken tagjaink a rendelkezésükre álló idő és devizakeret mértékében vettek részt. TC képviselőink 1986-ban: TC-2 (szoftver) Dömölki Bálint; TC-3 (oktatás Hámori Miklós később Kovács Győző), TC-5 (számítógépes műszaki alkalmazás) Hatvany József, TC-6 (adatátvitel) Szentiványi Tibor, TC-7 (rendszer modellezés és optimalizálás) Szelezsán János, TC-8 (információs rendszerek) Kovács Péter, TC-9 (Számítástechnika társadalmi problémái) Nemes László, TC-10 (digitális rendszerek tervezése) Bohus Miklós, TC-11 (információs rendszerek védelme) nem volt magyar tag. Nemzeti levelező: Kelen András volt. A tagok lehetőségeikhez képest aktívak voltak. Dömölki az 1986-os IFIP kongresszus szekcióvezetője, Hatvany József és Nemes László WG officerek voltak

Kiállítások

1980-ra a számítástechnika hatása országos méretűvé nőtt. A számítástechnikai berendezések megjelentek a BNV-n is, és elérték az ifjúságot is. Nagy érdeklődés követte a számítástechnikai kiállításokat, amelyeken új technológiákkal, gépekkel, alkalmazási megoldásokkal lehetett találkozni. A népszerűsítő kiállítás szervezés egy új tevékenységi körre vált, amely felfuttatásában, szervezésében, ötletelésében Kovács Győzőnek volt oroszán része, s Tóth Istvánné volt ambiciózus segítője. A NJSZT nagy fordulataként a kutató-fejlesztő-alkalmazó közeg felől mindenkihez, a társadalomhoz fordult, mindenki számára kínálva valami érdekeset. A társadalmisítás a Társaság tevékenységének fontos részévé vált.

1980-ban kezdődött az SZM-SZM (Számítástechnika Mindenkié - Számítástechnika Mindenkiért) Kiállítás sorozat, amely 1986-ig folyamatosan megrendezésre került a Budapesti Nemzetközi Vásár helyszínén. A kiállítás 1986 után Országos Mikroszámítógépes találkozóvá vált a BNV területén. Az első kiállítás fő mozgatója Kovács Győző volt, segítője Hirschler Tamás, valamint a NJSZT rendezvényszervező stábjá, Tóth Istvánné vezetésével.

1982. március 24-31 között az SZM-SZM kiállítást 8-10 ezer látogató látogatta meg Budapesten. Utána Szolnokon, Nyíregyházán, Debrecenben került sor follow-up demonstrációkra. A kiállítás iránt nagy volt az érdeklődés a számítástechnikai szakma felsőirányítói körében is. A kiállítást meglátogatta pl. Szekér Gyula OMF elnök, Sebestyén János, Pesti Lajos. A kiállításon az SZKI 2x2 napos PROLOG tanfolyamot is szervezett.

A „nagy közönségnek” szóló kiállítások, bemutatók terjedésének egy szép példája volt az 1983. szeptember 13-16-án Kaposvárott rendezett számítástechnikai kiállítás. amelyhez szakmai napok társultak a mezőgazdaság, ipar, építőipar, szolgáltatások területein. E példa egyben azt is bemutatja, hogyan terjedt egy központi gondolat a területi szervezetek hajszalerein.

1985. szeptember 14-én, Gyöngyösön Szoftver börzét rendeztek. Ami jelzi a szoftver terméké válásának folyamatát, össze kapcsolva az iskolaszámítógép-programmal. A megnyitót Páris György (a TII igazgatója) tartotta.

Az NJSZT bekapcsolódott a Pompéry Béla (Szervezési és Vezetéstudományi Társaság) által kezdeményezett ORGTECHNIK irodagépesítési kiállítás és szakkonferencia rendezésébe is. Az ORGTECHNIK kiállítás két évente került megrendezésre, Budapesten. Tudunk arról, hogy 1976, 1978, 1980, 1982, 1984 és években sor került ilyen kiállításokra. 1988-ban összeolvadt a COMFAIR Számítástechnikai és Irodástechnikai Kiállítás és Kongresszussal.

Tanfolyamok

Az 1980-as évek elején egyre nagyobb társadalmi érdeklődés követte a számítógép hálózatok használatát. A Társaság e területen népszerűsítő, ismeretközlő tanfolyamokat rendezett.

1982-ben **Hálózati protokollok** tanfolyamot tartott a TAF Munkabizottság. A tanfolyamon 36 fő vett részt.

1983. április 18-19 között Debrecenben a **lokális hálózatok**-ról tartott szimpóziumot (+Viewdata bemutatót) a TAF Munkabizottság, a Hajdú Megyei szervezettel közösen.

1983. májusi jelentkezéssel „**Adatátviteli alapismeretek**” tanfolyam volt (több korábbi sikeres tanfolyam után). Rendezte a TAF Munkabizottság

1984. április 24-27 között, a siófoki ÁÉV üdülőben „**Transzputer Protokollok**”-ról szervezett tavaszi iskolát a TAF Munkabizottság.

1984. november 12-15 között Salgótarjánban tartott **TAF konferenciát** 92 résztvevőnek a Számítóközpont vezetési szakosztály, Kiefer János vezetésével.

Ifjúság

1981 július 27-31 között az IFIP Lausanneban világkonferenciát szervezett, III. WCCE'81, World Conference on Computers in Education (Számítógép az oktatásban) címmel. A konferencia célja áttekinteni a számítástechnika fejlődését, hatását és használatát az oktatásban. A konferencia előkészítést, szakmai előszervezést az IFIP tagszervezetek vállalták, így Magyarországon az NJSZT Oktatási Szakosztálya. A WCCE'81 szervező bizottságának kérése alapján a Társaság országos ifjúsági programozási versenyt hirdetett a KöMaL-ban. A feladatok leadási határideje 1980. december 31 volt. Ugyancsak a Világkonferencia jegyében szervezte meg a Társaság 1981. március 18-21 között, Siófokon a **II. Magyar Számítástechnika Oktatási konferenciát** is.¹⁰⁵

„1983. elején a kormányzat meghirdette az un. iskolaszámítógép-programot, amelynek fő célja a középiskolák számítógépekkel történő ellátása volt, s amelyet a TII szervezett. A középiskolákban az 1983 tavaszán kapott számítógépekkel (HT 1080Z, más forrásból beszerzett ABC 80, ZX Spectrum stb.) szakkörök, klubok keretében ismerkedtek a tanulók és velük együtt a tanárok. Az érdeklődők számára rádió-és televízió-műsorok, szaklapok (például a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság által 1983-ban kiadott Mikroszámítógép Magazin, amely elsősorban Könyves Tóth Pál főszerkesztő és Kovács Győző, a szerkesztőbizottság legendás vezetője nevéhez köthető) álltak rendelkezésre.”¹⁰⁶

1983. szeptember 2-án Köpeczi Béla (Művelődési Miniszter) és Tóth János MTESZ főtítkár felkérték az NJSZT-t az iskolaszámítógép-program támogatására a MTESZ tagegyesületeivel karöltve. Ennek kapcsán a MTESZ Intéző Bizottsága szeptember 29-én rögzítette, hogy az NJSZT Oktatási Szakosztálya már augusztusban létrehozta pedagógusok részére a BASIC klubot, Pécsen Kalmár László ifjúsági Számítástechnikai konferenciát rendezett, 1983 augusztusában. Októbertől az NJSZT folyamatosan mikroszámítógépeket telepített, részt vett

¹⁰⁵ Elsőként azt tekintik, amelyet 1975-ben rendezett az Oktatási Minisztérium, Visegrádon, a Marseillesben tartott II. Oktatási Világkonferenciát megelőzően

¹⁰⁶ Czékmán Balázs - Fehér Péter: A számítógéppel támogatott tanítás és tanulás története a közoktatásban Magyarországon (1983 – 2016). Képzés és Gyakorlat. 2017. 15. évf. 1-2 szám.

az NJSZT, a TDK és MM pályázatok bírálatában, Iskola TV-t szervezett, többféle programmal: ½ órás heti magazin, BBC anyag előadása, 10 részes műszaki elektronikai film.

1984-től a Társaság, a TII-vel együttműködve, mikroklubok hálózatát szervezte meg, Primoval felszerelve, minden megyében 4-4 iskolában és négy katonai helyőrségen.¹⁰⁷ NJSZT ezt támogatta. 1986-ban, készülődve a mikroklubok első országos találkozására Fáy Árpád azt írta, hogy „általunk ismert, bejelentett klub 123 van. Ezek létszáma változatos, 12-100 fő között. A többség - diák.”¹⁰⁸

A Nemes Tihamér verseny történetéről

A középiskolás korosztálynak már a nyolcvanas évek elején szerveztek budapesti, megyei és majdnem országos programozói versenyeket az NJSZT, a SzTAKI, az FPI, a KISz KB és mások közreműködésével.¹⁰⁹ Az iskolaszámítógép-program és az egyre-másra alakuló mikroszámítógépes klubok hatására 1985-ben végre megszületett az elhatározás, és ennek eredményeként a Nemes Tihamér Verseny. Már az első alkalommal az ország csaknem száz középiskolájából kb. 1000 diák nevezett be a versenyre. A résztvevők száma azután fokozatosan nőtt, átlagosan mintegy 4-5000 tanuló indult 300-350 iskolából.

A Nemes Tihamér verseny kilenc éven át kétfordulós volt. Az első fordulót az iskolákban tartották. A versenyzőknek 8-10 kisebb feladatot kellett megoldaniuk papíron. A dolgozatokat az egyes iskolák tanárai javították ki, társadalmi munkában. Az országos versenybizottság (OVB) tagjai egyetemi oktatók és hallgatók, gyakorló számítástechnikusok, a legjobb 400-500 dolgozatot másodszor, s ha kellett, harmadszor, negyedszer is átnézték.

Kezdetben 50, 1993-ban már 112 diák jutott tovább. A második forduló helyszíne mindig Budapest volt, mert csak itt lehetett az összes versenyzőt számítógép elé ültetni a 4 órásról időközben 6 órára nyúlt második fordulóra. 1992-ben néhányan még a jól megszokott Commodore gépen akartak dolgozni, de 1993-ban már mindenki PC-XT vagy -AT gépet használt. A versenyzőknek rendszerint egyetlen nagyobb feladatra kellett programot írniuk, választásuk szerint BASIC, Pascal, esetleg C nyelven. Az elkészült műveket az OVB tagjai értékelték és pontozták. A végleges helyezési sorrendet csak a második fordulóban kapott pontszám határozta meg.

A 15-16 és a 16-19 évesek matematikai tudása közötti különbség miatt 1990-től külön feladatsort, ill. programozási feladatot kaptak a fiatalabbak. A döntés helyesnek bizonyult, ugyanis 1990-ben még 800-nál kevesebb, 1991-ben és azóta minden évben már csaknem háromszor ennyi első-másodikos diák indult az első fordulóban.

1994-től újabb kategóriával bővült a verseny, melyben az általános iskolások, illetve a 6-, valamint 8-osztályos gimnáziumok általános iskoláskorú tanulói vehetnek részt.

A 2003/2004-es tanév újdonsága volt, hogy a Nemes Tihamér OITV III. korcsoportjából hivatalos Informatika OKTV lett, amely mind lebonyolításában, mind feladat típusaiban megegyezik a korábbi III. korcsoportos versennyel.

Az Informatika OKTV kezdetektől fogva kétkategóriás volt (programozás, illetve alkalmazás), a Nemes Tihamér OITV-n belül pedig a 2005/2006-os tanévben indult el a 9-10. osztályosok alkalmazói kategóriája.

¹⁰⁷ Kovács Gy.: Főitkári beszámoló

¹⁰⁸ Fáy Árpád: Bevezetés, Vitaanyag. 1986.03.10. Sokszorosított kézirat.

¹⁰⁹ Hanák Péter: A számítástechnikai diákmozgalom. Természet Világa, <http://www.termeszetvilaga.hu/kulonsz/k002/diak.html>

A 2015/2016-os tanévtől kezdődően a verseny második és harmadik fordulójában online értékelő rendszert használnak.

Ekkor kapcsolódott be az NJSZT a középiskolai számítástechnikai tanulmányi verseny szervezésébe is, amelynek bonyolítását idővel át is vette. 1983/84 tanévi I. Országos Középiskolai Számítástechnikai Versenyt¹¹⁰ hirdetett meg: magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága, a Művelődési Minisztérium, a Központi Statisztikai Hivatal, a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság és a MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutató intézete, a középiskolák III.-IV. osztálya számára, 2-2 fős csapatok részére.¹¹¹ A versenybizottság titkára: Garádi János. A közös deklaráció aláírói: Varga-Sabján László (KISZ KB, titkár), Gázsó Ferenc (Művelődési Minisztérium, miniszterhelyettes), Pesti Lajos (KSH, elnökhelyettes) Kovács Győző (NJSZT, főtitkár), Vámos Tibor (SZTAKI, igazgató). Témák: alapismeretek, algoritmusok, blokkdiagramok, BASIC alapok, programkészítés-javítás. Ez a verseny fejlődött és szélesedett tovább 1985-ben a mai Nemes Tihamér OKSZTV-vé.¹¹²

Az előzményekhez tartozik az, hogy az NJSZT valamivel korábban is tevékenykedett az ifjúság és a tanárok számítógépes tanításában.

1982 nyarán Balatonfenyvesen Mikroszámítástechnikai Ifjúsági Tábor volt. E tábor keretében osztották ki az 1982-es Kalmár emlékérmeket. Kalmár emlékéremben részesült: Gécseg Ferenc, Halassy Béla, Szeredi Péter, Sztipanovics János, Ury László.

1982. december végén rendeztek egy PROGRESZ'82 nevű középiskolás programozási versenyt, amelyen legjobban szereplő 14 iskolát megajándékozták személyi számítógéppel, a Művelődésügyi Minisztérium által meghirdetett számítástechnikai oktatási program keretében. A verseny az INTERCOMPUTO'82 konferencia társrendezvénye volt.

1983. június 20-július 1 között a Társaság, a KFKI-val közösen Neumann-Sulit szervezett Budapesten, 12-17 éveseknek BASIC tanulásra. 60 feletti jelentkező volt. A sok jelentkező, miatt, a tanfolyamot megismételték 1984-től non-stop levelező formában is.

1984. június 25-július 6 között (az előző évhez hasonlóan) a Társaság „Neumann-Sulit” szervezett, a Basic tanítására, az NJSZT tagok gyermekeinek. Ez a folyamat 1985-ben, (július 1-26 között) számítástechnikai táboroztatásba ment át a Római fürdőn.

A BASIC nyelv népszerűsítésében a csúcst az jelentette, amikor a Társaság az MTV-vel és a Számalkkal együttműködve, 1985-ben megszervezte TV BASIC oktatást, amely eredményeként a hallgatók vizsgázhattak is tudásukból.

A Társaság figyelme kiterjedt a középiskolásokon túl is. 1982. augusztus 28-szeptember 1 között Balatonfenyvesen¹¹³ **Kalmár László Ifjúsági Számítástechnikai Konferenciát** szervezett a KISZ, a KSH és az NJSZT a számítógéphálózatokról, párhuzamos

¹¹⁰ Megjegyezzük, hogy Szelecsán János egy kéziratán, az I. sorszám kézzel II.-re lett javítva, nem tudjuk mi okból?

¹¹¹ Az előzményekhez tartozik, hogy az MTA SZTAKI 1978 óta rendezett középiskolás számítástechnikai versenyeket, a KISZ KB védnökségéhez kapcsolódva. Ezek a versenyek emelkedtek 1982-ben országos szintűvé, majd 1985-ben OKTV szintűvé.

¹¹² A Nemes Tihamér versenyről készült összefoglaló Zsakó László munkája

¹¹³ Zsakó László szerint talán Fonyódon

adatfeldolgozásról és mikroszámítógépekről, elsősorban fiatal számítástechnikusok ill. egyetemi hallgatók számára.

1984. augusztus 6-augusztus 12 között, Debrecenben. **Kalmár László Ifjúsági Számítástechnikai Konferenciát** szervezett, az elektronika és az információtechnológia alkalmazásai témakörben, a szakterület fiatal dolgozói, egyetemi hallgatók, főiskolai hallgatók részére. Az előadásokból kötet is készült. A szervezést a KISZ KB, a KSH, az NJSZT IB, az OMFB és a Hajdú megyei KISZ Bizottság végezte.

1987. április 10-12 között rendezte meg Kecskeméten az NJSZT a **Kalmár László Ifjúsági Számítástechnikai Konferenciát**, Új elvek, új alkalmazások, új emberek a számítástechnikában alcímmel.

Szakmaformálás

A hatvanas évek kezdetének néhány száz főre tehető számítástechnikusából kiindulva 1984-re a Statisztikai Hivatal adatai szerint csak a számítástechnikai szervezeteknél 35 ezerre nőtt a számítástechnikával foglalkoztatottak száma. E felett még legalább ennyien kapcsolatba kerültek a számítástechnikával, mint felhasználók. Ekkora létszám mellett bonyolult kapcsolatok alakultak ki a számítástechnikusok egyes rétegei, a számítástechnikusok és használt eszközeik, valamint közöttük és a társadalom egyéb tagjai között. A többrétegű viszony már elemi szabályzó rendszer felállítását igényelte, mint ahogyan ezek korábban létrejöttek a nálunk fejlettebb országokban is.

1980. július-augusztusában a Programozási Rendszerek Szakosztálya felhívással fordult a szakma képviselőihez és tagjaihoz a számítástechnikusok, mint szolgáltatók, korrekt magatartásának megfogalmazásához,¹¹⁴ és kezdeményezte a Társaság Etikai kódexének kidolgozását, amely a tagok magatartását szabályozza.

Az is természetes volt, hogy a szakma kidolgozta a maga többrétegű elismerési rendszerét, kitüntetések, díjak formájában, amely elkülönülten az állami kitüntésektől, a szakma belső értékítéletét tükrözte. 1975-ben Neumann díjat, 1977-ben Kalmár díjat, később, 1987-ben Tarján díjat alapított. A fiatal kutatók buzdítására hozta létre a Kemény díjat, míg az életmű elismerésére (jellemzően 70 év felett) az életmű plakettet. 1980. november 17-én pedig a Neumann-plakettet a külföldön hírnevet szerzett, vagy Magyarországért teljesítményt nyújtók számára. Részt vett a Kempelen-díj megalapításában, és a szakújságírók által kiérdemelt, Kovács Attila emlékére alapított „az év újságírója” díj létrehozásában.¹¹⁵ 2007. október 1-én az NJSZT Képfeldolgozók és Alakfelismerők Társasága (KÉPAF) mint alapító és adományozó Kuba Attila Díjat alapított.¹¹⁶

Az 1980-as évektől egyre jelentősebb lett a szoftverek belső kereskedelme, nagyobb rendszerek fejlesztése. S miután a többi szocialista országtól eltérően nálunk áruként próbáltuk kezelni a szoftvert, s külföldi szoftverek is forgalomba kerültek, előtérbe kerültek a szoftverek, rendszertervek szerzői oltalmának, tulajdonjogának kérdései, valamint a számítástechnikai szerződések körül összegyűlt tapasztalatok rendszerezése. E folyamatot jól tükrözi ebben az időszakban két konferencia.

¹¹⁴ Etikai normák. Számítástechnika. 1980. július-augusztus.

¹¹⁵ Kovács Attila (1939-2010) informatikus, újságíró

¹¹⁶ Kuba Attila (1953-2006) szegedi tanszékvezető egyetemi tanár, a diszkrét tomográfia jeles kutatója.

1983. szeptember 26-29-én, Siófokon, az OKGT üdülőjében négy napos konferenciát tartottak a Jogi Munkabizottság vezetője (Weisz Istvánné) javaslata alapján, „Szerződések a számítástechnikában” címmel.

1984. június 13-án Szentendrén „A szoftver jogvédelem kérdése Magyarországon” címmel volt konferencia. A kérdést több oldalról, több szerző világított meg. Előadók voltak Pálos György (Szerzői Jogvédő Hivatal), Weisz Istvánné (Számalk), Pogány Károly (Comporgan), Pintér László (SOFT-COOP), Szabó József (KSH). A vitavezető Színi István volt, a Vízgazdálkodási Intézet irodavezetője.

A minőségbiztosítás egyik fontos kérdéseként merült fel az, hogy a gyors növekedés következtében gyorsan nőtt a rendszertervezők, programozók száma, akik jártassága, tudása, gyakorlata eltérő szintű volt. Ehhez járult a rokoni-ismerősi szalon kiadott megbízások számának növekedése. Kérdésként merült fel, hogy egy megbízó hogyan választhat ki a lehetőségekből megbízható szakembert. E célból a NJSZT 1988-ban felvállalta a szakemberek, szakértők minősítését, és nyilvántartásukat. E tevékenységet sok éven át folytatta.

1983-ban előadói kataszter szervezésre tett kísérletet, amely azonban néhány hónap után félbe maradt.

Informatikatörténeti tevékenység

A Társaság életében két vonalon is felmerült a múlt emlékei megőrzésének, ápolásának kérdése. Egyrészt a számítógépek számának szaporodása és gyors avulása nyomán leszerelt gépek felhalmozódásával, másrészt szembesülés az úttörők halálával. Említettük már, hogy alakult egy bizottság.

Kalmár László (1976), Tarján Rezső (1978), Zentai Béla (1980), Szentgáli Gyula (1980) halála közvetlenül felvetette emlékük ápolásának kérdését. Kalmárról, Tarjánról díjat neveztünk el. 1985. március 27-én Kalmár László 80. születésnapja emlékére az MTA megemlékező ünnepséget szervezett Szegeden. Ezen a napon került sor a NJSZT Társaság által kezdeményezett, 15 intézmény hozzájárulásával készült, Wilt Tibor által készített dombormű felállítására a JATE Kibernetikai Laboratóriumában. Szentgáli Gyuláról versenyt nevezett el a Társaság Orvos-biológiai Szakosztálya. Szekszárd megyei jogú Város Tanácsa utcát nevezett el Szentgáli Gyuláról. Zentai Béla még feldolgozásra váró levelezését az Informatika Történeti Múzeum Alapítvány kutatószobája őrzi.

A Társaság folyamatosan foglalkozott névadójának, Neumann Jánosnak emlékével is. Ezekkel kapcsolatos konferenciákról, eseményekről már beszámoltunk, ill. a későbbiekben még lesz szó. Ezen túlmenően igyekezett a társaság kapcsolatot keresni Neumann családtagjaival is.

Neumann Miklós, Neumann János öccse, szabadalmi ügyvivő Philadelphiában, 1984-ben felhívást kapott a NJSZT megbízásából a MAFILM-től, hogy vegyen részt egy Neumann János életéről, munkássága méltatásáról szóló film elkészítésében. Erre Pesten került sor, ahová Neumann Miklós úgy is készült. A filmet leforgatták, bemutatták. Közben Neumann Miklós elment a Műegyetemre is, meglátogatta a szülői házat, s a NJSZT-t, 1984. október 22-én. Látogatása után hosszabb tanulmányt írt, amelynek egy példánya a szerző birtokában is

meg található.¹¹⁷ A tanulmányból kiderül az az érdekesség, hogy Neumann Társaság központja történetesen éppen a Neumann fiúk apai nagyapja egyik házában van. Az anya célzott is arra, hogy mindent meg lehet csinálni, hisz a nagyapa is csak egy kedves kis senki volt, DE nagy üzletet csinált!

1989. augusztusban Neumann Miklós újból haza látogatott, és előadást tartott a BME-n, s ekkor ismét ellátogatott az NJSZT-be is. Az egyetemen korábbi tanulmányának rövidített változatát adta elő.¹¹⁸

1984. szeptember 5-8 között a Társaság vendége volt Nicolas Schöffler és felesége. Schöffler kalocsai származású, Párizsban élő szobrász, aki mobil szobrokat épített. Egy szobra Kalocsán a busz-pályaudvaron található. Később, amikor szóba került egy budapesti Világkiállítás, azt terveztük, hogy ugyanazt a két szobrot, amelyek környezet tényezőit érzékelik, és mozgásukban azok által vezéreltek, felszereljük Párizsban és Budapesten, s kivetítő segítségével mindkét helyen láthatóvá tesszük a másik állapotát is.

Kovács Győző 1985-ben a következő kívánsággal zárta be főtitkári beszámolóját és főtitkári búcsúját:¹¹⁹

„Kapjon majd helyet egyszer a számítógép múzeum is, hogy ne csak a jövőbe tekintsünk, de a múlttal is foglalkozzunk.” Kívánsága azóta Szegeden megvalósult.

Kormányzat

Bár a NJSZT „szemi” független szervezet volt, törekvései erősen egybeestek a magyar kormány reform szellemű irányítói törekvéseivel, akik között találhattuk az számítástechnikai program irányítóit is. Ezért természetes volt, hogy a Kormány a Társaságot bevonta programjai szakmai előkészítésébe és eredményei terjesztésébe.

Vissza idézzük Kovács Győző főtitkár beszámolóját: A Társaság fő célja az SZKFP támogatása.¹²⁰ E céloktól hajtva többek között létrehozta az ESZR klubot, a Videoton klubot, Berlinben R10 klubot szervezett.

A Társaság tagságát aktívan bevonta szakmai elemző-döntéselőkészítő tanulmányainak írásába, megvitatásába.

1983. márciusában Kovács Ervin javaslatára Vámos Tibor elnök Garamvölgyi Károlyhoz, a VPOP vezetőjéhez fordult, műszaki termékek, mikro gépek vámmentesítése ügyében - ezzel is elősegítendő a mikroszámítástechnika terjedését. Javaslatunkra például, egy esetben 50%-al mérsékeltek a kiszabott vámtételt, miután a behozott elektronikai eszközök a kutatás-fejlesztést szolgálták.

1984. január 24-én az NJSZT **Aktíva értekezletet tartott** a Számalk-ban „Az SZKFP aktuális feladatai” címen. (Az előadást Pál László nevében Bottka Sándor OMFB osztály vezető tartotta meg). A rendezvényen 110 fő vett részt.

¹¹⁷ Nicholas A. Vonneumann: John von Neumann as seen by his brother. Meadowbrook. 1987.

¹¹⁸ Nicholas A. Vonneumann: Neumann János filozófiai hagyatéka. Kézirat.

¹¹⁹ Kovács Győző: Főtitkári beszámoló. Budapest. 1985. november 27. Sokszorosítottmány. 12. old.

¹²⁰ Kovács Gy: Beszámoló:

Nyilvánosság

Egy olyan Társaságnak, amely vállalja a fiatalok és a társadalom bekapcsolását a számítástechnika világába, nagyon fontos feladata, hogy nyilvános fórumot találjon gondolatainak, akcióinak közlésére, a társadalom bevonására, mozgósítására. Szerény eszközeihez képest az NJSZT e téren is több szálon játszott. Saját tagsága információs támogatására felhasználta a Számítástechnika ill. az Információ-Elektronika szaklapokat, amelyek rovatai szerkesztésében közreműködött, illetve Számítástechnikát illetménylapként eljuttatta tagjai számára.

1975-től, 1986-ig Évkönyvet adott ki, amelyekben beszámolt tevékenységéről. Az Évkönyv kiadója az SKV, amely ugyan kapott az NJSZT-től térítést, azonban a munka egy része hozzájárulás volt (a szocialista rendszer barter típusú, adok-kapok mechanizmusokat használó csere rendszere). Az évkönyv fejlécében még szerepel a MTESZ, ami mutatja a „független” társaság „függő” viszonyát

1983. februárban felvetődött, hogy jelentessünk meg Programfüzetet, a nyilvánosság jobb elérése érdekében! El is határozták azt, hogy 1983. márciustól megjelenik egy kétoldalas „Tájékoztató”, amelyet a tagság számára, költségtakarékosság okából a Számítástechnika mellékleteként terjesztettek.

Azonban a szélesebb közönség igényei kielégítése céljából, már 1983. május 25-i országos elnökség elhatározta (Kovács Győző szorgalmazására) egy PC magazin létesítését, esetleg MTESZ-szel közösen, mivel ifjúságot mozgósítani leginkább egy színes magazinnal lehet. Az előkészítő munkákkal Kovács Győzöt bízták meg. Egy lap indítása abban az időben nem volt egyszerű. Politikai jellegű „lapengedélyt” kellett rá szerezni, miután minden írott sokszorosított termék felhasználható volt „ellenséges” propagandára is. A lapengedélyezés másik fő oka volt a krónikus, devizavonzatú papír hiány. Az NJSZT azonban sikeres volt, 1983. december 27-én már szét is küldték a Mikroszámítógép magazin tiszteletpéldányait. A magazin 20-án jelent meg, 15 000 példányban. Megjelenését a TII is támogatta, aki érdekelt volt az iskolai számítógépesítésben. A Magazin kétségtelenül színes, modern, újszerű havilap volt, azonban finanszírozása folytonos problémák forrása lett, egy racionalizálódó gazdasági körülmények között költségtakarékosságra kényszerülő Társaságban.

1984. január 24-én az országos elnökség elfogadta, hogy a tagok a Számítástechnika helyett a Mikroszámítógép magazint is választhatják illetménylapul. Ezzel viszont 1000 példánnyal csökkent a Számítástechnika iránti igény. Ezt ugyanis sokan munkahelyükön is megkapták. Az SKV augusztus 21-én jelezte, hogy ez finansziális problémát jelent számára. Bizottságot hoztak létre (Kovács Péter, Szelecsán János, Tóth Imre, Vasvári György). Az ügyvezető elnökség úgy határozott, hogy a Számítástechnika ugyan sok kívánni valót hagy maga után, így a lapszám csökkenés részben ezzel is magyarázható, azonban ezután a tagoktól részhozzájárulást kér az illetménylapokhoz. (Kifogás volt például az hogy a Számítástechnika – a korábbi állami finanszírozás miatt – nem hirdet, tartalmi, szerkesztési, terjedelmi problémák vannak, továbbá érdektelen, hosszú cikkek.)

A korabeli sajtó politikai tiltásai miatt a sajtó hír hiányban szenvedett, így készsleges partner volt a NJSZT által küldött hírek közlésében. Mindössze példaként jelezzük, hogy az természetes, hogy 1982. június 16-án Magyar Hírlap, mint országos eseményről, hírt adott az a 15-i NJSZT közgyűléséről és a kitüntetéséről.

A számítástechnika népszerűsítése érdekében az NJSZT 1983-ban pályázatot hirdetett, olyan publicisztikára, amely a számítástechnika eredményeit propagálta és 1982. január 1-1983. augusztus 30 között jelent meg. A pályázat sikeres volt. 30 újságíró 50 pályaműve érkezett be. A pályázatok elbírálásába a NJSZT a MUOSZ-t is bevonta. A pályázat eredményei: Első díj (3000 Ft.) Pető Gábor (Népszabadság): Csináld magad számítástechnika. Második díj (2000 Ft.) Ötlet szerkesztősége: Két számítástechnikai célszám. 3. díj (1500 Ft.) Vértés János (Fejér megyei Néplap): Számítástechnikát népszerűsítő sorozat. Külön díjban (2000-2000 Ft.) részesült Kovács László (MTV) és Merza Jenő (MRT). Az eredményt a II. Kongresszuson hirdették ki.

Technikai-gazdasági kérdések.

Az NJSZT létszáma a tárgyalt periódusban dinamikusan nőtt. Ezt támogatta a szakma létszámának növekedése, és a dinamikus szervező munka is. Néhány jellemző szám:

Év	Létszám
1975	1300;
1976	1560;
1978	2564 (ebből diák tag: 304; a Programozási Rendszerek után érdeklődő: 626);
1982	3613 (Rendszerszervezés után érdeklődő: 851);
1983. április	3600;
1984-86	4000 (a kb. 35000-as szakma létszám mellett);
1986 körül	6000.

Magyar tagok mellett 1984-ben voltak tagjaink USA-ból, NSZK-ból, Csehszlovákiából, Romániából is.

Jogi tag vállalatok száma: 1979-ben összesen 79 (Ezen belül: 27 Számítóközpont, 4 állami intézmény, 5 iskola+K+F intézmény, 43 vállalat). 1982-ben a jogi tagok száma: 128.

A társaság ebben az időszakban nem törekedett nyereségre, sőt etikátlannak tartotta volna, ha a tagdíjakból maradvány termelődött. Ugyanakkor nőtték a költségek, amelyek egy részét meg kellett teremteni, saját erőből. Ennek forrása a konferenciák, rendezvények ill. Társaságunk által szervezett külföldi utak többlet bevétele volt.

Bevételek alakulása:

Év:	Bevétel:
1976	2,4 mFt.
1977	3,6 mFt.
1978	4,3 mFt.
1979	2,4 mFt.
1981	3.5 mFt.
1982	6,7 mFt.
1983	5.0 mFt.
1984	7.0 mFt (rendezvényekből: 3.9 mFt.)

Ebben az időszakban kialakult tevékenység a csoportos külföldi utazások szervezése, elsősorban külföldi szakmai rendezvényekre (vásárok, kiállítások, konferenciák). Ez egyrészt többlet elfoglaltságot jelentett a titkárság dolgozói részére, másrészt azonban kiegészítette a Társaság bevételi forrásait. A mintegy 10-15 külföldi úthoz devizát részben a MTESZ adott, részben ekkor már ki tudtuk egészíteni a Magyarországon megrendezett nemzetközi rendezvények deviza bevételeivel. (Ez utóbbi pl. 1976-ban: 10000 devizaforint volt.) Illusztrációként álljon itt néhány tipikus rendezvény, ahová Társaságunk utat szervezett. 1983-ban, 1984-ben SICOB. 1985-ben: Lipcse, Brno, Plovdiv, Moszkva.

Magyarország gazdaságának folyamatos liberalizációja és racionalizálási szükségletei miatt 1985-től új gazdálkodási rendet vezettek be a MTESZ-ben, amelynek következményei komoly gazdasági nehézségeket okoztak az NJSZT-ben is. Állami határozat alapján ugyanis a MTESZ társadalmi szervezetté vált, amely vagyona tett szert, ám amelyiknek önfinanszírozásra kellett áttérnie. Költségei egy részének fedezésére az állami költségvetésben meghatározott mértékű állami támogatást kapott. Ennek a következményeként az általános költségei egy részét fel kellett osztania a tagégyesületek között (területi Technika Házak költségei, központi apparátus költségei). Vasvári György gazdaságban illetékes főtitkárhelyettesünk bejelentette: szigorítani kell a gazdálkodást.

Szükségessé vált egy önálló titkárság, amelynek immár főállású vezetője nemcsak a Társaság adminisztratív ügyeit intézte, de segítette a csoportok alakulását, a források megteremtését, a rendezvények, utazások, kiállítások szervezését. Ennek vezetésével 1982-ben Tóth Istvánné Máriát bíztuk. A Titkárság aktivitásának következtében a második periódusban fellendült a Társasági élet. Ez azonban előbb utóbb igényelte a saját helyiségeket, rendszeres elnökségi ülések számára, Klub élet számára, a fokozódó számú rendezvények számára, és a növekvő titkárság elhelyezésére stb. Egy önálló Klubház megszerzése berendezése Kovács Győző érdeme volt 1980-1982 között. Megszületett az egyesületi „otthon”. Konkrétabban a MTESZ szakmai és pénzügyi közreműködésével a Társaság megszerzett egy nagyobb területű lelakott ingatlant, a Bátor u. 16. sz. alatt álló bérház földszintjén, s azt 1981 folyamán teljes mértékben helyreállítva, átalakítva titkárságot, nagyelődótermet, klubhelyiséget, raktárt, irattárat, könyvtárat alakított ki.

Ádám Anna, Bánsági Lászlóné és Jóláthy Attiláné (1980-83), voltak a titkárság tagjai. 1981-től a titkárságot 3 fő vitte, akik a rendezvények szervezését is ellátták.

Tóth Istvánné (1982-1997) ügyvezető titkárként, majd ügyvezető főtitkárhelyettesként vitte a Társaság gondjait nagy önállósággal és meghatározó napi operativitással. Tóthnének meghatározó szerepe volt a társadalmi aktivisták mellett.

A társaság 1983-tól tért át a számítógépes könyvelésre, s folyamatosan dolgozott tovább az elektronikus NJSZT létrehozásán (honlap, tagnyilvántartás, elektronikus újság stb.)

Összefoglalás

A Társaság **1985. november 27** én tartotta Tisztújító közgyűlését. A Főtitkári beszámolót Kovács Győző tartotta, és benne az elmúlt 10 esztendő tekintette át. Írásos beszámolóját¹²¹ kiegészíti Szelecsán János főtitkárhelyettes összefoglalója a szakosztályok 10 éves

¹²¹ NJSZT: Főtitkári Beszámoló. Budapest. 1985. november 27. Sokszorosított anyag.

munkájáról, és Vasvári György főtitkárhelyettes összefoglalója a területi szervezetek munkájáról és a pénzügyi helyzetről.

A Társaság az előző 10 évben eredményes munkát végzett, és európai szintű társadalmi egyesületet hozott létre. Megszervezte az országot teljesen lefedő területi szervezetek hálózatát. Minden fontos szakterületen létrehozta Szakosztályait, amelyekben nemzetközi szintű munka folyt. Ennek megfelelően méltón képviselte Magyarországot az IFIP-ben. Évkönyvek formájában biztosította a működésének nyilvánosságát, és egyik legfőbb motorja volt Magyarországon az ifjúság érdekeltté tételében a számítástechnikában és megszervezésében aktivitásuknak. Tevékenysége folyamán méltó székhelyet teremtett működéséhez, és kialakította a munka hatékony szervezését végző titkárságát, tagjainak száma megtízszereződött.

A következő periódusok kérdése az lett, hogy átmenthető-e lesz-e a Társaság egy alapokat érintő rendszerváltozáson, amely új politikai-gazdasági-társadalmi környezetet teremtett?

5. Repedések a falon (1986-1990)

E periódus mozgalmas volt, mind az ország alapvető politikai-gazdasági struktúráját illetően, mind a gyors számítástechnikai fejlődést illetően. Egyrészt látszott, hogy az addigi gazdasági rendszer fenntarthatatlan, ezért az államvezetés liberalizálni kezdte a gazdaságot. Megkísérelte meggyorsítani a műszaki haladást (gazdasági-társadalmi kibontakozási programot szervezett), ugyanakkor emelni az életszínvonalat, ami azonban jelentős külföldi eladósodáshoz vezetett. 1985-ben, kiértékelve a SZKFP-t, létrehozták a Központi Gazdasági (Elektronikai) Fejlesztési Programot. Ennek végrehajtásához kérte a társadalmi szervezetek támogatását is. Így például 1987-ben került a kormány társadalmi-gazdasági kibontakozási programja a MTESZ elé (kiemelve a műszaki fejlesztés gyorsítását, minőség javítását, oktatást, szervezést, gazdaságot, irányítást). A MTESZ tagegyesületei e programot megvitatták, s kijelölték az egyes egyesületek által vállalt támogatások területeit. Az NJSZT feladatairól a gazdasági-társadalmi kibontakozási program megvalósításában az 1988. júniusi Tájékoztatóban olvashatunk.

A rendszer elemeiben nyitottabb lett, több szabadságot engedélyezett, a mechanizmusait fokozatosan liberalizálta, de racionalizálta is. Apró példaként egy társaságunkat érintő intézkedést említve, 1987-ben a minisztertanács munkaidő rendeletet hozott, amely szerint a több napos konferenciák közül legalább egy nap szombatra vagy vasárnapra essék! Ugyanebbe az irányba hatott a periódus végén a nagy nemzetközi vállalatok megjelenése az informatika területén, amely vállalatok szigorúbban vették munkatársaik munkaidő-alapját, megnehezítették a társadalmi munka végzését munkaidőben. Igaz – és ez is korlátozásként jelent meg a társaság életében – e nemzetközi nagyvállalatok önmaguk gondoskodtak munkatársaik képzéséről, azaz csökkent az igény a társaság által szervezett tanfolyamokra, konferenciákra.

1988 azután jelentős politikai fordulatot is hozott.¹²² Németh Miklós 1988. november 24-én alakított kormányt, mely 1990. május 23-ig volt hivatalban. A Németh-kormány idején fogadta el az Országgyűlés a rendszerváltáshoz elengedhetetlenül szükséges törvényeket, melyek biztosították a békés, és lehetőség szerint zökkenő mentes átmenetet.

¹²² Jegyzőkönyvek 1985-90 között

„A számítástechnika volt az a természetes terület, ahol a két világrendszer közötti szakadék egyre gyorsabban és feltűnőbben nőtt, ahol az előző politikai rendszer konzervativizmusa a legerősebben ütközött a világ haladásával. Ezért a Társaság működés már eleve elszakadt a kor kötelezőnek gondolt politikai szóhasználatától, viszonylag korán, a hetvenes évek végétől hangsúlyozta az alapvető változások szükségességét. Bár a nagyhangon bejelentett és hatalmas ambíciójú szovjet birodalmi számítógépes tervek nagy konjunktúrát is biztosítottak a magyar számítástechnikai ipar számára, s alapvetően hozzájárultak a magyar számítógépállomány gyors növekedéséhez és homogenizálásához, a Társaság állandóan hangoztatta az ehhez kapcsolódás technikai veszélyeit, társadalmi buktatóit, a világ alakulásához mért helyzetünk romlását is, és a számítástechnika nyitott, nemzetközi voltát. Szorgalmaztuk a nyugati licencek legális vételét, a szoftverek kereskedelmi átvételét. Mindezért a rendszerváltás nem érte a Társaságot megrázó eseményként, a különböző nézetvilágú tagok általában baráti megértéssel igyekeztek a Társaságon belül együttműködési példaként szolgálni.” Így a számítástechnikában sok nehézséggel ugyan, de különösebb gátak nélkül, inkább vihar szerűen szaladt végbe a változás. Szabadabbá lett a mozgástér, elhárulóban voltak a deviza korlátok, gombaszerűen szaporodtak a kisvállalkozások.

A gazdaság pezsgett a számítástechnika és alkalmazásai világa nagyot lépett előre. Megjelentek a mikrogépek, majd az IBM kompatibilis PC-k. 1989. január 1. és május 31. között a Vámhivatal nyilvántartása szerint csak a legálisan behozott Commodore gépek száma elérte a 36 000 darabot.

Ezzel együtt kibontakozott a hálózatosodás ill. kezdett megjelenni az Internet. A magyarországi kutatás-felsőoktatás-közgyűjtemény számítógéphálózati háttérének megvalósítását célul kitűző **Információs Infrastruktúra Fejlesztési (IIF) Program** 1986-ban indult. A Programot az akkor még szerény méretű szakember gárda felkészültségére és tapasztalataira támaszkodva az MTA (Magyar Tudományos Akadémia) és az OMFb kezdeményezte, ill. támogatta. A program 1990/91-ben teljessé vált ki, amikor az ország csatlakozhatott az Internethez.¹²³

Felszínre került a megbízható, több helyen használható szoftverek jelentősége.

Struktúra

1985. november 27-én a Társaság **Tisztújító Közgyűlést** tartott. Miután az újonnan elfogadott alapszabály szellemében a tisztségeket két ciklusig lehetett viselni, és az előző elnökség tagjainak többsége a két ciklust betöltötte, a Társaság vezetése többségében kicserélődött. A közgyűlésen Szelecsán János felhívást tett közzé,¹²⁴ amely szorgalmazta a társaság működési körének szélesítését, a szakosztályi struktúra átvizsgálását, ugyanis véleménye szerint a számítógépek használata sok új területre kiterjedt, ami nem tükröződik a szakosztály struktúrában. Szorgalmazta továbbá, hogy a szakosztályok, területi szervezetek vezetői legyenek tagjai az ügyvezető elnökségnek. Megfontolandónak tartotta, hogy olyan új alapszabály jöjjön létre, amely kötelező erővel tartalmazza a kettős jelölés elvét a tisztségviselők választásánál. Az ezt követő időszakban a javasolt elvek jelentős része megvalósult.

¹²³ Több szerző: 30 éves a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési (NIIF) Program. Az NJSZT iTF Emlékkülésének előadásai, Óbudai Egyetem, 2017. március 31. Budapest: Hungarnet Egyesület, 2017. iTA/722

¹²⁴ Szelecsán János főtítkárhelyettes.

A Közgyűlésen megválasztott vezetőség a következő lett.

Tisztségviselők (1986. szeptemberi állapot)

Tiszteletbeli elnökök: Pesti Lajos, Vámos Tibor

Elnök: Dömölki Bálint

Aelnökök: Kovács Győző, Obádovics J. Gyula, Szelezsán János

Főtitkár: Havass Miklós

Főtitkárhelyettesek: Tarnay Katalin, Vasvári György

Ügyvezető főtitkárhelyettes: Tóth Istvánné

Ügyvezető elnökség tagjai: Bottka Sándor, Gergely Csaba, Könyves Tóth Pál, Köröstyös Vince, Marton Zoltán, Sima Dezső, Zárda Sarolta.

A társaság vezetése úgy működött, hogy elnöki/főtitkári értekezletek havonta kerültek megrendezésre. Az un. ügyvezető elnökség (amely a tisztség viselőkből, a bizottságok vezetőiből állott) 4-6-szor ülésezett évente.

Míg a fentiekből, a szakosztályok és területi szervezetek vezetőiből, továbbá a Közgyűlés által választott 30 tagból álló Országos elnökség évente kétszer ülésezett.

Bizottságok (elnökei az ügyvezető elnökség tagjai):

Ellenőrző Bizottság: Kádár Iván

Fegyelmi Bizottság: Révész Ferenc (PM)

Nemzetközi kapcsolatok: Kovács Péter

Ifjúsági: Hanák Péter. E bizottságon keresztül vett részt a társaság az elektronizációs program, KISZ Védnökség által szervezett társadalmisítási programjai szervezésében. Ehhez a KISZ KB kérte a társadalmi szervezetek (NJSZT, MATE, HTE, MEE) szakmai szervező, irányító munkáját. A fő cél a társadalom fogadókészségének növelése volt

Publikációs és terminológiai Bizottság: Kecskés József (elnök), Petróczy Judit (titkár)

Jogi tagvállalatok intéző bizottság: Faragó Sándor

Gazdasági: Vasvári György

Díjbizottság: Szelezsán János

Társadalom informatizálása: Kovács Győző (elnök); Páris György (társelnök).

A Társaságban a szakmai munka egyrészt a szakosztályokban, másrészt a területi szervezetekben folyt. Az itt áttekintett periódusban mindkét testület az igényeknek és lehetőségeknek megfelelően változott. Új szakosztályok/szakcsoportok jöttek létre, másrészt a területi szervezetek kibővültek városi, sőt olykor vállalati szervezetekkel is. Ez köszönhető volt a taglétszám bővülésének, a számítógépek számának/elterjedtségének növekedésnek, és az ezzel együtt járó alkalmazások sokfélesége bővülésének, továbbá a számítógéppel rendelkező vidéki intézmények számának növekedésének (Pl. SZÜV megyei szervezetek, oktatási intézmények stb.).

Szakosztályok (Elnökei tagjai az országos elnökségnek.)

Államigazgatási alkalmazások: Elnök: Gáspár Mátyás (FŐSZI), titkár: Somfai Géza (5 G SZSZK). 1990. januártól a Szakosztály „NJSZT Közigazgatási Informatikai Fórumként (KIF)” néven működött tovább, abból a célból, hogy kiszélesítse a hatókörét.

Automatizált műszaki tervezés: Elnök: Somló János (SZTAKI), titkár: Radványi András (SZTAKI). E szakosztály névleg ugyan létrejött, ám aktivitása csekély volt.

Honvédelmi és Határvédelmi Szakosztály: Elnök: Eszinger István, titkár: Kovács Attila. E szakosztály megalakulása mögött az a gondolat munkált, hogy a 2-3 éves kötelező katonai szolgálat kiváló lehetőséget biztosít arra, hogy a „kiskatonák” szolgálati idejük alatt elsajátítsák a számítástechnikai alapokat, ami természetesen a honvédség számára is hasznos volt, azon kívül, hogy a katonák ismeretei bővültek szolgálati idejük alatt. A Szakosztály 1985-ben alakult.

HCC Számítógépépítő Klub: Elnök: Simonyi Endre (Mikromagazin), titkár: Diebel Detrich (ENTA kisszövetkezet). A Home Computer Club amerikai mintára jött létre, s azokat az amatőröket tömörítette, akik alkatrészekből „otthon” igyekeztek számítógépet összeállítani. Kezdetben ezek a fiatalok különböző intézményeknél szerveződtek (pl. TIT, iskolák stb.), azonban hiányoztak számukra a rendszeresen igénybe vehető, megfelelő nagyságú helyiségek, némi pénz alkatrészek beszerzésére, stb. E hiányoktól hajtva csatlakoztak az NJSZT-hez, meglehetősen nagy szabadságot élvezve.

Mesterséges Intelligencia és Alak-felismerési Szakosztály: Elnök: Gergely Tamás (Számalk), alelnök: Kozmann György, titkárok: Sántáné-Tóth Edit (SZKI) és Föglein János (SZTAKI).

Magyarországon, a szoftverek matematikai képzettsége miatt különösen erős volt az érdeklődés a PROLOG nyelv, a mesterséges intelligencia és a szakértői rendszerek iránt. Amikor 1980-as évek végén sikertelenül lecsengett a Japán 5. generációs számítástechnika terve, gyengült az érdeklődés a mesterséges intelligencia iránt, ám erősödött a képfeldolgozás jelentősége a robotikában, gépészetben, egészségügyben, a szakosztályból 1990-ben kivált az

Alakfelismerési Szakosztály, amelyet Csetverikov Dimitrij vezetett, és Álló Géza volt a titkára.

Mezőgazdasági alkalmazások (1986-tól): Elnök: Obádovics J. Gyula (Gödöllői Egyetem), társelnökök: Tóth József (Debreceni Agrártudományi), Petrőcz Lajos, titkár: Vörös Mihály.

Oktatási: Elnök: Varga László (ELTE), titkár: Appel György (Fővárosi Pedagógiai Intézet), alelnök: Ada-Winter Péter (nyugdíjas).

Operációkutatási: Elnök: Maros István, titkár: Bíró András (COSY).

Orvos-biológiai: Elnök: Győri István (SZOTE), titkár: Széphalmi Géza (ÁSZSZ), alelnökök: Naszlady Attila (Korányi TBC szanatórium), Simon Pál (EüM ESZTIK).

Programozási Rendszerek: Elnök: Havass Miklós (Számalk), titkárok: Dávid Gábor (SZTAKI), Lócs Gyula (KFKI).

Rendszerelméleti: Elnök: Veress Gábor (BME), titkár: Nagy Ákos (X Byte).

Rendszerszervezési és informatikai: Elnök: Nyíry Géza (ÁSZSZ), titkár: Brázai Miklós (SYSTEM), Kovács Péter (MNB SZK), alelnökök: Almás Károly (MŰSZI), Vadász Péter (Microsystem).

Számítógép-technikai: Elnök: Szentiványi Tibor (Számalk), titkár: Gergely Csaba (PSZTI).

Számítógéppont-vezetési: Elnök, Hunfalvy Tibor (ÉLGAV), titkár: Kisfaludi Ervin (nyugdíjas).

Szöveg-feldolgozási és humán alkalmazási: Elnök, Papp Ferenc (KLTE), társelnökök: Hell György (BME) és Vargha Dénes (OMIKK), titkárok: Münnich Antal (ÁNH) és Szöllősy Éva (OSZK).

Felhasználói Kör: Peller Róbert, KSH, elnök, Broczkó Péter, KSH, titkár. A Felhasználói Kör géporientált klubokban ill. azokon belül szekciókban működött. Így Videoton, PDP-DECUS (HLUG), ESZR-MSZR, ROBOTRON, TAKEH-TPA, TPA, ESZR-en kívüli gépek, Professzionális mikroszámítógépek klubjai.

A tárgyalt időszakban további szakosztályok is alakultak.

1986-ban Almás Károly javaslatára tervbe vették a **Szenior Szakosztály** megalapítását. Az előkészületek után, a Társaság Ügyvezető Elnöksége 1987 márciusi ülésén határozatot hozott a **Szenior Szakosztály** megalakításáról.

1988-ban a Honvédelmi és Határőrségi szervezetek létrehozása után elhatározták a **Belügyi Szakosztály** megalapítását is (Kovács Attila). Júniusban megtárgyalt az ügyvezető elnökség egy alapszabály tervezetét, ami azonban akkor nem volt összhangban a NJSZT alapszabályával, ezért a tervezett szakosztály alapszabályának megváltoztatására tettek javaslatot. A rendszer-váltás miatt azonban, ennek a szakosztálynak a tényleges megalapítására nem került sor.

1987. december 6-án Kovács Péter, Gelléri Péter, Gábor András egy „Szakértői rendszerek fejlesztésének kérdései” című fórumot szerveztek. A fórumon számos ötletet, javaslatot vetettek fel abból a célból, hogy mit lehetne tenni a hazai a szakértői rendszerek hazai elterjedése céljából. Elhatározták, hogy a teendők koordinálására munkacsoportot hoznak létre, a Mesterséges Intelligencia és Alakfelismerési Szakosztállyal és a Felhasználói Körrel kooperálva. Erre 1988. április 11-én került sor. Az új, **Szakértői Rendszereket Alkalmazók Munkacsoport** nevű szervezet vezetősége: Gábor András (MKKE) elnök, Csösz István (FSZDV), Domán András (Számalk), Majtényi Edit (OT), Pásztor Zoltán (Számalk), Sántáné-Tóth Edit (SZKI), Talyigás Judit (Ipari Minisztérium).

1988. június 9-i Ügyvezető Elnökség Csaba László előterjesztése alapján jóváhagyta a **Magyar Unix Felhasználók Csoportjának** megalakítását (HUUG) és annak az Európai Unix User Group-hoz (EUUG) való csatlakozást. Érdekességként megemlíjtük, hogy a HUUG-hez nem egyének, hanem vállalatok csatlakoztak (15 vállalat). 1990. február 14-én HUUG csoportot megalakítandó összejeövetelt tartottak Budapesten, ahol a HUUG hivatalosan meg is alakult, már egyenesen a European Unix Systems Users Group (EUUG) tagjaként. A HUUG egyúttal meg is szerezte az 1991-es EUUG nemzetközi konferencia (EurOpen'91) szervezésének jogát. A HUUG első elnöke Knuth Előd lett.

1989. május 6-án megalakult az **Intelligens Diagnosztikai Rendszerek Szakbizottsága**, a HTE, MATE, NJSZT közös bizottságaként. A Szakbizottság tagjai: Várszegi Sándor, Álló Géza, Gefferth László, Kozma László, Laczai István, Monostori László, Pataricza András, Sántáné-Tóth Edit, Sommelidis Alexandros, Sziray József voltak.

Végül Legendi Tamás vezetésével **Párhuzamos számítási rendszerek** szakcsoport alakult.

Területi szervezetek

A Társaság tevékenysége az ország minden megyéjére kiterjedt, és a nagyobb intézmények körül, ahol több számítástechnikus dolgozott és volt közöttük szervezőképes egyéniség,

formálisan is megalakultak a megyei szervezetek. Időszakunkban ezen túl már három városban is működött önálló szervezet, és megalakult az első vállalati szervezet is (a VOLÁN Elektronikában). Területi szervezetek és vezetőik (elnök, titkár) a következők voltak.

Baranya: Gyöngyösi László, SZÜV, Pécs, Gyimesi László, ÉGSZI DÉLSZÁM.

Bács-kiskun: Tohai László, Megyei Tanács, Leitner László, SZÜV.

Borsod: Czekkel János, NME, Lónyai Miklós NME titkár.

Békés: Szabó Mihály, Megyei Kórház Számítástechnikai Intézet, Szendrei János, Állami Építő Ipari Vállalat.

Csongrád: Gécség Ferenc, SZOTE, elnök, Makay Árpád JATE, titkár.

Fejér: Marton Zoltán Videoton, elnök, Fodor Tamás Videoton titkár.

Győr-Sopron: Raffai Mária, KTMF, elnök, Szabó István, SZÜV, titkár.

Hajdú-Bihar: G. Nagy Imre, SZÜV, elnök, Rochlitz Szilveszter, KLTE, titkár.

Heves: Perge Imre, Hoh Si Minh Főiskola, elnök, Láng András, KSH, titkár.

Komárom: Kovács Árpád, SZÜV, elnök, Tóth Antal, Almásfüzitői Timföldgyár, titkár.

Nógrád: Hajdú Gyula, SZÜV, elnök, Bodnár József, SZÜV, titkár.

Somogy: Mudig István, Megyei Tanács, elnök, Óvári László, Megyei Informatikai, Számítástechnikai Intézet, titkár.

Szabolcs-Szatmár: Vargáné Nánási Erika, Megyei Tanács, elnök, Simon Béláné, Mezőgazdasági Főiskola, titkár.

Szolnok: Molnár Iván, SZÜV, elnök, Hegyi István, SZÜV, titkár.

Tolna: Ribling Ferenc, Megyei Tanács, elnök, Bordás István, Megyei Kórház, titkár.

Vas: Hevesi László, SZÜV, elnök, Kiss Miklós, Tanárképző Főiskola, titkár

Veszprém: Simon Ferenc, MÁFKI, elnök, Németh László Szívkórház és Novák Béla Vegyipari Egyetem társelnökök.

Zala: Oláh István, SZÜV, elnök, Eszéki László, SZÜV, titkár.

Esztergom: Matyók László, Dorogi Szénbánya, elnök, Mihályi Tibor Ipari Vezetőképző, titkár.

Sopron: Sallai Lajos, GYESEV, elnök, Cserháti László, Soproni Egyetem, titkár.

Szendre: Csalagovits István, Vízgazdálkodási Intézet, elnök, Mohácsi Éva Vízgazdálkodási Intézet, titkár.

Volán Elektronika helyi csoport: Belányi Tamás, elnök, Kisfalvi Péter, titkár.

A Társaság

Húsz év alatt, a nyolcvanas évek közepére a Társaság feljutott egy erőteljes fejlődési folyamat delelőjére. Tagsága mintegy 6000 főre emelkedett, jogi tagvállalatai száma mintegy 200 intézmény. Minden megyében és további három városban működtek szervezetei. 18 szakosztály szervezte a szakmai munkát. Nemzetközi kapcsolatai fejlődtek, az IFIP munkabizottságaiban elismert munkát végzett. A gyors növekedés, a környezetében végbement politikai-gazdasági rendszerváltás azonban problémákat is hozott. Nőtt a Társaság önállósága, de kevesebb lehetőséget kapott az államtól. Differenciálódott a szakma, egyre inkább kérdésessé vált, hogy a bővülő szakmában kiket, milyen tevékenységet is képvisel a Társaság. A tudományét, az ismeret terjesztését, az egyre erősödő gazdaságét? Mit is jelent egy társadalmi szervezet a nyitott piac gazdaságban?

A megújulás jegyében a 1985. novemberi tisztújító közgyűlést követő Országos Elnökségi Ülés elvi szempontokat dolgozott ki a további működéshez. Ebből „Hogyan tovább” címen koncepciót dolgozott ki Havass Miklós főtitkár. A koncepciót vitára január 23-án megkapta az

Ügyvezető Elnökség, a Szakosztályok, a Területi szervezetek, és az NJSZT újságjában a tagság.¹²⁵

A koncepciót széles vita követte, amelynek fontosabb állomásai:

1986. január. Havass Miklós: Hogyan tovább?

1986. február. Szelezsán János: Gondolatok az NJSZT szerkezetének módosításáról.

1986. április. Szelezsán János: Az NJSZT új szerkezetéről.

1986. december. Kovács Péter és társai: Az NJSZT feladatai a gazdasági-társadalmi kibontakozási program megvalósításában.

1988. október. Könyves Tóth Pál és társai: A MTESZ érdekvédelmi tevékenységéről.

1989. február. Hanák Péter és Könyves Tóth Pál: Néhány előzetes gondolat az 1989-es Közgyűlésen szereplő vitához.¹²⁶

1989. május. Hanák Péter: Milyen NJSZT-t akarunk? Ez az anyag az 1989. februári írás alapján megrendezett vita eredményeként létrehozott ad hoc bizottság munkája. A bizottság tagjai voltak: Gáspár András, Gyimesi László, Diebel Dietrich, Hanák Péter, Jankó Géza, Jékel Pál, Kovács Péter, Könyves Tóth Pál, Nagy Ernő Géza, Pomázi Lajos, Sima Dezső, Simon Pál.¹²⁷ Ez a vita anyag már azt a konkrét célt tűzte ki, hogy ennek szellemében újuljon meg a társaság, az 1990-es Tisztújító Közgyűlésen.

További hozzászólások írásban: Győr-Sopron, Heves, Tolna, Veszprém megyei szervezetek. Automatizálási, Programozási, Rendszerszervezési, Humánalkalmazási szakosztályok, Felhasználói kör, Antal Zoltán, Appel György, Bottka Sándor, Brázai Miklós, Legendi Tamás, Rochlitz Szilveszter, Vasvári György, Vámos Tibor. Szóban: Barabási Rezső, Blitzer Éva, Gáspár Mátyás, Gergely Tamás, Gyimesi László, Naszlady Attila, Perge Imre, Pongrácz Tibor, Szelezsán János, Vad György.

A vitát fiatalos nyíltság, kritika, illúziók és a realitás számbavétele egyaránt jellemezte. Alapvető volt az a lelkesedés amit a megjelenő szabadság lehetősége keltett: minél demokratikusabban! Sok gondolat máig ható viták tárgya. Néhány dolog megvalósult: pl. 5 évnél rövidebb ciklusok, vagy Münnich Antal javaslata: többes jelölés – ám azóta a gyakorlatban az is bebizonyosodott, hiány van a vezetésre vállalkozókban, akik többes jelölés mellett is vállalnák a megmérettetést, hisz kicsiny közösségnek vagyunk tagjai. Problémaként merült fel, hogy a 85 fős országos elnökségből csak 3-nak nincs vezető beosztása, s általában idősebbek. Ám manapság is szembesülünk azzal, hogy nehéz fiatal, alkotói periódusban lévő tagtársakat találni az áldozatos közéleti munkára.

1987. november 26-án a Társaság éves **Közgyűlését** tartotta az MTA Kongresszusi termében. Az elnökségben helyet foglalt, és a Közgyűlést meleg szavakkal üdvözölte Frankovics Boldizsár a Szlovák Kibernetikai Társaság magyar származású elnöke. Az éves beszámolót Havass Miklós főtitkár tartotta.¹²⁸ Jelezte hogy beszámolójának írásos változata helyettesíti a korábban ritkuló, ill. az év folyamán megszüntetett Évkönyv szerepét. Az Évkönyv megszüntetésére anyagi okok miatt került sor, ugyanis eddig az Évkönyvek „barterben”/szivesség alapján kerültek kiadásra az SKV-ban, amelyre az új gazdasági szabályozók nem adnak lehetőséget. Ugyanakkor elmondta, hogy az ország gazdasági helyzetének súlyosbodását, a társadalmi aktivitás csökkenését kompenzálta a gépek és alkalmazások számának növekedése. Így a társaság enyhe fejlődést, növekedést könyvelhetett

¹²⁵ Havass Miklós főtitkár: Kedves NJSZT tagok. Az NJSZT 1986. februári Tájékoztatója

¹²⁶ Az NJSZT 1989. márciusi tájékoztatója

¹²⁷ Az NJSZT 1989. májusi tájékoztatója

¹²⁸ Havass Miklós: Beszámoló. Az NJSZT Tájékoztató. 1988. január.

el. 1986-hoz képest a jogi tagok száma 25-tel emelkedett, 175-ről szemben 200-ra. Az egyéni tagok 700 fős növekedést mutattak, 4611-ről 5311-re. Növekedett az alkalmazási szakosztályok száma és bővült tevékenységük az számítógépek számának növekedésével párhuzamosan. A Közgyűlésen előadást tartott Sólyom László, egyetemi tanár, a későbbi köztársasági elnök „A számítástechnika és a jog kapcsolata, különös tekintettel a hazai információs törvény előkészítésére” címen. Az előzményekről tudni kell, hogy Társaságunk korábbi elnöke, Vámos Tibor, már 1981-ben levélben fordult a KSH elnökéhez, Nyitrai Ferencnéhez, javasolva egy önálló informatikai törvény megalkotását, tekintettel az „informatika haladása, a társadalom egészét átfogó, sok irányú szövevényére”. Nyitrai Ferencné többször sürgette a folyamat elindítását, többek között a Minisztertanácsnál is. Végül a KSH kapta meg a törvényelőkészítő feladatot. 1986-ban munkabizottság alakult a törvény előkészítésére, amelyben tagjaink közül részt vettek Vámos Tibor és Weisz Judit tagtársaink. A KSH illetékes Főosztályán Könyves Tóth Pál kapta a feladatot a törvény szöveg tervezetének kidolgozására. A rendszerváltás után, 2000-ben a feladat átkerült az Igazságügyi Minisztériumhoz, ahol végül megszületett az adatvédelmi törvény. A rendszerváltáshoz közeledve Társaságunk is egyre erősebben érezte és támogatta a személyi jogoknak bennfoglalását a készülő törvényben,¹²⁹ ezért merült fel Sólyom meghívásának ötlete. A Közgyűlésen átadták az éves kitüntetések. Neumann díjban részesült: Kertész Ádám, Pál László, Tóth Istvánné. Kalmár-emlékérmét kapott Arató Mátyás, Csaba László, Cser László. Ekkor már **volt Tarján díjunk** is, ezt azonban Debrecenben adta át Dömölki Bálint elnök az a III. Magyar Oktatási Konferencián. A Tarján-díjat első ízben Kovács Mihály¹³⁰, Dusza Árpád és megosztva Szilágyi Péter és Zsakó László nyerték el.

1988. április 14-én az Országos Elnökség megtárgyalta a Társaság a gazdasági-társadalmi kibontakozási program megvalósításában való részvételének terveit. Hangsúlyozta azt, hogy a jelenlegi helyzetben elsősorban nem formális cselekvési programok írására kell helyezni a hangsúlyt, hanem inkább az értelmiség aktív részvételére a megújításban. 25 konkrét akciót jelölt meg, amelyekkel tevélegesen vesz részt a megújulásban. Ezek között találjuk többek között az alábbiakat.¹³¹

- Gesztorként részt vesz az elektronizálási program¹³² feladatainak végrehajtásában, így a mikroelektronikai alkatrészellátás és fotonizáció programjában, a számítástechnikai piac bővítésében;
- Bizottságot hoz létre a készülő információs törvény kidolgozásának segítésére;
- Megszervezi a Kiváló Áruk Fórumának megbízásából a szoftver termékek minősítését;
- Fórumot teremt a számítógéppel segített műszaki tervezés hazai szabványainak kialakítására;
- Koordinálja a társadalmi méretű elektronizálási oktatási program lakossági részprogramját;
- Szervezi a Nemes Tihamér tanulmányi versenyt;

¹²⁹ A törvényelőkészületek teljes folyamatáról lásd: Könyves-Tóth Pál (összeállította): Az adatvédelmi törvény előzményei a KSH-ban, levéltári dokumentumok alapján. (ITA/Írások). 2014. <http://itf2.njszt.hu/objektum/az-adatvedelmi-torveny-elozmenyei-a-ksh-ban>

¹³⁰ Kovács Mihály: ATOMFIZIKA, SZÁMÍTÁSTECHNIKA A PIARISTA GIMNÁZIUMBAN (1950-92). Fizikai Szemle 1994/01 35. o.

¹³¹ NJSZT Tájékoztató 1981 április-1991 nyár

¹³² Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság: Az Elektronizálás programja'87. 1987. ITA/790

- Kiterjedt rendszerű klub formájában támogatja az otthoni számítógép építést (HCC);
- Motorja lesz a távoktatás kialakításának;
- Évente megrendezi a Mikrofesztivál kiállítását, gazdasági nehézségei ellenére kiadja a MTESZ legnagyobb példányszámú lapját, a Mikro Magazint;
- Felhívja a figyelmet a szoftverek jogvédelmére, ill. a magyar gazdaság egyik alapproblémájaként megjelölt etikai értékrend kialakítására;
- Kezdeményezi a külföldön tevékenykedő magyar származású informatikusokkal a kapcsolat felvételét.

A Batonföldváron, **1988. november 25-26** között tartott kibővített **Országos Elnökségi** ülésen Havass Miklós főtitkár tartott értékelést, amelyben összefoglalta az 1985 óta végzett munkát.¹³³

„Az 1988. esztendő az ország számára jelentős társadalmi-politikai átrendeződést hozott. A korábbiaknál nyíltabb, demokratikusabb politikai légkör, a toleránsabb állami vezetés a pluralizmus kialakulásának első lépéseit tette lehetővé. Ez a gazdasági-társadalmi-politikai érdekartikuláció számos új szervezetét, fórumát hozta létre., amely felerősítette a társadalmi szervezetek öntudatra ébredését.. Ugyanakkor növekedtek a gazdasági feszültségek, nőtt a megszerzett életszínvonal tartásához szükséges munka mennyisége.” A jogi tagvállalatok száma 224-re növekedett, az egyéni taglétszám 5965-re. Céljaink: az „elszakmátlanodás” megállítása, az értelmiségi munka becsületének visszaállítása, szorosabb csatlakozás a nemzetközi szakmai élethez. Ez utóbbit erősítendő kiadtuk a „Computing in Hungary” kiadványunk spanyol nyelvű változatát, amelyet delegációnk azonnal terjesztett is Kubában. Az Országos elnökségin adták át az éves kitüntetésekét. Neumnn-díjat Mudig István, Sebestyén János, Varga Lajos kapott. Kalmár-émlékéremben részesült Jedlovsky Pál, Keviczky László, Knuth Előd. Tarján Rezső-díjat Puskás Albert, Nagy Elemérné, Ámon Ottó vettek át.

1989. december 7-i Országos Elnökségi ülésen társaságunk foglalkozott a MTESZ várható átalakulásával. Előzetesen véleményyeztük a megújulni készülő MTESZ alapszabály tervezetét. Nem támogattuk, azt, hogy kamarák jöjjenek létre, a Társaság véleménye szerint arra szakmai szempontból megfelel a „minősített tagság”. Később azonban ennek ellenére, az Ipari ill. a Mérnöki Kamarán belül létrehozták az informatikai szekciót, elsődlegesen gazdasági érdekvédelmi célokból. E kezdeményezés azonban nem lett sikeres. Nem támogattuk a MTESZ-en belül önálló, egyesületektől független területi szervezetek automatikus létrehozását, azt javasoltuk, hogy csak ott legyen területi szervezet, ahol az egyesületek ilyet létrehoznak, és fenntartanak. Különösen éles hangon sürgette Legendi Tamás az általános demokratizálást, a fiatalítást, az érdekképviseletet.¹³⁴

1990. március 22-én a Társaság Tisztújító Közgyűlést tartott az MTA Kongresszusi terében. A Tisztújítás már az új Alapszabály alapján folyt le.¹³⁵ Eredményét lásd a következő alfejezetben.

¹³³ NJSZT Tájékoztató 1989. január

¹³⁴ NJSZT Tájékoztató. 1990. március

¹³⁵ NJSZT Tájékoztató. 1990. május

Közgyűlések, kongresszusok

Ebben a periódusban is folytatódott a három évente jelentkező Kongresszusok sorozata, amelyek egyre inkább a szélesre táruló alkalmazások seregszemléje lett, a tagság széles körének részvételével.

1986. november 17-20 között került sor a szolnoki Művelődési Házban a **III. Kongresszusra (Alkalmazás'86)**. A konferencia elnöke Vasvári György, a szervezőbizottság elnöke Gergely Csaba volt. A Kongresszuson 340-en vettek részt. A Kongresszus elsődleges célja a hazai fejlesztésű, üzemszerűen használt, sikeres itthoni és párhuzamosan a számottevő külföldi számítástechnikai, információtechnológiai és elektronikai alkalmazások bemutatása volt. Elsősorban a termékekben, műszaki, gazdasági folyamatokban, közintézményeknél. A plenáris előadásokat az informatika alkalmazásában fontos szerepet betöltő minisztériumok vezető személyiségei tartották. Pál László OMFB főcsoportfőnök az elektronizálási programról tartott tájékoztatót. Reiniger Péter az Ipari Minisztérium főosztályvezetője az elektronika helyzetét ismertette az iparban, Udovecz Gábor a Miniszter Tanács titkárságáról az elektronika helyzetét az élelmiszergazdaságban tekintette át.¹³⁶

A Kongresszuson ágazati bontásban (szekciókban) került sor előadásokra. Az Ipari szekció (Kiss Ferenc), Élelmiszergazdasági szekció (Udovecz Gábor), Egészségügyi és oktatási szekció (Győri István ill. Szelezsán János), Kereskedelmi és jogi és pénzügyi szekció (Kovács Péter), Általános informatikai szekció (Németh Pál).

A Kongresszuson adták át az éves kitüntéseket. Neumann-díjban részesült: Vámos Tibor, Könyves Tóth Pál, Jávör András. Kalmár emlékérmét kapott: Hanák Péter, Lőcs Gyula, és megosztva Lukács Endre és József.

A Kongresszus kiadványán jelent meg először az NJSZT új, a változásokat tükröző emblémája (akkor még nem hivatalos emblémaként, pusztán csak illusztrációként), amelyre 1987 júniusában pályázatot írtak ki. A kiírásra 16 pályázat érkezett, amelyeket a nyári Tájékoztatóban a Társaság közreadott, kérve a tagság véleményét. Utólag visszatekintve a tagság valóban a legszebb rajzolatú logót választotta.

1989. március 29 - április 1 között tartotta a Társaság **IV. Országos Kongresszusát (Alkalmazás'89)**, Pécsen. A Kongresszus ismét az alkalmazásokról szólt, azonban ezúttal inkább technológiai bontásban. A programbizottság elnöke Németh Pál, a szervező bizottság elnöke Körösty Vince volt.

A Plenáris előadások ágazati áttekintések helyett, az informatika újonnan felmerülő kérdéseiről szóltak. Vámos Tibor a számítástechnika etikai kérdéseiről beszélt. Balassa Ákos: a számítástechnika és műszaki fejlesztés kapcsolatáról tartott mélyen szántó előadást. Köteles Zoltán a Posta új fajta szolgáltatásait ismertette. Naszlady Attila a magyarországi egészségügyi informatika helyzetéről tartott áttekintést. A plenáris előadások után 11 szekcióban (részben párhuzamosan) előadások következtek. 160 benyújtott előadásból 90 hangzott el, a többiek poszterként kerültek kiállításra. A szekciók és szervezőik a következők: Adatbázisok és adatbázis szolgáltatások (Straub Elek); Államigazgatás (Gáspár Mátyás); Egészségügyi alkalmazások (Simon Pál); Hálózati alkalmazások (Bakonyi Péter); Irodai kiadványszerkesztés (Gerl Zsolt); Oktatás (Szelezsán János); Szakértői rendszerek (Gábor

¹³⁶ Beszámoló az NJSZT III. Országos Kongresszusáról. NJSZT 1986. decemberi tájékoztatója

András); Számítástudomány (Varga László); Személyi Számítástechnika (Csánky Lajos); Szervezéstechnika (Kovács Péter); Tudományos, műszaki alkalmazások (Cser László); Vállalati alkalmazások (Monoki Árpád). A részletes program megtalálható az NJSZT Tájékoztató 1989 márciusi számában.¹³⁷

A kongresszus határozatot hozott egy olyan bizottság megalakításáról, amely feleletet keresne a kérdésre: „Milyen NJSZT-t akarunk”. A bizottság tagjai: Diebel Ditrich, Gáspár András, Gyimesi László, Hanák Péter, Jékel Pál, Kovács Péter, Könyves Tóth Pál, Nagy Ernő Géza, Pomázi Lajos, Sima Dezső, Simon Pál.

Szerkezeti változásokat igényeltek az újabb és újabb alkalmazások, az újabb gépi és felhasználói generációk, ill. az új idők a politika-gazdaság területén.

A pécsi kongresszuson elhatározták egy új **alapszabály** létrehozását is. Ne felejtjük el, alig egy év választott el minket a rendszerváltástól. A létrehozott bizottság: Szelecsán János elnök, Hanák Péter, Tarnay Katalin, Tóth Istvánné.

A Kongresszust megelőző Közgyűlésen Neumann-díjat vehetett át Széphalmi Géza, míg megosztott Kalmár emlékéremben részesült Kovács Györgyné és Maros István, a Recognita fejlesztése során nyújtott kiemelkedő munkájukért.

Konferenciák

A Társaság legfontosabb tevékenysége ebben az időben is a szakmai információcsere és disszemináció volt. Ez hazai konferenciák, előadások, ankétok szervezésében testesült meg, ill. a világ friss tudásának átvételében egyre sűrűbben nemzetközi részvételű konferenciák segítségével.

Rendezvények sokszínűen, a tagság érdeklődésének megfelelően kerültek megrendezésre. Mégis a súlypontokat a korábban említett fő irányok jelölték ki. A mikroprocesszorok-, és gépek, az áramkörök, a szoftverek, a hálózatok. E mellett a Magyarországon divatos mesterséges intelligencia, valamint a különböző alkalmazások.

A hatvanas évektől már bizvást beszélhetünk mikroelektronikáról: megjelennek az integrált áramkörök, tökéletesednek a tranzisztorok, majd 1971-ben az Intel nyilvánosságra hozta az első, egyetlen szilíciumlapkára integrált mikroprocesszor kifejlesztésének tényét.

A nyolcvanas évek első fele a digitális integrált áramkörök és a 32, majd a 64 bites processzorok korszaka. A legmagasabb gazdaságpolitikai szinteken ekkor születik meg a döntés: létre kell hozni a „nagyipari” magyar digitális integrált áramkör-gyártást, s az ezzel összefüggő kutatások és fejlesztések laboratóriumát, a MEV-et.

Ugyanis a magyar számítástechnika, híradástechnika fejlődését akadályozta az, hogy legálisan nem tudtunk hozzájutni a megbízható alkatrészekhez, a szocialista ipar pedig nem tudott ilyet gyártani. Ezt támasztották alá az ESZR-MSZR gépek bizonytalan működéséből származó tapasztalatok is. A fő kérdés a MEV-nél az volt, hogy nagy tömegű, jó minőségű általános áramkört állítsunk-e elő, vagy speciális, berendezésre optimalizált, kisebb sorozatú áramköröket (BOA). A MEV az utóbbit választotta ár/érték elemzés alapján. Így az elektronizálási program is ennek a kultúrának a megismertetését, felhasználását támogatta.

1986. január 8-án az NJSZT, MATE, HTE közösen ankétot rendezett “Digitális jelfeldolgozó MOS/LSI BOÁK fejlesztése a MEV-ben¹³⁸ címmel, Budapesten, a MTESZ Technika

¹³⁷ Alkalmazás’89. Az NJSZT 1989.márciusi tájékoztatója.

¹³⁸ MEV alapítása: 1983. A gyár leégése: 1986

Házában. A következő előadások hangzottak el: Heksch Ferenc (MEV): „BOÁK alkalmazási tapasztalatai a MEV-ben”. Erdélyi János (HTSZ): „Az U400EBM 8x8 bites olcsó μ P kompatibilis szorzó”. Aggod József (MEV): „24xn bites bitsoros komplemens szorzó digitális szűrőkhöz”. Szőke Sándor (MEV): „MAD real-time jelfeldolgozáshoz”. Tuzson Tibor (MEV): „Fejlesztési elképzelések”.

1986-ban ugyan a MEV budapesti gyárának leégésével romba dőltek a magyar mikroelektronikai gyártás nagyterítői tervei, ám a lendület tovább vitt ebbe az irányban.

1987. május 12-15 között BOÁK'87, Berendezés Orientált Áramkörök alkalmazása címen nemzetközi részvételű konferenciát szerveztek (MATE, HTE, NJSZT) Mátrafüreden, a MEV telephelyén. A konferencia tematikája a következő volt. A BOÁK alkalmazásai és specifikációja, fejlesztése, oktatástechnikája, technológiai és gyártásuk. Meghívott előadók Sándory Mihály (Ipari Minisztérium): „Az alkalmazás specifikus és berendezésorientált integrált áramkörök magyarországi piaci”, Tarnay Kálmán (BME): „Felkészítés a mérnöki oktatásban a berendezésorientált integrált áramkörök tervezésére”. S. L. Hurst (Open University, Anglia): „A berendezésorientált áramkörök alapstruktúrái: fejlődésük, paramétereik és alkalmazásaik”.

1989. május 10-12-án Szegeden rendezték meg a CCC'89 (Second Hungarian Custom Circuits Conference) konferenciát és kiállítást. E rendezvény szintén a MATE, HTE, NJSZT közös rendezvénye volt. A konferencia a szakmai továbbképzést is szolgálta. Meghívott előadók a következők voltak. Balogh Béla: „Jelen irányzatok a magyar mikroelektronikában”. S. L. Hurst (Nagybritannia): „A legújabb ASIC technológiák”. P. Irey (Nagybritannia): „Az ASIC szerepe a telekommunikáció területén”. V. B. Litovszki (Jugoszlávia): „Összekötési algoritmusok a Custom IC tervezésben”. K. Möswitzer: „Szűrő tervezési eszközök a gate-array-re”. A. Petrenko (Szovjetunió): „CAD oktatási modell”. K. Schmidt (NSZK): „Mikroelektronika Ausztráliában, egy olyan országban, amely nem csak gazdag a szilíciumban”. Tarnay Katalin: „Mesterséges intelligencia az IC tervezésben”.

Ebben a periódusban is folytatódott a sikeres Mikroszámítógépek és mikroprocesszorok konferencia sorozat, amelynek kedvezett az, hogy az ország rádöbben a mikroelektronikai alkatrészek gyártásának alapvető szükségességére, és elindult az Elektronizálási Program. A következő konferenciákat Bartolits alapján ismertetjük.¹³⁹

1986. szeptember 9-11-én került megrendezésre, Sopronban a **μ P'86**, amelynek címe „**A VLSI elemek hatása a berendezésekre**” volt. A főbb témák: szupermikroprocesszorok, lokális hálózatok, VLSI elemeket leíró nyelvek. A konferencia szervezéstechnikai érdekessége az volt, hogy ez volt a sorozatban az első három napos konferencia, ami kifejezi a nagy érdeklődést.

1987. szeptember 29-október 1-én került sor Budapesten az **μ P'87**, nemzetközi részvételű „**5th Symposium on Microprocessor and Microcomputer Applications**” konferenciára. A konferencia sokszínűségét, és a mikroelektronika felhasználásának gazdag lehetőségeit jól jelzi, hogy ekkor már 10 téma csoportban folytak az előadások. Mesterséges intelligencia; Tesztelés, Képfeldolgozás; Kommunikáció; Szoftver; Folyamatszabályozás; Számítógéppel segített tervezés; Hardver; Robotika; Hibatűrő rendszerek. Az előadók között jelen voltak a Genti-, a Delfti- és a Zürichi Egyetem professzorai, továbbá a Siemens vezető kutatói.

¹³⁹ Bartolits, 181-182. old

Különösen nagy figyelmet aratott L. Richter „Micros vs. Supercomputers – the classical competition of the hare and the hedgehog” c. előadása.

Az 1988-as, Boglárlellén megtartott hazai **μP'88 Konferencia** már a PC-k világaról tanúskodott. Az alcíme: „Professzionális személyi számítógépek világa.” A konferencia egyben jubileum volt, a sorozat tízedik tagját ünnepelték benne.

1989. október 17-19 között került sor. Budapesten, a Technika Házában a **μP'89, VI. „Mikroszámítógépek és mikroprocesszorok alkalmazása” szimpóziumra**. A konferencia alcíme „The Professional Personal Computer (PPC) and its World”. A magyar gazdasági-politikai helyzet változása, liberalizálása egyre könnyebbé tette a mikroprocesszorokkal kapcsolatos tudáshoz való hozzáférést, sőt a termékekbe beépítendő alkatrészek beszerzését is. Így a konferencián egyre inkább előtérbe kerültek a kereskedelmi, árubemutató jellegű kérdések, valamint az, hogy a konferencia sorozat alól lassan elfogy a levegő.

Több **hálózatokról** szóló, a hálózatok újabb eredményeit ismertető konferencia került megrendezésre.

1986. február 26-án Sugár Péter (VIFI) tartott előadást a lokális hálózatokról az Elektrotechnikai Egyesület Székházában.

1987. május 18-21 között Budapesten Tavaszi iskolát rendezett a szoftver eszközök kommunikációs célokra történő használatáról az NJSZT TAF munkabizottsága.

Ugyancsak 1987. május 18-21 között Salgótarjánban tartották meg a Szoftver eszközök kommunikációs célokra c. Tavaszi iskolát, Tarnay Katalin és Kovács László.

A hálózatokkal kapcsolatos rendezvények közül kiemelkedett a **COMNET'85 konferencia**, 1985. október 1. és 4. között. A III. Computer Networks Conference a legjelentősebb közép-európai nemzetközi konferencia volt a számítógépes hálózatok területén. 140 magyar résztvevő mellett, 30 országból 160 külföldi jelentkezett. A konferencián két szekcióban több mint 60 előadás hangzott el. Főbb előadók voltak: A. Danthine az IFIP TC-6 elnöke, W. D. Davies (Anglia), H. Maurer (Ausztria), M. Schwartz (USA), E. A. Jakubaitis (Szovjetunió). A konferencia díszelnöke Valter Ferenc volt, a Posta távközlési igazgatója. A plenáris ülés megtartására Faluvégi Lajos miniszterelnök helyettest sikerült felkérni. A vendégek között jelen volt többek között a ITU elnöke. A konferencia rangját jelzi, hogy Proceedings-e a North-Holland kiadónál jelent meg. A rendezvény támogatói között voltak az UNESCO, az ITU, az IFIP. Az NJSZT társrendezője volt a HTE ill. a MATE. A Társaság részéről a szervezés irányítója Gergely Csaba volt.

A számítógéphálózatok növekvő szerepét mutatja, hogy a rendszerprogramozással foglalkozó Programozási Rendszerek konferenciasorozat hatodik konferenciája is a rendszerprogramozás és a hálózatok kapcsolatát taglalja. Már a cím is jelzi a hangsúly eltolódást. **SOFT*NET - Hálózatok, szakértői rendszerek, modellezés**. A konferenciára 1988. április 20-23 között került sor, Szekszárdon. A konferencia elnöke: Lőcs Gyula volt. A konferencia résztvevőinek száma még mindig elég magas (250 fő), ám az előadások között sok volt már a fejlesztési beszámolók helyett a kereskedelmi típusú előadás. A konferencia panellistái Tarnay Katalin „Számítógéphálózatok nemzetközi trendjei” ill. Csákó Mihály „A programozás egyes szociológiai vonatkozásai” voltak. A megnyitók után 50 előadás hangzott el, két szekcióban. Érdekes volt a kerekasztal beszélgetés, amelyik fő témája: „Mi ma Magyarországon a szoftver-fejlesztés 3 legfontosabb problémája?” A kerekasztal témája is mutatja, azt a tétova keresést, amely azt tükrözte, hogy a magyar hagyományos értelemben vett

rendszerprogramozóinak tudása lejáróban van. A hazai piac megnyílása a nyugati cégek előtt szükségtelessé tették a hazai „reverse engineering” típusú rendszerszoftver fejlesztést. Nem csoda, hogy a konferencia a sorozat utolsó tagja lett, s megszűnt e sorozat gazdája, a kezdetektől nagyon aktív Programozási Rendszerek Szakosztály is. A szakértelem természetesen nem vészett el, a jól képzett szoftver mérnökök vagy külföldön, vagy az itthon megjelenő nemzetközi termékek gondozásában kaptak szerepet, hogy az internet korszakában megnyíljon számukra, spin-off cégek formájában a nemzetközi piac.

1986. február 11-én a Szövegfeldolgozási és Humán Alkalmazások Szakosztálya szervezésében Ulbrich Péter tartott érdekes előadást: „Az ember-számítógép kapcsolat új módszere: Programozás egérrel, ikonokkal, ablakokkal, menükkel” címmel. Az előadást a még újdonságnak számító Macintosh bemutató követte.

E periódusban folytatódtak a népszerű Operációkutatási Konferenciák. 1986. szeptember 23-26 között Balatonföldváron rendezték meg a **XVI. Magyar Operációkutatási Konferenciát**, amelynek elnöke Harnos Zsolt volt, titkára Kelle Péter. A program és egyben szervezőbizottság tagjai: Bokor József, Gagy-Pálffy András, László Zoltán, Ligeti István, Maros István, Zalai Ernő.

A következő konferenciára 1987. október 27-30 között került sor, Balatonfüreden. Ez volt a **XVII. Magyar Operáció Kutatási Konferencia**. E konferencia főrendezője a NJSZT volt. A konferencia elnöke: Maros István, titkára Blitzer Éva volt. A konferencián bevezető előadást Vámos Tibor, a társaság tiszteletbeli elnöke tartott, az operációkutatás és a szakértői rendszerek kapcsolatáról. Kapolyi László ipari miniszter, aki személyesen, mint kutató is érdeklődött e szakterület iránt, az operációkutatás jellegű modellezés lehetőségeiről beszélt az iparban. A konferencia alkalmából az NJSZT versenyt rendezett az IBM kompatibilis PC-kre készült lineáris programozási programok között. A versenyt előzetesen meghirdette.¹⁴⁰ A verseny is jelzi, hogy a számítógépek számának növekedésével együtt egyre nőtt a szoftverek iránti érdeklődés

1989. október 9-13-án, Miskolcon, a Technika Házában került sor a **XIX. Magyar Operációkutatási Konferenciára**. A három főrendezőn kívül befolyt a szervezésbe a MTA Operációkutatási Bizottsága, a Miskolci Műszaki Egyetem, és a MTESZ Borsodmegyei Szervezete is. A nehezedő gazdasági helyzetre való tekintettel, a konferencia szervezői elhatározták, hogy a következőkben az évi helyett, két évente rendezik meg konferenciáikat. A programbizottság elnöke Bod Péter volt, titkára Czékkel János, tagjai: Harnos Zsolt, Klafszi Emil, Kovács Margit, Maros István, Simonovits András, Terlaky Tamás, Vincze Endre, és Ziermann Margit. Kiemelkedő előadásokat tartottak Augusztinovits Mária „Az emberi élet költségei a bölcsőtől a koporsóig címmel”, Lovász László a „Legelsőpont típusú módszerek a lineáris programozásban” címmel tartott előadást, Tusnády Gábor „Az életbiztosítás néhány fontos matematikai problémája” kérdésével foglalkozott.

Növekedett az operációkutatás alkalmazásai területeinek köre. Ekkor került sorra egy konferencia sorozat sokat hivatkozott tagjára. 1988. április 7-8 között Debrecenben került sor az **Operációkutatás és Számítástechnika a mezőgazdaságban** című **III.** Tudományos konferenciára. Az érdeklődés a korábbiakhoz híven nagy, azonban az adott gazdasági helyzetben váratlanul nagy volt, több mint 800 résztvevő jelentkezett. 122 előadás hangzott el,

¹⁴⁰ Felhívás. Az NJSZT 1987 áprilisi Tájékoztatója.

közöttük 17 külföldi. Ismét széleskörű összefogással rendezték meg a konferenciát. A Debreceni Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Kara, a Litván Agrárgazdasági Kutató Intézet Vilniusból, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem, az Agrárgazdasági Kutató Intézet, a Magyar Agrártudományi Egyesület, a DAB, az NJSZT Mezőgazdasági alkalmazási Szakosztálya, az Operációkutatási Szakosztálya, és a Hajdú-Bihar megyei szervezete, a Magyar Közgazdasági Társaság Matematikai-Közgazdasági Szakosztálya és Hajdú-Bihar megyei szervezete, a Mezőgazdasági Ügyvitelszervezési és Számítástechnikai Vállalata, a Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szervező Vállalat. Plenáris előadók a következők voltak. Villányi Miklós (pénzügyminiszter): „Számítógéppalkalmazási tapasztalatok és tendenciák a mezőgazdaságban”. Boljusz Poskusz (Litvánia): „Az agráripari komplexumok átalakításának tapasztalatai és szociális gazdasági problémái”. Csáki Csaba (MKKE rektor): „Globális problémák vizsgálata operációkutatási módszerekkel”. Tóth József (DATE): „Operációkutatás és számítástechnika a mezőgazdasági vállalatok irányításában”. E konferencia egyben a sorozat utolsó tagja is lett.

1986. november 30-december 3 között került megrendezésre Szegeden a hagyományos orvos-biológiai kollokvium, a **„MEDICOMP’86, XIII. Computers and Cybernetics in Medicine.”** A főbb témák: mikroelektronika az orvostudományban, egészségügyi informatika, számítógéphálózatok, adatbázisok, adatfeldolgozás, matematikai modellezés.

1987. október 18-20 között a **MEDISOFT’87, III. Egészségügyi Informatikai Vándorgyűlést**, amelynek alcíme: A matematikai-statisztikai elemzések szerepe, az egészségpolitikai döntések előkészítésében volt. E rendezvényen mikroszámítógép és software kiállítás és bemutató is volt. A szervezési bizottság elnöke, a társaság alelnöke, Szilasi Anna volt. Tekintettel arra, hogy Szilasi Anna Pécs Város Egészségügyi Főorvosa volt, sikerült megnyernie a kiállítás támogatására Pécs Városát, Pécs város egyesített egészségügyi intézményeit, valamint az Apáczai Csere János Nevelési központot. Az ekkor elhangzott „Szentgáli emlékelőadást” Simon Pál tartotta: A lakosság egészségállapotát követő páciens-orientált rendező elven és osztott adatbázisokon alapuló információrendszer koncepciója címen.¹⁴¹ A rendezvény alkalmával meghirdetésre került a Szekszárdi Kórház nagyhatású, a számítástechnika alkalmazásait úttörőként támogató igazgatójáról elnevezett, „Szentgáli Gyula” ifjúsági pályázat.

1988. november 2-5 között a **XIV. Számítástechnikai és kibernetikai módszerek alkalmazása az orvostudományban és a biológiában c. kollokvium** ezúttal a szokásos Szeged helyett Szekszárdon a SZEM Gyógyító Ellátás Információs központban került megrendezésre. **MEDICOMP’88** néven, s ezzel párhuzamosan a **MEDISOFT’88** egészségügyi szoftver kiállítás. A programbizottság elnöke Naszlady Attila, titkára Jávor András volt. A konferencia témakörei: Informatikai megoldások az egészségügy reformjában; Információrendszerek; Adatbázisok; Szakértői rendszerek; Kódrendszerek; Egészségügyi gazdaságtan; Képfeldolgozás; Jelanalízis.

A konferenciáról Kálóczy Lajos számolt be.¹⁴² 250 szakember vett részt a konferencián, 23 cég állított ki, 70 előadás hangzott el. A plenáris megnyitó előadást Gyórfi István szociális és egészségügyi miniszterhelyettes tartotta, aki a terület feladatait, fejlesztési elképzeléseit vázolta fel. Az un. „Kalmár előadást” Széphalmi Géza tartotta, aki az egészségügyi

¹⁴¹ Simon Pál személyes közlése

¹⁴² Kálóczy Lajos: MEDICOMP’88. Az NJSZT 1988 decemberi tájékoztatója.

nagyrendszerekről adott áttekintést. A harmadik panelista R. O'Moore, az Európai Egészségügyi Informatikai Szervezet író elnöke volt. Ezután szekciókban folyt az előadás. A kollokviumon megrendezésre került az *első, az egészségügyi adatok, információk védelmének helyzetét megvitató kerekasztal*. A kerekasztal felkért hozzászólói voltak: Sólyom László egyetemi tanár (ELTE), Kolláth György Főosztályvezető (Eü. M.) és Könyves Tóth Pál EU Adatvédelmi szakértő (KSH). A moderátor Simon Pál volt. A kollokvium valamennyi résztvevője ott volt és közösen, egyhangúlag egy állásfoglalást fogadtak el, amelyet elküldtek az akkori igazságügyi miniszternek, Kulcsár Kálmánnak és az egészségügyi miniszternek, Csehák Juditnak. Az állásfoglalásra csak Kulcsár Kálmán válaszolt érdemben, az egészségügyi miniszter nem reagált rá.¹⁴³

Az egészségügyi ipar és a gyógyító szakma erős érdeklődését a számítástechnika irányába jelzi az is, hogy a MEDICOMP'88 konferencia égisze alatt, azonban azt megelőzően, szeptember 22-24 között a Nyíregyházi Józsa András kórházban is konferenciát szerveztek: "Számítástechnika az egészségmegőrzés szolgálatában" címmel, Zsonda László elnökletével.

1989. november 8-11 között folyt le a **IV. Egészségügyi Informatikai Vándorgyűlés**, „Egészség – Életmód – Informatika” alcímmel. Rendezői az NJSZT Orvos-biológiai Szakosztály, a Magyar Kórházzövetség, a Társadalomrostudományi Társaság, és az Államigazgatási Számítógépes Szolgálat. Helyszíne, a Budapesti TOT szálló. A konferencia résztvevői november 19-én Állásfoglalást tettek közzé az egészségügy teendőit illetően, a Szociális és Egészségügyi Minisztériumnak, ill. az Igazságügyi Minisztériumnak címezve. Az Állásfoglalás megítélése szerint az országban zajló intenzív változások, amelyek számos eddig központilag kezelt funkció társadalmasítását igénylik, a szociális, valamint egészségügyi ágazat, valamint a statisztika és környezetvédelem informatikai szektorában is új követelményeket támasztanak. Az újonnan alakuló egészségügyi stratégia alapelveiben, szerkezetében, eszközeiben, adattartalmában, és szolgáltatásaiban is megreformált információrendszert igényel. Az állásfoglalás ezután tételesen felsorolta a figyelembe veendő követelményeket, és felajánlotta Vándorgyűlés résztvevőinek készségét a felelősségteljes munkában való részvételre.¹⁴⁴A rendezők ez évben is meghírdették 35 éven aluliak számára a Szentgáli Gyula pályázatot. A pályázaton tudományos dolgozatokkal lehetett részt venni.

1990. december 2-5 között ismét Szegeden rendezték meg a **XV. MEDICOMP'90** (20 éves) jubileumi Neumann Kollokviumot. Győri István volt az irányító. A konferencián 200 résztvevő volt. 60 előadás hangzott el és 20 poszter bemutatót tartottak. A megnyitót Jávor András államtitkár tartotta. Monos Emil és Szűcs Béla tartották a Kalmár emlékelőadást. A konferencián immár túlsúlyba kerültek a megvalósult rendszerekről tartott beszámolók és általánossá váltak a lokális hálózatok. A konferencia elhatározta, hogy a következő konferencia 1992 decemberében lesz, s tekintettel az egészségügyi ipar összeomlására, csak két évente rendezik meg.

A képfeldolgozással és alakfelismeréssel foglalkozó kutatók, akik hivatásszerűen elsősorban a SZTAKI-ban, az SZKI-ben és a Veszprémi Egyetemen dolgoztak, az NJSZT Mesterséges intelligencia szakosztályában tartották tudományos eszmecseréiket. Az 1985-as, első

¹⁴³ Simon Pál közlése

¹⁴⁴ NJSZT Tájékoztató 1989. december

Számítógépes Képfeldolgozási Kutatók Országos Találkozó után, 1988. június 7-9 között tartották a „Számítógépes Képfeldolgozási Kutatók 2. Országos Találkozóját”, Budapesten. A találkozó főszervezője Csetverikov Dimitrij volt. A találkozón 70 körüli kutató vett részt. 25 előadás hangzott el, közöttük 4 meghívott előadás. Jan-Olaf Eklundh (Stockholm), Erik Granum (Aalborg), Walter Kropatsch (Graz), Valerij Pjatkin (Nobvoszibirszk). A találkozóról Csetverikov írt beszámolót.¹⁴⁵

A Rendszerelméleti Szakosztály és a Magyar Biofizikai Társaság Biokibernetikai munkacsoportja az SZKI Rendszerelemzési Irodájával közösen, egy érdekes, sokakat vonzó előadássorozatot hirdetett meg „Tudás-Reprezentáció-Rendszer” címmel, 1988 április és június között. Témák: Logika, nyelv, tudás, memória, tudásreprezentáció. Előadók: Pálos László (ELTE), Kánya Anikó (ELTE), Érdi Péter (KFKI) Niedermüller Péter (MTA Néprajzkutató Csoport), Tóth Péter.

E periódusban is évente jelentkezett a mintegy 200-250 résztvevőt mozgató HLUG konferencia sorozat.¹⁴⁶

1987. január utolsó hetében, Keszthelyen került megrendezésre a **HLUG'87** tanfolyam. A konferencia témái: a DEC gépek, a VMS rendszer, számítógéphálózatok (KERMIT), grafika, TRACS tranzakciókezelő rendszer. Főbb előadók: Lőrincze Géza (KFKI), Lázár József (KFKI), Kuhár János (META-SYSTEM), Szentgáli Ádámné (KFKI), Szigeti Ági (KFKI). Érdekeség, hogy Szentgáliné arról tartott előadást, hogy hol lehet Magyarországon beszerezni VMS kompatibilis gépeket.

1988. január 26-29 között került sor a **HLUG'88** tanfolyamra, a PDP szerű számítógépek felhasználóinak találkozója. Győrött, a Közlekedési és Távközlési Főiskolán, több mint 200 résztvevővel. A program hasonló volt mint előző évben. a Találkozóról Beszámolót tettek közzé.¹⁴⁷ Az európai DECUS képviselői tartottak előadást. H. Zöllner a DECUS München Informatikai Központ működését ismertette. E. Schoitsch pedig (ÖFZS) képviselője a szoftverminősítés időszerű kérdéseiről beszélt. A vita mutatta, hogy az RSX-et kiterjedten használják, ám a jövő a VAX-VMS-é. Bemutatták az ALL-IN-ONE-t.

1989. május 2-5. Sopron. **HLUG'89** tanfolyam. A szokásos napirenden kívül az első napon tanfolyam jelleggel két téma került szóba. 1. Vegyes hálózatok, hálózat üzemeltetés. 2. External header kezelés RSX-11M alatt. 300 körüli résztvevő vett részt a konferencián, mutatva az állandó érdeklődést e géptípus iránt.

A **HLUG'90** tanfolyam 1990. március 26-30 között, Hajdúszoboszlón került megrendezésre, a szokásos tematika mellett. A tanfolyamon először meghirdették a „legjobb előadás díjat”.

¹⁴⁵ Csetverikov Dmitrij: Beszámoló Számítógépes Képfeldolgozási Kutatók 2. Országos Találkozójáról. Az NJSZT 1988. nyári Tájékoztatója.

¹⁴⁶ Érdekeséggéként megjegyezzük, hogy a konferencia sorozatnak tanfolyamsorozat lett a neve különféle jogi-pénzügyi-adminisztratív csűrés-csavarás okán.

¹⁴⁷ Az NJSZT 1988. márciusi Tájékoztatója.

Ebben az időben még nagy érdeklődés kísérte a szakértői rendszereket. Így e területen több rendezvény is megvalósult. 1987. szeptemberben, Siófokon, Szakértő rendszerek címen bentlakásos tanfolyam volt, amelyet Sántáné -Tóth Edit vezetett.

1987. december 6-án „Szakértői rendszerek fejlesztésének kérdései” című fórumot szerveztek, Kovács Péter, Gelléri Péter, Gábor András (Rendszerszervezési Szakosztály) rendezésében. Számos ötlet, javaslat merült fel, mit lehetne tenni a szakértői rendszerek hazai elterjedés céljából ezért elhatározták, hogy szakértői rendszerek munkacsoportot hoznak létre. Erre 1988. április. 11-én került sor.

1988. október 19-23 között, Gálósfán, a Zselic kastélyban. őszi iskolát tartottak a Szakértői rendszerek alkalmazásának és tervezésének kérdéseiről. Bevezető jellegű előadássorozat volt, gyakorlati lehetőségekkel. NJSZT Mesterséges Intelligencia és Alakfelismerési Szakosztály. (Tematika: Mesterséges intelligencia, ötödik generációs számítástechnikai rendszerek, szakértő rendszerek. PROLOG, LISP. Technikák a mesterséges intelligenciában, alkalmazási típusok (példákkal), hazai fejlesztések, piac, trendek.)

Ebben az időszakban megrendezésre kerültek olyan konferenciák, amelyek a számítógépek egyre szélesebb körben történő alkalmazását bizonyítják. 1987. február 24-25 között Kaposváron „Számítógép az államigazgatásban” címmel az NJSZT Somogy megyei szervezete szervezett bemutatót a közigazgatásban, ezen belül a tanácsoknál megvalósult rendszerekről.

1987. szeptember 8-11-én, Budapesten került sor a már említett Államigazgatási és Közigazgatási Információs rendszerek című, az IFIP megbízásból szervezett, angol nyelvű konferenciára.

1987. október 8-9 között, Budapesten az energiagazdálkodás elektronizációjáról tartottak ankétot, az EEM, HTE, MATE, és az NJSZT. Az energia – mint erőforrás – takarékos felhasználásában kiemelt jelentőségű a korszerű elektronika alkalmazása, a termelés, az átalakítás, a szállítás a tárolás és a felhasználás területén. Az ankét célja e területen elért eredmények áttekintése, javaslatétel a feladatokra energiatermelési vertikum egyes szintjein, az energiatermelésnél, az energiagazdálkodás irányításában

Erőteljesen növekedett a számítógépek adatfeldolgozási, optimalizálási és folyamatellenőrzési felhasználása a mezőgazdaságban és élelmiszergazdaságban, mint ahogyan ezt a tárgyában szerveződött szakosztály megalakulása is jelzi. 1987. augusztus 27-29 között, Szarvason a MAE IB, a KISZ KB, a MAE békés megyei szervezete, a KISZ Békés Megyei szervezete, az NJSZT békés megyei szervezete, a békéscsabai SZÜV „Számítástechnika a mezőgazdaságban” címmel nagy konferenciát szervezett. A konferencia fő témái a mezőgazdasági vezetői információs rendszerek; optimalizálási feladatok; ágazati irányítási rendszerek; korszerű ügyvitel és a tervezési modellek voltak.

1987. október 9-10 között a kaposvári Agrártudományi Egyetem **FÓRUM'87**, elektronizáció az élelmiszergazdaságban konferenciát és kiállítást szervezett, néhány hasonló című konferencia után. Társrendező volt az NJSZT Mezőgazdasági Alkalmazások Szakosztálya. A konferencia elnöke: Horn Péter akadémikus volt. A konferencia témakörei: a fórunsorozat történetének áttekintése, hatásainak eredményei (a fórunsorozat korábbi tagjai voltak: 1983 Kecskemét, 1984 Keszthely, 1985 Szarvas, 1986 Szolnok, az NJSZT Kongresszus szekciójaként); a mezőgazdasági és élelmiszergazdasági oktatás elektronizációs fejlesztésének

eredményei, a gazdaság szabályozása fejlesztésének hatása az elektronizációra, fejlesztési tapasztalatok. Fő előadók: Havass Miklós: A számítástechnikai alkalmazások néhány aktuális kérdése. Kopanecz György (MÉM főosztályvezető helyettes): Az élelmiszergazdaság stabilizációs programja és a számítástechnika. Hovanyecz Vince (OKI, Szarvas): A fórum sorozat főbb tapasztalatai tanulságai, és ajánlásai. Tóthy Károly (Somogy megyei Tanács elnökhelyettes): Az elektronizációs fejlesztés eredményei Somogy megyében. A konferencián négy szekció volt. A mezőgazdaság termeléstehnológiai irányításának elektronizálása. Az élelmiszergazdaság szervezeteinek információs környezete. Az élelmiszeripari termelés elektronizálása. Számítástechnika és informatika a mezőgazdasági vállalatoknál.

A sorozat következő tagját (**FÓRUM'88**) 1988. október 7-8 között tartották a Nyíregyházi Főiskolán, Elektronika és számítástechnika gyakorlati alkalmazása az élelmiszergazdaságban címmel. A konferencia szervezői az NJSZT Mezőgazdasági Alkalmazások Szakosztály és „Nyírség” konzervipari vállalat voltak.

1988. november 9-12 között tartották ugyancsak Nyíregyházán a II. Szervezési és Számítástechnikai Szimpóziumot. Szervezői az SZVT, és az NJSZT Szabolcs-Szatmár megyei szervezete voltak.

1989. március 20-22-a között került sor a BNV területén a **TOURCOMP**, Számítástechnika az Idegenforgalomban nemzetközi konferencia és kiállítás, miután a külpolitikai nyitás miatt Magyarországon a turizmus, idegenforgalom fellendülése várható. A konferencia a µ89-cel együtt került megrendezésre. Fő témakörei: itelefon, telex, telefax stb; alkalmazási irodai rendszerek; integrált office - szállodai rendszerek; éttermi alkalmazások; konferenciaturizmus; gazdálkodással és adatfeldolgozással kapcsolatos feladatok; adatátviteli rendszerek; idegenforgalmi létesítmények számítógépes tervezése (CAD-CAM).

A magyar gazdaság átszervezéséről adtak tájékoztatást az alábbi népgazdasági kitekintésű előadások. (Ez a MTESZ szervezésében történt!)

1987. április 8. Nagy Sándor SZOT titkár: „Az ipar szerkezeti átalakulásának munkaügyi vonatkozásai”.

1987. október 5. Bognár József Világgazdasági Kutató Intézet igazgató „Világgazdasági korszakváltás”.

1987. december 14. Tétényi Pál OMFB elnök. „A műszaki fejlesztés feladatai és gátló tényezői”.

1988. április 15. Pungor Ernő BME tanár. „Az innováció, mint gazdasági előrehaladásunk fontos tényezője”.

1988. május 23. Szentgyörgyi Zsuzsa: „Műszeripar és mérési kultúra Magyarországon”.

1988. december 19. Martos István (MEDICOR vezérigazgató): „Műszaki gazdasági lemaradásunk okai és a kibontakozás lehetőségei”.

Vállalati bemutatkozások

A társaság a gazdasági kérdések előtérbe kerülése miatt fontosnak vélte, hogy segítsen bemutatni a hazai számítástechnikai piacot jelentős mértékben befolyásoló vállalatok munkáját, ideértve az újonnan megjelenő magán vállalkozásokat is. 1987 januárban

meghirdették a **nyitott kapuk** rendezvény sorozatot. Évente négy bemutatkozást terveztek, s 1989-ig a következő bemutatkozások valósultak meg.

1987. március 10. SZÜV,

1987. október 6. MŰSZERTECHNIKA kisszövetkezet,

1987. június 10. ÉGSZI (Megnyitó: a 30 éves ÉGSZI. Balázs György főigazgató),

1987. december 8. Kandó Kálmán Villamosipari Főiskola Matematikai és Számítástechnikai Intézet,

1988. március 8. Számalk,

1988. június 7. SOFTCOOP,

1988. szeptember 27. Videoton,

1988. december 19. BME Híradástechnikai Intézet (Csibi Sándor),

1989. április 27. MTA SZTAKI.

Nemzetközi konferenciák

Az enyhüléssel Magyarország közelebb került a nyugathoz, így mindkét fél részéről könnyebbé vált az érintkezés. Rendszeresebb lett az, hogy az IFIP egyes munkacsoportjai, amelyekben magyar tag is volt, Magyarországon rendezett munkaülést. Az NJSZT részére a nemzetközi konferenciák rendezése presztizs növekedésen és szakmai kapcsolatok erősödésén túl a nyugati többletbevételt, jobb deviza hozzáfértést is jelentett. Elhárultak a beutazással kapcsolatos akadályok, amelyek szerint egyes „ellenségesként nyilvántartott” országokból nem engedték be a jelentkezőket (pl. Izrael, Dél-Afrika, Tajvan stb.), ami viszont egy szigorúan politika semleges nemzetközi konferencia esetén lehetetlen állapotokat hozott létre. A másik oldalon, a nyugati országok résztvevői szívesen látogattak el, egy addig izolált, számukra „érdekes” országba, ahol azonban szakmai szempontból kulturált társakat találhattak. Így a konferencia turizmus fellendült.

1986. október 20-25 között az IFIP TC-3 (Oktatással foglalkozó bizottság) Budapesten, a TOT szállóban (Agro Hotel) tartotta a **Teleteaching'86**, Remote Education and Informatics munkaülését. A programbizottság elnöke Kovács Győző volt, a társelnök H. Mauer (Ausztria). A programbizottság titkára Brückner Huba, a szervező bizottság elnöke Braun Péter, titkára Tóth Istvánné voltak. F. Lovis (Anglia) vezette a Publikációs Bizottságot, Zárda Sára volt a szakmai programok felelőse. A konferencián meghívott előadók, és jelentkezés alatt kiválasztott előadások hangzottak el. 20 külföldi országból 44 külföldi vendég érkezett és vett részt a munkaülésen a hazai résztvevőkön kívül. A konferencián, Kovács Győző javaslata alapján megalakult a TC-3 bizottságon belül a WG 3.6, Distance Learning nevű munkacsoport. A csoport célja, felvázolni azt, hogy mi a távoktatás tárgya? Mik a távoktatás sajátos technikai kérdései? Milyen tere nyílik a nemzetközi együttműködésnek? A konferencia egy érdekes epizódjára Tóth Istvánné így emlékezik:

„Győző győzelemmel megívott csatája a Teleteaching-en. Rá jellemző módon füttyült rá, hogy nem szabad előadásokat elfogadni Dél-Afrikából. Hiába szörnyülködött mindenki (szégyen-gyalázat velem együtt), hogy nem utasított egy bejelentkező hölgyet vissza, közölte, igen is be fogják engedni. Nem tudom, szervezkedett-e titokban, de a következő történt. A hölgyet feltartották a reptéren. Egy időben érkeztek vele más konferencia résztvevők is, akik közölték,

hogy azonnal visszafordulnak, és nemzetközi botrányt csinálnak, ha a hölgynek nem adnak ott helyben vízumot. Nem tudom, Győző kinek telefonált, és kire mit borított rá, de órák múlva reptéri minibusszal megérkezett az Agro Hotelbe (ott volt a konferencia, és talán már el is kezdődött) a csatát megvívott csapat a hölgygel (aki egyébként bűbajos volt, boldog győzelemként és nem tortúraként élte meg az élményt). Ez precedensként szolgált, és innentől kezdve beengedték a magyarországi tudományos konferenciákra a dél-afrikai résztvevőket.”¹⁴⁸

1987. szeptember 8-11 között az IFIP TC-8 tartott Budapesten konferenciát, **Governmental and Municipal Information Systems** címen. A konferencia elnöke Kovács Péter, a Nemzetközi Kapcsolatok Bizottságának elnöke volt. A konferenciát kormányzati, kormányok-közötti jelentősége miatt támogatta a KSH és az UNESCO. 20 fős, nemzetközi programbizottság felelt a programért G. Guteland (Svédország) elnökletével. A konferencia fő témakörei: Kormányzati-, önkormányzati rendszerek, tervezés-implementálás, software technológiák, szervezési és társadalmi kérdések, biztonság és privacy, oktatás, hálózati integráció. A konferencia kiemelkedő előadói voltak: J. L. King (USA), L. Koloseus (Ausztria), K. L. Kraemer (USA), V. Kulba (Szovjetunió), T. Ohashi (Japán), T. W. Olle (Nagybritannia), I. Pietarinen (Finnország), J. Salmona (Franciaország), P. A. Tas (Hollandia). A konferencia időtartama alatt a Petőfi Csarnokban „Számítógépes Tanácsháza” c. kiállítást és bemutatót tartottak.

1988. április 25-27 között, Budapesten a Duna-Intercontinental Szállóban **Scan’Hungária** c. konferenciát rendezett az AIM Europe (Automatic Identification Manufacturers), a magyar Gazdasági Kamara, a NJSZT, és a IPV. Az automatikus azonosítás alapismereteinek és legújabb hazai és nemzetközi eredményeinek bemutatása volt a cél. Jelentős nemzetközi és hazai előadók tartottak előadásokat. Ismert magyar és nemzetközi gyártású eszközöket állítottak ki. A konferencia főbb témakörei:

- a vonalkódok főbb típusai, alkalmazási lehetőségeik,
- vonalkódok nyomtatása, olvasása, ellenőrzése, azok számítógépes háttere,
- egyéb azonosítási technológiák (OCR, RF, stb.),
- a vonalkódtechnika ipari, kereskedelmi, közlekedési, élelmiszeripari, egészségügyi és egyéb alkalmazási eredményei,
- legújabb eszközgyártási sikerek, tapasztalatok,
- a magyar EAN¹⁴⁹ (European Article Numbering) tagság kérdései és a vonalkódos azonosítás eddigi eredményei.

1988 nyarán fontos eseménysorozatnak volt társrendezője az NJSZT Szövegfeldolgozási Szakosztálya. Budapest látta vendégül a gépi fordítás és nyelvészet különböző irányzatú képviselőit, egy fél éves előkészítő tanfolyam, és két egymást követő konferencia formájában. 1987. október-1988. május között az NJSZT konferencia **előkészítő tanfolyamot** hirdetett meg az **ICCL COLING’88** nemzetközi konferenciára. Főbb előadók: Kiefer Ferenc, Prószéky Gábor, Papp Ferenc, Szabolcsi Anna. Az AILA Nemzetközi Számítógépes Nyelvészeti Szövetség 2 évente tart nagyszabású nemzetközi konferenciát. A 1986-os angliai

¹⁴⁸ Tóth Istvánné e-mailes közlése.

¹⁴⁹ Az EAN-ről lásd: http://mediaasz.hu/cikkek/26_vonalkod.pdf

konferencián javasolták, hogy a következő konferencia helyszíne Magyarország legyen. Tétényi Pálhoz (OMFB elnök) fordultak javaslatukkal, aki Pál László javaslatára a NJSZT-t kérte fel a konferencia megszervezésére. A Szervezőbizottság tagjai Dömölki Bálint, Kiefer Ferenc, Vargha Dénes voltak.

A fő esemény, a **12th International Conference on Computational Linguistics (COLING'88)** valóban megrendezésre is került, 1988. augusztus 22-27 között, Budapesten. Közreműködő szervezetek: NJSZT, MTA NYTI, MTA SZTAKI, SZKI. A számítógépes nyelvészettel foglalkozók találkozója két évente kerül megrendezésre. Az ICCL támogatja (Számítógépes Nyelvészet Nemzetközi Bizottsága) A konferencia korábbi helyszínei New-York (1965), Grenoble (1967), Sanga-Säby (1969), Debrecen (1971), Pisa (1973), Ottawa (1976), Bergen (1978), Tokyo (1980). Prága (1982), Stanford (1984), Brno (1986).

A konferencia témái:

- számítógépes nyelvészet elméleti módszerei, problémái,
- kapcsolata számítástechnikával, matematikával,
- tudásreprezentáció és következtetés,
- természetes nyelvfeldolgozás alkalmazásai,
- számítógépek alkalmazása a nyelvészeti kutatásokban,
- hardver és szoftver eszközök.

A konferencián megrendezett nyíltszíni vitaulések témái: párhuzamos feldolgozás a gépi nyelvészetben (vitavezető: Helmut Schnelle), szabályzott nyelvek és nyelvi szabályozás (Hans Karlgren), a szótár és a nyelvtan viszonya (Antonio Zampolli).

Hogy a kutatócsoportok számára lehetőség nyíljon eredményeik gyakorlati bemutatására, a konferenciával egy időben és egy helyszínen megrendezésre került a COLEXPO'88 című kiállítás.

A konferencia előtt 4 napos PRECOLING'88-ra is sor került (augusztus 17-20) a következő témákból: Morfológiai elemzés, Unifikációs elméletek; PROLOG; Diskurzus reprezentációk.

Azonban kihasználva azt, hogy jelentős számú neves számítógépes nyelvész lesz jelen Budapesten, a COLING-ot megelőzően 1988. augusztus 18-19-án nemzetközi konferenciát rendezett az NJSZT, és a holland BSO szoftverház „**New Directions in Machine Translation**” címen a gépi fordítás újszerű, nem szokványos módszereiről. A Program Bizottság: D. Maxwell; K. Schubert; A. P. M. Wittkam. Szervező bizottság: B. Dömölki; B. Harris; A.K. Melby; F.E. Knowles; I. Szerdahelyi; T. Vámos. A konferencia résztvevői száma: 180 fő volt, és 16 előadás hangzott el. A konferencia szervezője a BSO, egy közel 1000 fős szoftverház. A kutató gárdájának egy része az osztott nyelvi fordítással (DLT) foglalkozik. Céljuk az volt, hogy 1990-es évekre többnyelvű hálózatot hozzon létre.

1988. októberében Seregélyesen került sor az **ISDBMS II. International Seminar on Data Base Management Systems** szemináriumra, ami tulajdonképpen a szocialista országok adatbázis konferenciája, volt, amely másod ízben került megrendezésre Magyarországon. Előadások száma: 30. A nemzetközi programbizottság tagjai: P. Beregi; W. Bogucki; P. Doumkov; M. Drghici; G. Fursin; P. Kaiser; V. Lange; G. Martin; J. Mihaylov. R. Osswald;

V. Ripinitzer; A. Scheber; W. Staniszkis; E. Straub; O. Szilvássy. A konferencián 30 előadás hangzott el az adatbázisok témakörében.

1989. október 25-26 között, a Budapesti BNV területén tartották meg az **East-Eurocomm** - Számítástechnikai és távközlési szimpóziumot. Távol-kelet fejlett ipari országai először jelentek meg Kelet-Európában termékeikkel, fejlesztéseikkel, technológiájukkal, szolgáltatásaikkal. A konferencia rendezői a HTE és az NJSZT. A konferencia tematikája: ISDN, száloptika, LAN, PABX, úrtávközézés, CAD/CAM. A kiállító/résztvevő országok: Malaysia, Dél-Korea, Hong-Kong, Tajvan, Japán. Ez a kiállítás már nem tudományos konferencia volt, hanem a tőkés világ high-tech termékeinek felvonulása, bevallottan kereskedelmi célokból. A nyitott gazdaságok világa tájékozódott a volt szocialista országokban nyíló lehetőségek iránt. Első ízben Magyarországon, amely abban az időben a változásokra leginkább nyitott ország volt. A kiállítást a HUNGEXPO és a Szingapúri Prosperious International Exhibitions cég együttműködése hozta létre.

Nemzetközi kapcsolatok

A technológiai fejlődés és innováció nemzetközi együttműködésekben megy végbe. Különösen igaz ez olyan high-tech iparágaknál, ahol az innovációs gondolatok nem kiegyensúlyozottan oszlanak meg a világban. Az elektronika, informatika tipikusan ilyen terület, amelyen az USA-nak tekintélyes előnye van. Ezért is kényszerült a zárt szocialista világrendszer előbb-utóbb amerikai minták átvételére. Sajnos a politikai körülmények nem tették lehetővé e minták licence formájában való átvételét. Ezért is, ezt az iparágat képviselő NJSZT-nek elemi érdeke volt megtalálni azokat a lehetőségeket, ahol kapcsolódhatott a nemzetközi trendekhez. Már önmagának a NJSZT-nek a megalakulása is - ahogyan azt korábban említettük - e törekvésnek volt köszönhető. Ezt tükrözte a név választás, amely egy Amerikában működő tudós nevét javasolta, s ez tükrözi az a kampány is, amely (elsősorban Kovács Győző munkásságához kapcsolódva) terjesztette Neumann János nevét, tevékenységét. Ezt a promóciós munkát segítette elő Neumann közvetlen munkatársának, Hermann Goldstine-nak másodszori meghívása, és könyvének kiadása 1987-ben.¹⁵⁰ Ezt a lehetőséget támogatta tovább az IFIP kapcsolatok területén a COMNET konferencia sorozat, amely előbb előadókat hívott a fejlett világból, hogy azután a konferenciasorozat utolsó tagjaiban az IFIP és az ITU hivatalos konferenciájává váljon. Az NJSZT aktivitásának köszönhetően Kovács Péter személyében 1986-89 között Magyarország töltötte be az IFIP-ben a kincstárnoki (treasurer) funkciót.

Ezt a lehetőséget folyamatosan támogatta sikerült elérni, hogy 1987-ben, szeptember 5-én Budapesten ülésezzen az **IFIP közgyűlése (General Assembly)**. Erre a közgyűlésre 60 ország több mint 100 képviselője érkezett, közülük sokan először jártak Magyarországon. Erre az alkalomra a Társaság reprezentatív kiadványt készített (**Computing in Hungary**), angol nyelven, amely bemutatta a magyar számítástechnika helyzetét, a Társaság működését, valamint fontosabb számítástechnikai vállalatok termékeit.

A nemzetközi kapcsolatok mélyítésében fontos szerepet kaptak a kétoldalú kapcsolatok, amelyek során folyamatos, mélyebb személyes és tudományos kapcsolatok alakulhattak ki, közös munka folyhatott. Amint már említettük, 1984-ben együttműködési megállapodást írt

¹⁵⁰ H. H. Goldstine: A számítógép Pascaltól Neumannig. Műszaki Könyvkiadó. 1987.

alá az NJSZT az OCG-vel (Österreichische Computer Gesellschaft), az egyik osztrák számítógépes társasággal. Ezt a potenciális lehetőséget sikerült komoly együttműködéssé alakítani 1987-ben, amikor a két fél megállapodott abban, hogy évente tudományos konferenciákat szerveznek, a számítástechnika aktuális kérdéseiről, felváltva adva helyet a konferenciáknak. Az osztrákok ezzel (talán a közös monarchia közös kultúrájára emlékezve, talán a magyar kutatók kvalitásait elismerve) új együttműködési lehetőségnek nyitottak kaput. Ezekkel a konferenciákkal az osztrákok önzetlen segítséget nyújtottak a technológiai ismeretszerzésben. Ebbe az együttműködésbe részleges sikerrel bevontuk a Szlovák Kibernetikai Társasággal aláírt szerződésünk lehetőségeit is.

A később¹⁵¹ CON konferenciáknak emlegetett szakmai összejövetelek táblázata:

CON'1.	Budapest	1984
CON'2	Sopron	1987
CON'3	Retzhof (Graz)	1988
CON'4	Budapest	1989
CON'5	Salzburg	1990
CON'6	Veszprém	1991
CON'7	Klagenfurt	1992
CON'8	Szombathely	1993
CON'9	Linz	1994
CON'10	Eger	1995

E megállapodás keretei között 1987-1989 között a következő műhely konferenciákat szerveztük.

1987. június 18-20 között került sor az **INFORMATICS '2000** konferenciára, Sopronban. A konferencia az informatika szociális, gazdasági hatásait tekintette át. A megnyitó előadásokat Pesti Lajos, Norbert Rozsenich és Vámos Tibor tartották. A konferenciát magyar részről Varga Lajos készítette elő.

1988. **Beyond Number Crunching** konferencia, Graz/Retzhofban. 13 magyar 11 osztrák előadás hangzott el a kooperatív rendszerek, ember-gép kapcsolat, grafika, adatbázisok, mesterséges intelligencia témakörében.¹⁵²A házigazda az osztrák Volkmar Haase volt.

1989. **Man and Machine** (viselkedés, szakismeret, megértés) konferencia. Programbizottság: V. H. Haase, H. Maurer, Rozsenich, Dömölki B, Havass M, Knuth E. Témák: Filozófiai háttér, kognitív pszichológia, társadalmi és gépi kommunikáció, ergonómia és interaktivitás, hyper- és multimédiák, intelligencia az interaktivitásban.

¹⁵¹ A konferenciáknak kezdetben individuális neve volt, majd az 1993-as szombathelyi, hálózatokkal foglalkozó konferencián, az osztrákok javaslatára vette fel a sorozat a CON sorozat-nevet. (Tóth Istvánné szóbeli tájékoztatója szerint)

¹⁵² Knuth Előd: Beyond Number Crunching. beszámoló. Az NJSZT 1989. novemberi Tájékoztatója.

Kiteljesedett a nemzetközi szerepvállalás is. Az NJSZT volt Magyarország képviselője a Számítástechnikai Világszövetségben (IFIP), és, mint látni fogjuk, 1991-től a Professzionális Számítástechnikai Szervezetek Európai Szövetségében (CEPIS) is. Említettük, hogy az IFIP-ben Kovács Péter személyében 1986-87 között Magyarország töltötte be a kincstárnoki funkciót.

Az osztrákhhoz hasonló kétoldalú együttműködésekkel próbálkoztunk, ám kevesebb konkrét eredménnyel a brit, német, görög, szovjet, izraeli testvér szervezetekkel. 1985-ben a görögöknél írtak alá megállapodást Kovács Győző és Tóth Istvánné. Az együttműködés keretében rendszeres tagcserére került sor a két társaság között.

1989-ben együttműködési megállapodást kötöttünk a Bolgár matematikusok szövetségével.

¹⁵³

Az izraeli Informatikai Társaság (International Processing Association of Israel - IPA) 1989. november 21-23 közötti kongresszusán és azt követő kiállításon 25 magyar számítástechnikus vett részt barátkozási célból, és magyar standot is állítottunk, amelyet meglátogatott Simon Perez, és örömet fejezte ki megjelenésünk felett. (Korábban a magán és civil együttműködések elől Izrael ki volt zárva.) Megbeszélést folytattunk az IPA vezetőivel, akik egyúttal az IFIP izraeli képviselői. Együttműködésben állapodtunk meg, aminek eredményeként 1990. április 23-25 között Izraeli-Magyar Ankétot tartottunk Budapesten.

Az osztrák kooperáció fordítottja alakult ki az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társasággal (EMT). 1989 előtt Erdély (és Románia) Magyarországnál elmaradottabb és még zártabb ország volt, minimális kapcsolattal a nyugati világ felé. 1990 februárban az Institutul pentru tehnică de calcul (ITC), magyarul Számítástechnikai Kutatóintézet kolozsvári fiókja nevében Hoch Sándor, Horváth Zoltán, Balázs Márton, Papp István levelet tettek közzé a Társaság februári Tájékoztatóban, melyben az 1989-es román forradalmat követően, nagyon rossz gazdasági állapotok között, nagy lemaradásban, információ, dokumentáció, külföldi sajtó hiányában segítséget kértek a magyar kollégáktól. Irodalmat, könyveket, szoftvert, szoftver dokumentációt kértek. Társaságunk a felhívást közvetítette a MTESZ tagegyesületek felé is. Az orvos-biológiai szakosztály felkérte az intézményeket, vállalatokat, hogy használt gépeket ajánljanak fel (Commodore, IBM PC). A felhívásokra több intézmény ajánlott fel azonnali segítséget. A SZÜV pl. vállalta a felajánlott eszközök kiszállítását, ebben részt vett az NJSZT is. A kolozsvári Számítástechnikai Kutató Intézet Elektronikai Ipari Vállalat munkatársai: Balázs Márton, Hoch Sándor, Horváth Zoltán, Páll István érkeztek Magyarországra, a lehetőségek realizálása céljából. Balázs Márton így írt levelében ¹⁵⁴ „Két hetet töltöttem Magyarországon. Ez idő alatt számos műszaki, főleg számítástechnikával foglalkozó szakemberrel kerültem kapcsolatba. Ezúton szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik lelkesen reagáltak az NJSZT februári Tájékoztatójában megjelent felhívásunkra. Örömmel nyugtáztam egyes profitorientált vállalkozások segítségi szándékát. Különösen hálás vagyok az NJSZT titkárságának, hogy lehetővé tették a fent említett találkozók többségét.” Balázs Márton, aki azóta az nyugaton él, egyben azt is bejelentette, mint az ideiglenes intéző bizottság tagja, hogy megalakították az EMT-t (Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság), akivel Társaságunk szakmai kapcsolatba került, s amit

¹⁵³ Tájékoztató 1989. április

¹⁵⁴ Balázs Márton: Az NJSZT Erdélyért. Az NJSZT 1990 márciusi tájékoztatója.

önzetlenségben kaptunk az osztrákoktól feljűk viszozoztuk. Könyvek, találkozók, barátságok, konferenciák, segítség és modell a társadalmi élet megszervezésében. Az EMT ma már önálló, egyenrangú erdélyi (román) tudományos társaság, de baráti, szakmai kapcsolataink megmaradtak. Az EMT alapító elnöke Selinger Sándor, az ITC mérnöke lett. Az NJSZT-hez érkezett első látogató delegációjuk tagjai: Balázs Márton, Hoch Sándor, Selinger Sándor, Székely Tibor, Székely Zsuzsa voltak.

Ahogy a NJSZT története úgy kezdődött, hogy kivételes civil szerveződéseként tagja lehetett egy nem szocialista világszervezetnek, most elérkezett annak a lehetősége, hogy a NJSZT magyar tagként kapcsolódjon más nemzetközi szervezethez is, akár úgy hogy valamelyik Szakosztályát képviselte abban. Így lett tagja az NJSZT a következő nemzetközi szervezeteknek:

IAPR (International Association of Pattern Recognition), **DECUS** (Digital Equipment Computer Users' Society), **IMIA** (International Medical Informatics Association), **EFMI** (European Federation for Medical Informatics), **ECCAI** (European Association for Artificial Intelligence)-nak, **EUUG** (European Unix User Goup) -nak.

Ezek közül is kiemeljük a Társaság Orvosbiológiai Szakosztályának tevékenységét. A szakosztály 1988-tól bekapcsolódott két nagy nemzetközi szervezet, az European Federation for Medical Informatics (EFMI) és az International Medical Informatics Association (IMIA) és ezek munkacsoportjainak munkájába. A munka eredményességét jól mutatja, hogy Naszlady Attila tagtársunk azon túl, hogy ellátta a Szakosztály képviselét ezekben a szervezetekben, 1993-tól az EFMI titkára, 1996-ban alelnöke, végül 1998-1999 között a szervezet elnöke volt. Az IMIA-ban viszont 2000 január 1-től alelnöki tisztséget töltött be 2002-ig. Az orvos-biológiai szakosztály rendezhette meg a nagyszerű **Medical Informatics Europe - MIE'2002** európai egészségügyi informatikai kongresszust, ahol a témakör legjelesebb, közöttük hazai képviselői, mintegy 160 előadás keretében számoltak be a legaktuálisabb tudományos kérdésekről.¹⁵⁵ A konferencia kiadványa Health Data in Information Society címen jelent meg.¹⁵⁶

A nemzetközi kapcsolatok dúsításának szándéka vezette a társaságot akkor, amikor külön díjat alapított (Nemzetközi Neumann díj) azon elismert külföldi tudósok és szakemberek számára, akik elősegítették a magyar számítástechnika elismertségét.

A tárgyalt időszakban a következő tudósokat tüntette ki a Társaság Neumann éremmel és oklevéllel:

1985. Donald W. Davies (Nagy-Britannia) - a számítógépes hálózatok nemzetközileg elismert kutatója és a COMNET konferencia-sorozat támogatója.¹⁵⁷

¹⁵⁵ Kozmann György: Az NJSZT Orvosbiológiai Szakosztály. IME IV. évfolyam 9. szám 2005. december.

¹⁵⁶ A kiadvány szerkesztői: György Surján, Rolf Engelbrecht, Peter McNair. A kiadványban megjelent egyik tanulmány, Francesco Sicurello, Pál Simon, Patrizia Magretti, Ágota Medgyesi: The goals and the Perspectives on the Common Research and Development work: the Italian-Hungarian Bilateral Programme, reflexió és összefoglalás 2001-es, budapesti Smart Cards and Background Systems konferencián felvázolt olasz-magyar együttműködés eredményeiről.

¹⁵⁷ Donald W. Davies (1924-2000). Életrajza szerint a Neumann-érmet 1983-ban nyerte el (!).
<http://history.computer.org/pioneers/davies.html>

1985. Helmar Frank (Németország) – egyetemi tanár Paderbornban, a kibernetika és a kibernetikával támogatott oktatás szakértője. A budapesti INTERKOMPUTO és INTERKIBERNETIK konferenciák központi alakja.¹⁵⁸
1986. Herman H. Goldstine (USA) - a számítógépek építése területén elért eredményeiért és a számítástechnika történetének műveléséért. A hazai számítástechnika barátja.¹⁵⁹
1987. Norbert Rozsenich (Ausztria) - az osztrák-magyar számítástechnikai kapcsolatok kialakításáért, támogatásáért, a kétoldalú egyezmény aláírójaként. Az OCG korabeli elnöke.¹⁶⁰
1988. Heinz Zemanek (Ausztria) - az IFIP egykori elnöke, a számítástechnikában elért nemzetközi eredményeiért, a számítástechnika történet lankadatlan kutatásáért és a nemzetközi-magyar kapcsolatok erős támogatásáért.¹⁶¹

Kiállítások

A számítástechnikai szakkiállításoknak ebben az időszakban is nagy jelentősége volt hazánkban. A gépek magas ára, száma, a külföldi embargó fontossá tette azt, hogy az érdeklődő közönség itthon rendezett kiállításokon találkozzon az új számítástechnikai lehetőségekkel.

1986. március 14-19 között az 1986-os Tavaszi Fesztivál keretében került megrendezésre a **μ'86** kiállítás (és ennek keretében az **I. Országos Mikroszámítógépes Találkozó**) a BNV területén. A találkozó a nagy hagyományú SZM-SZM kiterjesztése a mikroszámítógépekre és a számítógépek és az egész társadalom határterületeire. A mozgalom lelke Kovács Győző volt. A rendezvény az országos társadalmi program fontos eleme volt. A találkozóra meghívásra került Heinz Zemanek, aki az első osztrák számítógépet építette. A találkozó ideje alatt megrendezett események a következők voltak.

- Az SZM-SZM, az 1982-es (!!!) nagyszerű hazai hardver, szoftver termék kiállítás és országos mikroklub találkozó (a HCC fő szervezésében.) (Follow-up eseményként megrendezésre került Kecskeméten, Sopronban, Szombathelyen is). Ennek keretében
- játék és ház(tartási) programok versenye,
- oktatási programcsomagok versenye,
- alkatrész csere-bere,
- számítástörténeti kiállítás (öreg gépek kiállítása, amik összegyűltek!),
- egészségkárosultak és az informatika,
- zene, képzőművészet, háztartás,
- a TV BASIC tanfolyam vizsgája,
- könyv és filmbemutató.

1987. március 19-25 között ismét a Budapesti Tavaszi Fesztivál keretében került megrendezésre a kiállítás. A kiállítás látogatóival találkozott H. H. Goldstine, s ez alkalommal

¹⁵⁸ Helmar Frank (1933-2013). https://en.wikipedia.org/wiki/Helmar_Frank

¹⁵⁹ Herman H. Goldstine (1913-2004). IEEE Computer Society Pioneer Award, 1980. <http://history.computer.org/pioneers/goldstine.html>

¹⁶⁰ Norbert Rozsenich (1943-). https://austria-forum.org/af/Biographien/Rozsenich%2C_Norbert

¹⁶¹ Heinz Zemanek (1920-1914). IEEE Computer Society Pioneer Award, 1986. <http://history.computer.org/pioneers/zemanek.html>

került kiadásra a már említett könyvének magyar fordítása, korlátozott példány-számban, Neumann halálának 30. évfordulójára emlékezve

1988. március 18-23 között rendezték meg a **μ'88** (vagy SZM-SZM Számítástechnika mindenkié, számítástechnika mindenkiért'88) szakkiállítást, ill. a III. Országos Mikroszámítógépes Találkozót, a BNV területén. Főbb rendezvények: áru bemutató, home computer club, oktató és háztartási programok, karikatúra pályázat, szereld össze stb. A találkozón sakkozni lehetett a számítógéppel, bemutakoztak a számítógépes zene alkotóműhelyei (Szigeti István, Lehr István, Patachich Iván). A kiállítás hasonló tartalmú volt, mint a korábbi, hangsúlyozva: csinálja, készítse, próbálja ki mindenki saját maga. Ez alkalommal megrendezték a Kozma László konferenciát, ifjú alkotóknak.

1989. március 17-22-én került sor a **μ'89**, IV. Országos Mikroszámítógépes találkozóra. Ez volt az utolsó mikroszámítógépes találkozó és konferencia, mivel megnövekedett az egyéb, professzionális számítástechnikai kiállítások száma és lehetősége. Ez a konferencia veszteséges lett, s a Társaság úgy döntött, hogy a következő évben már nem rendezi meg, de csatlakozott a COMPAIR konferencia megrendezéséhez

1989-et megelőzően, 1987. november 18-22 között a NJSZT csatlakozott az SZVT-hez az **ORGTECHNIK'87** „szervezéstechnikai és számítógépes” kiállítás, megrendezésében a számítástechnikai és irodatechnikai eszközök konvergenciája miatt.

1985. november 14, 1986 után, 1987. október 10-én került sor harmadszor Gyöngyösön a **Szoftverbörzére**, amelyet az NJSZT és a Gyöngyösi Művelődési Központ közösen szervezett. (Programok voltak bemutatathatók: Commodore, Apple, Enterprise, Atari, Videoton PC, Primo, HT, Sinclair stb.) gépeken. A börze jelezte a szoftverek, főként a többszörösen áruként használható szoftverek hiányát, és szükségességét. A megnyitót Páris György tartotta, az iskola számítógépesítés irányítója.

Tanfolyamok

A társaság tudományos és közéletének ugyan a nagy magyar és nemzetközi konferenciák adják a látványos elemeit, a Társaság életének azonban lényeges és szerves része volt a szakosztályok, munkacsoportok, területi szervezetek kisebb hatókörű, ám folyamatosan szervezett eseményei. Ezek egyrésze új tudományos eredmények megvitatása volt, más része szakmai ismeretterjesztés, vagy a számítástechnikai kultúra terjesztése. Ezek száma olyan nagy, és nyilvántartásuk annyira decentralizált volt, hogy érdemben számot adni róluk egy átfogó történelmi munkában nem lehet. Így ízelítőül pusztán felsorolunk néhány olyan nagyobb lélegzetű eseményt, tanfolyamot, amelyek súlyuk miatt fontosabbnak bizonyultak, s amelyek közül többet más társegyesületekkel közösen szerveztünk.

1986. március 4-május 20 között három tudományos egyesület tanfolyamot szervezett „Számítógéphálózatok és Protokollok” címen. A szervezők: MATE, HTE, NJSZT. A 12 alkalomból álló tanfolyamot Kovács Imre (KFKI) tartotta, Tarnay Katalin és Wittmann Róbert közreműködésével.

1986. október 16-november 11. Budapest. Bevezetés a szakértői rendszerekbe, tanfolyam
Előadók: Krauth Péter (KFKI), Sántáné-Tóth Edit (SZKI), Tarnay Katalin (KFKI).

1987. április 14-május 12. (Heti 2 alkalom.) A módszeres programozás és tanítása. Bedő Árpád (Meta System), Hanák Péter (BME), Pongor György (BME), Szlávi Péter (ELTE), Tagányi György (BME), Zsakó László (ELTE).

1988. március 3-április 21 között, hetente. Budapest/SZTAKI. C programozási nyelv tanfolyam. (MATE, HTE, NJSZT).

1988. március 30, április 6, április 13. SIMULA II. tanfolyam. Budapest. Gáspár András.

1988. április 21-június 2. Az IBM PC család mikroprocesszorainak programozói ismerete, assembly programozása. Tanfolyam (MATE, HTE, NJSZT)

1988. szeptember 20-november 8. Az UNIX Operációs Rendszer filozófiája c. tanfolyam. 8X3 óra (MATE, HTE, NJSZT), Budapest, Kossuth tér, Technika Háza.

1988. szeptember 29-től november 17-ig. FORTH megvalósítása PC-n c. tanfolyam 8X3 óra (MATE, HTE, NJSZT) Budapest, Kossuth tér, Technika Háza.

1988. december 1-december 15. 5X3 óra. IBM PC programozása FORTRAN-77 programozási nyelven. Budapest, SZTAKI. (MATE, HTE, NJSZT). Előadó Gáspár András.

1989. február 8-március 6, 8x3 óra. Budapest, Technika Háza. IBM PC programozása dBASE programozási nyelven. (MATE, HTE, NJSZT).

1989. március 8-22. IBM Programozása PROLOG programozási nyelven. 5x3 óra. Budapest, Technika Háza. (MATE, HTE, NJSZT).

1989. április 10-június 12. IBM PC Programozása C nyelven. 9x3 óra. Budapest, Technika Háza. (MATE, HTE, NJSZT).

1989. augusztus 28-szeptember 1. 6x3 óra. IBM PC Programozása PASCAL nyelven. Budapest, Technika Háza. (MATE, HTE, NJSZT).

Ifjúság.

Fontos tevékenységként ismerte fel a Társaság az ifjúság tanítását szervezését. Úgy vélte, hogy Magyarország érzékenységét a számítástechnika iránt diák korban kell felkelteni. 1982 óta évente szervezett középiskolai számítástechnikai versenyt. Létrehozta az amatőr számítógépes klubot (HCC: Hobby Computer Club). Szerkesztette és kiadta a Mikromagazin képes számítástechnikai ifjúsági lapot (15 000 db. induló példánnyal), a számítástechnika népszerűsítésére kiállítás sorozatot szervezett „Számítástechnika mindenkié - számítástechnika mindenkiért”, címen, amelyen hazai forrásból beszerezhető olcsó hardver és szoftver eszközöket, szolgáltatásokat, alkalmazásokat, és egyéni ötleteket mutattak be, és megindította az első hazai távoktatási sorozatot a Televízióban (TV BASIC). Mind ezekkel jelentős mértékben járult hozzá az iskolai számítógépesítési program sikeréhez.

„A Társaság szervezésében fiataljaink sikerrel vettek részt nemzetközi versenyeken és 1996-ban Magyarországon rendezték meg a **Számítástechnikai Diákolimpiát (IOI)**.”¹⁶² E versenyek szervezése ma is feladat. Ezt megelőzően 1989. május 16-19 között Pravetz/Bulgária-ban rendezték meg az I. Nemzetközi Informatikai Diákolimpiát. Az olimpiára a Nemes Tihamér verseny két legjobb harmadikosa utazott ki Török Turul és Zsakó László kíséretében. Szabó Dániel hatod magával aranyérmes lett, Ladányi József a 21. helyezett lett.

Külön Ifjúsági Bizottsága koordinálta a Társaság számítástechnika területén végzett oktató-nevelő munkáját, valamint az állam által megszabott fejlesztési célokat. Ízelítőül bemutatjuk az Ifjúsági Bizottság **1987. január 14-i ülésének** napirendjét, amikor a Bizottság áttekintette éves munkáját. Napirendre a következő témák kerültek.

1. Az 1982/83 tanév óta évente megszervezett Nemes Tihamér Középiskolai Tanulmányi Verseny. 240 iskolából 1820 tanuló jelentkezett az ülés időpontjáig. Szervezők: Ada-Winter Péter (NJSZT), Hanák Péter (BME), Zsakó László (ELTE), Appel György (FPI).
2. A KISZ KB elektronizálási programjának ismertetése, kapcsolódva a Kormányprogramhoz. A KISZ KB vállalta irányításában való részvételt, együttműködve a társadalmi szervezetekkel. Egyik fő célként fogalmazták meg a társadalom fogadókészségének növelését a számítástechnikával kapcsolatban.
3. Az Ifjúsági Bizottság javasolta a Diák informatikusok körének létrehozását. Szervezők: Füzesi László (PSZTI) és Lovas Katalin (Számalk). Február 18-án meg is volt a kör összejövetele. Kertész Ádám tartott előadást, „A jelölésrendszer, mint a gondolkodás eszköze. címen”. A diák-kör további összejövetelei: 1987. november, 23: Zsakó László és Csofaki Gyula vezetésével a bolgár nemzetközi ifjúsági verseny tapasztalatait beszélték meg. 1987. december 17-én Ada-Winter Péter tartott előadást „A logika világa” címen. 1988. február 17-én Tarnay Katalin: „Hálózatok és kommunikációs nyelvek” címen tartott előadást. 1988. március 9-én Füzesi László volt az előadó: „Távadatfeldolgozás, adatátvitel rádió”. 1988. április 6-án Hanák Péter beszélt „Az Absztrakció szerepéről a programozásban”. 1988. április 27-én Sántáné-Tóth Edit következett, „Mesterséges intelligencia – a programozás új megközelítése” c. előadásával. 1988. október 12-én Török Turul tartott előadást „Hétköznapi problémák számítógépre” címen. Ez alkalommal Halassy Béla is előadott. 1989. január 11-én ismét Török Turul volt az előadó „Grafika véletlenszerűen, de nem összevissza” címen. 1989. február 8-án ismét Török Turul tartott előadást a Szimulációról. 1989. március 8-án Hanák Péter a Módszeres programozásról beszélt, míg 1989. április 12-én ugyancsak Hanák Péter adott elő „Módszeres programozás ELAN-nal” címen. 1989. május 3-án Pirkó József az automatikus programozásról beszélt.

Az Ifjúsági Bizottság ülésének további napirendi pontjai:

4. µ'87 találkozó és kiállítás előkészítése
5. Kozma László konferencia előkészítése
6. Kalmár konferencia. előkészítése Kecskeméten
7. A Bolyai János Matematikai Társaság támogatásának lehetőségei az 1988-ban megrendezendő nemzetközi matematika tanítási kongresszus megtartásában. Az NJSZT

¹⁶² Ismeretlen

szervezésében a Kandó Kálmán Műszaki Főiskola felajánlott 20-40 gépet a kongresszus idejére.

8. Diplomaterv pályázat kiírása.

9. Nemzetközi számítástechnikai csere táboroztatás.

A programból jól kitűnik a Társaság élénk részvétele a következő generáció önzetlen támogatása, számítástechnikai nevelése.

Az 1985/86 évi, Társaságunk rendezésében lezajlott Nemes Tihamér OKSZTV jutalmazottjai.

1. Erdei Zsolt. Árpád gimnázium. Budapest
2. Huszár Péter. Széchenyi gimnázium. Sopron
3. Paller Gábor. Teleki Blanka gimnázium. Budapest
4. Mazán Zsolt. Szilády Áron gimnázium. Kiskunhalas
5. Makay Géza. Ságvári Gyakorló gimnázium. Szeged
6. Béltéky Zsolt. Hermann Ottó gimnázium. Miskolc
7. Jánossy Zoltán. Kvassay László gimnázium. Veszprém
8. Novák István. Berze-Nagy János gimnázium. Gyöngyös
9. Mamrovics László. Árpád gimnázium. Budapest
10. Pallagi László. Vörösmarty gimnázium. Érd

A NJSZT külön jutalmát nyerték: Habony Zsolt, Földes Ferenc gimnázium, Miskolc és Sás Tibor, Gárdonyi Géza gimnázium, Eger.

A KISZ KB külön jutalmát nyerték: Galambos Attila, Kolos Richárd szakközépiskola, Budapest, Szabó Péter, 106. Ipari Szakmunkásképző Intézet, Leninváros és Balogh Edit, Tóth Árpád gimnázium, Debrecen.

A Társaság az 1986. decemberi Tájékoztatóban ismét meghirdette az 1986/87-es tanévre a Nemes Tihamér Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyt a III. ill. IV. osztályos tanulóknak. (A verseny rendezői a Művelődési Minisztérium, a NJSZT és a KISZ KB. A verseny úgy került meghirdetésre, hogy az első tíz helyezett mentesül a matematika érettségi alól, és felvételi vizsga nélkül megkapják a 30 pontot, matematikából vagy informatikából, ha tovább tanulnak. Nevezni január 9-ig lehetett, az első fordulóra az iskolákban, (február 10-én), a második fordulóra Budapesten került sor (1987. április 1).

Az 1987. októberi Tájékoztatóban ismét meghirdették a Nemes Tihamér versenyt. Decemberig 197 középiskola jelentkezett, a III. osztályosok versenyére 846 tanulóval, a IV. osztályosokéra 738 tanulóval.

Az 1988 áprilisi tájékoztatóban a következő áll:

Az 1988 évi verseny első fordulója nehéz lett. 1717 résztvevőből csak 80-at küldtek tovább, a második fordulóra, eredményhirdetést április 15-ére tűzték ki.

Az 1988 májusi tájékoztatóban található az 1987/88. évi tanulmányi verseny eredménye:

1. Biczó Tibor. Zrinyi Miklós gimnázium. Zalaegerszeg.
2. Gárdonyi Gergely. József Attila gimnázium. Budapest.
3. Nagy Bálint. Ságvári Endre Gyakorló gimnázium. Budapest.
4. Czabala Péter. Kun Béla gimnázium. Leninváros.
5. Bartha Zoltán. Árpád gimnázium. Budapest.
6. Károlyi Zoltán. Radnóti Miklós gimnázium. Budapest.
7. Tuba Imre. Vajda János gimnázium. Keszthely.

8. Boros Péter. Radnóti Miklós gimnázium. Szeged.
 9. Fehér Péter. Fazekas Mihály gimnázium. Budapest.
 10. Árvai László. Zalka Máté Gépészeti szakközépiskola. Miskolc.
- NJSZT külön díj: Drasny Gábor. Fazekas Mihály gimnázium. Budapest.

1988 szeptemberi tájékoztatóban ismét meghirdették (immár ötödször) a versenyt.

A verseny győztesei:

1. Szabó Dániel, III. o. Árpád gimnázium, Budapest.
2. Biczó Tibor, IV.o. Zrinyi Miklós gimnázium, Zalaegerszeg.
3. Ladányi József, III. o. Árpád gimnázium, Budapest.
4. Dédesi Péter, IV. o. Földes Ferenc gimnázium, Miskolc.
5. Oravecz Róbert, III. o. Földes Ferenc gimnázium, Miskolc.
6. Berendi Péter, III. o. Fazekas Mihály gimnázium, Budapest.
7. Szentesi Áron, IV. o. Árpád gimnázium, Budapest.
8. Tonyi Lajos, IV. o. Fazekas Mihály gimnázium, Budapest.
9. Istenes Péter, IV. o. Árpád gimnázium, Budapest.
10. Megyeri Gergely, III. o. Árpád gimnázium, Budapest.

A számítástechnikát oktató tanárok országos seregszemléjét Debrecenben, 1987. november 12-14 között rendezték meg, a Kossuth Lajos Egyetemen. A konferencia elnöke: Varga László (ELTE) volt. Ekkor osztotta ki a Társaság először a Tarján díjat. A kitüntetésben első ízben Kovács Mihály, Dusza Árpád, Szlávi Péter és vele osztva Zsakó László részesültek. A Társaság szabadelvű szellemére és egymás közötti toleranciájára jellemző, hogy a kommunista Tarján Rezsőről elnevezett díjat első ízben kimagasló nevelő munkájáért, és a számítástechnikai ismeretek kiemelkedő terjesztéséért Kovács Mihály, a Piarista Gimnázium paptanára kapta.

1987. április. 10-12, Kecskemét. **Kalmár László Ifjúsági Számítástechnikai Konferencia.** „Új elvek, új alkalmazások, új emberek a számítástechnikában.” Egyetemi hallgatók, maximum 10 éve végzett szakemberek részére szerveztek konferenciát, amire előadásokkal lehetett pályázni. Rendezők: KISZ KB és NJSZT IB.

1987. március 25-26 között **Kozma László** Felső-oktatási Számítástechnikai **Fórumot** szervezett a NJSZT Ifjúsági Bizottsága és Oktatási Szakosztálya a felsőfokú oktatási intézmények oktatói számára, egyeztetés, szakmai beszélgetés céljából, a BNV területén. A felsőfokú oktatásról felkért előadók beszéltek (Csákány Antal KFKI és Kovács Győző NJSZT), majd két szekcióban folyt a munka, amely során a BME végzősei mutatták be önálló munkáikat. Ezután a résztvevők busszal Csillebércre mentek, s másnap ott folyt szekciókban a konferencia.

1987. július 6-10-re, Nyíregyházára a **III. Magyar Számítástechnikai Oktatási Konferenciát és Frey Tamás¹⁶³ vándorgyűlést** hirdetett a Társaság. A konferencia célja a számítástechnikai módszerek eszközök bemutatása közép és általános iskolai tanároknak. Meghívott előadók plenáris ülésen fejtették ki mondanivalójukat, szekció üléseken pedig az

¹⁶³ Frey Tamás (1927-1978), villamos mérnök, matematikus, a tudományok doktora. A BME egyetemi tanára, ill. az MTA SZTAKI igazgatója.

előadásra jelentkezők fejtették ki nézeteiket az oktatásban használt programtermékekről. Ezt követően beszélgetés, vitafórum következett. A konferenciát követő vándorgyűlésen tanárok továbbképzése folyt. Ezen első számítástechnika tanári konferenciánk minősíthető vándorgyűlésen a tanárok előadásokat hallgattak meg.

Az általános és középiskolai tanárok **2. Frey Tamás Vándorgyűlésre** Kecskeméten, 1989. augusztus 24-26 között került sor. E vándorgyűléssel leváltak a közoktatási konferenciák az Oktatási konferenciasorozatról). A rendezők az NJSZT, a Tudorg és a Pedagógiai Intézet voltak.

Ezután az NJSZT abbahagyta a közoktatási konferenciák szervezését, és 1991-ben elindult az INFO konferenciák sorozata, Békéscsabán, ami azóta is tart, NJSZT támogatással.

Egy, a Társaság által szervezett (soproni) konferencián merült fel még 1979-ben az a gondolat, hogy az államnak gondoskodnia kellene arról, hogy legalább a gimnáziumokba számítógépek kerüljenek, s az ifjúság számítástechnikát tanulhasson. 1983-ra érett be a javaslat, amikor a kormányzat elindította az első **iskolaszámítógép**-programot, elsősorban HT, ABC 80, ZX Spectrum számítógépekre alapítva. A Minisztérium a TII-t bízta meg a program szervezésével, amely intézmény viszont felkérte az NJSZT-t a mozgalom szakmai támogatására.

A Társaság jelentős ifjúságot támogató akciója volt a **Mikroklub** mozgalom. A Társaság felhívással fordult azon ifjúsági központok, művelődési házak, oktatási intézmények, TIT és más intézmények felé, akik megfelelő számítógép kapacitással rendelkeztek, hogy méltányos áron bocsássák számítógépjeiket az érdeklődő amatőrök (főként ifjúság) rendelkezésére. 1986-ban Kovács Győző azt jelenthette a FENTO (Szocialista Országok Műszaki Tudományos Szervezeti Szövetsége) felé, hogy 200 mikroklub szerveződött meg, klubonként 12-100 fővel. A Mikroklubok I. Országos találkozóját 1986-ban rendezték meg.

Az NJSZT ifjúságot támogató jelentős akciója volt, hogy 1982-ben, önálló szakosztályként befogadta a rádió amatőrök mozgalmából kibontakozó **HCC-t** (Home Computer Club), amely az alkatrészekből otthon számítógépet építő amatőröket tömörítette. A HCC nagy szabadsággal, önállóan dolgozott a NJSZT keretei között. A Társaság helyiséggel, szervezettel, néha alkatrészekkel tudta támogatni a több ezres mozgalmat. A HCC érett periódusában az Apple és a Commodore szekciók voltak a legnagyobbak.

1985-ben a Társaság, a Televízióval együttműködve létre hozta a nagy sikerű **TV BASIC** programot. A program célja az volt, hogy a televízió segítségével felkeltsék a lakosság érdeklődését a számítástechnika, a programozás iránt. A Televízió hetente egy háromnegyed órás előadással jelentkezett, amelyekben a BASIC alapjait ismertették. A Számalk kiadott egy könyvet, amelyet Kocsis András írt. Az első adás 1985. május 29-én volt. A sorozat 16 részben ment le, több százezer néző érdeklődése mellett. A sorozat végén felkínálták a TV hallgatóinak, hogy vizsgát tessenek, és oklevelet szerezzenek. a vizsga 3 órás volt, 35 kérdést kellett megválaszolni. Eredményes volt a vizsga 80% os megfelelés esetén. Elsőre 3000-en jelentkeztek vizsgázni. A vizsgákat 50 vizsgaközpont bonyolította. A legfiatalabb vizsgát tévő 8 éves volt, a legidősebb jelentkező 76 éves. Később a vizsgázók száma 10 000-

re emelkedett. A sikerre való tekintettel a sorozatot 1986 január elsejétől a televízió megismételte.

1987-ben megszervezték a sorozat folytatását **DIGITALK** néven, amely sorozat a számítógépek alkalmazásával foglalkozott.

Szakmaformálás

A magyar számítástechnika története nem csak a számítógépek számának, intézményei számának, szakembereinek számának gyarapodásából áll, nem pusztán rendezvények és tudományos eredmények sorozata. E történet egyben egy új szakma kialakulását, egy szakmai ethosz megteremtését, szellemiségének kialakulását is jelenti. Ezek a történések nem valamely irányító intézmény direkción alapján jöttek létre, hanem inkább szereplőinek spontán interakcióiból. Nem vitatható, hogy az NJSZT életének első 25 évében fontos erjesztője volt a magyar számítástechnikai szellemiség kialakulásának.

Már említettük az 1987. november 26-i közgyűlést, amelyen Társaságunk meghívására Sólyom László tartott előadást „A számítástechnika és a jog kapcsolata, különös tekintettel a hazai információs törvény előkészítésre”. Joggal tartjuk ezt az eseményt úgy, mint az első nyilvános eseményt Magyarországon a személyiségi jogok témakörében. Ezzel Társaságunk szakmai közösségként nyitott utat a szabad személy jogainak kialakításában. A gyökerek természetesen következtek szakmánk, az információs tudományok természetéből.

1989-ben Álló Géza és Máté Levente megbízást kaptak egy munkacsoport munkájának megszervezésére, s őket kérték fel az Etikai Kódex átdolgozására, kibővítésére, a megváltozott körülményekhez való illesztésére. Alapul véve a korábbi kódexet, több forrást felhasználva (Pl. IEEE, ACM), több vita után került az Etikai Kódex megfogalmazásra, s került mellékletként az 1990-es Alapszabályba. Ma is e Kódex alapján működik Társaságunk.

A társaság nyolcvanas évek első felében tett kezdeményezéseinek része volt a programok szerzői jogi védelem alá helyezésében.

A piaci nyitás új kérdéseket vetett fel, amelyek felismerésében, vizsgálatában, formálásában az NJSZT élen járt. Pl. árképzés, adózás.

1986 május 22-én a Társaság Számítóközpont-vezetési Szakosztálya ankétot szervezett „Ár, piaci ár, tisztességtelen ár” címen. A továbbképzésen a Árhivatal, valamint a Szerzői Jogvédő Hivatal képviselői válaszoltak a témakörben felmerülő kérdésekre, mint pl. szoftverek értékelése, komplex vállalkozási szerződések, lízing, stb.

E témakörben a Társaság 1988-ban szakértői minősítést vezetett be, valamint megszervezte a jogtisza szoftver, ill. ezzel kapcsolatban a kiváló szoftver mozgalmakat. 1990-ig ez helyettesítette („szimulálta”) a valódi versenyt, ill. ahhoz kapcsolódó szabályozásokat.

1987-től a KÁF (Kiváló Áruk Fóruma) megbízása alapján az NJSZT végezte a pályázat útján beadott programok szakmai minősítést, ami megkülönböztető jelzés használatára jogosított. E célból a NJSZT külön bizottságot is hozott létre.¹⁶⁴ 1988 végéig 19 termékkel kapcsolatban nyújtottak be igényt a kiváló áru védjegy elnyerésére. A benyújtott szoftverekből mindössze

¹⁶⁴ NJSZT Tájékoztató 1987 november

3-at talált a minősítő bizottság megfelelőnek, ami arra utal, hogy bizony gyermekcipőben járt akkor még a programok megbízható, forgalmazható termékekké válása.

1987. májusban Budapesten a Társaság Hunfalvy Tibor vezetésével ankéton dolgozta fel az új adózási rendszer hatásait.

1988 februárban a. MTESZ megszerezte a szakértői címek adományozásának jogát (38/1987.(X.12.) MT. sz. rendelet), amelyet számítástechnika területén az NJSZT vállalt fel. A szakértői cím szakértői tevékenység folytatására, és adókedvezményre jogosított. (Alkalmazkodva a minisztertanács szakértői tevékenységet szabályzó rendeletéhez számítógépes-hardver; számítógépes-szoftver; számítógép alkalmazói; rendszerszervezői kategóriák.) Öt fős Szakértői bizottság alakult, Szelezsán János vezetésével.

1988. június 14-15 között tartott előadást „A szoftvervédelem jogi kérdései” címen Ray N. Freed angol professzor, amit a szoftver kereskedelem beindulása tett időszerűvé.

1988. június 13-én Moritz Röttinger előadása hangzott el „Szoftver oltalom Ausztriában” címen (MIE - Magyar Iparjogvédelmi Egyesület, NJSZT, AIPPI magyar csoportja).

1989. februári Tájékoztatóban megtalálható a Társaság által addig kitüntetettek listája.

Rendszeres javaslat tevője volt a Társaság a KSH által adományozott Fényes Elek díjnak, ill. gyakran élt javaslatokkal ágazati, ill. kormánykitüntetések adományozására.

Kormányzat

„A Társaság jelentős szerepet kapott az ország számítástechnikai jövőjének alakulásában, javaslatait figyelembe vették, a fórumai rendszeresen megvitatták a szakterülettel kapcsolatos kormányzati terveket. A Társaság maga területén kezdeményezőként szerepelt a társadalom nyitásában, már a nyolcvanas évek elején javaslatot tett olyan törvényre, amely biztosítja a személyi jogokat, átláthatóvá teszi a hatóságok munkáját, információs szabadságot hirdet. Ugyanakkor a Társaság fokozatosan lépett az alakuló üzleti szféra felé, csökkent az akadémikus, elit jelleg, de az ebből hasznosítható nemes hagyományokat, értékrendet nem adta fel.”¹⁶⁵

1985. október 9-11 között a francia magyar kormányközi vegyes bizottság keretében tartott „Társadalom Informatizálása” című konferencia és kiállítás megszervezésére a KSH és az OMFB a NJSZT-t kérte fel, a Számalkban. A konferencián főként a francia előadók vizionálták elképzeléseiket a jövő társadalmának fejlődéséről. 17 francia előadó tartott előadást, például minisztériumoktól, Bulltól, Thomsontól, IRCAM-tól, Air France-tól. Az előadások kitértek az adminisztráció, irodagépesítés, elektronikus posta, mezőgazdaság elektronizálás, iskola számítógépesítés, klub mozgalom, elektronikus zene területeire.

1989. április 7-én „Az információtechnika hatása a társadalomra az USA-ban és Magyarországon” című ankéatot rendezett angol nyelven, Budapesten, a NJSZT és a HTE. Az ankéton amerikai és magyar előadók adtak elő. Gary Geipl USA, Arizona, Tom Jarmoszko, USA, Arizona, Szentiványi Tibor, Számalk, Csaba László, SZTAKI, Lukács József KFKI,

¹⁶⁵ Ismeretlen

Tamás Pál, MTA Szociológiai Intézet, Pártos Gyula, Világgazdasági Kutató Intézet, Mazgon Sándor Posta Kísérleti Intézet.

1989. március 7-én a Személyi adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával foglalkozó, köztudatban Informatikai törvényként ismert téziseinek vitáját tartotta meg a Társaság a Rendszerszervezési és Informatikai szakosztály és a Felhasználói Kör szervezésében. Előadó: Könyves Tóth Pál volt, a törvény egyik érdemi előkészítője. Felkért hozzászóló Bánki Miklós volt, az IM Közjogi Főosztály főelőadója.

Természetesen nem mindig sikerült a Társaságnak saját álláspontját érvényre juttatni. Így például éppen a személyiségi jogok területén került vitába az államigazgatással, amikor javasolta az egységes személyi szám használatát az egészségügyi és társadalombiztosítási nyilvántartásokban egyaránt, jelezvén, hogy a számítógépes hálózatokban a különböző nyilvántartási számok bevezetése költséges, felesleges, és önmagában nem véd meg az adatösszekapcsolás lehetőségétől.

1990. március 28-án Társaságunk Állásfoglalást tett közzé a választások elektronikai problémáit illetően. Mint nem egyszer a magyar parlamenti választások esetében, a vesztesek részéről kérdések merültek fel a választás tisztaságát illetően. Ez évben (is) kritika illette a számítástechnikai rendszert, s felvetődött az is, hogy a számítástechnikát mellőzni kellene a választási eljárásoknál. A Társaság világossá tette, hogy esetleges hibák a választási rendszerből, vagy annak alkalmazásából adódhattak, s nem a gépi rendszerből. A Társaság készséget mutatott arra, hogy a számítástechnikai rendszer nyilvános átvilágításában szakértőként közreműködjék.

Nyilvánosság

Amilyen mértékben haladt Magyarország a nyugati típusú gazdasági berendezkedés irányába, ahogyan erősödött a társaságon az a nyomás, hogy erőforrásait saját maga teremtsse elő, minél inkább erősödtek kapcsolatai a nemzetközi piaccal, annál inkább előtérbe került a Társaság nyilvános arculatának erősítése. Az 1987-ben Budapesten tartott IFIP General Assembly alkalmából, Kovács Péter javaslatára elegáns színes prospektust készítettünk angol nyelven *Computing in Hungary 1987* címmel. A kiadvány vázolta a magyar számítástechnika helyzetét, a Társaság működését, struktúráját, valamint egész oldalas hirdetésekkel ismertette a vezető számítástechnikai intézmények munkáját. 1989-ben megjelent a kiadvány spanyol nyelvű változata, abból az alkalomból, hogy a Társaság kapcsolatot keresett a Kubai számítástechnikával.

1987-ben a Társaság pályázatot írt ki korábbi, sematikus emblémájának lecserélésére, modernebb, színesebb grafikus logót keresve. A pályázat beadási határideje 1987 június 20. volt. A pályázatra 19 képterv érkezett, amelyek meg is jelentek az 1987 évi Tájékoztató nyári számában, azzal a céllal, hogy kikérje a tagság véleményét és választását. Utólag visszanezve a pályázatokat, az a véleményünk, hogy valóban a legjobbat sikerült választani, a 16-os sorszámút. Talán egy volt még versenyképes az 1-es sorszámú. A NJSZT példáját látva ezután sorra újultak meg a MTESZ tagegyesületeinek logói. Az új logó először a Társaság III. országos kongresszusának (1987) kiadványán jelent meg.

1987 júniusában az SZM-SZM kiállításra megjelent H.H. Goldstine: A számítógép Pascaltól Neumannig c. könyve, amelynek dedikált példányaait a vásáron lehetett átvenni. E tanulmány egyik szerzője is büszkélkedhet egy ilyen dedikált példánnyal.

Az új gazdasági berendezkedés nehézségeket is hozott. A Társaság szembesült azzal, hogy a különben népszerű (csúcsidőben 30 000 példányban megjelenő) Mikromagazin veszteséges, mert megszűntek a támogatások. Egyetlen lehetőség volt: hirdetőket szerezni. Ám néhány évi sikertelen próbálkozás után a lapot be kellett zárni, 1990-ben. Az igazsághoz hozzátartozik az is, hogy a lap inkább szép, ám naiv álm volt, mint megalapozott gazdasági realitás, hisz már a lap indulásakor telített volt a piac számítástechnikai magazinokkal, lapokkal. Részben a nemzetközi lapkiadók kezdtek megjelenni a magyar piacon, részben a magán Kft-k vágtak lapkiadásba.

1988-ban a Társaság „**A Gép is ember**” címen nemzetközi karikatúra pályázatot hirdetett meg. Nyolc országból érkeztek pályázatok. 107 (47 magyar) jelentkező küldött be rajzokat, összesen, 248 (108 magyar) kézzel készített karikatúrát, és 24 (15 magyar) számítógéppel készített karikatúrát. Szovjetunióból 26, Jugoszláviából 22, USA-ból 8, Ausztráliából 1 pályázat érkezett.

A Nagydíjat: Vjekoslav Klaic (Jugoszlávia) nyerte.

A kézi karikatúrák első díjasa: Jurij Koszubukin, ismert kijevi grafikus (Szovjetunió), második díjasa Balázs-Piri Balázs (Magyarország), harmadik díjasa Louis Prostruzin (Ausztrália).

A géppel készített karikatúrák nyertesei: Halász Géza (Magyarország), Felföldi Anna (Magyarország), Kiss Katalin (USA).

A zsűri díszelnöke: Heinz Zemanek. Elnöke Árkus József Ludas Matyi. Tagok: Havass Miklós, Haynal Kornél, Kovács Győző, Lehoczki István (Ludas Matyi), Várnai György (Ludas Matyi).

Koszubukin, az egyik első díjas karikatúrista váratlanul meg is jelent az 1988-as IV. Országos mikroszámítógép találkozón tartott eredményhirdetésen. A beérkezett pályaművek javából (96 grafika) kiadvány is készült.

A gazdasági változásokat tükrözi, hogy az 1988-89 Tájékoztatókban egyre több hirdetés jelent meg. Termékeket, szolgáltatásokat, állást stb. hirdettek bennük. Új utakon is próbálkozott a társaság költségvetésének egyensúlyban tartásához.

Amint már említettük, 1989. november 10-én a IV. Egészségügyi Informatikai Vándorgyűlés állásfoglalást tett, amelyben új információs rendszer kiépítését sürgette a gyors változásokra számítástechnika életében.¹⁶⁶

1983. december 14-én emlékülésen emlékeztünk meg Neumann János 80. éves születési évfordulójáról. Az ünnepi megemlékezést Szelezsán János tartotta.

¹⁶⁶ NJSZT Tájékoztató. 1989 december

1987-ben Neumann halálának 30. évfordulója alkalmából a Társaság az OMIKK-kal és az SZVT-vel közösen emlékünnepség sorozatot szervezett. Az események fő szervezője Nagy Ferenc volt. A sorozat egyes fontosabb állomásai:

- február 8-án vasárnap délután emléktáblát helyeztek el Neumann szülőházán, a Báthory utcában,
- február 9-én OMIKK-ban poszter kiállítás nyílt, ami tovább utazott a µ'88 kiállításra, majd Szegedre, Pécsre, Kaposvárra,
- február 9-én a Fasori gimnáziumban emléktáblát helyeztek el a volt iskolatárs emlékére, majd Szűcs Ervin vezetésével vitaülés volt az informatika oktatásról,
- február 10-én az ELTE Aulájában emlékülés volt,
- február 11-én MTA-n volt ülés. Előadók társaságunktól: Csurgay Árpád, Dömölki Bálint, Legendi Tamás.

1984. október 22-én Társaságunk invitálására Budapestre látogatott Neumann János fivére, Neumann Miklós, s társaságunkat megajándékozta bátyjáról írt könyvével.¹⁶⁷

1989. augusztusában Neumann János fivére, Miklós ismét haza látogatott Budapestre, előadást tartott a BME-n, s ekkor ismét ellátogatott egy beszélgetésre az NJSZT-be is. Az egyetemen korábbi tanulmányának rövidített változatát adta elő.¹⁶⁸

Technikai-gazdasági kérdések

Az NJSZT taglétszáma 1990-ig (sőt még utána is) dinamikusa növekedett, köszönhetően a számítógépek és számítóközpontok száma növekedésének, a számítógépek alkalmazásai kiszélesedésének, majd a mikrogépek megjelenésének s ezzel párhuzamosan a fiatalság bekapcsolódásának, ill. a társadalmisítási programnak, ideértve az iskola programot is. A dinamikát jól láttatja az alábbi táblázat. Ugyanakkor a 1990-es években nőtt ugyan a taglétszám ám figyelmeztető jelként jelent meg, a tagok csökkenő az aktivitása.

év	egyéni	jogi
1975	1300	80
1976	1832	92
1977	1932	105
1978	2564	
1979	2885	120
1981	3229	120
1983	3613	147
1986	4621	173
1987	5585	205
1988	5965	224
1989	6100	

¹⁶⁷ Nicholas A. Vonneuman: JOHN von NEUMANN AS SEEN BY HIS BROTHER.

¹⁶⁸ Nicholas A. Vonneumann: Neumann János filozófiai hagyatéka. Kézirat.

A számok értelmezéséhez tudni kell azt, Hogy Zárda Sára adatai szerint 1986 végén mintegy 20 000 számítástechnikust tartottak nyilván, amiből mintegy 5000 NJSZT tag volt. Tehát arányait tekintve a Társaság valóban imponáló mozgósító erővel rendelkezett. Érdekes adat ebből az időből az is, ami az új gazdasági rendszer robbanásszerű változását jelzi, hogy 15 166-ra tették a különféle kisvállalkozásokban foglalkoztatott emberek számát (ezek többsége azonban „főállásban” valamely állami vállalatnál, vagy anya-intézménynél dolgozott), akik 1966 kisvállalkozásban munkálkodtak.

Azonban az éves beszámolók visszatérő témája volt a tagdíjak befizetésében tapasztalható fegyelmezetlenség mind az egyéni, mind a jogi tagok részéről. Elmaradások, felszólítások követték egymást. Ám végül a feszültségek rendszerint megoldódtak. Ez azért volt fontos, mert a Társaság „saját” bevételeinek nem elhanyagolható hányadát biztosították a tagdíjak.

A Társaság tagnyilvántartása az OT Számítóközpont „nagy”-számítógépén történt. (Annak igazgatója: Tóth Imre a Publikációs Bizottság elnöke volt.) A nem tiszta verseny gazdaság így is tetten érhető, a kölcsönös szívességek mezején. A gazdasági reformok előrehaladásával ez azonban egyre problematikusabbá vált, mert az OT Számítóközpont is eredmény érdekelt lett. Így sürgető feladatként merült fel az NJSZT ellátása számítógépekkel. Másrészt a flexibilitás is az elektronikus NJSZT irányába nyomott. Az 1988 februári tájékoztató beszámol a tagnyilvántartás saját gépre szervezésének befejezéséről, és a rendezvény nyilvántartás megkezdéséről. A titkárság gépesítésének megoldására a Next nevű jogitag vállalatunk ajándékozott egy IBM kompatibilis PC-t.

1989. májusban a titkársági nyilvántartó és levelező rendszer elkészítésére írtak ki pályázatot.

Az NJSZT működésének első éveiben egyensúlyra törekedett, alacsony összegű bevétel-kiadás egyenleg mellett (egy sor költséggel nem számoltak el, mert azokat a MTESZ ingyenesen, „ellátmányként” biztosította.). Az éves költség mozgás 1-2 millió Ft. között volt. A gazdaság takarékosági kívánságai azonban MTESZ költségvetés alapú rendjét is szigorították, egyre inkább fedezniük kellett az egyesületeknek költségeiket. 1985-től ez a rendszer már feszültségekhez vezetett. így pl. 1987-től le kellett mondani a tagságot illető illetménylapokat (Számítástechnika vagy Mikromagazin), mert tagdíjaikból a társaság nem tudta fedezni a költségeket. 1987-ben a Társaság kismértékű veszteséget realizált a Mikromagazin kiadásának költségei miatt, ezért a Mikromagazin léte is megkérdőjeleződött.

Az 1988-as tervben a társaság 23,64 mFt. bevételt tervezett (Működésből 6,4 mFt-ot; Rendezvényekből 17,17 mFt-ot). Költségként 23,4 mFt-ot terveztek (Működésre: 8,2 mFt-ot; Rendezvényekre 15,1 mFt-ot). A Társaság az éves központi költségvetés rendelkezésre állása és saját tőke hiányában, felhalmozásban nem volt érdekelt. Látható, hogy tagdíjakat rugalmatlannak tekintve mozgásteret a rendezvények (konferenciák és külföld utazások szervezése) biztosított. A külföldi utak szervezésének igénye abból merült fel, hogy ugyan az állampolgárok szabadabban mehettek nyugatra, azonban ehhez elegendő devizát nem biztosítottak számukra. Az NJSZT megszerezte annak lehetőségét, hogy a szervezett utakhoz devizát biztosítson, így utakat hirdetett meg szakkiállításokra, vásárookra, konferenciákra. Az konferencia-utazások eredményeként enyhe haszonra tehetett szert. Ugyanakkor a szakmai csoportos utak, több száz informatikus számára oldották meg az utazási deviza hiányát, segítettek nekik a legfontosabb európai kiállításokr Ft-ért eljutni. Példák ilyen csoportos utakról és céljukról:

1986-ban. SICOB'86 Párizs, TELEMATICA'86 Stuttgart, ELECTRONICA'86 München, Személyi számítógép kiállítás Köln.

1987-ben. SICOB'87 (tavasz és ősz), SYSTEM'87 (München), IFABO (Bécs), Szisztemotechnika (Leningrád), CEBIT'87 (Hannover)

1989. május 29-június 11. Jubileumi kiállítás Moszkvában az ESZR/MSZR együttműködés 20. évfordulója tiszteletére. 8 éjszakai csoportos út, Tallin, Leningrád, érintésével. 100 fő részére hirdették.

1990-ben. CÍM'90 Stockholm, SICOB '90 Párizs, IFABO Bécs, Software Quality Oszló, WCCE- V. World Conference on Computers in Education Sydney, Medical Informatics Prága, Mikroelektronik Minszk, SYSTEM'90 München, JCIT Jeruzsálem.

A jövedelmező rendezvényszervezéshez a Titkárságon megfelelő létszámot kellett biztosítani, amely költségeit azonban fedezték az utak forint bevételei, sőt némi nyereség is maradt, amely hozzájárult a működési költségek hiányai fedezéséhez. A tevékenység kulcsa az volt, hogy az utazáshoz szükséges devizát a NJSZT a MTESZ-en keresztül biztosítani tudta. E konstrukciónak akkor lett vége, amikor liberalizálták a devizához férést (konvertibilissé tették a forintot), ami lehetővé tette minden külföldre utazó számára, hogy maga biztosítsa útja deviza költségeit. Ekkor a konferencia szervező tevékenység kivált a NJSZT keretei közül. s Tóth Mária főtitkárunk önálló utazási irodát hozott létre a MTESZ keretei között (CONFERENCE TOURS), bízva abba, hogy az utaztatási, konferencia szervezési tevékenység jövedelmező vállalkozás lehet a nyílt piacon.

1990. március 22 -án a Társaság Tisztújító Küldött Közgyűlést tartott. Dömölki Bálint elnöki megnyitóját Havass Miklós főtitkár tartott beszámolót 1989 munkájáról.¹⁶⁹ A rendszerváltásra felkészülve, a Társaság új Alapszabályt hagyott jóvá. A Tisztújítás jelölő bizottsága: Dömölki Bálint elnök, Vasvári György, Szijjártó Miklós, Pongrácz Tibor, Simon Béláné voltak.

6. Új kihívások, útkeresés (1990-1994)

Ez az időszak a „a magyar társadalom átszervezésével esett egybe. 1985-1990 között, az új társadalmi körülmények figyelembevételével stratégiai elemzés készült a Társaság megújuló munkájának megszervezésére. E gondolkodás eredményei váltak termőre a Társaság következő időszakában.”¹⁷⁰

A nagy feladatot a piacgazdaságra való áttérés és az EU-s csatlakozás volt. 1989-ben megszűnt az embargó a magyar piac felé is. 2001. június 10-én megszűnt a devizakorlátozás, így 70 év után ismét teljesen konvertibilis lett a forint. 2004. május 1-én Magyarország hivatalosan csatlakozott az Európai Unióhoz, ami nagy mozgásteret, de a szabad versenynek való kitettséget is jelentette.

„A 90-es évek elején bekövetkezett gyökeres társadalmi-gazdasági változásokkal egyidejűleg szakmánk is jelentős mértékben átrendeződött. Lényegében megszűnt számítástechnikai iparunk, drasztikusan leépült kutató-fejlesztő potenciálunk. Ugyanakkor hihetetlen mértékben megnőtt a számítástechnikát alkalmazó vállalatok, intézmények köre, a számítástechnika, az

¹⁶⁹ NJSZT Tájékoztató. 1990. május

¹⁷⁰ Ismeretlen

előretörő alkalmazások mindennapjaink elengedhetetlen munka és kommunikációs eszközévé váltak. Szükségszerűen és örömdetes módon megjelentek azok az informatikai kis- és középvállalkozások, melyek szakmánk kibontakozásához reményt adtak.

Az 1990-es években jelentősen megváltozott az egyén helyzete is. Sokan lettek munkanélküliek, sokak feje fölül eltűntek vállalataik. Szakmánk művelőinek többsége is csak lényegesen több munkával, és nehezebben tudta megteremteni, ill. fenntartani maga és családja számára a korábban megszokott anyagi körülményeket. Így mindannyiunk számára kevesebb idő jutott a szakmai közéletre is.”¹⁷¹ Az alapvető ismeretek megszerzése nemzetközi szinten csatornázódott be.

Ugyanakkor azt a felelősséget is láttuk, hogy egy atomizálódó társadalom, ahol megszűnnek az adott célra szerveződő helyi közösségek, s velük együtt a közösség formáló erők, a kompromisszumok kötése, egymás elfogadása helyett, gyakran a rosszindulatú veszekedések terepe lesz. Ezért úgy véltük, hogy ha erőfeszítések árán is, de tovább kell vinnünk a Társaság életében korábban kialakult erős kötődéseket.

Ezekben az években privatizálódtak, vagy morzsolódtak fel a tárcák szervezési intézetei. Közöttük is legfájóbb a NJSZT számára a SZÜV hálózat felbomlása, ami a területi szervezetek elsorvadásához vezetett.

Ugyanakkor új szakmai igények születtek, a számítógépek elárasztották az országot. Számos új, merész-álmú vállalkozás jött létre. A dinamikus helykeresés, helyzetérzékelés széttördelte szakmai közösségünket. A számítástechnikai érdek érvényesítése létrehozta a független, önálló szervezetek iránti igényt. Informatika-Számítástechnika Tanárok Egyesülete (ISZE) 1991, az Informatikai- Elektronikai és Távközlési Vállalkozások Szövetsége (IVSZ) 1990, az Internet Szolgáltatók Tanácsa Egyesület 1997, Magyar Tartalomipari Szövetség (MATISZ) 1999, stb.

A magyarországi kutatás-felsőoktatás-közgyűjtemények számítógép-hálózati hátterének megvalósítását célul kitűző Információs Infrastruktúra Fejlesztési (IIF) Program 1986-ban indult. A Programot az akkor még szerény méretű szakembergárda felkészültségére és tapasztalataira támaszkodva az MTA (Magyar Tudományos Akadémia) és az OMFb kezdeményezte, ill. támogatta. Az IIF Program öt eredményes év - a hazai kutatói hálózat alapjainak megteremtése - után a 90-es évek elejétől már valamennyi érintett minisztérium és az OTKA (Országos Tudományos Kutatási Alap) támogató részvételével NIIF (Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési) Programként folytatódott.

1990. november 24-én tartotta sorsfordító, XV. Tisztújító Közgyűlését a MTESZ. A Szövetséget ekkor – megőrizve jogfolytonosságát – újra definiálták.¹⁷² A MTESZ független civil szervezetté, egyesületté vált, amelynek tagjai természettudományos és mérnök egyesületek voltak. Az első években még kiemelt társadalmi szervezetként támogatást kapott az állami költségvetésből, ezzel tartotta el vidéki Technika Házainak hálózatát, s a központi apparátust. A rendszerváltás előszeleként 1989. decemberében a Szövetség akkori elnöke – Fock Jenő, egykori miniszterelnök – lemondott, és helyét ideiglenesen Bihari István, a Chinoin vezérigazgatója vette át.¹⁷³ Az 1990 év végi tisztújításon az elnöki tisztre Náray-

¹⁷¹ Ismeretlen

¹⁷² Az NJSZT 1991 januári tájékoztatója

¹⁷³ Németh József, 107 old.

Szabó Gábort választották, akinek korábban nem volt politikai előélete. Ekkor az Ügyvezető elnökség tagja lett Havass Miklós, társaságunk elnöke, akit 1995-ben a MTESZ elnökévé választottak.

A MTESZ átalakulásának egyik következménye volt, hogy **1990. január 1-vel a Neumann Társaság teljesen önálló, független jogi személlyé vált!**

Struktúra

1990. március 22. Tisztújító Küldött Közgyűlés, az MTA Kongresszusi termében. A közgyűlésen részt vett az EMT képviselőjében Selinger Sándor elnök is.

Dömölki Bálint elnök megnyitó szavai után Havass Miklós főtitkár számolt be az 1989-es év tevékenységéről.¹⁷⁴ Ezt követően Dénes Ferenc, az Ellenőrző Bizottság elnöke tagja ismertette a Bizottság pozitív véleményét, s külön elismerte azt, hogy a meghétszereződött árbevétel, és az azzal járó többlet költségek kezelését a titkárság változatlan létszámmal (7 fő) látta el. A beszámoló vitájában mintegy 20 hozzászóló jelentkezett szólásra. Ezután terjesztette elő Szelecsán János az új Alapszabályt, amely felett a Küldött Közgyűlés élénk vitát folytatott, majd a vita után ideiglenesen egy évre fogadott el.¹⁷⁵ Az Alapszabály mellékleteként Etikai Kódex készült, amelynek tovább finomítására Máté Leventét kérte fel a Közgyűlés. E döntésnek megfelelően, az új tisztségviselőket (ideiglenesen) egy évre választották meg. A Jelölő bizottság: Dömölki Bálint elnök, Vasvári György, Szíjártó Miklós, Pongrácz Tibor, Simon Béláné volt. A Közgyűlés elrendelte, hogy szeptemberig a Társaság hozzon létre egy maximum 100 fős választmányt, ami a továbbiakban ellátja a tagság képviselőjét.

A Küldött közgyűlés alkalmából adták át a Társaság kitüntetéseit. Neumann-díjban részesült: Kondricz József, Németh Pál, Széles Gábor. (Megjegyezzük, hogy a sikeres vállalkozó, a Műszertechnika alapítója, Széles Gábor kitüntetése a kitüntetett vitathatatlan érdemei mellett jelzés volt arra is, hogy a Társaság számot tart a hagyományos állami nagyvállalatok érdeklődése mellett az újonnan megjelenő kis-, magán vállalatok munkájára is. Ugyanilyen szándékkal került be az alelnökök közé Vadász Péter is.)

Kalmár-díjat kapott tudományos eredményeiért Demetrovics János, Jancsó Ferencné, Maros István. Tarján-díjban részesült: Horváth István, Walter József.

A megújulás keretében:

- Mobil (alulról kezdeményezett), dinamikusan alakuló szakmai szerveződések alakultak meg, a hosszú távra létrehozott szakosztályok helyett,
- rövidebb lett a vezetői ciklus-idő, és kötelező lett a rotáció (2x3 év),
- többes jelölést kellett tenni, legalább az elnök és a főtitkár személyében,
- küldött közgyűlés tartását határozták el a tagság képviselőjére, amely évi-, félévi kapcsolatot tart a társasággal,
- szakmai program tekintetében a szélesebb nyitás, szélesebb nemzetközi kapcsolatépítés, tag szakma képviselője.

Az új (egy évre megválasztott) vezetőség a következőként alakult.

Elnök: Havass Miklós

¹⁷⁴ Havass Miklós: Főtitkári Beszámoló. Az NJSZT 1990 májusi Tájékoztatója.

¹⁷⁵ Az NJSZT 1990 januári tájékoztatója

Tb. elnök: Pesti Lajos

Vámos Tibor

Előző elnök: Dömölki Bálint

Alelnökök: Gergely Csaba

Hanák Péter

Pomázi Lajos

Könyves Tóth Pál, majd az alakuló ülésen történt lemondása után Szilasi Anna

Vadász Péter. A piaci verseny erősödése következtében megnőtt vállalatvezetői elfoglaltsága miatt 1992. február 27-én alelnökségéről lemondott, tisztét Széphalmi Géza vette át.

Főszámvevő: Hajtó Aurél, majd Halmos György

Ügyvezető főtitkár: Tóth Istvánné

Szakosztályok, szakmai csoportok

Alakfelismerés: Csetverikov Dimitrij,

Grafika: Krammer Gergely,

Információs Rendszerek a Közigazgatásban: Széphalmi Géza,

Információs rendszerek és Tőzsde: Orczán Zsolt,

Mesterséges Intelligencia: Koch Péter,

Operáció Kutatás: Maros István,

Otthoni számítógépek: Barabás Rezső,

Orvosi Információs Rendszerek: Naszlady Attila,

Számítógépes zene: Dubrovay László. E csoporton belül megalakult az

Elektroakusztikai Szekció. Patachich Iván, titkár,

Szoftver technológia: Klimkó Gábor,

Szövegfeldolgozás és humán alkalmazások: Farkas Ernő,

Távadatfeldolgozás: Szentiványi Tibor,

Transzputer: Kacsuk Péter.

Észrevehetjük, hogy olyan hagyományos szakosztályok szűntek meg, ill. alakultak át, mint a Hardver szakosztály és a Programozási Rendszerek szakosztály (miután megszűntek a magyar/szocialista számítógépgyártási kísérletek), a Számítóközpont Vezetési szakosztály (miután a hagyományos központosított erőforrással rendelkező számítóközpontok, ágazat orientált szervezési intézetek megszűntek). 1994-ben megszűnt a nagy hagyományú Operációkutatási szakosztály. E szakosztály megszűnésének fő oka az volt, hogy a szakosztály korábbi vezetői másirányú elfoglaltságot kaptak. Így pl. a szakosztályvezető Maros István 1991-től a Rutgers University professzora, majd 1996-2006 között Angliában volt egyetemi tanár az Imperial College-ban.

Felhasználói klubok:

Dataflex: Mihaleczky Géza,

HUUG: Morassi Ákos¹⁷⁶,

Oracle: Füzessy László (márciusban alakult),

¹⁷⁶ A HUUG megalakulásáról lásd. Keresztély Sándor: Hungarian Unix User Group. (In: Australian UNIX systems User Group Newsletter. Vol. 10. No. 2. April 1989. p. 55.)

NeXT: Kovács László,
OS/2: Sárossy József,

Láthatjuk a felhasználói kluboknál is, hogy megszűnt központi összefogásuk, s a hagyományos ESZR-, MSZR-, Videoton-, KFKI struktúrákat az új erőforrások körül alakult csoportok foglalták el.

18 megyei, 6 városi szervezet működött. E szervezetek egyenlőre megmaradtak. Komolyabb feszültségek akkor keletkeztek majd, amikor a privatizáció előrehaladtával a területi SZÜV központok megszűntek. Ettől az időtől a területi szervezetek folyamatos újjászervezésére, megújulására lett szükség.

Bizottságok:

Etikai: Álló Géza,
Ifjúsági: Hanák Péter,
Díjbizottság: Szilasi Anna,
Oktatási: Sima Dezső.

A Társaság vezetőségében többször felmerült a gondolat, hogy külön szervezetet kellene létrehozni a vezetésből már kikerült, vagy a nyugdíjba került vonult tagoknak. Többszöri próbálkozás után 1991. április 9-én jött össze először a **Neumann Klub**, „Örökifjú Hölgyek és (meg nem) öreg(edő) Urak” részére. A tervek szerint a „Pletyka Klub” havonta került összehívásra a budai Zöld Hordóban, egy előadással és beszélgetéssel. Az első összejövetel háziasszonya Tóth Istvánné, házigazdája Kovács Győző voltak. Szintén ők házigazdászkodtak a második összejövetelen, míg a harmadik összejövetel házigazdája Havass Miklós volt, június 11-én. A klub fő szervezői Kovács Győző, Tóth Istvánné, később Almás Károly voltak.

1993. januárjában, a Neumann Klubon belül megalakult a **Szoftverergonómiai Szakcsoport**, Piacek István vezetésével. A szakcsoport már szerveződése alkalmával két fontos találkozót szervezett. 1992 decemberében Lakatos Krisztinát, a Magyar Ergonómiai Társaság főtítkárát hívták meg, aki érdekes előadást tartott. A nagy érdeklődésre való tekintettel, 1993 januárban Krammer Gergelyt, a SZTAKI fősztályvezetőjét hívták meg. Az előadást követő beszélgetésen, a jelenlévők elhatározták az új szakcsoport megalakulását.

1991. április 10. Választmányi ülés. Az 1990-es Küldöttgyűlés határozatának megfelelően az egy évre megválasztott Választmány összeült, és kimondta, hogy mandátuma három esztendőre érvényes. Az előterjesztéseket (szakmai beszámoló, gazdasági beszámoló, díjbizottság összetétele, alapszabály) elfogadva, az elnökség mandátumát három évvel meghosszabbította. E választmányi ülés határozata értelmében a következő Tisztújító Közgyűlésre 1994 márciusában került sor. A választmány 7370-ben állapította meg a Társaság taglétszámát, amelyből 3674 fő volt 31-45 év közötti.

Kongresszusok

A Társaság ebben a periódusban is hangsúlyt fektetett az esedékes Kongresszus megtartására, amely célja az eltérő érdeklődésű, és élethelyzetű tagság kohéziójának növelése.

Az **V. Kongresszus 1992. június 21-24** között, **Debrecenben** zajlott le, az alábbi programbizottság szervezésében. Bakonyi Péter (elnök); Aladics Sándor; Demetrovics János; Gergely Csaba; Havass Miklós; Lajtha György; Majtényi György; Pongrácz Tibor. A konferencia résztvevőinek száma meghaladta a 440 főt. A kongresszus 7 szekcióban folyt (információs szolgáltatás; kormányzat; oktatás; bank-pénzügy; kutatás-fejlesztés; infrastruktúra; egyéb).

Konferenciák

A NJSZT életének e periódusban megszűnt a nagy magyar (vagy részben nemzetközi) konferencia sorozatok egy része. Miután Magyarországgal szemben megszűnt az embargó, nyitottá lett a számítástechnikai/elektronikai termékek kereskedelme. Megnyílt a kutatók/fejlesztők előtt az ismeretek közvetlen megszerzésének lehetősége. Megszűnt a külön utas hazai hardver és szoftver gyártás. Ezzel egy időben jelentősen leépült a hazai műszaki fejlesztés. Miután az egyes világcégek maguk jelentek meg a magyar piacon, nem volt többé szükség az ő termékeiket, vagy azok klónját használók tömörítésére (pl. HLUG). A szakemberek sokkal egyszerűbben hozzáfértek az információkhoz az anyacégek által rendezett nemzetközi rendezvényeken.

Ennek a tendenciának esett lassan áldozatul a periódus végén a nagy múltú **COMNET** konferencia sorozat, amely ebben az évben még megtartotta 7-ik, (4-ik nemzetközi) rendezvényét, azonban az 1995-ben megrendezett COMNET'95 már az utolsó, búcsú konferenciája volt e fontos sorozatnak, ahol találkozhattak kelet-európa és nyugat távadatfeldolgozó szakemberei.

1990. május 8-10 között rendezték meg, Budapesten a **COMNET'90** konferenciát. Ebben az évben ez a konferencia volt a TC-6 éves fő eseménye, „Forward into the Second Quarter-Century in Networking” címen. A nemzetközi konferenciát az IFIP, az ICCG, az ITU, az UNESCO, az MTA támogatták és jegyezték. A konferencia tiszteletbeli elnöke: Valter Ferenc¹⁷⁷ volt. A konferencia Kormányzója pedig a COMNET konferencia sorozat megálmodója és lelke: Szentiványi Tibor. A számítógéphálózatok kiemelkedő szakemberei tartottak előadásokat, közöttük Gregor von Bochermann, Steve Bradley, R. Castanet, D. M. Leakey, O. Spaniol. A konferencia fő témakörei: LAN, MAN, ISDN; X.400; hálózati szabványok; protokollok; hálózat menedzsment; tudásbázisú rendszerek; adatvédelem; hálózatfejlesztő cégek.

E periódusban még évente jelentkezett a nagysikerű **Mikroprocesszorok és alkalmazásaik** konferencia sorozata, noha a külpolitikai/ külgazdasági átrendeződés miatt a talaj már kifutott lába alól. Az emberek és termékek szabad áramlása indokolatlanná tette megrendezését. Az egyes konferenciák ismertetésénél itt is Bartolitsot követjük.¹⁷⁸

Az 1990 októberében, Esztergomban megrendezett hazai, 3 napos **μP'90 konferencia** a fenti megjegyzés ellenére sok hazai résztvevőt vonzott. Ennek oka talán a szerencsés témaválasztás volt. A „Számítógépes projektmenedzsment rendszerek és a számítógéppel segített tervezés (CAD)” állt a konferencia középpontjában. Mint a korábbi időkben, a konferenciát továbbra is

¹⁷⁷ dr. Valter Ferenc 1990-ben, a megalakuláskor a MATÁV vezérigazgatója, 1991-től a Westel Rádiótelefon Kft. stratégiai igazgatója.

¹⁷⁸ Bartolits, 181-182 old.

a HTE, MATE, NJSZT által létrehozott Mikroprocesszorok Alkalmazása Munkabizottság szervezte. A szeminárium védnöke Köveskúti Lajos (Híradástechnikai Szövetkezet) volt. Azonban elmaradt már a következő, μ P'91 Konferencia.

Helyette 1992-ben rendezték meg a nemzetközi „**7th Symposium on Microprocessor and Microcomputer Applications**”, μ P'92 konferenciát. A konferencia hazai résztvevőinek száma ekkor már jelentősen csökkent. Az érdeklődők első kézből már külföldön szerezhették be ismereteiket, s hasonló jellegű konferenciákból elegendő kínálat volt. Egyidejűleg, csökkenőben volt a hazai kutatás-fejlesztés, magas volt az infláció, ami szintén megnehezítette a körülményeket. A nemzetközi publikációs lehetőségek is kinyíltak a hazai résztvevők előtt, s ez is csökkentette a konferenciák jelentőségét. Ezekért is a szervező bizottság a következő évben változtatott a kiíráson.

A μ P'93-at egynapos szimpóziumként rendezték meg Budapesten, és a részvétel is díjtalan lett. Divatos témát választottak, amely elsősorban már nem a gyártás, gyártmányok világa körül forgott, de a szabadság adta tudatosan vállalt ösztöndíjas feladatok körül: környezetvédelem az elektronikában, elektronika a környezetvédelemben. A rendezvényt a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, valamint az Országos Műszaki Informatikai Központ és Könyvtár támogatta.

Az 1994-es „**8th Symposium on Microprocessor and Microcomputer Applications**” konferenciát már deklaráltan a sorozat utolsó tagjaként hirdette meg a szervező bizottság. Ennek ellenére, a konferencia jól sikerült. Több, mint 90 előadás hangzott el, 12 szekcióban. Még nyugat-európai előadók és résztvevők is voltak. Az érdeklődés hanyatlását elsősorban a FÁK országokból érkezők számának jelentős csökkenése mutatta. A Szovjetunió volt országaiból alkotott közösségnek már nem csak nálunk – mint nyitottabb, de mégis csak szocialista országban – lehetett beszerezni az ismereteket. (És a konferenciaturizmussal együtt járó ajándéktárgyakat, használati árucikket és egyéb csecse-beccsét.) Bartolits így zárja a konferencia sorozattal kapcsolatos gondolatait. „Visszatekintve a mikroprocesszor szimpóziumok sorozatára látható, hogy a szervezők – Ribényi András, dr. Pataricza András és a többiek – jól döntöttek: akkor kell abbahagyni, amikor még csúcson van a rendezvény.”

CCC'91. III. Középeurópai BOÁK konferencia volt Sopronban 1991. április 22-24 között. A szervezők a MATE, a HTE, az NJSZT, és a BME Elektronikus Eszközök Tanszéke. Elméleti előadások mellett szakkiállítás is volt. Meghívott előadók: H. Elschner (Németország): ASIC elrendezés és huzalozás; S. Forte – A. Tielens (Hollandia): Kevert üzemmódú ASIC. P. Gärtner (Németország): Komplex digitális rendszerek vizsgálata. S. L. Hurst (Anglia): Felhasználói mikroelektronika. A.D. Milne (Anglia): Költséghatékony jelfeldolgozás. G. Oleson. (Dánia): A gyors átfutás eszközei az ASIC-nál. A. I. Petrenko (Szovjetunió): Alacsony költségű CAD eszközök fejlesztése. V. Székely: IC szerkezetek tematikus vizsgálata és szimulációja.

NETWORKSHOP Konferenciák

A hálózatok megerősödése, elterjedése miatt jelentős új, hosszútávú konferenciasorozat

indult el 1992-ben, hazai közönség számára az évente jelentkező NETWORKSHOP. A sorozat elsősorban a HUNGARNET¹⁷⁹ hálózat használóit szolgálta ki, és tág teret adott az országos levéltárak és könyvtárak automatizálását végző szakembereknek is az eszmecserére, tapasztalatátadásra. A konferencia sorozat alapítója az IIF, ill. HUNGARNET egyesület, akik a szervezéssel kezdetben az NJSZT-t bízták meg. A konferencia sorozat e tanulmány írásának időpontjáig tart, különböző helyszíneken.

Az első NETWORKSHOP konferencia a

NETWORKSHOP'92, amely 1992. április 22-24 között zajlott le Miskolcon. A konferencia előadásából kiadvány készült, amelynek összeállítói: Csaba László, Telbisz Ferenc, Szilágyi Gyula, Horváth Nándor. 1992 óta ez a rendezvény sorozat a hazai számítógép-hálózati informatikai élet (Internet) legrangosabb találkozójává nőtte ki magát. Itt találkozhatnak e rohamosan fejlődő terület technológiájának kutatói, fejlesztői, a gyártók, a szolgáltatók és a felhasználók. A sorozat következő tagja:

NETWORKSHOP'93. 1993. április 14-16 között, Pécsen került megrendezésre. Széleskörű tematikája felöleli az alábbiakat. Magyarországi hálózati rendszerek; hálózati alapismeretek; szervezeti beszámolók; Internet kliensek, szerverek; EARN/BITNET; hálózati alkalmazások; elektronikus levelezés; hálózati információs források; könyvtári rendszerek; múzeumi, közgyűjteményi alkalmazások; gyártók hálózati stratégiája; panel kérdezz/felelek. A

NETWORKSHOP'94, 1994. április 6-8 között, Keszthelyen volt. E konferencián kiemelten kaptak szerepet a könyvtári, múzeumi adatbázisok, a Magyar Elektronikus Könyvtár, a középiskolások által használható levelező rendszerek.

Túlélte a változásokat, és 1991. október 7-9 között került megrendezésre Esztergomban a **XX. Magyar Operációkutatási Konferencia**. Az operációkutatási konferenciákat korábban évente, 1989 óta azonban csak két évente rendezték korábban három, az utóbbi években négy tudományos egyesület, illetve szakosztály szakmai összefogásával, miközben a szervezés oroszlánrészét mindig más-más társulat látta el. A korábbi rendezők közül kilépett a Közgazdaságtudományi Társaság, ám két frissen alakult Egyesület lépett helyébe. Követve az alfabetikus sorrendet, e tudományos szervezetek 1991-ben a következők: a Bolyai János Matematikai Társulat (BJMT) Alkalmazott Matematikai Szakosztálya, a Gazdaságmodellezési Társaság (GMT) – amely 1990-ben alakult -, a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) Operációkutatási Szakosztálya, valamint a Magyar Operációkutatási Társaság (MOT). A MOT 1991-ben, a GMT 1990-ben alakult. A kialakult rendnek megfelelően, e konferencia szervezője 1991-ben az NJSZT volt. A jubileumi konferencia program bizottságának elnöki tisztét Maros István látta el. Programbizottság: Bod Péter, Blitzer Éva (titkár), Harnos Zsolt, Dancs István, Maros István (elnök), Molnár Sándor, Szántai Tamás, Ziermann Margit. Témák: Ökológia, dinamikus rendszerek, matematikai programozás, sztochasztikus modellek, számítógépes rendszerek. A sorozat következő tagja a

¹⁷⁹ A 2002-ben alapított HUNGARNET Egyesület a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program (NIIF Program) alkalmazói körébe tartozó felsőoktatási és köznevelési intézmények, akadémiai és más kutatóintézetek, közgyűjtemények (könyvtárak, levéltárak, múzeumok), és egyéb kutatóhelyek szakmai érdekképviselete.

XXI. Magyar Operációkutatási Konferencia 1993. október 2-4 között került megrendezésre, Szegeden. Ez alkalommal a konferencia szervezője a MOT volt. A konferencia szegedi Szervezőbizottsága Bartalos István és Csendes Tibor (elnök), valamint segítőtársaik: Csallner András Erik, Dudás Tibor és Kresz Miklós voltak. A konferencia színhelye a Forrás Szálló. A konferencia védnöki tisztét a JATE rektora, Csirik János látta el. Prékopa András a MOT tiszteletbeli elnöke, a konferencia elnöki tisztét látta el. A Programbizottság tagjai, Bod Péter, Harnos Zsolt, Ligeti Csák, Maros István, Rapcsák Tamás (elnök) és Szántai Tamás. Az elnöki megnyitó beszéd az operációkutatás hazai helyzetével és perspektívájával, a hazai operációkutatási tevékenységek nemzetközi megítélésével és a Magyar Operációkutatási Társaság nemzetközi kapcsolatai alakulásával foglalkozott. Csizsár Imre akadémikus, meghívott előadó „A maximum entrópia módszer: axiomatika és algoritmusok” címen igen nagy érdeklődéssel kísért előadást tartott. A konferencia második és harmadik napjának mindegyikén nyolc-nyolc szekcióban folytatódtak az előadások. Az első napi két szekciót is hozzászámítva összesen tehát 18 szekcióban folyt a munka, igen változatos témakörökben (matematikai programozás, társadalombiztosítás, matematikai irányításelmélet, döntéstámogató rendszerek, a matematikai programozás numerikus módszerei, rendszer- és irányításelmélet, intelligens rendszerek, döntések fuzzy környezetben; statisztikai, közgazdasági modellek; belső pontos módszerek, a matematikai programozás műszaki alkalmazásai, egészértékű programozás, hálózati folyamatok tervezése). A konferencia előadásainak kivonata előzetesen kézbe került. A konferenciáról Ziermann Margit készített részletes beszámolót, amelyet tanulmányunkban követtünk.¹⁸⁰

E kialakult rendnek megfelelően, a következő, XXII. Magyar Operációkutatási Konferencia szervezője a Gazdaságmodellezési Társaság lett 1995-ben. E konferencia szervezésében azonban az NJSZT már nem vett részt, tekintettel arra, hogy megszűnt az Operációkutatási Szakosztály.

Sikerrel folytatódott azonban a Kalmár László kezdeményezte orvos-biológiai alkalmazások konferencia sorozata. 1970 óta immár tizenötödszörré rendezték meg Szegeden.

A 20. éves jubileumát ünneplő MEDICOMP'90-et, a konferencia sorozatra jellemző, év végi időszakban, 1990. december 2-5 között. A konferencia fő témái: mikroelektronika az orvostudományban, egészségügyi informatika, számítógéphálózatok és adatbázisok az egészségügyben, matematikai modellezés, agrártudományi alkalmazások. A konferencia programbizottsága: Győri István (konferencia elnök), Eller József (titkár), Asztalos Tibor, Bordás István, Debreczeni Lóránt, Jávor András, Karsai János, Mizsei István, Naszlady Attila, Simon Pál, Széphalmi Géza, Szilasi Anna. Megnyitót Jávor András államtitkár tartott. Amerikai és német vendégelőadók után két szekcióban 60 előadást és 20 poszterelőadást hallgatott meg a konferencia 200 résztvevője. A programban túlsúlyba jutottak a megvalósult rendszerek. A „Kalmár előadást” Monos Emil és Szűcs Béla tartották. Az előadások után Naszlady Attila vezette a kerekasztal beszélgetést. A konferencia végén a Szakosztály úgy döntött, hogy a következő MEDICOMP konferencia két év múlva, 1992-ben lesz.

¹⁸⁰ Ziermann Margit: A XXI. Magyar Operációkutatási Konferencia. Szeged. (1993. október 2-4). SZIGMA 24 (1993) 107-110.

1991. augusztus 23-24 között Budapesten egy szatellit konferenciára került sor. A konferencia címe **MIE'91, COMPUTER Modelling**. A Bécsben augusztus 19-22 között megrendezett Medical Informatics Europe'91 kongresszus részeként, annak társrendezvénye volt. Ezzel összevonva rendezték meg az **V. Egészségügyi Informatikai Vándorgyűlést**. A rendezők a Kórházszövetség, a Társadalom Orvostudományi Társaság, a Magyar Egészségügyi Informatikai Társaság és NJSZT voltak. A konferencia elnöke Naszlady Attila volt. A Vándorgyűlés a fent említett szatellit konferencia egyik szekciója volt, amelynek címe: A számítógépes modellezés. A szekció fő témái: döntéstámogatás; informatika az egészségügyben. A Programbizottság magyar tagjai: Bordás István, Fedina László, Győri István, Kékes Ede, Koch Péter, Széphalmi Géza. A rendezvénynek közös nyitó plenáris ülése és záró ünnepsége volt.

MEDICOMP'92. A 16. „Neumann kollokviumra” **1992. november 29 és december 2** között került sor Szegeden. A kollokvium fő témái: mikroelektronika az orvostudományban, egészségügyi Informatika. A konferencia kiadvány szerkesztői Asztalos Tibor, Eller József, Győri István voltak.

1990. március 26-30. HLUG'90. A Hungarian Local User Group (Felhasználói Körünk tagja) és az időközben megalakult HUUG (Hungarian Unix Users Group) közös konferenciája Hajdúszoboszlón. A konferencia szakmai programja az alábbi témákat ölelte fel. Hálózatok, CAD/CAM alkalmazások, irodai alkalmazások, VMS alkalmazások, használat, tapasztalat, TRACCS alkalmazások, UNIX/XENIX/ULTRIX. A HLUG konferenciák szokásos programján túlmenően kétszer félnapos tutorial jellegű tanfolyamot is rendeztek. A témák: 1. Hálózatok. 2. Negyedik generációs szoftverek 3. UNIX/XENIX/ULTRIX. A konferencia legjobb előadói számára pályázatot hirdettek, amelynek díjai ingyenes részvételt biztosítottak az 1990-es DECUS konferenciára, ill. az 1990. évi tavaszi EUUG konferenciákra.

1991. április 16-19. HLUG'91. A szegedi Forrás Szállóban megrendezett konferencia fő témái a hálózatok, CAD/CAM, ALL-IN-1, TRACCS, UNIX/XENIX/ULTRIX voltak.

1993. Sopron. HLUG'93. Az általunk ismert utolsó HLUG konferencia. Az érdeklődés csökkenését kiválthatta az a tény, hogy a KFKI leállt a PDP kompatibilis TPA-k gyártásával, s a felhasználók lassan más számítógépekre, hálózatokra tértek át.

A kilencvenes évek elején gyorsan nőtt a UNIX és a nyílt rendszerek iránt érdeklődők száma. Ez tükröződik abban is, hogy hazánkban is megjelentek a UNIX-orientált konferenciák.

1991. szeptember 16-20 között **Budapesten** került sor a **EurOpen'91** konferenciára, amelyet az EUUG (European Unix Systems Users Group, későbbi nevén EurOpen) és a NJSZT közösen szervezett, s amely az EUUG 1991 évi őszi nemzetközi konferenciája és kiállítása volt. Az eseményen 300-400 résztvevő vett részt. A tutorial elengedhetetlen része ennek a konferenciának. A konferencia főbb témái: elosztott alkalmazások; szabványok-nemzetköziesedés; intelligens rendszerek; biztonság; felhasználói interfészek; gépi zene; object management. A konferenciát kiállítás is kísérte a Konferencia Központban. A konferencia Magyarországon történő megrendezését az tette lehetővé, hogy a UNIX rendszerek COCOM korlátozása megszűnt.

1992. szeptember 28 - szeptember 29 között **Gödöllőn** volt a HUUG (Hungarian Unix Users Group, az EUUG tagja) és az NJSZT közös rendezésében a **HUNIX'92** konferencia és kiállítás. A konferenciát mind a résztvevők, mind a rendezők nagy sikerként ítélték meg.

1993. szeptember 13-15 között a Műegyetemen tartották az immár 52 intézményi tagot számláló HUUG (Hungarian Unix Users Group) és az NJSZT közös rendezésében a **HUNIX'93** konferenciát és kiállítást. A konferencia fő témái: technológiák, alkalmazások. A program-, és szervezőbizottság: Bartók László, Fekete László (BMK), Kornis Györgyné (NJSZT), Morassi Ákos (Műszaki Software Fejlesztő Kft.), Parlagi Endre (Unisys), Porkoláb Zoltán (ELTE), Tóth Istvánné (NJSZT).

1994. szeptemberében rendezték meg a HUUG és az NJSZT közös konferenciáját, a **HUNIX'94** konferenciát és kiállítást.

Folytatódott az osztrák testvér szervezettel, az **OCG-vel** közösen szervezett konferencia sorozatunk.

1990. szeptember 26-28 között került sor a **FIT'90** (Future Trends in Information Technology) konferenciára, Salzburgban. Programbizottság: V. Haase, G. Haring (elnök), W. Frank, H. Wiesner, Dömölki Bálint, Könyves Tóth Pál (elnök), Sima Dezső, Széphalmi Géza. A konferencia harmadik szervezője egy másik osztrák adatfeldolgozási társaság volt, az Arbeitgemeinschaft für Datenverarbeitung (ADV). A fő kérdések: multinacionális kooperáció lehetőségei a számítástechnikában és távközlésben, az egyetemek és az ipar között. Az egyes szekciók témái: Információs rendszerek és szolgáltatások; telekommunikációs technológiák; számítástechnika oktatás; hardver/szoftver technológia; a multinacionális kooperáció modelljei; a salzburgi egyetem kutatás-fejlesztési eredményei (pl: numerikus módszerek, CAD, szuperszámítógépek).

1991 szeptember 25-27 között volt a **CIS'91** - Conference on Intelligent Systems konferencia, Veszprémben. Témakörök: computer aided/based education; computer aided software engineering; hypermedia; image processing; language processing; neural networks; pattern recognition; cooperation. A konferencián részt vettek az SKS (Slovak Cybernetic Society) tagjai is.

1992-ben Klagenfurtban volt megrendezve a következő, hetedik Osztrák-Magyar konferencia a Shifting Paradigms in Software Engineering.

1993. november 17-20 között Szombathelyen került sor a 8-ik Osztrák-Magyar informatikai konferenciára. **CON'93** - The Challenge of Networking connecting equipment, humans, institutions - hirdette a konferencia neve a mindenütt jelenlévő összekötöttséget. A konferencia magyar szervezője Sima Dezső volt.

1994-ben Oldenbourg/Linzben rendezték meg a 9-ik Osztrák-Magyar közös informatikai konferenciát. Címe: **Workflow Management. Challenges Paradigms, Products.** A konferenciával együtt 2 tutorialt is tartottak. A házigazda az osztrák Traunmüller volt. A konferencia kiadvány szerkesztői: G. Chroust és Benczúr András voltak.

A nagyon aktív Mesterséges Intelligencia Szakosztály konferenciái 2 évente követték egymást.

Az első konferenciát Varga László (ELTE) javaslatára hívták össze, Visegrádon, az ELTE üdülőjében „**First Hungarian Seminar on Artificial Intelligence**” címmel, 1989. január 23 - 24 között. 16 előadás publikálásra is került, és további 20 előadás hangzott el. A konferencia

kiadványának szerkesztői Fekete István és Nagy Sára. A konferencia-sorozat folytatására már a rendszerváltás után került sor, Budapesten.

1990. októberében megjelent az Információ-Elektronika folyóirat célszáma: **Szakértő Rendszerek Magyarországon'90**. Elmélet-Módszerek-Alkalmazások. Összeállítók: Koch Péter és Sántáné Tóth Edit.

199. január 23-25 között került sor a **Második Mesterséges Intelligencia Szemináriumra** (az NJSZT, ELTE, és a Számalk közös rendezésében). A harmadik alkalommal

1993. április 6 - 8. között került sor a konferenciára, Budapesten, **III. Mesterséges Intelligencia Konferencia** néven. A programbizottság elnöke Koch Péter volt. Ugyancsak ő szerkesztette a „Proceedings of the Third Conference on AI” című konferencia kiadványt is. A konferencián 30 előadás hangzott el.

A mesterséges intelligencia és ezen belül a logikai programozás kiemelkedő hazai eseménye volt a nemzetközi **ICLP'93** - 10th International Conference on Logic Programming, amelyet Budapesten rendeztek meg 1993. június 23 - 25 között. A konferenciát az Association of Logic Programming (ALP) szponzorálta. (A magyar logikai programozás elismerése, hogy az ICLP'12-t ismét Magyarországon rendezték.) Az esemény magyar fő szervezője Szeredi Péter volt.

Ugyancsak a mesterséges intelligencia határterületén dolgoztak az alakfelismerők, képfeldolgozók. Első két összejövetelük után 1991. április 22-23 között, Budapesten szervezték meg, a **Számítógépes Képfeldolgozási kutatók 3. találkozóját**. A találkozó szervezői az NJSZT Alakfelismerési Szakosztálya, az MTA SZTAKI, és az SZKI Pixel Kft. A találkozón külföldi előadások is elhangzottak.

Új diszciplínaként kerültek az érdeklődés homlokterébe a relációs adatbázis-kezelők. E témából indított el konferencia sorozatot az NJSZT és a Fair Kft. Az első konferenciára 1993. január 25-27 között került sor, **Relációs Adatbáziskezelők I. Magyarországi Konferenciája** néven.

1990. április 23-25. **Magyar-izraeli ankét**. Az 1989 novemberében az Izraeli Informatikai Társasággal történt megállapodás alapján a nyitás szellemében Budapesten olyan két napos szimpózium jött létre, amelynek első napján az izraeli számítástechnikai cégek mutatták be eredményeiket, 20 percben, majd a második napon a magyar vállalatok tették ugyanezt. Az ankét szervezői az NJSZT és a SEMES Ltd. izraeli-magyar közös vállalat.

1990. május 29-én a NJSZT védnöksége alatt került megrendezésre **First Hungarian On Disc Meeting** találkozó, amely az újdonságként megjelent optikai tárolókkal foglalkozott. A rendezvény célja az volt, hogy bepillantást engedjen a CD-ROM adatbázisok, a multimédia, és a hypertext alkalmazások fejlesztésébe. A meghívott előadók a Philips and Du Pont Optical Company, a Bertelsmann Electronic Printing Services, a Springer LASEC és más piacvezető cég képviselői voltak.

1990. június 18-21. Budapest. TOT szálló. Az **IFIP WG-8.3 III. munkakonferencia** „**Environments for Supporting Decision Processes**”. Témakörök: szociális környezet és döntéstámogató környezet; döntést segítő eszközök könyvtára; DSS használata szokatlan környezetekben; szervezet építés a DSS számára; hardver szükségletek; DSS individuális embereknek, csoportoknak, szervezeteknek. A program bizottság magyar tagja: Vecsenyi

János, szervező titkár és Vári Anna voltak. A programbizottság tagjai: George Huber (elnök, Texas), John Hawgood; Patrick Humphreys, Henk Sol (Delft), Anna Vári, János Vecsenyi, George Vidmeyer.

A munkakonferencia meghívott előadói: Enid Mumford (Manchester Business School): Organizational Environment for efficient decision support; Eric Nappelbaum (Szovjetunio): Cognitive environment for supporting strategic decisions; Henk Sol (Delft University of Technology): Information systems to for supporting citizens decisions. decision processes; Ralph Sprague (University of Hawai): Adaptiv systems and adaptiv organizations mutually compatible environments; Vámos Tibor: AI environments.

1990. december 10-én a Szövegfeldolgozási és humán-alkalmazási Szakosztály, a HTE Távközlési szakosztállyal közösen „**Beszédkutató**” címen ankétot rendezett. Főbb előadások a következők voltak. Gordos Géza (BME HEI): A beszédkutató jelenlegi helyzete. Olasz Gábor (MTA Fonetikai Laboratórium): Többnyelvű beszéd-szintézis a MULTIVOX rendszerben. Faragó András (BME HEI): Beszédfelismerés a VERBIDENT rendszerben. Koutny Ilona: Szintetizált beszéd alkalmazása a nyelvtanításban.

Az NJSZT Elektroakusztikus Zenei Szekciója és a Magyar Rádió Zenei Főosztálya, a Szerzői Jogvédő Hivatal és a Művészeti Alap támogatásával pályázatot írt ki új **elektroakusztikus komolyzenei műalkotás** létrehozására. Pályázni 1991. november 30-ig lehetett. A három pályadíj összege egyenként 40 - 30 - 20 ezer Forint volt. Az öt tagú zsűri elnöke Soproni József (Liszt Ferenc Főiskola rektora), tagjai Decsényi János, Dubrovay László, Jeney Zoltán, Vidnyánszky László voltak.

1991. június 3-6 között az **IFIP TC-8** tartott konferenciát Balatonfüreden. A konferencia neve: II. Államigazgatási és Önkormányzati információs rendszerek (**TC-8 2nd Conference on Governmental and Municipal Information Systems**). A konferencia előtt tutorial volt, William Olle (UK) vezetésével, aki a holisztikus közelítési módokat igyekezett integrálni. Címe: Comparative Reviews of Information Systems Design Methodologies. A konferencia az állam- és közigazgatás számítástechnikai megoldásaival foglalkozott, minden szinten. Meghívott panelisták: Charles Dawson (New York State University): Conception of Information System in US Public Administration; H. Reinemann (Speyer, Germany): Information System for Decision in Public Administration; Bas K. Brussard (Delft, Hollandia): A National Level IS-Policy for Public Administration in the Nineties. 17 felkért további külföldi előadó tartott még előadást.

1991. október 21-25 között rendezték meg a **III. Információ gazdaság – Információ politika** nemzetközi, angol nyelvű konferenciát. (Information Economy and Policy). A konferencia előzményei az 1985-ben, ill. 1988-ban megrendezett konferenciák voltak. A konferenciák célja a Kelet-közép európai országok és a fejlett országok közötti kapcsolatok létrehozása, és annak vizsgálata, hogy mi a különbség, és milyen lehetőségei vannak a két csoport információs gazdasága közelítésének, milyen információs politikák képzelhetők el. A konferencia rendezői a KSH, az MTA Gazdasági Kutató Intézet, a NJSZT. A konferencia „High Patron”-ja Rabár Ferenc¹⁸¹ volt, a tiszteletbeli elnöke: Vámos Tibor.

1991. október 14-18 között, Budapesten zajlott a **Szoftver szerzői jogvédelmi konferencia** (International Conference on Copyright Protection on Computer Software). A konferencia

¹⁸¹ Rabár Ferenc (1929-1999) közgazdász, egyetemi tanár, 1990-ben pénzügyminiszter

„High Patronja” Boytha György. A programbizottság elnöke: Havass Miklós, társelnöke H. P. Grassman voltak. A szervezőbizottság elnöke Varga Lajos volt. A konferencia rendezői: KSH, NJSZT, ARTISJUS, – részben az OCG is bedolgozott). Főbb témák: szoftver termék szerzői jogvédelme; alkotók személyes és vagyoni jogai; hazai és nemzetközi jogalkotás helyzete és várható fejlődése; bírósági és államigazgatási joggyakorlat; szoftver tulajdonjog és használati jog elhatárolása; személyi jövedelemadó összefüggései, szoftver dokumentálás és prioritás; versenyjog.

A rendszerváltás környékén romlott a közbiztonság. A bűncselekmények száma az 1971 évi 123 000-ról, 1990-re 341 000 fölé emelkedett. Az Ügyészek Országos Egyesülete 1991. októberében, megalakulását követően szinte azonnal nemzetközi kriminál-informatikai konferenciát és kiállítást rendezett **KRIMINÁLINFO'91** címen a bűnüldözés és az igazságszolgáltatás átfogó informatikai korszerűsítése érdekében. A konferencia partnerei voltak a Belügyminisztérium, a Legfőbb Ügyészség, az Igazságügy minisztérium, a KSH közreműködésével, az Európa Tanács, ENSZ Bűnmegelőzési Bizottság bevonásával A később konferenciasorozattá bővülő rendezvény megszervezésére Kovács Péter közvetítésével a kitűnő rendezvényszervezési gyakorlatra szert tett NJSZT-t kérték fel. **1991. október 17-20** között került sor a **KRIMINALINFO** nemzetközi konferenciára. A rendezvényen a hazai szakembereken kívül igen nagy számban vettek részt külföldi szakértők, így többek között az ENSZ és a HEUNI (European Institute for Crime Prevention and Control) munkatársai. A konferencia székhelye a budapesti Kongresszusi Központ volt. Plenáris ülés után szekcióülésekben folyt a munka. Szekciók: személyiségi jogok és adatvédelem, bűnüldözési célú információs rendszerek, integrált kriminalisztikai rendszerek.

A tanácskozás a bűnüldözés átfogó informatikai korszerűsítése mellett foglalt állást és az is megfogalmazódott, hogy ennek megteremtése érdekében szükség van egy olyan alkotóműhelyre, ahol a különböző bűnüldöző és bűnmegelőzéssel foglalkozó szakemberek, illetve az informatikai vállalatok kölcsönösen tájékoztathatják egymást fejlesztéseik irányairól és eredményeiről, amelynek következményeként a leghatékonyabb megoldások kerülhetnek alkalmazásra.

E cél megvalósítása érdekében született meg a **KRIMINÁLEXPO** konferenciasorozat gondolata, s az első ilyen eseményre **1992. júniusában** került sor. A téma fontosságára figyelemmel a rendezvény felett Göncz Árpád köztársasági elnök vállalta a fővédnökséget, míg a témával érintett miniszterek és országos hatáskörű szervek vezetői védnöki szerepet láttak el. E konferencián 83 előadó – közöttük 25 külföldi – tanácskozott a bűnüldözés és igazságszolgáltatás időszerű kérdéseiről.

Az üzleti élet élénk érdeklődését bizonyította, hogy a Budapest Nemzetközi Vásárközpontban rendezett KRIMINÁLEXPO konferenciával párhuzamosan 58 kiállító – köztük 9 külföldi vállalat – mutatta be a legújabb technikai megoldásait. A rendezvényen olyan világcégek is képviseltették magukat, mint a BULL, a KREUTLER, és a Műszertechnika Computer Rt., de a támogatók között volt található az ASCOM, a DIGITAL, az ELIN, az ERICSSON, az IBM és a UNISYS-SYSLAND. A világcégek részvétele kifejezésre juttatta, hogy Magyarországot a térség egyik leggyorsabb fejlődés előtt álló országának tartják.

A tanácskozás gondolata szerint a közbiztonság problémái szoros összefüggésben állnak a biztonság egyéb területeivel, így megoldás csak egy komplex megközelítéstől várható. Ennek a gondolatnak a jegyében vált a rendezvény alcímévé 1993 óta a **„Kommunikáció a biztonságos világért”**, és ez utalt arra a tartalmi változásra is, hogy a rendezvényen ezentúl hangsúlyt kaptak a biztonság egyéb, kapcsolódó területei is, így a közlekedésbiztonság, az

adatvédelem és az adatbiztonság, továbbá a környezetbiztonság is. Az 1993-as rendezvényen már 107 előadó vett részt, köztük 42 külföldi. A KRIMINÁLEXPO-t ez a komplexitás tette egyedülállóvá, hiszen Európában egyetlen hasonló rendezvény sem fogta át a biztonság témakörét ilyen széles körűen.

Az 1994-es évben – az előző év tapasztalatai alapján, a komplexitást megtartva – a KRIMINÁLEXPO megnevezés mellett a **HISEC** fogalom is megjelent, amely az adatvédelem, adatbiztonság témakörének kiemelt kezelésére kívánt utalni. Ez évben 5 munkacsoportban került megrendezésére a konferencia, melyeken összesen 124 előadó, köztük 39 külföldi mondta el véleményét a különböző problémák megoldhatóságáról.

Kriminálexpo mellett 1993-tól 2004-ig állandó tudományos-szakmai konferenciaként került megrendezésre a **HISEC konferencia**, azzal a céllal, hogy az informatikai és kommunikációs rendszerek biztonságára adjon kitekintést. A konferencia fontos szakmai rendezvénné vált, ahol nem csak az informatikusok, hanem az ügyészek, a rendvédelmi szervezetek munkatársai is előadtak, illetve hasznos információkat szereztek. 1993. december 6-9 között került megrendezésre a **HISEC'93**, amely az adatvédelemmel, adatbiztonsággal foglalkozó konferencia.

1992. május 4-7 között rendezték meg az I. **Freedom of Information (FOI)** „FOI: Towards Open Government in the New Democracies,” konferenciát. A konferenciát koszponzorálta a Belügyminisztérium, az Igazságügyi Minisztérium, és az Európai Tanács. A konferencián első sorban a magyar kormányzat tisztviselői vettek részt, körülbelül 120-an. A konferencia meghatározó alakjai Horváth Ferenc, Könyves Tóth Pál és Tóth Zoltán voltak.

Nemzetközi kapcsolatok

A rendszerváltás megnyitotta a Társaság számára azt a lehetőséget, hogy szabadon, saját nevében, külön engedély nélkül csatlakozzon bármely nemzetközi szervezethez, ill. működjön együtt más országok informatikai egyesületeivel.

Az NJSZT számára politikailag, szakmailag, és mint később kiderült gazdaságilag is a legfontosabb lépés a CEPIS-hez történő csatlakozás volt, 1991-ben.

CEPIS

A CEPIS (Council of European Professional Informatics Societies) 1988-ban alakult Angliában, a British Computer Society kezdeményezésére, nyolc ország részvételével. Célja az európai informatikai szakemberek véleményének összehangolt képviselése fontos kérdésekben, az európai intézmények rendszerében. Felfogása az, hogy az európai gazdaság és társadalom valós szükségleteinek feltárását és kielégítését legjobban a privát- és közszférában működő info-kommunikációs intézmények professzionalizmusa képes biztosítani. Útmutatóul a CEPIS 1996-ban kidolgozta a „Living and working in the information Society: People first” c. green paper-t.

A Társaság tagjai - lehetőség szerint személyek alkotta - egyesületek. Egy-egy országot egy-egy egyesület képvisel. Jelenleg 33 ország képviseli magát.

Az éves Council ülésen kívül a CEPIS munkáját ún. Task Force-okban, és Working Group-okban végzi.

1995-ben az Európai Bizottság ESPRIT fejlesztési programjának támogatásával egy külön munkabizottságot hoztak létre abból a célból, hogy megvizsgálják, hogyan emelhető a digitális írástudás szintje Európában. A munka eredménye egy új oktatási és vizsga rendszer kidolgozása volt, amelyet 1996 augusztusában hirdettek meg Svédországban. Az

új képzési rendszer az European Computer Driving Licence (ECDL) nevet kapta. ECDL-et Európa szerte hamarosan elfogadták és gyorsan teret nyert. Ez szükségessé tette egy központi koordináló szerv megalakítását, amely biztosítani képes Európa szerte a konzisztens magas szintű implementációt. 1997 január 8-án Dublinban, létrehozták az ECDL Alapítványt, amely non-profit szervezet. Amint Európában gyorsan nőtt a ECDL vizsgát nyertek száma, meghaladva az egymilliót, a világ más országai is érdeklődni kezdtek a rendszer iránt. Ezt követően több Európán kívüli országban (Afrikában, Dél-Amerikában) is bevezették a rendszert, s ezekben az országokban kiadott hivatalos bizonyítvány az ICDL (International Computer Driving Licence) nevet nyerte el.

Az NJSZT 1991-ben a lengyelekkel együtt, elsőként csatlakozott a CEPIS-hez. A korábbi évekkel szemben ezt most már megtehetette, miután a CEPIS Európai Unió szervezet, csak olyan országok egyesületei csatlakozhatnak, akik a Európai Tanács teljes jogú tagjai voltak. Reményünk az volt, hogy szövetségeseket találunk az EU tagság előnyei kihasználásához. A CEPIS ugyanis időnként megfogalmaz egy-egy olyan „policy papert”, amely orientálhatja az Európai IKT kutatásának fejlődésének irányait (pl: a már említett „Living and Working in the Information Society: People first” c Green Papert, vagy 2014-ben az infokommunikációs szakma európai stratégiája c. Auditot). Legtöbb eredményt számunkra az ECDL bevezetése és oktatásának-elfogadtatása hozta. 1994 őszén szerzett Könyves Tóth Pál tudomást a finn a „Driver’s Licence for Information Technology Highways” kezdeményezéséről, amelyet a finnek 1994 év elején be is vezettek, és fel hívta a NJSZT figyelmét erre. A kezdeményezés tartalma, egy 7 modulból álló tananyag készlet, tanfolyammal, s sikeres teljesítés esetén a végén elismert bizonyítvánnyal. 1996-ban a CEPIS megállapodott a licensz átvételéről és bevezetéséről. Az év folyamán a licencet átvette: Norvégia, Svédország, Dánia, Franciaország, Írország. 1997-re a résztvevő országok száma elérte a 11-et, közöttük van Magyarország is.

A CEPIS-ben az NJSZT-t kezdetben Tóth Istvánné képviselte. Antoni Alfonz az EISS (European Informatics Skills Structure) munkacsoport tagja volt, amelyből később kialakult az EUCIP (The European Certification of Informatics Professionals). 1994 novemberére a Számalk magyarra fordította az EISS-t. Könyves Tóth Pál a „Legal & Security Issues” Task Force tagjaként dolgozott, majd 1996-ban és 1997-ben alelnökké (utóbbi esetben két évre) választották.

A **CEPIS Council** 1993. október 28-30 között éves ülését Budapesten tartotta, csatlakozva az NJSZT 25 éves évfordulójának megünnepléséhez.¹⁸² Résztvevők magyar részről: Könyves Tóth Pál és Tóth Istvánné voltak. Az ebből az alkalomból tartott fogadáson Dömölki Bálint a Társaságunk működését ismertette, Kovács Győző pedig Neumann János munkásságát mutatta be.

Az NJSZT folytatta multilaterális együttműködését az **IFIP-ben**. Sőt ekkor kezdődött el az a munka, amely eredményeként 1998-ra az OCG-vel együtt elnyertük a 16. IFIP Világkongresszus megrendezésének jogát. 1991 elején kellett benyújtani a Kongresszus rendezési igényét. Az előkészítő munkát Dömölki Bálint, Könyves Tóth Pál, Sima Dezső,

¹⁸² CEPIS News, 1993 Spring

Tóth Istvánné végezték. Az IFIP General Assembly számára 1993-ban benyújtott „Proposalt” Günter Haring és Havass Miklós elnökök jegyezték.¹⁸³

Papp György (1992-2008 között) nemzeti képviselője volt az IFIP TC-11-es, információ és adatbiztonsági szakbizottságának. Számátalan hazai és TC-11-es információbiztonsági és adatvédelmi szakmai konferencia szervezésében vett részt, tartott előadást és volt programbizottsági vezető vagy tag. E munkájáért a Társaság Neumann János díjban (2000), az IFIP pedig Silver Core díjban részesítette (1998).

A Társaság ez időszakban tagja volt közvetlenül, vagy szakosztályain keresztül a következő szervezeteknek: EFMI (European Federation for Medical Informatics), IAPR (International Association for Pattern Recognition), IMIA (International Medical Informatics Association), az 1982-ben alakult ECCAI (European Coordinating Committee for AI), EUUG (European Unix Systems User Group).

Fontos kétoldalú szakmai kapcsolatokat ápolunk más országok informatikai egyesületeivel. Legfontosabb partnereink ebben az időben:

OCG: Österreichische Computer Gesellschaft

EMT: Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság

GCS: Greek Computer Society

BCS: The British Computer Society

IPAI: Information Processing Association of Israel

De nyíltan kerestük a kapcsolatokat más országok szervezetei felé is. Így pl. 1990. október 15-én a Holland Informatikai Társaság elnökének látogatását fogadtuk.

Az **OCG**-vel kialakult kapcsolatokról már több ízben esett szó. A kapcsolatok minőségéről az OCG akkori elnöke, Günter Haaring emlékezett meg, az 1993-as angol kiadványunkban (Information Technology in Hungary).

Az **EMT**-vel különösen alakult kapcsolatunk. Az újszülött EMT és az NJSZT 1990. július 6-án kötöttek kétoldalú megállapodást. Az együttműködés kezdetben nagyon szoros volt. Így például saját konferenciánkként tartjuk számon az EMT által rendezett SZÁMOKT konferenciákat, amelynek megrendezést is segítettük, módszertant és oktató anyagokat adtunk át, és számos előadónk látogatta (nagyobb számítástechnikai múlttal és nemzetközi kitekintéssel) e konferenciákat előadóként. SZÁMOKT'90 (Kolozsvár), SZÁMOKT'91, SZÁMOKT'92 (Illyefalva), SZÁMOKT'93 (Illyefalva), SZÁMOKT'94 (Illyefalva) jelzik e konferenciák sorát a tárgyalt időszakban.

Az NJSZT lehetővé tette, hogy az erdélyi diákok is bekapcsolódjanak a Nemes Tihamér Középiskolai Tanulmányi versenybe, a szekszárdi Garay versenybe, ugyanakkor igényt tart az erdélyi magyar események számbavételére a magyar informatika történeti gyűjtésben. A két társaság közös számítástechnikai táborokat szervezett. Kapcsolat alakult ki az EMT és a magyar térinformatika kutatói között is. A Társaság több szakosztálya tart közvetlen kapcsolatot az EMT-vel azóta is. Mára a kapcsolat már kiegyensúlyozott, folytonos szakmai együttműködéssé érett. Ahogyan Köllő Gábor elnök fogalmazott az EMT megalakulásának

¹⁸³ Proposal to Host and Organize the XV. World Computer Congress. IFIP'98. Vienna Budapest.

25. jubileumát ünneplő ünnepi ülésen: „*A megalakulásunktól 25 év telt el, és ez az idő elég volt arra, hogy az EMT az ismeretlenség homályából a Kárpát-medencei civil szervezetek élvonalába kerüljön.*”¹⁸⁴ A jubileumon Társaságunk is együtt ünnepelt Kolozsvárott az EMT-vel, s ajándékkul egy Deák Ferenc arcképét ábrázoló ólomüveg mozaik fali táblával lepte meg őket.

A Társaság nemzetközi beágyazódásából adódóan több kiváló tudósnak adományozott nemzetközi Neumann-díjat:

1992. Dines Bjørner (Dánia) – egyetemi tanár a szoftvertudomány és a szoftver technológia nemzetközileg elismert művelője. A magyar elméleti számítástudomány és a mesterséges intelligencia kutatások támogatója.¹⁸⁵

1992. Volkmar Haase (Ausztria) – grazi egyetemi tanár, az OCG elnökségének tagja.¹⁸⁶

1992. C.H.A. Koster (Hollandia) – egyetemi tanár Nijmegenben. A CDL létrehozója, és a magyar CDL iskola támogatója.¹⁸⁷

1992. Roland Vollmar (Németország) – a párhuzamos számítások nemzetközileg elismert kutatója a karlsruhei egyetemen, a magyar sejtprocesszoros kutatások támogatója.¹⁸⁸

1993. Günther Haring – bécsi egyetemi tanár, az OCG elnöke, a közös magyar-osztrák szemináriumok fontos szervezője.¹⁸⁹

Kiállítások

A számítástechnikai kiállítások, szakvásárok kora lassan lejárt. Az utolsó években a NJSZT politikája egy-egy információs stand felállítása a még megmaradt kiállításokon.

Utolsó önálló kiállítása az **SZM-SZM 90**, veszteséges és elvesztette mozgósító erejét.

Részt vett viszont a Társaság a **COMPFAIR'90** szakkiállításon, amelyet harmadszor rendeztek meg 1990 őszén, a, BNV-n, a Budapesti Kongresszusi Központban.

További önálló standjaink voltak 1993-ban a CEBIT-en, IFABO-n, SYSTEMS-en.

Ugyancsak támogatta az NJSZT az **1991. február 26-március 2** között Miskolcon megrendezett **MicroCAD'91** konferenciát és kiállítást, amelyet monstre konferenciaként rendezett meg a Miskolci Egyetem.¹⁹⁰ Társaságunk a Számítástechnika műszaki alkalmazásai Szekciót támogatta, és azon vett részt kiállítóként. A számos, különböző szekcióból álló kiállítást 1990-ben 10 000-en látogatták meg. Ennek keretében folyt le a Társaság védnökségével a 24 órás, non-stop **I. Országos Számítástechnikai-programozói bajnokság**, amelyet 3 fős csapatoknak rendeztek. A két első díjazott részvételt nyert az 1991-es svédországi számítástechnikai-programozói világbajnokságra. Kilenc csapat jelentkezett a

¹⁸⁴ Köllő Gábor: Előszó. EMT ismertető. EMT 25 ismertető füzet

¹⁸⁵ Dines Bjørner (1937-). <http://www.jaist.ac.jp/~bjorner/>

¹⁸⁶ Volkmar Haase (1940-). https://much.isds.tugraz.at/people/by_name/h/haase_volkmar/index.htm/

¹⁸⁷ Cornelius H.A. Koster (1943-1913). https://en.wikipedia.org/wiki/Cornelis_H._A._Koster

¹⁸⁸ Roland Vollmar (1939-). <https://www.tu-braunschweig.de/fk1/aktuell/veranstaltungen/vollmar>

¹⁸⁹ Günther Haring. http://www.jucs.org/jucs_articles_by_author/Haring_G%C3%BCnter/BusinessCard

¹⁹⁰ Az első MicroCAD konferenciát 1989-ben szervezték.

nehéz versenyre. A feladatokat a résztvevők a helyszínen kapták meg, és saját eszközeikkel 1 nap alatt kellett azokat megoldani. A feladat egy ügynöki hálózattal működő vállalat számítógépes értékesítési információs rendszerének kialakítása volt. A zsűri tagjai: Dömölki Bálint (elnök), Lennart Aspenryd (a svédországi verseny egyik rendezője), Bengt Björnekart (a svédországi verseny rendezője, a Datronytt főszerkesztője), Köves Péter, Koch Péter, Vajk István. A miskolci események fő szervezője Balla László volt. A verseny első helyezettje a MEDORG Rt., a második USERLAND Gmk., a harmadik a MOSAIC. Különdíjat kapott: SZINVA. A díjakat a MicroCAD zárónapján Havass Miklós adta át.

A **II. Országos Számítástechnikai-programozó bajnokságot** 1993. március 3-4 között rendezték meg. A feladat egy bútoripari cég kereskedelmi részlegénél felmerülő kérdésekre keresett választ: mikor szállítható az áru? A verseny győztese a DNS Software ház csapata volt, amely részt vehetett az 1993-as svédországi versenyen.

Tanfolyamok

Az NJSZT és/vagy szakosztályai által szervezett tanfolyamok kora a rendszerváltás következtében megszűnt. A tanfolyamok által nyújtott ismeretek oktatását profi magán vállalkozások sora vette át, ill. megnyílt a lehetőség az up date ismeretek nemzetközi konferenciákon történő átvételére. Egy érdekes tanfolyamot azonban megemlítünk az érdekesség kedvéért, az utolsó fecskék egyikét.

1991. február 7-től heti rendszerességgel indított tanfolyamot az NJSZT és a Multilogic Kft. **Szuperszámítógépek testközelben: A Transputerek és programozásuk** címmel.

Ifjúság

A Társaság számítástechnikai ifjúság politikája frontális volt. Kiterjedt a legkisebbektől, a felsőfokú képzésben részt vevőkig, a tanulóktól a számítástechnikát oktatókig (Frey Tamás Vándorgyűlések).

Már 1982-óta hirdetett a Társaság nyaranta számítástechnikai tábort „úttöröknek”, Csillebércen, kéthetes turnusokban, gazdag programokkal. Ezt a tevékenységet a rendszerváltás után is fenntartotta. 1990. június 17-30 között, majd 1991. június 30 - július 13 között ismét Csillebércen táboroztatott. Azonban élve az EMT-vel kialakított szoros együttműködéssel, a táboroztatást Csillebércen túl, kiterjesztette Erdélyre, a Sepsiszentgyörgy mellett fekvő Kommandóra is, majd július 13-20 között, illetve augusztus 21-27 között a zánkai üdülőcentrumra. A Kommandói tábort 1993 nyarán is meghirdették.

A **Nemes Tihamér OKSZTV** 90/91 tanévi meghirdetésére a Tájékoztató 1990 októberi számban került sor. Az első forduló időpontja: 1991. január 15. A verseny harmadik-negyedik osztályos kategóriájának győztesei: Kiss Róbert (Révai Gimnázium), Hornák Zoltán (Lovassy Gimnázium), Gulyás László (Horváth M. Gimnázium) a HVG támogatásával részt vehettek a középiskolások Athénban rendezett májusi informatikai olimpiáján, ahol a III. - II. - III. helyezést érték el. A csapat negyedik tagja, Turányi Zoltán (Berzsenyi D. Gimnázium), az olimpián I. helyezést ért el.

1991. március 13-14 között immár nyolcadszor tartották meg a szekszárdi **Garay programozó versenyt**, amelyre különféle programokkal lehetett nevezni. A programok játék, tanulói és alkalmazói kategóriákban készülhettek. A versenykiírás a program leírásokat külön nevesíti. A programozói verseny általános iskolások, középiskolások és elsőéves egyetemisták

számára biztosított részvételi lehetőséget. A versenyre a szomszédos országokból is lehetett jelentkezni. Például 1991-ben a 150 pályázó között találhatóak voltak Komáromból, Beregszászról, Marosvásárhelyről jelentkezők is.

Informatika a Felsőoktatásban Konferenciák

1993. szeptember 1-én indult el egy nagyszerű konferenciasorozat, Herdon Miklós tagtársunk, volt alelnökünk és felügyelőbizottsági tagunk kezdeményezésére, az Informatika a Felsőoktatásban, amelyre háromévente Debrecenben kerül sor. A konferencia sorozat horizontális, teljes körű áttekintést kíván adni a magyar számítástechnikai felsőoktatás helyzetéről. A nagy létszámú, ennek megfelelően sok előadással rendelkező rendezvények reprezentatív betekintést nyújtanak a felsőfokú oktatási intézményekben folyó informatikai munkáról didaktikai, szakmai, kutatási szempontból egyaránt.

1993. szeptember 1-én indult el az **Informatika a Felsőoktatásban** konferencia sorozat, Debrecenben. Az első konferencián 6 szekcióban, 139 előadás hangzott el. A programbizottság elnöke Pethő Attila volt. A konferencia kétkötetes kiadványának szerkesztői Herdon Miklós és Pirkó Sándor voltak.

Szakmaformálás

Az un. „szófia elvvel” szembe helyezkedve a Társaság folytonosan hangoztatta a szoftver termékek növekvő fontosságát, áru voltuk elismerésének szükségességét, ám a tényleges helyzetet felismerve évek óta végezte a Társaság a Qualiforum Kft. megbízásából, a - piaci versenyt helyettesítő – „Kiváló Áruk Fórumára” jelentkező programok minősítését. 1990. júniusáig 45 pályázat érkezett be. A pályázatok elbírálásába, az alkalmazások jellegétől függően, mintegy 50 szakértőt vontak be. A szakértői bírálat a pályázatok mintegy ¼-ét fogadta el, ajánlva azokat a Kiváló Áru cím viselésére. Történt ez így, annak ellenére, hogy többen a nyeretlenek közül kifogással éltek, hivatkozva arra, hogy már „10-nél több helyen” értékesítették a szoftver. A Társaság 1990-ben kezdeményezte, hogy felvállalja a szoftverek előzetes, lényegi tesztelést, minőségellenőrzését is, ami túlmegy a Qualiforum lehetőségein.

A számítástechnika fejlődésének jelentős korlátai voltak korábban a Nyugati országok high-tech termékeinek a keleti blokk országaiba történő kivitelét korlátozó un. COCOM (Coordinating Committee for Multilateral Export Controls) korlátozások. Az 1990-es év nagy jelentőségű eseménye volt a megszorító korlátozások lazítása ill. eltörlése. A Neumann Társaság vállalta azt, hogy 1990. október 31-én a MTESZ székházban megrendezze az **Export Control 1990** című konferenciát, amelyen Csillagh Annamária (KFKI) értelmezte az új szabályokat.

1992-ben a Társaság a tagok közötti kohézió erősítése céljából, sok más szakmában szokásos módon, Neumann Bálat rendezett, a Gellért Szállóban. 1993 február 6-án a Bálat ismét megrendezték a Duna Palotában, majd a sikereken felbuzdulva megint újrázásra került sor 1994 február 25-én.

Informatika történeti tevékenységek

A Társaság tevékenysége kezdetek óta összekapcsolódott a magyar informatika történet nagyjai emlékének ápolásával, gondozásával.

1990. december 4-én William Aspray (IEEE Elektrotechnikai Történeti Centrumának igazgatója.) tartott előadást: A számítógépek története és Neumann János munkássága címmel. A rendezvény az NJSZT és az IEEE közös eseménye volt.

1992-ben az NJSZT, az Országos Műszaki Múzeum, és az ÁSZSZ megalakították az Informatika Történeti Múzeum Alapítvány-t (ITMA), a korábban Kovács Győző által kezdeményezett, és az NJSZT és az Országos Műszaki Múzeum által meghirdetett számítógép gyűjtő akció eredményeként gyűlő sok tonnányi, sok ezer darabos számítástechnikai eszközgyűjtemény gondozására. Ebben az időszakban számos mainframe került leszerelésre, s a mikrogepek is tucatjával avultak el. A gyűjtemény a MOL elődjénél, Szegeden egy barakk-soron voltak tárolva. Széphalmi Géza igazgató támogatásával e gyűjteményből látogatható kiállítást szervezett az ÁSZSZ 1997-ig, amikor a vállalat privatizálásra került. A rendszerváltás után innen került át a gyűjtemény a volt szegedi orosz laktanyába, majd készült legszebb darabjaiból illusztratív kiállítás Szegeden, az AGORA kiállítócsarnok egyik emeletén. De ez már későbbi történet!

1992. december 26-án halt meg **Kemény János**, a Dartmouth Egyetem professzora, a BASIC nyelv megalkotója (1964), az időosztásos rendszerek kidolgozója, aki 1985-ben elnyerte az IEEE által alapított Computer Pioneer Awardot. Tiszteletére a Társaság 1993. február 8-án emlékülést tartott, és díjat is nevezett el, a 35-év alatti, fiatal kutatók munkájának elismerésére. Az Emlékülés előadói: Marx György (ELFT): Kemény János élete és életműve. Surányi János (BJMT): Találkozások Kemény Jánossal. Lőcs Gyula (NJSZT): Kemény János a BASIC megalkotója. Kemény János emlékére 1997-ben, Kemény halálának öt éves évfordulója alkalmával szülőházán emléktáblát helyezett el az MTA, a MTESZ, az ELFT, és az NJSZT nevében Havass Miklós.

1994-ben a Természet Világa folyóiratában megjelent Szentiványi Tibor: „A Számítástechnika kezdetei Magyarországon” c. tanulmánya, amely az első rendszeres összefoglalója volt a magyar számítástechnika előzményeinek, és kezdetében. A tanulmány ma is sokat hivatkozott kiindulópontja a magyar informatika történeti írásoknak és kutatásoknak.

Kormányzat

Minden országos választáson vannak nyertesek és vannak vesztesek. A vesztesek sokszor nem magukat okolják rossz szereplésükért, hanem a bonyolult szavazatszámológépek rendszerben sejtenek csalást. Még inkább így van ez akkor, amikor a szavazat számológépek segítségével történik, amelyek a laikus számára követhetetlenek, s a hatalmon lévők bosszorkányos ügyességgel hoznak létre nem követhető programrendszereket. Így történt ez könyvünk írásakor is, 2018 májusában, de így történt ez 1990-ben is. Miután a közvélemény az akkor még nem is nagyon ismert számítógépeket tette felelőssé a számára rossznak tűnő eredményért, a Társaság elnöksége - már csak a szakma becsülete védelméért is - állásfoglalást tett közzé, a március 28-án a választással kapcsolatban.¹⁹¹

A Neumann János Számítógéptudományi Társaság elnökségének

¹⁹¹ Az NJSZT 1990 áprilisi Tájékoztatója.

ÁLLÁSFOGLALÁSA

Az 1990 március 25-i parlamenti választásokon a szervezési és programozási hibákért egyes nyilatkozók általánosságban a számítástechnikai szakmát marasztalják el.

A szakmai közvélemény előtt ismeretes, hogy a pártok és hivatalok között véleménykülönbség volt és van a számítástechnikai eszközök alkalmazásának kérdésében. A magyar számítástechnikusok szakmai egyesülete, a Neumann Társaság nem kíván beavatkozni ebbe a vitába. De szükségesnek tartjuk leszögezni – amint azt a nemzetközi tapasztalatok alátámasztják -- , hogy egyedül a számítástechnikát nem lehet felelőssé tenni a felmerült problémákért. A számítástechnikai alkalmazások sikere ugyanis nagyrészt külső feltételeken, a társadalmi és gazdasági környezeten, valamint magukon az alkalmazókon múlik.

Nagyon káros lenne, ha e nagy nyilvánosságot kapott egyetlen eset és az elmarasztaló nyilatkozatok hatására az az egész szakmát és e szakma hazai művelőjét elítélő közvélemény, előítélet alakulna ki. Káros lenne itthon, mert az országnak szüksége van a számítástechnikai kultúra elterjedésére és káros külföldön, mert az országnak szüksége van a számítástechnikai exportból származó bevételekre.

Ezért üdvözljük az Országos Választási Bizottság szándékát, hogy vizsgálatot indít, mik voltak a valódi okok, kik, mennyiben felelősek a történetekért. Számítunk arra, hogy a vizsgálat eredményét haladéktalanul nyilvánosságra hozzák. A Neumann Társaság a maga szerény lehetőségeivel kész hozzájárulni e vizsgálatokhoz, ill. ahhoz, hogy a jövőben minél ritkábban forduljanak elő hasonló esetek (pl. azzal, hogy az érintettek bevonásával fórumot nyújt a szakmai kérdések megvitatására, ill. szakértőket kér fel a tervek előzetes véleményezésére).

Budapest, 1990. március 28.

A Neumann János Számítógéptudományi Társaság elnöksége.

1994-95 között a Társaság irányította a **Nemzeti Információs Stratégia** kialakítását. A Stratégiát a Társaság mintaszerűen megvitatta a társadalom széles nyilvánossága előtt, egyes parlamenti bizottságokban. Bár kormányváltás következtében hivatalos politikává nem avatták, számos kezdeményezését meghallgatták, s megvalósult.

Nyilvánosság

Az NJSZT elnöksége a Társaság fennállásának 25 éves, és névadója születésének 90. évfordulója alkalmából, 1993-at **Emlékévnék** nyilvánította, s e jubileumok méltó megünneplésére Emlékbizottság felállítását határozta el. Elnökül Széphalmi Gézárt kérte fel. A bizottság első ülésére 1993. január 29-én került sor.

1993. március 15-én kiadásra került a Bizottság javaslatára az **Information Technology in Hungary** c. angol nyelvű igényes kiadvány. A kiadvány ismerteti Neumann informatika történeti jelentőségét, a Társaság tevékenységét, egyes informatikai vállalatok bemutatkozását. A professzionális kivitelezésű és tartalmú, reprezentatív kiadványt egy

üdvözlő tanulmányal megtisztelte az OCG elnöke prof. Günter Haring is, beszámolva a két társaság szoros barátságáról.¹⁹²

A jubileumi év jegyében született a Sipka László tagtásunk által tervezett „**A magyarok hozzájárulása a világ matematikai és számítástechnikai fejlődéséhez**” c. vándorkiállítás, amely első ízben a miskolci microCAD konferencián került kiállításra, majd átkerült a miskolci Technika Házába. Onnan Egerbe, Ózdra, majd Budapestre került az áprilisi Mesterséges Intelligencia konferenciára. Összesen 25 városban igényelték a kiállítás megrendezését.

A jubileumi év lezárására 1993. december 15-én délelőtt rendezett **Emlékküléssel** került sor, amelyet a KULTURINNOV Corvin termében tartottak. Az Emlékkülés programja a következő volt: Havass Miklós: A jubiláló Neumann Társaság. Vámos Tibor: Neumann, visszatekintve innen és mából. Kovács Győző: Neumann János és a Számítógép. Szentiványi Tibor: A számítástechnika kezdetei hazánkban Neumann életének utolsó évtizedeiben. Nagy Ferenc: A neumann információ- és automataelmélet titka. Horányi Özséb: Napjaink kommunikációs forradalma. A program lezárásaként a Társaság kitüntetésekkel adta át.

A Társaság 25. éves jubileuma alkalmából az NJSZT elnöksége kitüntetésekkel (NJSZT arany jelvény) adta át az elnökség által meghatározott 25 személynek, akik az Ügyvezető Elnökség megítélése szerint a legtöbbet tették a Társaságért. A férfiak arany kitűzőt, a hölgyek láncra fűzhető arany medált kaptak.

Az emlékkülés nagy nyilvánosságot kapott, s meghívást kaptak rá tudományos kulturális közéletünk vezetői. Így Pungor Ernő (OMFB elnök), Geleji Frigyes (OMFB elnökhelyettes), Keviczky László (MTA főtitkár), Benedek András (MüM helyettes államtitkár), Biszterczky Elemér (MüM államtitkár), Horváth János (MeH főtanácsos), Tóth Zoltán (BM főosztályvezető), Törökné Sente Ágnes (IKM főosztályvezető), Csurgay Ápád, Pál László (országgyűlési képviselő), Mécs Imre (országgyűlési képviselő), Náray-Szabó Gábor (MTESZ elnök), Halmai László (MTESZ főtitkár), továbbá a MTESZ tagegyesületeinek vezetői. Az illusztris lista jelzi, hogy abban az időben a tudományos egyesületek, és az ország illetékes vezetői között szakmailag jól kiépült kapcsolat létezett, s a két fél támaszkodni tudott egymásra.

Az Emlékév ürügyet adott a Társaságnak arra, hogy új arculatot vezessen be. Így a havonta megjelenő Tájékoztató áprilisi száma már új arculattal, új emblémával jelent meg, amely abból a betűkombinációból áll, amelyet a Társaság a 86-os, 89-es, 92-es Kongresszusok alkalmából használt.

Technikai-gazdálkodási kérdések

A rendszer átalakulásának kezdetén, talán az általánosnak nevezhető mobilitási hajlam miatt a Társaság létszáma nőtt, és elérte maximumát. Kiadványban: 6000 tag, 200 vállalati tag.

1991 májusában a taglétszám 7370 főre emelkedett¹⁹³, és a jogitag vállalatok száma is meghaladta a 220-at. Ugyanakkor ugyanebben a beszámolóban olvasható, hogy a fizető tagok száma, akik a tagdíjat be is fizették, 2200-ra csökkent. A 350.- Forintos tagdíj mellett a tagdíjából származó összjövedelem elenyésző. Ugyanakkor a társaság függetlenedése

¹⁹² Günter Haring: Long Standing Cooperation. (In: Information Technology in Hungary. NJSZT. 1993)

¹⁹³ Az NJSZT 1991 májusi Tájékoztatója

következtében a működés teljes költsége (személyzet, irodafenntartás, rezszi, kellékek) a Társaságot terhelte. Megszűnt az indirekt állami támogatás, a vállalati barterban történő költségterítés, így az egyensúly hiányt egyéb tevékenységből kellett fedezni. E célt szolgálta a Társaság konferenciaszervező és utaztatásszervező tevékenysége, amelyek segítségével nehezen ugyan, de - közel nullszaldóval - fent lehetett tartani a költségvetést. Jól tükrözi ezt az állapotot a Társaság Tájékoztatójában megnövekedett csoportos utak hirdetésmélységeinek száma. Az utazások többnyire egy-egy számítástechnikai esemény égisze alatt történtek, de nőtt az egzotikusabb, eddig ritkán látogatható országok iránti utazási igény is.

Néhány példa.

Tájékoztató 1990 áprilisi számban: UNIX USERS konferencia (München), Software Quality (Oszló), JCIT (Jeruzsálem).

1991-ben: CEBIT'91 Hannover, I.F.O.R.S. Bruges, EUUG Tromsjo, Sicob Párizs, AFRICOM Tunisz, EUROGRAPHIC Bécs, SICOB MICRO Párizs, SYSTEMS München, TELECOM Genf.

1993-ban: SICOB Párizs, SYSTEMS München, COPE IT'93 Koppenhága, IFABO Bécs. CEBIT'93 Hannover.

7. Újjáépítés (1994-2000)

Az NJSZT történetében a következő periódus fő célja a Társaság újjáépítése volt, az újonnan kialakult feltételekhez alkalmazkodva.

A 90-es évek jelentős mérvű átrendeződéseket hoztak szakmánk tekintetében. Egyrészt tanúi voltunk számítástechnikai iparunk leépülésének, a hazai számítástechnikai kutatások-fejlesztések jelentős méretű csökkenésének. Másrészt hihetetlen mértékben nőtt a számítástechnikát alkalmazók köre. Öröndetes módon megjelentek és megerősödtek azok a kis- és középvállalatok, amelyek reményt adnak szakmánk kibontakozásának. Megsokszorozódtak a szakma nemzetközi kapcsolatai és ugrásszerűen megemelkedett az egyetemekről-főiskolákról évente kikerülő új informatikusok száma. Egyúttal létrejötték a számítástechnikai szakma valamely területén, vonatkozását megjelenítő új érdekképviselői szervezetek.

Az előző időszak fontos jellemzője az is, hogy rohamos gyorsasággal terjedtek el az elektronikus kommunikáció új formái, az elektronikus levelezés, a hálózaton keresztül történő információterjesztés és tevékenységsszervezés. Valósággá kezd válni az információs társadalom.

Az elmúlt évek gyökeres változásai több vonatkozásban is szükségessé tették Társaságunk megújítását. Át kellett formálnunk 25 éves szakosztály-stuktúránkat, újra kellett élesztenünk regionális szervezeteinket, meg kellett kezdenünk az „elektronikus Neumann Társaság” kialakítását. Ugyanakkor meg kellett őriznünk Társaságunk erős oldalait, konferencia szervező képességeinket, erős nemzetközi kapcsolatainkat, és az ifjúsággal való törődésünket. Így a következő periódust a folyamatosság és megújulás kettőssége jellemezte.

1997-től azonban jelentős pozitív változások voltak érlelődőben. A gazdaság, köszönhetően elsősorban a felsorakozó multicégeknek, jelentősen nőtt. Az egy főre eső GDP meghaladta a rendszerváltás előtti szintet. Ugyanakkor változatlanul nehézségek voltak a megterhelt időalap

szerkezetével. Erősödtek hazánk kapcsolatai az európai térség centrumában lévő országokkal. Exportunk nagyobb része e térségbe került. 1999-ben csatlakoztunk a NATO-hoz.

Ettől az időszaktól kezdve kialakult a hároméves vezetői ciklusok rendszere, amely után az elnökség még egyszer újraválasztható volt. A szóban forgó kétszer hároméves periódust Sima Dezső elnök irányította.¹⁹⁴

Az **1994. március 23-án** tartott **Tisztújító Közgyűlés** az alábbi tisztségviselőket választotta meg.

Elnök: Sima Dezső.
 Alelnökök: Benczúr András (szakmai szervezetek),
 Herdon Miklós (regionális szervezetek),
 Hanák Péter (oktatás, versenyek),
 Kovács Győző (PR, nemzetközi kapcsolatok),
 Széphalmi Géza (társasági szolgáltatások),
 Terták Ádám (főszámvevő).

Állandó meghívottként négy szakmai bizottság elnökét is meghívták az elnökség munkájába.

Bakonyi Péter (szakmapolitika),
 Gergely Csaba (IFIP kapcsolatok),
 Klimkó Gábor (szoftver jogvédelem, jogtisztaság),
 Könyves Tóth Pál (információpolitika).

Az elnökség munkáját a Titkárság segítette:

Tóth Istvánné (ügyvezető főtitkár), Ajpek Judit, Aranyos Gabriella, Horváth Nóra, Kornis Gyöngyné, Hetthéssy Gizella.

Az elnökség hároméves munkaterv alapján, munkáját a havi rendszerességgel tartott elnökségi ülések keretében végezte. A választmányt évente kétszer hívták össze.

Az elnökség tevékenységének igen fontos része volt a szakmai struktúra megújítása. A korábbi szakmai szervezetekből 1994-ig az alábbiak maradtak meg.

- DATAFLEX Klub (Mihaletzky Géza),
- DECUS Magyarország (Pomper János),
- HTUG Magyarországi Transzputer Felhasználók Munkacsoport (Kacsuk Péter),
- HUUG Magyar UNIX Felhasználók Csoportja (Morassi Ákos),
- LOGO Szakosztály, Közoktatási Szakosztály (Farkas Károly),
- Mesterséges Intelligencia Szakosztály (Koch Péter),
- Neumann Klub (Almás Károly),
- ORACLE (Pap Imre),

¹⁹⁴ Ezt az fejezetet nagyrészt, sokszor szó szerint, Sima Dezső beszámolóra alapoztuk. Sima Dezső: Beszámoló a Neumann János Számítógéptudományi Társaság 1994-97. közötti tevékenységéről. Sima Dezső: Beszámoló a Neumann János Számítógéptudományi Társaság 1997-2000. júniusáig terjedő tevékenységéről. NJSZT. Tisztújító Közgyűlés. 2000. június 23. Eger.

- Orvosbiológiai Szakosztály (Naszlady Attila),
- Home Lab Club (Barabási Rezső),
- SSADM Felhasználói Fórum (Krauth Péter),
- Szoftverergonómia (Piacsek István),
- Szoftvertechnológiai Szakcsoport (Klimkó Gábor),
- Tőzsdei Informatikai Szakcsoport (Orczán Zsolt),
- UNIFORM Hungary (Hutter Ottó).

1997-ig a következő 13 új szakmai szervezet jött létre.

- EDI Szakosztály (Sugár Péter), amely több konferencián foglalta össze eredményeit,
- Felsőoktatási Szakosztály (Csirik János). A Szakosztály 1996-ban alakult meg, a debreceni „Informatika a Felsőoktatásban” konferencián,
- Hazai szoftverfejlesztés (Sipka Júlia),
- Képfeldolgozók és Alakfelismerők Szakosztálya – KÉPAF (Szirányi Tamás). 1990-ben alakult meg a Mesterséges Intelligencia és Alakfelismerési Szakosztályból kiválva. Az NJSZT-n keresztül tagja az IAPR-nek (International Association for Pattern Recognition). E nemzetközi szervezet 1973-ban létesült. 1976-ban a második alelnöke Vámos Tibor volt. De konferencia előkészítőként többször is szerepeltek benne Csibi Sándor és Vámos Tibor. A KÉPAF 1997 óta háromévente rendszeresen tartja konferenciáit. A X.-et 2015-ben tartották,
- Kézi Számítógépek Felhasználói Szakosztálya (Lovák István),
- Kiadványkészítői Szakosztály (Horváth József),
- Kisvállalkozói Tagozat (Ihrig Péter),
- Közoktatási Szakosztály (Pap Gáborné). 1997 február 4-én alakult meg a Szakosztály,
- Objektumorientált Fejlesztők és Felhasználók Klubja (Juhász István, Németh Miklós),
- Pénzügyi Alkalmazások Szakosztálya (Zámbó Viktor),
- Számítógépes Hálózatok Szakosztálya (Milcsák János, Várkonyi Béla),
- Szoftverminőség Menedzsment (Bíró Miklós),
- Térinformatikai Szakosztály (Balla László).

A szakmai szervezetek változó intenzitással dolgoztak, ám ki kell emelni közülük az Objektumorientált Fejlesztők és Felhasználók Klubját, amely több konferenciát is képes volt megszervezni.

1997 után újabb szervezetek alakultak a kor igényeinek megfelelően.

- Bull Felhasználók Magyarországi Csoportja,
- HOUG (Magyar Oracle Felhasználók Csoportja),
- Intelligens Kártya Fórum (IKF). Az intelligens kártyák tanulmányozására és bevezetésük előkészítésére már 1984-ben létrejött egy társulás, az Aktív Memória Kártya Gazdasági Társaság (AMK GT), az OMIKK gesztorálásában. Ez a Társaság azonban 1993-ban befejezte működését, még időszerűtlennek tartva az intelligens kártyák bevezetését. 1995. május 23-24-én a Neumann János

Számítógép-tudományi Társaság, a francia feltaláló Roland Moreno cégének, az Innovatronnak, a francia állami Bull cégnek, valamint a német Siemens cégnek szponzorálásával „Elektronikus pénztárca - Egészségügyi IC kártya” címmel neves külföldi előadók részvételével nemzetközi konferenciát szervezett Budapesten. Ekkor merült fel ismét egy magyar szakmai szervezet létrehozása. Az ügyet az NJSZT felkarolta, megalakítva az Intelligens Kártya Fórumot. Az alakuló közgyűlés megtartására 1997. július 2-án került sor az NJSZT tárgyalójában, 16 alapító taggal (intézmények). Az érdeklődést mutatta, hogy a terem teljesen megtelt.¹⁹⁵ Elnöke Horváth Zsolt, titkára Rónai Tibor, a mozgalom kezdeményezője lett.

- Junior tagozat. Alakult 1999-ben,
- Közgyűjteményi Szakosztály (KÖSZ),
- Magyar Fuzzy Társaság. A Társaság először 1990-ben alakult meg a BME-n. 1998-ban azonban újjáalakult, mert az International Fuzzy System Association (IFSA) új alapszabálya szerint valamely szervezet csak nemzeti szervezetén keresztül lehetett az IFSA tagja. Elnöke Fodor János.
- Micro Worlds LOGO Szakosztály,
- Reengineering és Migrációs Fórum,
- Számítógépes Grafika és Geometria Szakosztály,
- Tehetséggondozási Szakosztály.

Igaz, az ellentétes irányú mozgás is érzékelhető volt, néhány szakmai közösségünk megszűnt, ill. vezetője távozott. (pl. a Neumann Klub éléről Almás Károly)

A **területi szervezetek** korábbi jelentős tevékenysége és hatása a szakmai közéletre jelentősen mérséklődött. A hangsúly a nagy, országos rendezvényekre tevődött át, ill. a területen egyre inkább az egyetemeken koncentrált. A Társaság kitüntetett figyelmet fordított a regionális társasági élet felélesztésére. Ezt a célt szolgálták a kihelyezett elnökségi ülések. Székesfehérvár (1994), Szeged (1995), Pécs (1996) jelezték az aktivitás fókuszait. E tevékenységnek is köszönhetően több területi szervezet újjáéledt, vagy létrejött. 1997. március 14-én a következő szervezetek működtek.

- Baranya megye (Dobay Péter),
- Győr-Moson-Sopron megye (Raffai Mária),
- Hajdú-Bihar megye (Pajna Sándor),
- Heves megye (Lombeczki Péter),
- Komárom-Esztergom megye (Kovács Árpád),
- Somogy megye (Paál Jenő),
- Szabolcs-Szatmár-Bereg megye (Simon Béláné),
- Vas megye (Prácser László),

¹⁹⁵ Rónai Tibor: Az Intelligens Kártya Fórum és előzményei. Kézirat. 2012. ITA/70

- Veszprém megye (Simon Ferenc),
- Keszthely (Kárpáti László),
- Cegléd (Salamon József),
- Nagykőrös (Farkas Péter).

A Társaság következő, **Tisztújító Közgyűlésére 1997. március 27-én** került sor. A Tisztújításon néhány vezetőségi tag cseréjére került sor, mert időközben letelt a 2. ciklusuk. Az új elnökség a következőként állt fel.

Elnök: Sima Dezső.
 Alelnökök: Benczúr András (szakmai szervezetek),
 Bakonyi Péter (szakmai kapcsolatok a társszervezetekkel),
 Herdon Miklós (regionális szervezetek),
 Kovács Győző (erdélyi, szlovák kapcsolatok),
 Sipka Júlia (arculat, PR, Y2K),
 Terták Ádám (főszámvevő).

A Titkárság vezetője: Alföldi István ügyvezető igazgató.

A Társaság következő **Rendkívüli Közgyűlésére 1998. november 26-án** került sor. A közgyűlés talán legfontosabb, a Társaság életére és szerkezetére kiható döntése az volt, hogy elhatározta azt, hogy 1999-től közhasznú szervezetként működik. Közhasznú tevékenységét elsősorban az alábbi területeken fejti ki:

- tudományos tevékenység, kutatás, fejlesztés,
- nevelés és oktatás, ismeretterjesztés,
- szakmai kulturális tevékenység,
- szakmai kulturális örökség megóvása,
- euroatlani integráció elősegítése.

A közhasznú szervezetek működését szabályzó előírások szerint az addigi főszámvevői feladatkört a közgyűlésen megválasztott Felügyelő Bizottság vette át.

A Felügyelő Bizottság tagjai Jávor András, Pompéry Béla és Száva Lajos lettek, akik elnökül saját soraikból Pompéry Bélát választották.

Az 1997-2000 közötti időszakban 16 megyei és 3 városi szervezet működött rendszeresen.

Közgyűlések, kongresszusok

E periódusban is folytatta a Társaság a háromévenként rendezett kongresszusai sorozatát.

1995 május 28-31 között, **Siófokon** zajlott le a Társaság legnagyobb szabású **VI. Kongresszusa**, amelyen 550 részt vevő jelent meg. A Kongresszus alcíme „Informatikai Alkalmazások – Hol tartunk ma?” is jelezte, hogy egy demonstratív nagy áttekintést kívánt a Kongresszus nyújtani arról, hogy mit ért el a magyar informatika a rendszerváltás első öt évében. A Programbizottság elnöke Havass Miklós, a Szervező bizottság elnöke Tóth

Istvánné volt. A megnyitó plenáris ülésen a köszöntőkön kívül három előadás hangzott el. Dömölki Bálint: Európa útja az információs társadalom felé (az EU tervei, programjai, szerepünk). Bojár Gábor: Lehetőségeink a világpiacon. Havass Miklós: Ezt, itt, most! (Párbeszéd Váci Mihállyal, közreműködött Lukács Sándor, színművész). Tizenkét szekcióban folytak a szakmai előadások (államigazgatás, önkormányzat, országos projektek; pénzügyi intézmények; integrált vállalatirányítás; közép-, és felsőfokú informatikai képzés; információs infrastruktúra; multimédia/művészet, magyar szoftverek; HUNIX; iroda automatizálás; programozási eszközök; térinformatika; számítástechnika-történet). A záró panel-ülés előadásai a következők voltak. Bihari István (OMFB elnöke): Műszaki fejlesztés és innováció. Nagy Ferenc (OMIKK): Új Neumann kutatási eredmények. Ernst Kick (Messe München projekt igazgatója): Az informáciotechnológiai piac változása a SYSTEMS nemzetközi szakkonferencián tükrében. Vámos Tibor: A kongresszus üzenete: Összefoglaló és zárszó.

2000. június 20-22 között, Egerben tartotta a Társaság emlékeztető, **VII. Országos Neumann Kongresszusát**, amelynek alcíme és jelszava **„Együtt az információs Társadalomban”** volt. A Kongresszuson rangos külföldi és hazai előadók előadásai hangzottak el, s méltán érdemelte ki a millenniumi cím viselésére jogosító kiemelt és támogatásra érdemesített rendezvény rangját. A gazdag program keretében előadást tartottak többek között Kroó Norbert, Roska Tamás és Vámos Tibor akadémikusok, a kormány több képviselője, számos informatikai és telekommunikációs piacvezető cég vezetője, valamint tudományos és oktatási intézmények munkatársai. A Kongresszust Tisztújító Közgyűlés zárta, ahol új elnökké Bakonyi Pétert választották meg. A Kongresszus fővédnökei: Stumpf István kancelláriaminiszter, Katona Kálmán a KHVM május 3-ig hivatalban lévő minisztere és Glatz Ferenc az MTA elnöke. Az esemény fő támogatója az IBM Magyarországi Kft. volt. A kongresszus optimista hangulatát jól jelzi az újságíróként megnyilatkozó Kovács Győző tudósítása: *„A kongresszus végül is nem mondta ki, hogy még csak haladunk az információs társadalom felé, vagy már bőven benne vagyunk az informatika korában. Sokkal inkább arról szólt ez a tanácskozás, hogy a hazai informatika ma már szinte nincs elmaradva a „fejlett” nyugati országok mögött, a történelem buktatói ellenére is sikeresen igyekszik felzárkózni a nálunk sokkal jobb helyzetben lévő államokhoz, sőt minden remény megvan arra, hogy hazánk a XXI. századba már a többi országgal körülbelül egyenrangú, az informatika terén fejlett országgént fog belépni.”*¹⁹⁶

Konferenciák

1994. június 8-án nyitott meg a **HISEC’94 konferencia**, és a **SAFETY’94 - Kommunikáció a Biztonságos Világért konferencia és fiók kiállítás**. A korszerű bűnüldözési, az adatvédelmi, adatbiztonsági konferencia mellett komoly környezetvédelmi konferencia megrendezésére került sor, ahol többek között 16 külföldi előadó segítségével vált egyértelművé, hogy e témakör a biztonság egyik legfontosabb kérdése. A rendezők alap gondolatát igazolta az, hogy a kiállításon a korábbi évekhez képest jóval nagyobb volt a részvétel, hiszen 99 kiállító jelent meg a rendezvényen és a külföldiek ezúttal 12 országot képviseltek. A konferencia június 11-ig tartott.

1995. június 7-én kezdődött a **HISEC’95 adatvédelmi és adatbiztonsági konferencia**. Az 1995. évi rendezvényen tovább folytatódott az önálló területek felerősödése és ennek megfelelően a rendezvény nevében az ENVISEC szó is megjelent, a környezetbiztonsági témakör kiemelt fontosságát jelezvén. A rendezőknek az a törekvése, hogy rendezvénysorozat

¹⁹⁶ Kovács Győző: Új vezetés a NJSZT élén. (Némileg) elfogult beszámoló a Neumann Kongresszusról. Prím Online. 2000. június 29.

olyan alkotó műhellyé alakuljon át, ahol nemzetközi üzleti kapcsolatok születnek, s amely szellemi és technikai adottságaival a régió szakmai fórumává válhat, egyre inkább megvalósult.

1996. június 13-14 között került sor a **HISEC'96 Biztonsági Kommunikáció az Információs Társadalomban c.** konferenciára. Az ötödik alkalommal megjelenő HISEC konferenciára a honfoglalás millecentenáriumához kapcsolódó események sorozatában ismét a nagyszabású KIRMINÁLEXPO – ZSARUFESZTIVÁL '96 program keretében került megrendezésre. A népünnepély, lovasverseny, zenekari fesztivál mellett tudományos igényű tanácskozás nyújtott lehetőséget megismertetni az érdeklődőket az informatika és telekommunikáció egyre kiterjedtebb alkalmazásainak veszélyeire, valamint a bűnüldözés és igazságszolgáltatás sajátos szerepére.

1997. június 4-6 között került sor a **HISEC'97 (Kriminalexpo)** konferenciára. A konferencia kiemelt témái között az alábbiak szerepeltek:

- az elektronikus irat hitelessége, jogi szabályozási kérdései, az elektronikus okirat bevezethetősége,
- kommunikációvédelem, rendszerbiztonság,
- új számítógéprendszer biztonságminősítési, auditálási folyamat és szabályozás, valamint ennek hazai adoptálási lehetősége,
- rejtjeles titokvédelem,
- számítógépes bűnesetek hazánkban.

1994. szeptember 29-október 1 között volt a **2nd Austrian-Hungarian Workshop on Transputer Applications.**

Hungaro LOGO konferenciák. Nem nagy létszámú, de hosszú évekig visszatérő, még 2014 után is jelentkező, konferencia sorozat első tagja volt az 1994. október 27-29 között megszervezett: **I. Hungaro Logo** konferencia, amelyet Farkas Károly álmódott meg. E konferenciát sorra követték a következő konferenciák.

1995. október 26-28 között: II. Hungaro Logo konferencia,

1996. október 17-18 között: III. HungaroLogo konferencia,

1997. augusztus 23-24 között: IV. Hungaro Logo konferencia,

1998. november 27-28 között: V. Hungaro Logo konferencia,

1999. november 26-27 között, Szolnokon a VI. Hungaro Logo konferencia.

A LOGO-sok nemzetközi szervezetének konferenciáját is Budapesten tartották egy ízben.

1997. augusztus 20-23 között zajlott le Budapesten a **6th EuroLOGO'97 konferencia.** Tanulni és Felfedezni volt a konferencia jelszava. Az EuroLOGO egy biannuális nemzetközi konferencia sorozat, amely a LOGO oktatási felhasználásairól és a számítógépek osztálytermi használatának lehetőségeiről szól. A konferencia sorozat 1987-ben indult útjára, Dublinban. A magyar konferencián kb. 90-en vettek részt. A konferencia fő szervezői Farkas Károly és Turcsányiné Szabó Márta voltak.

A kezdeti időkben elindított konferencia sorozatok lassan elmaradoztak, helyüket gyorsan fejlődő új diszciplínák foglalták el. Egy maradt meg a hagyományos szegedi, év végeken megrendezett MEDICOMP, vagy sokszor Neumann Kollokviumnak nevezett orvosbiológiai sorozat.

1994. november 27-30 között tartották a **XVII. MEDICOMP konferenciát**, amelynek kiadványát Hantos Zoltán szerkesztette. Itt némi zavar¹⁹⁷ állt be a konferencia sorozat szervezésében, és számozásában, ami valószínűleg a magyar egészségügyi ipar összeomlásával lehetett kapcsolatban, ami finanszírozási gondokat vethetett fel. A sorozat újra indulását, ami egyben a sorozat számozásában is ugrást jelentett¹⁹⁸, Kozmann György neve fémjelzi.

1995. szeptember 14-15 között került sor az utolsó, **VI. Egészségügyi Informatikai Vándorgyűlésre**, amelyet a Társaság a MEIT-tel közösen szervezett.

1996. november 14-16 között Veszprém-ben rendezték meg a **XX. Neumann Kollokviumot**. Ettől az évtől kezdve 2005-ig Szegedtől a Veszprémi Egyetem vette át a konferencia szervezését, s nyilván a megújulást fémjelzi az is hogy ismét a Neumann Kollokvium nevét kezdték el használni. A konferencia elnöke Naszlady Attila volt. A konferencia kiadványát Kozmann György szerkesztette.

1998. november 12-14 között ismét Veszprém volt a házigazdája a **XXI. Neumann Kollokviumnak és Kiállításnak**. A konferencia elnöke ismét Naszlady Attila volt. A konferencia kiadványt Kozmann György és Szokolczai Krisztina szerkesztették.

Az újonnan alakult szakosztályok új rendezvényekkel, konferenciákkal jelentkeztek. Egyik ilyen sikeres, népszerű kezdeményezés volt a Codd féle adatleírásokon alapuló relációs adatbáziskezelés problémakörét körbejáró konferencia sorozat. 1993-et követően

1995. január 24-27 között zajlott le a **Relációs Adatbáziskezelők II. Magyarországi Konferenciája**, amelyet a NJSZT és a Fair Kft. rendezett. A konferenciával egybekötve tutorialt is rendeztek, 179 fő résztvevő számára. A konferencia kiadványát Ecsedi-Tóth Péter szerkesztette. A Fair Kft. számítástechnikai rendszerek kiválasztásával, beszerzésével, oktatásával foglalkozó kisvállalkozás volt. Fő működési területe a relációs adatbázis-kezelők kiválasztásának szempontjai, a relációs adatbázis-kezelők alapjai, modern szoftverkészítési módszertanok, nagyméretű projektek vezetése, nagyméretű alkalmazások fejlesztésének buktatói és ezek elkerülési módjai stb.

1997. január 28-30 között tartották a **Relációs Adatbáziskezelők III. Magyarországi Konferenciáját**, Budapesten. 132 résztvevő jelezte, hogy a téma még mindig időszerű.

Alan Key Smalltalk nevű programozási nyelvét követően a 90-es évek derekán divatosak lettek az Objektum Orientált rendszerépítés. Az Objektumorientált Fejlesztők és Felhasználók Klubja, valamint az IQSOFT rendezték meg

1996. október 10-11 között, Kecskeméten az **I. Országos Objektum Orientált Konferenciát**. Ezt követte

1997. október 27-30 között Visegrádon a **II. Országos Objektumorientált Konferencia**, amelyet ismét az NJSZT és az IQSOFT rendezett. A konferencián 27 előadás hangzott el.

1998-ban rendezték meg a **III. Országos Objektum Orientált Konferenciát**.

2000. március 21-24 között, Budapesten, az ELTE és BME épületeiben rendezték meg a **IV. Országos Objektumorientált Konferenciát**, mintegy 200 résztvevővel. A konferencia alcíme: Nyílt szoftverek, komponensek, alkalmazások. A főbb témakörök: Objektumorientált technológiák, Java, Linux, e-business, e-commerce. A programbizottság elnöke Juhász István

¹⁹⁷ A konferencia sorozatról statisztikai áttekintést is ad Kozmann alábbi tanulmánya, amelyben maga is elismeri: „Jelen összefoglaló statisztikai adatai a szerzők által fellelt – sajnos hiányos – kiadvány-sorozat analízisére épült”. Kozmann György: Az NJSZT Orvos-biológiai Szakosztály történetéről. IME IV. évf. 9. szám 2005. december.

¹⁹⁸ A fenti zavarok hátterét nem ismerjük (HM)

volt. A téma divatosságát jelzi az a nagyszámú multinacionális vállalat, akik támogatták a konferenciát: IBM, INFOPEN, IQSOFT, JAVA, Microsoft, ORACLE, Sun, Sysdata, TRIAD.

Az Oracle megjelenése Magyarországon 1993-ban nagy érdeklődést keltett a felhasználók csoportjában. Számos nagy alkalmazási rendszer telepedett az adatbázis-kezelő köré. Ez az érdeklődés tükröződött az Oracle Klub, majd Szakosztály megalakulásában és működésében. Munkájuk eredményeként

1998. márciusban Balatonfüreden megrendezték az **Oracle felhasználók találkozóját**, 340 résztvevővel,

1999. márciusban pedig Sopronban az **Oracle felhasználók konferenciáját**, 400 résztvevővel.

A Sugár Péter által megszervezett és irányított Elektronikus Kereskedelem Szakosztály az akkoriban kialakulóban lévő elektronikus kereskedelem levelezési szabványaival kapcsolatosan szervezett konferenciákat.

1995. február 15-én tartották az **EDI konferenciát** a Hírközlési Főfelügyelőség támogatásával, az NJSZT, a Számalk-Softec és az ERNST&Young szervezésében.

1997. szeptember 24-25 között volt, a Budapest-Duna-Vác irányú hajókázással egybekötött **EDI és az informatika kapcsolata az elektronikus kereskedelemben** c. összejeövetel, 105 résztvevővel.

1998. márciusában a MeH támogatta az **EDI'98** elektronikus ügyviteli konferenciát.

A Társaság továbbra is részt vett a Miskolci Egyetem MicroCAD konferencia sorozatának megrendezésében.

1995. február 21-24 között a **MicroCAD'95**,

1996. február 27-március 1 között a **MicroCAD'96** konferenciákban vett részt.

1995. március 16-17 között került sor a nemzetközi **European Software Days** (mintegy 34 fős) tanácskozásra, amely célja Magyarország integrálása volt az európai kutatás-fejlesztési folyamatokba, a Bangemann féle iniciativa alapján. A szemináriumon elhangzott előadások között volt Bottka Sándor: RTD co-operation with EU in Hungary c. helyzetértékelő előadása. A konferencia szakmai előadói között voltak még magyar részről Futó Iván ill. Monostori László.

Rendre megrendezésre kerültek e periódusban a NETWORKSHOP konferenciák is.

1995. április 19-21 között a gödöllői egyetemen rendezték meg a **NETWORKSHOP'95** konferenciát,

1996. augusztus 27-30 között került sor Debrecenben az összevont **Informatika a Felsőoktatásban és NETWORKSHOP'96** konferenciák megrendezésére,

1997. május 27-29 között keszthelyi egyetem adott helyt a **NETWORKSHOP'97** konferenciának,

1998. április 14-17 között rendezték meg a **NETWORKSHOP'98** konferenciát Győrött, és

1999. áprilisba Nyíregyházán a **NETWORKSHOP'99** -et.

1999. augusztus 27-28 között Debrecenben volt a **III. Informatika a Felsőoktatásban Konferencia**. Az érdemi konferenciát egy SAP tutorial előzte meg. A plenáris nyitótúlélen

három meghívott előadás hangzott el. Fodor István (Ericsson): Új korszak, új igények. (Trendek és feladatok.) Havass Miklós (Számalk): Paradigmaváltás a felsőoktatásban. Selényi Endre (BME): Informatikai PhD képzés és minősítés Magyarországon. Az előadások négy szekcióban folytak. A konferencia fővédnöke Pokorni Zoltán oktatási miniszter volt. Elnöke Demetrovics János, tiszteletbeli elnöke Gyires Béla. A konferencia titkára Herdon Miklós, a programbizottság elnöke Csirik János. A konferencia anyaga CD-n is megjelent. A konferencia megszervezésében oroszán része volt a Hajdú-Bihar megyei szervezetnek.

E periódusban is aktívak voltak a felhasználói csoportok.

1995. szeptember 6-8 között UNIX szeminárium volt,

1996. február 14-16 között Balatonfüreden DECUS konferencia,

1997. június 2-4 között Egerben ismét DECUS konferencia,

1996. május 22-23 között Vácon Internet a gyakorlatban szeminárium.

1996. augusztus 12-16 között zajlott le az **ECAI'96** „The 12th European Conference on Artificial Intelligence”. A magyar mesterséges intelligencia iskola¹⁹⁹ nemzetközi elismerése volt, hogy az 1982-ben alapított ECCAI (European Association for Artificial Intelligence) a volt szocialista országok közül Magyarországot választotta a konferencia székhelyéül. A konferenciának 41 országból (Európán kívülről is) jöttek résztvevői, mintegy 600-an, s 136 előadás hangzott el. Az előkészítést 35 fős programbizottság végezte. A programbizottság magyar tagjai: Roska Tamás és Szeredi Péter. Főbb szervezők magyar részről: Gábor András, Gregorics Tibor, Koch Péter, Márkus András, Molnár Bálint, Sántáné-Tóth Edit, Tóth Istvánné, Váncza József. Az NJSZT MI Szakosztálya vezetősége részéről Sántáné-Tóth Edit erre az alkalomra készített egy, „The State of the Art of Artificial Intelligence in Hungary in 1996” c. összeállítást, egy hazai MI magyar bibliográfiát és egy ehhez csatolt magyar reprint gyűjteményt.²⁰⁰

1996. november 4-6 között Egerben rendezték meg a **10. Osztrák-Magyar Informatikai Konferenciát.**

1997. október: Connectivity.

1997. októberében került sor az **Intelligens város – intelligens polgár** szakmai rendezvényre, amelyre az NJSZT Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei szervezetének megalakulásának 20. éves évfordulója alkalmából került sor. E rendezvény egyébként kapcsolódott az Elnökség kihelyezett üléséhez is.

1999. augusztus 29 – szeptember 1 között Budapesten került sor, mintegy 350 résztvevővel az **5. HUSITA** nemzetközi konferenciára. A konferencia az információs technológiák etikus felhasználásával foglalkozott, az emberiség jól-létének érdekében. A HUSITA (HUman Systems Information Technology Applications) finn és holland szociális szervezetek által kezdeményezett, 2 évenként megrendezett nemzetközi konferenciasorozat. A konferencia,

¹⁹⁹ Lásd: Sántáné-Tóth E., „Artificial Intelligence in Hungary – the first 20 years”, *Proceedings of Workshop of MEDICHI 2007 (Methodic and Didactic Challenges of the History of Informatics)*. ed.: Böszörményi L., Klagenfurt, April 12-13 2007, pp. 74-88. <http://itf2.njszt.hu/324rtr4/uploads/AI-in-H.pdf>

²⁰⁰ Sántáné-Tóth E. (szerk.), „Magyar Mesterséges Intelligencia Bibliográfia – Válogatás az 1988-1996 között megjelent publikációkból”, NJSZT-OMIKK, Budapest, 1996. aug. 18 old. (400 referencia), ill. Sántáné-Tóth E. (szerk.), „Magyar Mesterséges Intelligencia Reprint Gyűjtemény (1995–96)”, NJSZT, Budapest, 1996. (Az MI Bibliográfiában szereplő dolgozatokat tartalmazó gyűjtemény). Az ECAI'96 kiállításra készült, a NJSZT iTF Adattárában érhető el.)

amelyen túlnyomórészt külföldiek vettek részt, nagy sikerrel zajlott a SOTE-n. A programbizottságot Jávor András, a szervező bizottságot Tóth Istvánné vezette. Több szekcióban zajlottak az előadások, kiemelt jelentősége volt a drogellenes szekciónak. A konferencia magyar sztárelőadói Ferge Zsuzsa, Lévai Katalin, Pongrácz Tiborné voltak. A konferencia eredeti színpontja volt a "HUSITA Villamos": a SOTE-nál szálltak fel a résztvevők a különjáratra, részletes idegenvezetést kaptak a „nyóckerről”, meg Ferencvárosról, majd érintve a MüPá-t végig utaztak a 2-es villamos gyönyörű útvonalán, és az MTA-nál, az esti zárókoncert helyszínén szálltak ki. Utóbbi szereplői egy remek cigány cimbalmos, Farkas Rózsa és egy zongorista kislány voltak.

1999. augusztus 26-án került sor Debrecen az **Agrárinformatika** konferenciára. A rendezvény szervezésében jelentős szerepet vitt a Hajdú-Bihar megyei szervezet.

1999. augusztusban Budapesten ill. Szentendrén tartotta az IFIP TC-6 ülését, és ahhoz kapcsolódóan az **IWTCS** nevű, sikeres konferenciáját. A konferenciához 130-an csatlakoztak. A konferencia hazai szervezői TC-6 képviselőnk Dibúz Sarolta, mint programbizottság elnöke és kollégái voltak.

1999. október 25-27 között az NJSZT és az IQSoft közös szervezésében tartotta meg a **Document 2000** konferenciát. A Magyarországon egyedülálló kezdeményezéssel megrendezett esemény kísérlet arra, hogy a dokumentumkezelés minden területét körüljárva, teljes keresztmetszetet adjon napjaink legfejlettebb technológiáiról, a műszaki trendekről, a bevezetéstől remélt és a valóságban bekövetkezett előnyökről, a rendszerek megtérüléséről és számos egyéb témáról. A konferencia külön előadást szentelt a dokumentumkezelésben használatos fogalmak tisztázására és egymáshoz való kapcsolatukra. A konferencia védnöke Zöldné Roska Marietta, a Miniszterelnöki Hivatal helyettes államtitkára volt. Október 25-én, a konferencia helyszínén a BPR (munkafolyamat-elemzés) technológiával kapcsolatos egész napos tutorialt szerveztek.

1999. december 2-4 között Dobogókőn került sor a **II. IKTA** Műhelyre, amely az információs és kommunikációs technológiák és alkalmazások (IKTA) fejlesztésére OMFB által kiírt pályázatokon résztvevők, ill. e pályázatok iránt érdeklődők találkozója volt.

2000. február 16-17 között, Pilisborosjenőn került megrendezésre az **I. ECDL Konferencia**. A konferencia mintegy 200 résztvevője elsősorban az ECDL iránt érdeklődő tanárok és vizsgaközpontok képviselői közül kerültek ki. A konferencia fontos lépése volt, a sikeres ECDL mozgalom beindításának.

2000. március 17-én folyt le országos nyilvánosság előtt az **Internet Fiesta**. Az eseményt, amely az Internet országos fesztiválja volt, nemzetközileg javasolták, s amelyre a figyelmet Bakonyi Péter hívta fel. A hazai rendezvény meghatározó szervezője volt az NJSZT. A Fiesta fő eseménye az MTA székházában zajlott le. Az eseményen videokonferencia közvetítés segítségével több százan vehettek részt, négy város érdeklődői. Az esemény megszervezésében és videokonferenciájának kivitelezésében nagy szerepet vittek a Csongrád megyei, a Baranya megyei, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei és a Hajdú-Bihar megyei szervezetek.

Nemzetközi kapcsolatok

Az **IFIP**-pel való kapcsolatainkat hasonló nevű bizottságunk, azon belül is annak elnöke Gergely Csaba képviselte. Annyi előrehaladás történt, hogy néhány további TC-be (TC-5, TC-6, TC-9) sikerült képviselőt delegálnunk. Nehézséget itt a képviselettel járó (részvételi) költségek jelentették egyrészt, másrészt tagjaink korlátozott időalapja.

Társaságunk az OCG vezetésével egyeztetve 1990-ben úgy döntött, hogy közösen megpályázzák az 1998-os IFIP Számítástechnikai Világkongresszus megrendezését. A z 1993-as Tokióban rendezett IFIP General Assembly ülésén meg is ítélték a rendezés jogát. 1995-ben a két társaság elnökének (Veit Risak és Sima Dezső) vezetésével Advisory Board alakult. A szervezőbizottság vezetésére társelnököket neveztek ki Walter Grafendorfer és Tóth Istvánné személyében. Miután egyfelől cél volt a Kongresszus gazdaságos megrendezése, másfelől viszont a monstre IFIP Világkongresszusok iránti érdeklődés csökkent, ezért a nemzetközi programbizottság Egon Hörbst (Siemens, IFIP TC-10 elnöke) javaslatára úgy döntött, hogy a Világkongresszust 7 részkonferencia együttes megrendezéséből állítsák össze. **SEC'98** (Security in Information Systems), **ICCHP'98** (International Conference on Computing Helping People with Special Need), **KnowRight** (International Conference on Intellectual Property Rights), **Fundamentals** (Foundations of Computer Science), **IT KNOWS** (Information Technology of Knowledge Systems), **Teleteaching'98** (Distance Learning, Training and Education), **Telecooperation** (Global Office, Teleworking, Communications Tools).

A kongresszus külön érdekessége, hogy helyszíne osztottan, részben Bécs, részben Budapest volt, és egy nap a Dunán került megrendezésre, hajókon, ahol az egyes szekciók munkája folyt.

A WCC'98 – IFIP XVI. Számítástechnikai Világkongresszusa (1998. augusztus 30-szeptember 5) kétségtelenül a Társaság történetének legnagyobb konferenciája lett. A párhuzamosan tartott, de lényegileg önálló konferenciák résztvevőinek létszáma meghaladta az 1100 főt. Nem csoda, hogy az ötlet felmerülése és megvalósulása között 10 év telt el. 1995-től a munkákat a két egyesület elnökeiből álló Advisory Board vezette. A hét napos program minden napját a két ország kultúráját jól jellemző kulturális, társadalmi esemény zárta. A konferencia bécsi részének nyitó ülése a bécsi Musikvereinben volt, míg a budapesti a Vígszínházban.

A WCC'98 sikerének elismeréseképpen 1998-ban az NJSZT IFIP Bizottság elnökét, Gergely Csabát IFIP Trustee-nek választották két évre, és felkérték az Admission Committee vezetésére. Ugyanakkor a konferencia előkészítésében való részvételéért Gergely Csaba és Tóth Istvánné az IFIP Silver Core kitüntetésében részesült.

A **CEPIS** fő törekvése ebben az időszakban az európai szintű informatikai kérdések felé irányult. Egyre inkább az informatika, távközlés és média összefonódásából következő globalizációból adódó feladatok kerültek előtérbe. Fontos törekvése a CEPIS-nek az Európai Unió döntéshozóinál történő lobbikapcsolatok kidolgozása. Az EU irányítói számára megfogalmazott tanulmányok a CEPIS országok együttműködéseként, részvételünkkel alakul ki. Így legutóbb a **Living and Working in the Information Society** c. Zöld Könyv készítésében vettünk rész.

Hasznos kezdeményezése a CEPIS-nek a finn tapasztalatokon alapuló Európai Számítástechnikai Jogosítvány (European Computer Driving Licence – **ECDL**) rendszerének kidolgozása, amely szándéka szerint egy átlag polgár számára nyújtandó számítástechnikai ismereteket tartalmazza. Elnökségünk 1997 év elején döntést hozott az ECDL hazai bevezetéséről.²⁰¹ A CEPIS-ben hazánkat Könyves Tóth Pál képviselte, akit a CEPIS alelnökévé is választott.

²⁰¹ A döntés értelmében létrejött „ECDL projektről” lásd később

1998-ban Könyves Tóth Pál visszavonult mind az alelnöki megbízatásból, mind a hazai CEPIS képviselőtől, s helyét az utóbbiban Erényi István vette át. Ebben az időszakban a CEPIS elnökségében is váltás történt. Ez is hozzájárult, hogy a CEPIS-ben megszületett egy új jogosítvány gondolata – szakemberek számára. EPIC – European Professional Informatics Certificate. Az ECDL egyre növekvő számú tagországának koordinációját egy héttagú igazgatótanácsra bízta. Az ECDL sikeres magyarországi bevezetésének hatására is, a Board tagjává választották 1999-ben Alföldi Istvánt.

1994-ben az amerikai **IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers)** négy MTESZ szervezettel, köztük az NJSZT-vel megállapodást kötött. Az IEEE számára készített Társaságunk egy összeállítást a hazai informatika történetéről. E kapcsolat kiterjedt az IEEE egyik erős szervezetére, a Computer Society-re, aki kereste a lehetőséget nagyobb befolyás szerzésére Kelet-Európában. IEEE Computer Society-vel kötött külön megállapodás alapján Peking és Moszkva mellett Társaságunk gondozásában Budapesten jött létre az **IEEE Budapest Center**. A kapcsolat erősödése következtében Társaságunk posztumusz jelölt két kiválóságunkat (Kalmár László és Kozma László) az **IEEE Computer Pioneer Award** kitüntetés elnyerésére. E díjat élő tudósok számára hozták létre (elnyerte Kemény János is), azonban a szocialista országok nyugati csatlakozását követően egyszeri alkalommal lehetővé tették ezen országok számára, hogy visszamenőlegesen is jelöljenek azon tudósaikból, akik jelentősen hozzájárultak a számítástechnika fejlődéséhez. Az 1997-es díj átadási ünnepségre Budapestre látogatott a IEEE CS elnöke, s az ünnepségen részt vettek a kitüntetettek családtagjai is. 1998-ban az NJSZT megállapodást kötött az IEEE CS-sel tagsági kedvezményekről

E periódus fontos eseménye volt, hogy az **IMIA** 2000 január 1-től alelnökévé választotta Naszlady Attilát. (IMIA Vice President – Europe).

A korábbi fejezetekben már említett multilaterális nemzetközi szervezeteken kívül a NJSZT a Magyar Fuzzy Társaságon keresztül csatlakozott az **IFSA**-hoz.

Az utolsó, 10. Osztrák-Magyar közös konferenciára 1995-ben, Egerben került sor, **Computers and Communications** címmel.

Ezután az osztrák-magyar bilaterális megállapodás, és a kétoldalú konferenciák jelentősége csökkent, mert Magyarország is hivatalosan csatlakozva Európához, teljes jogú tagja lett a Világ közösségnek. Így a kétoldalú rendszeres találkozók abba maradtak. A hosszú szép együttműködés záróakkordjaként két társaság még közösen rendezte meg az IFIP 16. Világkongresszusát, 1998-ban. A két Társaság között azóta azután alkalmi együttműködésekre került sor, amennyiben tájékoztattuk egymást egymás rendezvényeiről ill. részt vettünk az osztrák magyar „Művészeteken túl” c. kiállítás informatikatörténeti részének elkészítésében.

Tovább erősödött viszont az **EMT**-vel kialakult szoros kapcsolat. Rendszeresen részt vettünk a **SZÁMOKT** rendezvényeken, és például lehetővé tettük, hogy Erdélyből is bekapcsolódjanak Választmányunk munkájába.

A kilencvenes években Verbászi András a Topolya Universal áruház igazgatója elhatározta, hogy magyar mintára a Vajdaságban is megszervezi a Teleház-mozgalmat. 1999 augusztus 2-án a magyar Teleház mozgalom vezetői, Gáspár Mátyás és Kovács Győző meglátogatták Verbászit, és megbeszélést folytattak lehetséges együttműködésről. Ennek eredményeként 1999. október 16-án meg is alakult Topolyán az első Vajdasági Teleház. a magyarországi DemNet és a Magyar Teleház Szövetség javaslatára az Egyesült Államok Nemzetközi Fejlesztési Ügynöksége (USAID) 692 ezer dolláros támogatást biztosított 2000-ben teleházak létesítésére Szerbiában. Létre jött a Szerb Teleház Szövetség (Teledom savez Srbije),

amelynek első elnöke Verbászi lett. Rövid idő alatt 66 Teleházat hoztak létre. A szerbiai teleházak jó részébe ennek köszönhetően került számítógép és számítástechnikai tanfolyam, sőt, szakmát nyújtó képzések is szerveztek. Az elsők között fedezte fel az ECDL szerepét és óriási hasznát az ifjúság számítástechnikai műveltségének fejlesztésében, ezért akkreditált vizsgaközpontot alakított a Topolyai Oktatási Központban. Ugyancsak segítségével kapcsolódtak be a vajdasági fiatalok a szekszárdi Neumann-versenybe.

Hagyományainkat követve, sőt erőteljesebb mértékben honoráltuk a magyarok érdekében dolgozó külföldi számítástechnikusokat. E periódusban a következőknek adományoztunk külföldieknek odaítélhető Neumann emlékérmeket:

- 1995. Andrew Grove (Intell elnöke)²⁰²,
- 1995. Bill Gates (Microsoft elnöke, a magyar kormánytól tett látogatása alkalmából)²⁰³,
- 1996. Louis V. Gerstner (IBM elnöke)²⁰⁴,
- 1996. Esther Dyson (amerikai szakújságíró, a kelet-európai számítástechnika nyugati beintegrálásáért folytatott tevékenységéért)²⁰⁵,
- 1997. Eckhard Pfeiffer (COMPAQ elnöke)²⁰⁶,
- 1999. Carl Wilhelm Ros (Ericsson CEO)²⁰⁷,
- 2000. Székely Tibor (EMT). Az NJSZT-EMT kapcsolatok kialakításában való szerepéért²⁰⁸.

Kapcsolatok a társintézményekkel

Említettük, hogy szakmánk érdekképviselője tagolttá vált. Ez azt jelentette, hogy az infokommunikáción belül is több szervezet alakult ki. Már említettük azt, hogy 1996-ban sikerült megállapodást aláírni az IVSZ-szel. De együtt működünk többek között az ISACA-val, IEEE Hungarian Sectionnal is. Az NJSZT megalakulása a kezdetétől fogva (1991-től) támogatja az INF.O.Plus, majd INFOÉRA, majd Webdidaktika Alapítványok által rendezett INFO konferenciasorozatot (először INF.O., majd INFOÉRA és INFOSAVARIA).

Az ECDL projekt

Egy ideig e döntést nem követte cselekvés. A Társaság elnöksége megosztott volt a kérdést illetően, és az esetleges projekt levezénylésére alkalmas személyt sem talált egy ideig. Azonban a Társaság realizálta, hogy az ECDL bevezetése fontos lépés lehet a nemzeti információs stratégiák megvalósítása során, előnyös helyzetbe hozhatja az NJSZT-t a széleskörű számítástechnika oktatás területén, s mint licence és vizsgajog birtokosnak jelentős árbevételt is biztosíthat, ami megemelné a sikeres túlélés lehetőségét. Ezért Sima elnök határozott fellépésére az elnökség végül is belátta a projekt szükségességét, s szerencsénkre a Titkárság új vezetője, Alföldi István felvállalta a folyamat levezénylését. Nagy erővel látott neki, és hamarosan sikerre is vitte a projektet. 1997-ben a projekt indulását az IBM Magyarországi Kft. is segítette, és a Miniszterelnöki Hivatal is figyelemmel kísérte. Tehát

²⁰² Andrew Grove (1936-2016). <https://newsroom.intel.com/news-releases/andrew-s-grove-1936-2016/>

²⁰³ William H. Gates (1955-). https://hu.wikipedia.org/wiki/Bill_Gates

²⁰⁴ Louis V. Gerstner (1942-). https://en.wikipedia.org/wiki/Louis_V._Gerstner_Jr.

²⁰⁵ Esther Dyson (1951-). https://en.wikipedia.org/wiki/Esther_Dyson

²⁰⁶ Eckhard Pfeiffer (1941-). https://en.wikipedia.org/wiki/Eckhard_Pfeiffer

²⁰⁷ Carl Wilhelm Ros. <https://www.economist.com/business/1998/05/14/when-cash-counts>

²⁰⁸ Székely Tibor. <https://emt.ro/sites/default/files/archivum/2017-12/TO-2000-10.pdf>

ebben az évben Magyarország csatlakozott a nemzetközi ECDL Alapítványhoz, és elkezdte a nemzetközi licenc honosítását. A megfelelő szabályzatok és minőségellenőrzési rendszer kidolgozása után mintegy 127 vizsgaközpontot akkreditált, és létrehozta az oktatóközpontok rendszerét. 1999-ben a Közigazgatási Képzési Kollégium az 1999/1035 kormányrendeletértelmében központ célerőirányzatból támogatandó képzéssé minősítette, ami azt jelentette, hogy a minisztériumok és más állami szervezetek továbbképzési tervükbe illeszthették. Az ECDL-et az Oktatási Minisztérium is akkreditálta, ami viszont azt jelentette, hogy a program bekerült a pedagógus továbbképzés rendszerébe. Ezek az intézkedések jelentős prosperitás lehetőségét biztosították. Élve e lehetőségekkel, 2000 áprilisáig 18 ezren kezdhették meg a vizsgázást, akik közül ezen időpontig 9000-en már meg is szerezték a bizonyítványt. Az ECDL hazai és nemzetközi helyzetéről, valamint a tervekről és az érintettek párbeszédéről szolt a korábban már említett, 2000-es, pilisborosjenői **I. ECDL Konferencia**.

Ifjúság

Társaságunk Hanák Péter vezetésével és Zsakó László közreműködésével 1985 óta évente megszervezi a Nemes Tihamér Országos Középiskolai Tanulmányi versenyt. (**Nemes Tihamér OKTV**). A jelen periódusba e verseny már három korcsoportban folyik. Az első fordulón (előselejtező) mintegy 5-6000 induló vesz részt, 300 iskolában. Az 5000 indulóból mintegy 500 Erdélyben indul. A döntőbe mintegy 120-an jutnak. A győztesek közül kerülnek kiválasztásra az IOI ill. a CEOI magyar színben indulói. Az NJSZT titkárság feladata a versenykiírást is tartalmazó Évkönyv elkészítése, a jelentkezők adatbázisának kezelése, a feladatok sokszorosítása postázása, és az ünnepélyes eredményhirdetés megszervezése.

Közép-Európai Informatikai Diákolimpia (CEOI)

A gyorsan népszerűvé váló IOI láttán a román és a magyar delegáció 1993-ban felvetette, hogy meg kellene rendezni a közép-európai országok hasonló versenyét (a románok már évek óta szervezték a Balkán-országok informatikai diákolimpiáját), és Románia 1994-re meg is hívta Ausztria, Csehország, Horvátország, Lengyelország, Magyarország, Szlovákia és Szlovénia csapatait. (Más regionális olimpiákat is rendeznek: pl. Balti olimpia, Arab olimpia, Ibero-amerikai olimpia, Dél-Kelet Ázsiai olimpia, ...)

A Közép-Európai Informatikai Diákolimpiát (Central-European Olympiad in Informatics, CEOI) hivatalosan nyolc közép-európai ország kezdeményezte 1994-ben a Nemzetközi Informatikai Diákolimpián (IOI) szereplők közvetlen utánpótlásának versenyeztetésére, ahol minden országot legfeljebb 4 versenyző képvisel. 2011-től kezdődően a rendező ország hivatalosan is 2 csapatot indíthat.

A CEOI országok: Csehország, Horvátország, Lengyelország, Magyarország, Németország, Románia, Szlovákia, Szlovénia.

Pontosítva, az 1997/98-as tanévben 381 általános és középiskolából mintegy 6200, az 1998/99 tanévben 392 általános ill. középiskolából kb. 5400, az 1999/2000-es tanévben 348 általános és középiskolából mintegy 4700 tanuló indult a versenyen. **Közép-Európai Informatikai Diákolimpiát (CEOI)**²⁰⁹ először 1994-ben rendezték meg. Magyarország már ezen az Olimpián is indult, Társaságunk szervezésében, és mindjárt el is vállalta a második olimpia megrendezését 1995-ben, Szegeden. A versenyt a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, valamint szponzorként a HVG támogatták. A tudományos bizottság vezetője Horváth Gyula volt. A szervezésben oroszánrészt vállalt Zsakó László. A versenyen 11 ország 4-4 fős

²⁰⁹ NJSZT: Közép-Európai Informatikai Diákolimpia. Kézirat.

csapata vett részt. Magyarország 2001-ben (Zalaegerszegen) és 2012-ben (Tatán) ismét helyt adott a CEOI-nek.

IOI (International Olympiad in Informatics)

1987-ben Bulgáriában, Szófiában nemzetközi informatikai versenyt rendeztek, elsősorban Közép- és Kelet-Európai országok (köztük Magyarország) részvételével. Itt vetődött fel az, hogy ideje lenne informatikából is diákolimpiát rendezni. A versenyt 1988-ban újra megtartották, ezúttal Várnában.

A felvetés alapján, az UNESCO és az IFIP elvi támogatásával a matematikai, a fizikai és a kémiai diákolimpiákhoz hasonlóan 1989 óta évente megrendezik a Nemzetközi Informatikai Diákolimpiát.

1992-től az IOI már valódi világversenyt volt: mind az öt földrész és 1991-hez képest kétszer annyi ország képviseltette magát.

Magyarországot – versenyzőinek kiemelkedő szereplésére való tekintettel – már 1991-ben felkérték arra, hogy vállalja el az IOI'96 megrendezését. Az NJSZT elnöksége és országos versenybizottsága 1996-ot különösen alkalmasnak tartotta az IOI magyarországi megrendezésére, tekintettel a magyar állam létrejöttének évfordulós ünnepségeire. A felkérést a nemzetközi versenybizottság 1992-ben megismételte, ugyanakkor más országok – pl. Dél-Afrika, Korea – is közölték, hogy vállalkoznának az IOI'96 megtartására – IOI-t rendezni időközben megtiszteltetéssé vált.

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium, a Munkaügyi Minisztérium, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság és a Magyar Tudományos Akadémia elvi támogatását megszerezve, az NJSZT 1993-ban az argentinai diákolimpián bejelentette, hogy vállalja az IOI'96 megszervezését. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság több pályázó ország előtt **Magyarországnak adta a rendezés jogát.**

1989-ben vette kezdetét az **IOI** (International Olympiad in Informatics)²¹⁰ versenysorozat. A magyar diákokból álló csapat kezdetektől részt vesz a küzdelemben, a Társaság szervezésében. E világversenyt **1996-ban** Magyarországon, a veszprémi Lovassy László Gimnáziumban rendezték. A nemzetközi versenyt a Művelődési és Közoktatási Minisztérium is támogatta, a mintegy 70 millió forintos költség felével. Ebben az esetben széles szponzori kört sikerült találni a költségek második felének fedezésére. Csak a legnagyobbakat említve: Borland, Compaq, Graphisoft, IBM, MATÁV, Microsoft, OTP, Philips, Soros Alapítvány. Vegyük észre, a szponzorációban jelentős részt vállaltak a hazánkban megtelepedett multinacionális számítástechnikai vállalatok. A versenyen 57 országból 215 versenyző vett részt. A legjobb eredményeket a kínai, a lengyel, az orosz, a román és a szlovák versenyzők érték el. A tudományos bizottság elnöke Horváth Gyula volt, a zsűri elnöke Győri István. Az értékelő szoftvert Fodor Zsolt és Rozgonyi Borus Ferenc írta. Az eseményt országos figyelem követte, és nagy elismerésként éltük meg, hogy a szervezőket és a jól szereplő magyar diákcsoportot Göncz Árpád köztársasági elnök egyórás beszélgetésen fogadta a Parlamentben.

Az olimpiai versenyekre való felkészítésért, s verseny szervezésében végzett munkájáért, számos miniszteri dicséret mellett, Társaságunk javaslatára Zsakó László a Magyar

²¹⁰ NJSZT: Nemzetközi Informatikai Diákolimpia. Kézirat.

Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét nyerte el 2002-ben, az az International Committee of IOI-től pedig, 2009-ben IOI Special Award kitüntetésben részesült.

A három fordulós **Országos Logo versenyt** először 1997-ben hirdette meg a versenyt általános iskolások és gimnazisták részére Logo nyelvű programozásból, a Társaság és az Informatika-Számítástechnika Tanárok Egyesülete (ISZE).²¹¹

A verseny elindítását az országban az Informatika- Számítástechnika Tanárok Egyesülete által kezdeményezett és lebonyolított Comenius Logo akció tette lehetővé. Emiatt a Logo tanítása rohamosan terjedt, s felmerült az igény, hogy a Nemes Tihamér OKSzTV-től függetlenül, önálló Logo verseny indítására.

Az 1997/98-as tanévben kísérletképpen indult újtára a verseny. Személyes értesítéseken keresztül is 67 iskola 574 tanulója jelentkezett, s közülük 68-an kerültek az országos döntőbe. A következő tanévben a versenyt már hivatalosan is meghirdettük, ennek hatására a létszám kb. 50 százalékkal nőtt (101 iskola, 893 versenyző). A verseny közben merült fel, hogy nagyon sok 3-5. osztályos tanuló is részt vett az első fordulóban, s ott igen jó eredményt értek el, de a többségük – koránál fogva – nem volt versenyképes a 8. osztályosokkal. Ezért verseny közben az Országos Versenybizottság úgy döntött, hogy a döntőt két korcsoportra bontja. Az 1999/2000-es tanévben emiatt már eleve két korcsoportban rendeztük a versenyt.

A versenyzői további létszám növekedése miatt az Országos Versenybizottság a 2001/2002-es tanévben a versenyt három, a 2002/2003-as tanévben pedig négy korcsoportban és három fordulóban hirdette meg. A 2015/2016-os tanévtől elindult a 0. kor-csoportos, robotprogramozási csapatverseny.

A 2006/2007-es verseny új szoftvereszközt hozott, megjelent a használható Logo verziók között az Imagine Logo, 2017/2018-ban pedig megjelent választható eszközként a Python és a Scratch.

Szakmaformálás

Az előző évek szoftverek minőségével kapcsolatos tevékenységei után 1995 elején létrejött a „TisztaSzoft” mozgalom, amelynek célja a magyarországi szoftverpark megújulása, a jóminőségű és legális szoftverhez jutányos hozzájutás lehetőségének megteremtése volt.²¹² A kezdeményezés több rendezvény után kifulladt, feladatát megoldotta a szükségszerű, ám kegyetlen piac. Igaz, számos nagy külföldi szoftverház megértve a hazai piaci/pénzügyi helyzetet, kedvezményes csomag üzleteket hozott létre.

A Társaság Orvosbiológiai Szakosztálya és az ORKI-MEIT (Orvos- és Kórháztechnikai Intézet - Magyar Egészségügyi Informatikai Társaság) kialakították az egészségügyi szoftverek minősítésének elveit.²¹³

A Társaság igen aktív szakmai közössége a Magyar SSADM Felhasználók Fóruma, amely célja az volt, hogy kidolgozza az SSADM szakértők minősítését. Az SSADM angol eredetű Strukturált Rendszerelemzési és -tervezési módszer, amelyet Magyarországon az MTA Információtechnológiai Alapítvány adaptált, azzal a szándékkal, hogy a Miniszterelnöki Hivatal által végzett információsrendszer fejlesztési munkák vezérfonalául szolgáljon. Az SSADM hazai úttörői Fövényi Zsolt, Kincses László, Kiss József, Klimkó Gábor, Kun László

²¹¹ A Logo-val kapcsolatos ismeretek Zsakó Lászlótól származnak

²¹² Sima. 1994-97. 11. old.

²¹³ Sima. 1994-97. 11. old.

Molnár Bálint voltak. Klimkó Gábor volt egyébként az NJSZT Szoftvertechnológiai Szakcsoport vezetője is.

Folyamatos (nem sok sikert hozó) törekvése a Társaságnak a rendszerváltás óta, tagságának fiatalítása. E cél segítésére hoztuk létre 1999-ben a Kemény János-díjat, azoknak a 35 évnél fiatalabbaknak a számára, akik a kutatás-fejlesztés területén hoznak létre jelentős eredményeket.

Itt említjük meg azt, hogy Társaságunk ebben az időszakban is folytatta az informatikai szakértők minősítését, négyről nyolc szakterületre kiterjesztve.

Részt vettünk az előzetesen „potenciális katasztrófaként” számontartott **Y2K** mozgalom megértésében, felajánlva segítségünket a Miniszterelnöki Hivatal kormánybiztosi szintre emelt munkájában. A probléma lényege az, hogy a 2000 év megjelenése a az informatikai rendszerekben váratlan leállásokat, összeomlásokat okozhatott volna a nagy információs rendszerekben. A probléma végül egyszerűbbnek bizonyult a megelőlegezett veszéllyel, másrészt az országos koordinációval sikerült elkerülni a komolyabb problémákat.

Informatika történeti tevékenység

Az 1995. május 28-31 között tartott VI. Kongresszus nagyméretű szekciója volt a Kovács Győző által szervezett Számítástechnika történet szekció. 29 előadó kapott előadói meghívást, akik együttesen reprezentatívan fedték le az 1995-öt megelőző magyar számítástechnika intézményeit, történeteit. Ugyanakkor ez a konferencia szélesítette ki a használt hardverek gyűjtésének mozgalmát, a gépeken túli informatika történet irányába, ami Vasvári György által készített képes informatikatörténet kiadvány elkészítésével folytatódott, majd 2009-ben a Társaság Informatika Történeti Fórumának (iTf) megalakulásához vezetett.

Kormányzat

1994-1995-ben Társaságunkból (Havass Miklós, Szlankó János, Dömölki Bálint), indult el az a tevékenység, amely egy magyarországi informatikai stratégia kidolgozását tűzte ki célul, követve néhány ország kezdeményezését. A háttérben az húzódott, hogy a szélessávú hálózatok, az informatika és az elektronikus média konvergenciája egy olyan újszerű, társadalomszervező erejű technológiát hozott létre, amely megteremtése jelentős, történelmet formáló erővé válhat. A műszaki értelmiség felismerte az ebben rejlő lehetőségeket, és nagy energiával fogott a koncepció kidolgozásához. A széleskörű team munka eredményeként el is készült a **Nemzeti Informatikai Stratégia**, amely széleskörű szakmai egyeztetéseken ment keresztül, a Társaságon belül, a MTESZ társegyesületein, majd egyéb országos körű intézmények (például: NHIT, TÉF, IÉF stb.) körében. Az egyre jobban kristályosodó anyagot a Miniszterelnöki Hivatal Tárcaközi Bizottsága is felkarolta Horváth János vezetésével. Az ennek alapján készülő kormányrendelet egyeztetésre került az Országgyűlés két bizottságával, s azok támogató véleményével került volna kormány előterjesztésre, ha éppen nem akkor került volna sor kormányváltásra. Az új kormányoknál folytatódott a munka a stratégia átdolgozásával. A stratégia néhány gondolatát az egymás után követő kormányok tovább vitték (Pl. Informatikai Minisztérium létesítése, az NIIF tovább támogatása stb.).

A lendületes stratégiai gondolkodás mellett azonban azt is be kell utólag vallani, hogy a stratégia mögött nem állt összefüggő társadalmi vízió Magyarország legfontosabb, megoldandó problémáiról, amelyekre a technológiának kellett volna válaszolni. Erre a problémára többen rá is mutattak. Nem véletlen talán, hogy egyikük maga is szintén tervező

mérnök.²¹⁴ A tervező csapat a legnagyobb jóindulattal sem talált akkor partnereket a humán szférában. Így talán nem is csoda, hogy figyelembe véve a magyarok kevésbé konszenzusos, megegyező voltát, e stratégiák nem jutottak el évtizedes távú cselekvési tervekig.

A kormányzatokkal kialakult jó kapcsolat eredményeképpen Társaságunk helyet kapott olyan érdekképviseleti szervezetekben, mint az 1996-ban alakult NHIT (Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács), amelyben képviselőnk Havass Miklós, az 1992-ben alakult TÉF (Távközlési Érdekegyeztető Tanács), amelyben képviselőnk vezeti az informatikai táblát (Varga Lajos, majd Németh Pál), ill. az 1997 januárjában megalakult IÉF (Informatikai Érdekegyeztető Fórum), amelyben képviselőnk Dömölki Bálint.

A kormányzati együttműködés keretében Társaságunkat (is) felkérték az elektronikus aláírással kapcsolatos törvény véleményezésére, ill. az Informatikai Charta megfogalmazásában

Nyilvánosság

Társaságunk tagjai felé tovább szerkesztette a Tájékoztatót. Ugyanakkor teherbíró képességünket figyelembe vevő, ám jelentős erőfeszítéseket tettünk az „Elektronikus NJSZT” megteremtése érdekében. Elkészült a Titkárság belső hálózata és a Társaság külső hálózatának kiépítése, az IIF nagyvonalú segítségével, s a BME diákjai segítségével. A szakosztályok, területi szervezetek a hálózatba vonása is elindult, s bátorítottuk őket arra is, hogy saját honlappal is jelenjenek meg. Hálózatunkon nyújtott információk kiterjedtek az:

- adminisztratív adatokra (vezetők elérhetősége, adatai),
- a Társaság célkitűzéseire,
- fontosabb múltbeli eseményekre,
- programokra.

1997. decemberében a Társaság újonnan alakult Közoktatási Szakosztálya vezetőségének erkölcsi támogatásával elkezdődött a Ponticulus Ludus nevű műveltségi játék, majd 1998-tól a **Ponticulus Hungaricus** webfolyóirat kiadása, amelyet a Társaság többféle formában támogatott. A folyóirat ötletgazdája és szerkesztője Visontay György. A mind a mai napig működő folyóirat célja, hidat képezni az emberi művelődés különböző szegmensei között.

Technikai-gazdálkodási kérdések

A gazdaságilag is teljesen önállóan működő Társaság pénzügyi célkitűzése az volt, hogy a mintegy éves 10 millió forint veszteséget produkáló működést a Társaság különféle eszközök segítségével kompenzálni tudja. A működési költségek között számoltuk el a Báthori utcai székhelyünk üzemeltetésével kapcsolatos bérleti és rezsi költségeket, a titkárság személyi költségeit, a Tájékoztató költségeit, valamint a külföldi kiküldetések költségeit. E költségek fedezésének egyik, bár kicsiny forrása volt az egyéni tagdíjakból (1200 Ft/év), valamint a csökkenő számú jogi tagdíjak összege. A tagdíjakon túl egyéb bevételeket szolgáltatott a csökkenő mértékű, csoportos szakmai utakból származó bevételek. Gazdasági egyensúlyunk megőrzésében nagy segítséget jelentett két nagy rendezvényünkön (ECAI, IOI) realizált nyereségünk. 1994-1996 összesített eredményei:

²¹⁴ PL. Nagygyörgy Imre: Vaskor – Gondolatok a nemzeti informatikai stratégiáról. Eszmélet. 1995 október 1.

1994	2 763 eFt.
1995	2 752 eFt.
1996	18 543 eFt.

A számokból világosan kitetszik, hogy Társaságunk – sok más tudományos egyesülettel együtt, amelyek közül sokak kényszerből meg is szűntek – küszködni kellett a gazdasági megmaradásért.

A fent mondottak szellemében növekedett a Társaság eredményessége a következő években.

1997	-19 803 eFt.
1998	34 371 eFt.
1999	50 446 eFT.

A növekvő gazdasági eredmények hatására átszerveződhetett a Titkárság munkája is 1997-ben Tóth Istvánné kivált a Társaságból, s helyét Alföldi István igazgató vette át, aki az üzleti szférából érkezett a Titkárság élére, s gazdálkodásban, pénzügyekben, projektszervezésben való jártassága nagy mértékben járult hozzá a pozitív pénzügyi változásokhoz.

Sikerült tovább növelni a Társaság szolgáltató jellegét, elektronikus megjelenését, s megújítottuk hírlevelünket. Rendszeresen sor került szereplésünkre a nyilvános sajtóban, s elindítottuk a **MI Újság** hírlevelünket. A Báthory utca 16-ban található telephelyünk pincehelyiségének kiépítésével színvonalas tárgyalótermet sikerült kialakítani.

Az egyre erősebben kiteljesedő elektronikus NJSZT részeként külön honlapot kapott a Társaság legnagyobb projektjét jelentő ECDL-nek.

8. Összegzés

Az 1950-es évek közepén-végén Magyarországon megszületett egy új szakma, egy új tudományág, az informatika (korábbi szóhasználat szerint számítástechnika, vagy számítógéptudomány). Ahogyan tanulmányunkban ismertettük, viszonylag gyorsan, 1961-ben megindult e szakma művelőinek szerveződése, egy önkéntes közösség létrehozása, „amelynek célja az illető szakma fejlődésének elősegítése, a szakma tagja közötti kommunikáció elmélyítése, a szakma ismereteinek terjesztése a társadalomban, majd a szakma önszerveződéséhez szükséges társadalmi-irányítási struktúrák kialakítása.”²¹⁵ Tanulmányunk e közösség, a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság első 40 évének történetét mutatja be. Csetlés, botlás, változó körülményekhez történő folyamatos alkalmazkodás, kudarcok és sikerek egyaránt részei voltak ennek az időszaknak. A konkrét szakmai eredményeken, sikeres konferenciákon, közösséget kovácsoló kongresszusokon, az ifjúságot-, sőt, a lakosságot megszólító-nevelő versenyeken, műhelyeken túl, a jelentős nemzetközi megmérettetéseken túl, a Társaság legfontosabb eredménye egy sajátos szakmai ethosz kialakítása lett. Hanák Péter így fogalmazott, amikor elolvasta a jelen tanulmány kéziratát:

„Én magam is úgy éltem meg a 2000-es évek elejéig tartó időszakot, mint amikor az NJSZT a progressziót, a politikai, társadalmi, vallási stb. nézetkülönbségektől függetlenül az együttműködést, és legfőképpen a nemzetközi kapcsolatok erősítését és az információk szabad áramlását szolgálta.”²¹⁶

²¹⁵ Jelen tanulmány 8. oldal

²¹⁶ Hanák Péter privát e-levele

Az első 15 évben, a számítógépek koncentráltasága, újdonsága következtében is, a Társaság valóban egyesíteni tudta tagjai körében a számítástechnikai szakmát, s olyan atmoszférát tudott kialakítani, amely mind a szakmán belül, mind azon kívül elismerést hozott a társaságnak, ideértve az állami vezetést is, amely támaszkodott munkánkra, figyelembe vette Társaságunk javaslatait. Ennek eredménye lett az, hogy az ekkor mintegy 60 000-es szakma mintegy 5 %-a NJSZT taggá vált. A következő 15 évben, a személyi számítógépek megjelenésével együtt, a Társaság társadalomépítő szerepet vállalt, amennyiben az ifjúság és az egész társadalom körében önkéntesen végezte az informatika társadalmasításának misszióját, részben-egészen magára vállalva az erre még éretlen, ezirányú állami funkciók teendőit is. Tanfolyamok, ifjúsági versenyek, népnevelés.

Mindeközben a Társaságnak ebben az időszakban sikerült egyenrangú félként felzárkózni az informatika nemzetközi szervezeteihez (IFIP, CEPIS, IEEE-CS, MIE stb.) amelyeken keresztül a Társaság méretének, lehetőségeinek megfelelő arányban részt vehetett a számítógépes társadalom alakításában, másrészt számos értékes kapcsolatot, tudást kapott a társszervezetektől, többek között a 2000 utáni időszak megélhetését jelentősen megalapozó nemzetközi ECDL licenc jogát.

A vizsgált időszak végére a Társaság teljes mértékben függetlenné vált, gazdaságilag stabil maradt a politikai rendszerváltás megrendítő változásai ellenére is. Mindez jó alapot teremtett a következő 21. század időszakára. Őrizzük meg tehát azt, ami jó: a szakmát egyesítő törekvést, a nyitott, baráti, demokratikus működési módot, a nemzetközi életben való arányos részvételt, a nehezen elért függetlenséget és a gazdasági stabilitást.

Mindez azonban nem zárja ki azt, hogy a Társaság a jövőben is erős kihívások, változások elé nézzen. A társaság jövőjét megjósolni, azzal kapcsolatban direktívákat megfogalmazni természetesen nem tudunk, még akkor sem, ha a tanulmány megírásának idejére, a következő 100 év mintegy ötöde már eltelt. Néhány fontos megjegyzést azonban megfogalmazhatunk a várható kérdéseket illetően.

Az Internet, majd a „Mindenek Internetje” (IoE) korában a társadalom egésze átalakul, amely átalakulás gerjesztője (és egyben szereplője, elszenvedője) a szakmánk.

- A szakma kiszélesedik, nagy létszámúvá válik, differenciálódik, széttöredezik, sok szereplőssé válik. A szakmát egy-egy szempontból képviselő szervezetek között verseny alakul ki. Újra és újra meg kell tudnunk határozni azt, hogy a szakma mely részét, mely kérdéseit akarjuk és tudjuk autentikusan képviselni úgy, hogy ahhoz megnyerjük e réteg befolyásos tagjainak érdeklődését, együttműködését, tagságát.
- Megváltozik a laikusok és az informatikus szakemberek viszonya. Bizonyos értelemben minden ember informatikussá válik, (a „kivülálló” nem egyszerűen digitálisan olvasni tudó akar lenni, de maga is a digitális világban él-dolgozik, azt befolyásolja.) Megválaszolendő kérdés ennek a tömegnek érdekeltté tétele Társaságunk munkájában. (Bevonjuk őket, vagy társszervezetekben kooperálunk velük? és ha igen hogyan tesszük ezt eredményesen?)
- A megnövekedett szakma, és az informatika részesévé váló társadalom irányítása közvetlen eszközökkel nem történhet, a szabadságnak tág teret kell adni. Ugyanakkor szakmánknak vannak közös, a társadalom egészét érintő felelősségei (security, health, tudásszerzés stb.). Többé már nem képviselheti az NJSZT az egészet. Ám kezdeményezhet, mozgathat (erjeszthet, mobilizálhat) egy előrevivő szövetséget,

amely időnként jelzéseket ad a társadalomnak, a politikának szakma helyzetéről, fejlődési irányairól, lehetséges társadalmi előnyeiről, veszélyeiről. Ezt egyre inkább a nemzetközi nagy konzorciumokkal kooperációban, azonos hullámhosszon kell végezni.

- A Társaság fő célja, és működésének dinamikája ez legyen: Váltjuk előnnyé az IT-t a társadalom és tagjai számára! Ehhez közre kell működni a jelentős mértékben bővülő és gyorsan változó szakma ismeretének tanúsításában. Segíteni kell kitűzni azokat a célokat, amelyekkel az ország jelentős mértékben hasznosíthatja informatikai tudását a gazdaságban. Monitorozni és segíteni kell azokat a cél területeket, ahol az IT az egészséges társadalom fundamentumait befolyásolja. (Pl. e-közigazgatás, e-egészségügy, e-oktatás, e-biztonság).

A társaság első célja kell, hogy legyen a felelősségteljes részvétel szakmánk fejlődésében ill. eredményei hasznosításában. Ehhez olyan viszonyt kell kialakítani a főszereplőkkel (társadalmi intézményekkel, oktatással, politikával, kutatókkal, vállalatokkal stb.), hogy véleményünk megfelelően érvényesülhessen.

A társadalmi együttműködés keretei között, újra kell gondolnunk tevékenységeinket abból a szempontból, hogy mi tartozik ránk (vagy más szakmai szervezetre), mi állami feladat? Helyesen vettünk részt az ifjúság nevelésében (versenyek, tanfolyamok stb). szervezésében, informatikatörténeti múzeum megalapításában! Ám el kell érnünk, hogy idővel e funkciókat az állam vállalja magára! A szakma kitapintja az új irányokat, nehézségeket a politika átveszi, finanszírozza a fejlődés során létrejött intézmények fenntartását, működtetését.

És mind ehhez (reméljük, legfeljebb csak középtávon): továbbra is nehéz feladat, a nemzetközi költségekkel, ám a hazai bérekhez illesztendő tagdíjakkal dolgozó társasági költségvetés egyensúlyban tartása.

A jövő mindig változás, megújulás, különösen egy energikusan fejlődő szakma esetében. A változás mindig megfeszített erőfeszítést, kockázatvállalást igényel. Ez az, amiben biztosak lehetünk, s ehhez kívánunk a Társaságnak kitartást, erőt.